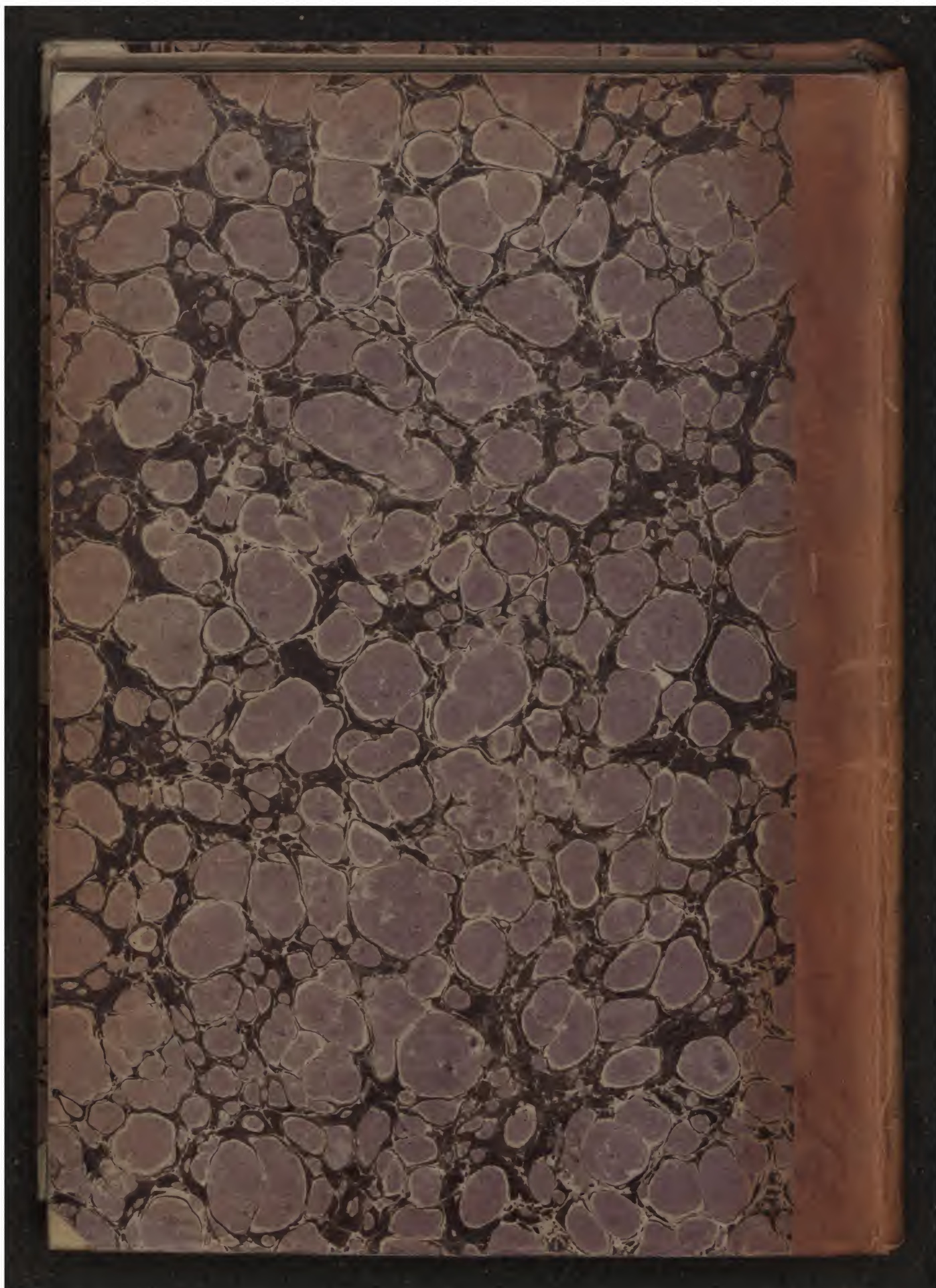

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.5.22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.5.22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.5.22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.5.22

Incipit sumula confessionis utilissi-
ma: in qua agitur quomodo se habere debe-
at confessor erga penitentem in confes-
sionibus audiendis: quam edidit reueren-
dissimus vir: ac in Christo pater domi-
nus frater Antonius archiepiscopus florenti-
ordinis fratrum predicatorum.

Confecerunt scrutantes
scrutinio ps. 63. Scruti-
nium quidem est con-
fessio in quo et peni-
tens scrutatur consci-
entiam suam: et confes-
sor cum eo. Scrutans ergo est confes-
sor: qui in hoc potest tripliciter defice-
re. Quia vel per maliciam absoluere
quem scit non posse: vel per igno-
rantiam nesciendo discernere inter le-
pram et lepram: et quem possit vel non
possit absolueret: vel per infirmitatem
concupiscentie inde sumendo occasio-
nes malorum ex auditu dum incaute
se habet. unde Aug. de peni. di. 6. c. i.
Caueat spiritualis iudex ut sicut non
commisit crimine nequitie: ita non careat
munere scientie. Ex quibus verbis in-
nuitur: quod confessor siue sacerdos debet
habere illa tria ex auctoritate Aug. p-
allegata. Primo potestatem in foro co-
scientie: ut scilicet iudex sit spiritualis. Secundo co-
seruare puritatem vite sue: ne committat
crimine nequitie. Tercio habere sufficien-
tem scientie claritatem: ut non careat mune-
re scientie.

Capitulū primum de potestate seu au-
toritate confessoris: et quomodo possit vel non pos-
sit audire confessiones.

Notandum primo est quod non sa-
cerdos: et si possit audire con-
fessiones in casu mortis non ta-
men absolvere potest: aliter si absoluit ut
sacerdos indicat in quosdam in-
currit irregularitatem: sicut si celebra-
ret. Hoc tamen est dubium: quia non est
in iure expressum sicut de celebrante: unde
de non videtur irregularis: extra de sc.
excoi. c. is qui. li. 2. vi. Ibi enim dicitur
quod non incurrit quis irregularitatem
propter aliquod delictum: quoniam non est in
iure expressum: et confessus tali non sa-
cerdoti tenetur iterum confiteri. ratio est
quia solis sacerdotibus dictum est: quo-
rum remiseritis peccata etc. Jo. 20.
Nec tamen a quolibet sacerdote potest quod
absolui: sed a proprio aut altero de li-
centia eius. Unde dicitur de peni. et re-
mi. in c. omnis. quod quilibet semel in an-
no confiteatur omnia peccata sua proprio sa-
cerdoti: et de pe. di. vi. c. placuit. ratio est
quia non potest quis soluere vel liga-
re eum qui sibi confitetur nisi habeat
iurisdictionem super eum. Si autem
sit proprius prelatus et non sacerdos:
sicut curatus et episcopus non sacerdos
potest absolvere per alium: committen-
do hoc alteri. Sed nota quod prop-
rius sacerdos aliter intelligitur cum di-
citur quod quilibet debet confiteri proprio
sacerdoti: et aliter cum dicitur quod de li-
centia proprii sacerdotis potest alteri
confiteri. Nam primo casu dicitur pro-
prius sacerdos quicumque habet pote-
statem absoluendi ordinariam: vel de
legata: siue sit communis: siue sit singula-
ris: quod actor sequitur fori rei: sed est electio
ne eius quem fori de multis sequatur:
nisi sit actio realis in qua sequitur fori rei

q z

d qua agit. Et q: in foro penitentie ideo
 est actor: et reus: inde est q: idem seipm
 potest accusare coram quocunq: con-
 fessore de omnibus qui illum possit ab-
 soluere de crimine vbiunq: commissio
 q: huiusmodi absolutio non respicit ter-
 ritorium: sicut alia ratione rei vel deli-
 cti. Propter qd dicit Hosti. q: quilibet
 hz tres sacerdotes proprios ordinarie
 scilicet curatum d cuius parochia est epz su-
 um et papa. Sed in secundo casu ppi-
 us sacerdos d cuius licentia pot alteri
 confiteri: intelligitur strictius ille qui d
 iure suo ordinario hoc habet: non ex co-
 missione: et sic intelligitur. c. ois equo-
 ce loqui de ppiio sacerdote fm omes.
 Nam constat q: ad implendum illud
 preceptum de confutendo semel in an-
 no omnia peccata sua proprio sacdo-
 ti: ita sufficit confiteri vicario curati: si-
 cut ipsimet curato: et tñ ad pfutendū al-
 teri n sufficeret accipere licentia ab ei? vi-
 cario sicut sufficeret ab ipsomet curato.
 Un respectu pmi vicari? e ppi? sacer-
 dos: s; non respectu secudi: vñ et si possit
 qs pfiteri vicario curati: tñ ipe vicari?
 non pot dare licentia illi q: alteri pfiteat
 hec De. d. pal. in. 4. di. 17.

Capitulū 2^m d ordinario cofessore
 q ad ecclesiasticas psonas et clericos.

Sciendū est q: papa q: non hz
 superiores a Christo: nec a co-
 cilio quoq: habet ppiū pfesso-
 rem quē duxerit eligendū q auctorita-
 te Christi pot eū absolueri: vel ligare
 in foro penitentiali: non autē in foro ex-
 teriori: q: ipse non pot ligari vinculo ex-
 cōicationis a quo indigeat absolui: et

propter hoc non oportet a Christo sibi
 pmutti: q: tñ pot ligari vinculo peccati
 sicut et alij: ppter ea indiget remedio si-
 cut et alij: q: nec Christus dimisit eum
 sine remedio: ideo hoc concessit: vt si-
 cut a principio quilibet poterat quelz
 volentez se sibi subijcere absolueri: ita
 et nūc quo ad illū qui nulli est subiectus
 sicut papa. Si vero excōicatus eligat
 in papam anteqz cōsentiat superiores
 habet a quo absolui pot: sed si pri? affe-
 ctat absolui postea non potest: sed nec
 idiget quia nulli legi subest. Unde lex
 positiva que arcet excōicatu a comu-
 nione fidelium et perceptione et collati-
 one sacramētoz ipsū non ligat ppter qd
 excōicatio n impedit electū nec electionē
 ipsam.

Qui vero sūt d familia pape habēt
 sūmū penitentiariū ppiū sacerdotē cū
 papa: q: nulli alij subst. Sec? ē autē d
 capellanis eius q p mūdū sūt dispersi:
 q ppter hoc non sūt ab alijs exempti.

De cardinalibus.

De cardinalibus autē qui sunt
 epi ipsi non minus habent qz
 alij epi: q: s. libere possunt eli-
 gere. Idem si sunt legati: quia sūt pre-
 lati vlt exempti. Si vero sint simplices
 cardinales nec epi nec legati: dicit Ho-
 stic. eos non habere nisi papam et sum-
 mū penitentiariū: et quāvis imēdiate
 sūt sub papa: et per cōsequēs exempti n
 tñ possunt sibi eligere confessorem si-
 ne ipius aut sūmi penitentiarij licētia
 quia non sunt prelati: sed coadiutores
 prelati et pastores: licet sint presbyteri
 cardinales: et ideo tutius est q: habeāt
 licentiam a papa.

familia vero cōmensalis eorū dīcētia
 eorūdem cardinaliūz possūt sibi eligē
 cōfessorē: quia de consuetudine sūt sub
 dicti eis: siue sacerdotes sint: siue non.
 Vel forte sūmus penitentiarius: qz est
 quasi curatus respectu omniū mansio
 narioz curie pape quoz ipse papa est
 q̄si ep̄s p̄prius. hec *De. d. pal. in. 4.*

De patriarchis et alijs.

Patriarche archiep̄i ep̄i habēt
 p̄prios sacerdotes suos imē
 diate superiores: vt ep̄s archi
 ep̄m: ille primatē: ille patriarchaz: ille
 papam: et hoc nisi sint exempti: nihilo
 minus omnes isti possunt sibi eligere
 confessorē: ex de pe. et remis. c. si. qui
 possunt eos absolvere non solum dī oc
 cultis: sed etiam de manifestis: et noto
 rijs etiam archiep̄o inuito: et etia a vī
 culo excoīcationis maioris et minoris
 et mutare vota: et relaxare iuramenta:
 et omnia alia propter que non esset cō
 sulenda sedes ap̄lica: licet Hostien. di
 cat contrarium: et illud cōtrariū tenet
 frater Bartho. in pisanella. cōfessio. 3.
 §. 16. Nec obstat q̄ in illo. c. si. n̄ sit mē
 tio nisi dī absolutione a peccatis: quia
 cum intentio pape sit ip̄s ep̄s quib⁹
 est graue semper ad archiep̄iscopum
 recurrere et grauius ad papā: ita pui
 dere eis per cōfessores ab eis electum
 sicut prouisum est inferioribus ep̄oz p̄
 ipsos ep̄os. Ideo de omni peccato et vī
 culo dī quo pōt ep̄s absolvere inferio
 rē: et electus ab eo pōt ipsum absolvere
 et in omni casu in quo potest ep̄iscop⁹
 dispensare cū inferiori: et ille cum ep̄o
 quia ibi eadem ratio et idem ius. Et si
 cut bene dicit Hosti. Istud priuilegiū
 nō perdit p̄ hoc q̄ venit Romaz: quia

ibi nō distinguit vbiq̄ sit. S; si de
 finit esse ep̄s: puta quia cedit loco et di
 gnitati forte perdit priuilegium datuz
 ep̄is: qz ipse nō plus h; ep̄i dignitatem
 si v̄o cedit loco et nō dignitati nō per
 dit. Ratio quā aliqui pbant q̄ cōfessor
 ab ep̄o electus non pōt eū absolvere a
 vinculo excoīcationis est: quia non h;
 potestātē nisi ex electōe ep̄i. Sed ad h⁹
 respondetur q̄ nō ab ep̄o eligēte: s; a
 iure cōmittente h; potestātē ille sicut q̄
 eliguntur ab illis qui per litteras peni
 tentiarioz habent q̄ possint sibi elige
 re cōfessorē ab ip̄s p̄uarijs: non ab
 eligentibus habet auctoritatem. Sicut
 cū ep̄s cōmittit fratribus quos prior
 eligit: ip̄s sunt cōmissarij prelatoz nō
 eligentium. Et q̄ etia dicunt q̄ si ille
 electus ab ep̄o in cōfessorē esset ex
 cōicatus minori nunq̄ cum eligeretur
 ad hoc possit absolvere: quia ligatus
 minori licet possit conferre sacramēta
 nō t̄n eligi. R̄ndetur q̄ nō valet istud
 qz intelligit dī electione ad dignitatez
 imo et si q̄ ab ep̄o eligat cōfessor: esset
 tunc ambo ip̄s et electus ligati maiori
 adhuc non impediret factum dummo
 do electus ille qui absoluit non sit liga
 tus maiori nec suspensus. h⁹ *De. d. pal.
 l. 4. di. 17. q. 3.*

*P*relati exempti ha
 bent simile priuilegium cum ep̄iscopis
 in eligēdo libere cōfessorē: nam ex
 quo sunt exēpti et prelati: sicut multi sūt
 abbates: ex hoc ip̄s habent istud priui
 legiū: quia graue esset eis semper adi
 re papam nouū p̄ licentia confitendi.
 Si aut sic sūt exempti q̄ non prelati n̄
 habēt istud priuilegium: verbigratia.
 Omnes subditi collegij exēpti seclares
 vel regulares: qd est exēptuz in capite

et in membris: hi enim immediate suis prelati confiteri possunt: non alijs nisi de licentia ipsorum. Si autem sic sunt excepti quod circa papam nec decanum nec prepositum habent qui habeat curam ipsorum: et ad hoc non possunt sibi eligere: sed petunt hoc ipsum a papa: vel eius penitentiario cum alius nullus possit eos absolvere.

Abbatissa quod possit in spiritualibus.

Similiter nulla abbatissa quousque iura episcopalia exerceat ponendo officiales: nisi in hoc habeat speciale privilegium: quantumque exempta non potest hoc habere: quia non est prelata cum non habeat claves iurisdictionis: et quod eius officialis excoicet quod per se ipsa non potest: non est auctoritas ipsius: sed pape. Similiter quicumque preest quibuscumque ex commissione alteri: et est delegatus non potest dici prelatus: unde quantumque exceptus: quia tamen non est prelatum non habet hoc privilegium: puta superior in religione: vel prior non conventualis: aut conventualis sub abbate: non per electionem: sed ab ipso abbate ex consilio seniorum positus vel institutus: nisi forte quando mortuo abbate vel priore ipsi fuerint quasi ordinarii: quia tunc actio subrogata habet privilegium eius in loco cuius subrogatur: sed prior quod per electionem canonicam instituitur prelatum est: et ideo si est exceptus habet idem privilegium propter quod non oportet quod confirmaret sibi potestatem eligendi confessorum: sicut nec confirmaret vel consecraret episcopum. Nec obstat decretalis ne per dilationem extra de pe. et re. Item. n. privilegium de eligendo confessorum equaliter conceditur episcopis et minoribus prelati exemptis.

Un cum episcopi licet immediate subsint archiepiscopis: nihilominus sine eorum licentia

hoc possunt etiam qui sunt non exempti: ergo et porces hoc possunt: licet subsint abbatibus vel maioribus sine licentia eorum cum sint ordinarii. Si autem sunt in dignitate constituti: non tamen prelati: sicut cantor thesaurarius sacrista et huiusmodi persone non habent privilegium quousque excepti. Si vero esset prelati: sed non esset prelati in foro penitentiali: sicut sunt archidiaconi et pari decurreres cum episcopis in foro carni: adhuc non puto eos habere hoc privilegium: sed solos prelatos: hoc dico quod habent curam animarum. Sicut autem dixi de episcopis quod quando sunt episcopi quo ad dignitatem retinent hoc privilegium: ita et de istis quando sunt in prelatura: et similiter qui electus ab eis potest agere cum eis absolvendo et dispensando quicquid potest episcopus si ei subesset. Sic electus ab episcopo non potest tantum quantum archiepiscopus: excepto in sententia lata a superiori contra eos: puta ab archiepiscopo contra suffraganeum suum: ab abbate contra priorem conventualem sibi subditum. ab huiusmodi. non potest absolvere electus talis confessor.

Quicumque enim potest eligere uno electo siue mortuo: siue non mortuo potest alium mutare ad placitum. et eo ipso quod talis quod potest eligere confitetur alicui videtur ipsum potest eligere: quia plus est factis et mentis intentione eligere quam verbis. iij. q. vi. c. i. et de mai. et obe. c. legebatur. hec de. de pal. vbi. Inferiores prelati non exempti: si subsunt immediate episcopo ipsum solum habent cum superioribus per proprio sacerdote: sicut abbatibus decanum prepositum et archiepiscopi rurales: curati vero decanos rurales et episcopi quoniam ille decanatus est annexus cure. Similiter priores qui sunt sub abbatibus illis: subsunt et episcopis: non prelati

vero subsunt immediate suis curatis: si-
ue abbatibus: siue prioribus: siue decanis:
quoniam sunt de collegio vel simplicibus cura-
tis quoniam in parochiis suis commorantur. Ele-
rici vero chorales subsunt ei qui preest cho-
ro: siue sit cantor: siue succesor: in exteri-
oribus. Sed quantum ad foris conscientie
solus decanus videtur curatus eorum. hec
De. d. pal. ubi. s. di. i. 7.

Capitulū tertium cui debeant laici or-
dinarie confiteri.

Imperator: f. m. Hostien. de an-
tiquissima consuetudine confiteri
capellanis suis: sed sicut dicitur
et d. pe. 7 re. c. lib. 6. Nulla consuetu-
dine introduci potest: ut preter propriam sa-
cerdotis licentiam aliquis possit sibi eli-
gere confessoem nisi de licentia pape.
Rex huius episcopi siue archiepiscopi: in cuius ci-
uitate est sedes regni. dicitur autem se-
des vel metropolis regni non in qua
plus moratur: sed in qua iungitur et coro-
natur. Principes minores si habent sub se
ciuitates plures: sicut a sede principali du-
catus vel comitatus domicilia sortiuntur.
Sed si habent unam ciuitatem aliam princi-
paliorum ab utroque episcopo vel metropoli-
tano licentiam confitendi capiant f. m.
Hosti. Sed hoc non est verum quantum
ad metropolitanum: quia nullus subditus
nisi qui visitatur: sed solum ipsi suffraganei.
Vnde cum dominus illarum ciuitatum in temporalibus
ita subsit episcopis in spiritualibus: ac si esset
seruus sicut dominus castri subest in spi-
ritualibus curato. Ideo sicut metro-
litanus non posset dare licentiam con-
fitendi homini habenti domos in dio-
cesi suffraganeorum ita nec princeps.

De illo vero principe qui habet dominium in

diuersis diocesibus: sed non super ciuita-
tes: videtur quod ipse multo magis ab ipsis
episcopis petere debeat hoc. scilicet in cuius dioce-
si habet principaliter dominium: vel ab utro-
que si equaliter in duabus. nam absurdum
esset quod a tot curatis haberet petere
quot in suo dominio includuntur.

Dominus vero qui in eadem diocesi in diue-
sis villis habet dominium: si in una habet
principale dominium in qua non sit nisi una
parochia tamen: siue vnus curatus tamen illi
videtur subesse. Sed quoniam nullum habet dominium
in illa villa quod sub se non continet plures
parochias: maxime si una non est princi-
paliorum altera: tunc nulli curato subest: sed
immediate episcopo. Si vero in una villa sit
principale dominium: in qua non est nisi
si una parochia tamen: vel sunt multe et una
principalis: curatus illius est sibi pro-
prius sacerdos contra episcopum. **B**al-
liui si nullibi haberent mansionem nisi
si f. m. quod assistere requiruntur modo huc
modo illuc discurrunt: ubique confiteri pos-
sunt: vel episcopis ciuitatum: vel curatis: in quorum
parochiis hospitium eligunt. Si
vero principaliter alicubi degunt: ibi cu-
ratum habent illud in cuius parochia
hospitium suum situm est: et sic de pre-
positis: licet habeant domos parentum
extra balliuam et seneschaldiam: vel pro-
posituram: quia per hoc officium qua-
si contrahendo sortiuntur foris. **R**e-
teri vero burgenses et alij laici non in po-
testate constituti illis curatis subsunt in
quorum parochiis degunt principaliter. Vel
si in duabus equaliter: in qua tunc manet
quoniam confiteri volunt illi parochie sunt.
hec De. d. pal. Regulariter ergo con-
fessio fienda est proprio sacerdoti: unde
dicit Inno. in. c. omnis. extra de peni. 7

remis. Si q̄s alieno sacerdoti iusta de causa confiteri peccata sua voluerit: licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote: cū aliter ipse nō posset solvere vel ligare: hec ibi.

Capitulū quartū in q̄ nōntur octo casus in quibus quis potest alteri confiteri q̄s proprio sacerdoti sine eius licentia.

Et nota s̄m *De. de pal.* casus octo in quibus quis potest alteri confiteri q̄s proprio sacerdoti sine eius licentia quos ponit Hostien. in summa. Primus propter in discretionem sacerdotis proprii: et sub hoc casu cōprehenditur quando ipse sacerdos proprius est sollicitator ad malum: vel reuelator confessionis: vel est talis q̄ ex cōfessione iminet periculum cōfiteci vel cōfessori. In hoc igit casu dicit Hosti. q̄ eo ipso h̄z licentia a iure alium ad eū dī: d̄ *pe. di. 6. c. placuit.* Sed alij dicunt q̄ tūc d̄z petere licentia ab eo vel a superiori: q̄. c. omnis dicit q̄ q̄ ex iusta cā voluerit alteri confiteri petat licentia a proprio sacerdote. Et quāuis quidā hoc intelligāt nisi ex culpa sua hoc pcedat: videt tū melius etiā si hoc sit ex culpa sua: q̄ culpa sua nō debet alteri nocere puta superiori: sicut proprio sacerdote mortuo: vel excoicato: nō eo ipso licet ire ad alium sed oportet recurrere ad ep̄m: si superior adiri nō pōt: vel etiā si ē eque defectuosus: tum quia ad papam non est facilis recursus: eo ipso ad aliū ire pōt. **¶** Q̄n̄ ḡ proprius sacerdos oīno idiscertus et ineptus est: et qui tunc non potest adiri sine licentia petita: vlt̄ saltem cui

licentia petita et non obtenta potest ire ad aliū. dico aut̄ petita: quia et si sit indignus audire nō est tū impotens cōmittere: et in hoc. s. q̄ debet petere licentiam ab ipso: vel ire ad superiorē concordat *Tho. De. Alber. Innocen. et Uul.* q̄ si negatur ab eis licentia: tūc dicunt predicti q̄ idem iudiciū est de eo q̄ de illo q̄ non h̄z copiam confessorij. Un̄ magis debet eligere laico confiteri: nec in hoc transgreditur p̄cepta ecclesie: q̄ p̄cepta iuris nō se extendūt vltra charitatem: nec etiam fit iniuria sacerdoti: q̄ p̄nilegiū meretur amittere q̄ concessa sibi abutitur potestate. Sed *De. d̄ pal.* dicit q̄ tunc pōt libere ire ad aliū vt p̄. s. Et si non posset aliū habere: et necessitas imineat dicūt predicti doctores q̄ confiteatur peccata sua in genere sine eo de q̄ posset malum puenire.

¶ Secundus casus.

¶ Secundus casus est q̄n̄ parochianus trāstulit domiciliū suū: q̄ tūc desinit esse parochianus primi sacerdotis: et fit parochianus illius ad cuius parochiam se trāstulit. S̄z si in duabus parochiis haberet domū: et in vna maneret tēpore estinali: i alia v̄o tpe hyemali: vtrobiq̄ sortit̄ forū n̄ simul s̄z successiue s̄z q̄ habitat mō hic modo illic: et hic tūc recipiat sacramenta vbi tunc habitat alias ibi.

¶ Tertius casus.

¶ Tertius casus est cū est vagabūdus nec habens nec petens domiciliū: tūc iste potest confiteri cuilibet curato vel ep̄o in cuius parochia est immo etia non curato videtur q̄ nulli subdit: s̄z subdit se cui vult. It̄ a omnis sacerdos

potestate huius ordinis et iurisdictionis ex
sua ordinatione. Sed subditos huius solū
eos qui se ei submittunt: nisi quod secundum iura
qui se semel alicui submittit: factus est
eius parochianus: nec potest se alijs sub-
mittere quousque primo se subtrahat sim-
pliciter nisi de voluntate illius. unde dicitur
et de pe. et re. c. si. permittimus eligere.
q. d. iure diuino licebat eis eligere: sed
electione eis subtracta permittimus rela-
tantes retentionem quod possint eligere.
Unde in dicto. c. placuit de pe. di. 6. dicitur
Sine consensu eius cui primo se commisit
et postea cui penitus confessus est.

Quartus casus.

Quartus casus est si querit domici-
lium quo se referat quominus se alibi ha-
beat. Et de peregrinis quod dictum est quod
si sine licentia curatorum et episcoporum profecti
sunt: nil privilegij habent in hoc. Si
autem de licentia episcoporum et curatorum profecti
sunt: eo ipso habent licentiam interpre-
tatiuam confitendi cum sine confessione
digne peregrinari nequeant. Si est sup-
ueniat pascha cōicere possunt propter eandem
licentiam implicitam: et de casu episcopa-
li absoluit: quod episcopus non retinendo sibi aucto-
ritatem licentiando peregrinos: ex hoc
ipso videtur eis dare licentiam confi-
tendi de casibus episcopalibus: sicut cu-
ratus de parochialibus. De merca-
toribus autem si nusquam haberent domi-
cilium: nisi semper sequendo nūdinas
idem iudicium est quod de vagabun-
dis: et idem si in loco suo tenent hospi-
tium: sed non declinant illuc in pascha
cōiter. Non enim tunc videtur ibi habere
domicilium quo ad sacramenta. Et idem
de familia principis vel balliui qui nunquam
in eodem statu permanet: ex quo licet ipsi

teneant hospitium alibi: nec tamen illuc decli-
nant nisi ad horam: isti vagabundi censetur.
Idem de familia episcopi laica: quod non sic
huius ius in ea sicut cardinales. Sed si es-
sent de diocesi ipsa de eius licentia confi-
teantur. Si autem de alia ex quo eius ho-
spitium diuiserunt: quod per diocesim vagan-
tur respectu illius dioecesis vagabundi
reputantur: ut de licentia episcopi illius: vel cu-
iuslibet curati: ad cuius parochiam ve-
niunt confiteri possunt. Concordat in hoc. scilicet
quod peregrini negotiatores: et alij viato-
res: si non habent licentiam a suis curatis
vel episcopis: vel sine licentia eorum iter arripi-
unt non possunt absolui ab alijs. Inn.
Do. et Ul.

Quintus casus.

Quintus casus est ratione delicti. 6. q.
3. c. placuit. quod quidam dicunt esse verum
tunc solū quando propter hoc est excoicatus: quia
si esset excoicatus a prelato loci illius pro-
pter illud peccatum sicut consuevit fie-
ri in furtis: et huiusmodi quod ignoratur
auctores: mittendus est talis ad excoica-
torem absoluendus ab eo: sed si peccatum
est occultum: propter hoc non fit excoica-
tus potest de hoc confiteri proprio sacer-
doti: ut dicitur in summa pisana. Gran. 3a.
ba. refert Land. tenere quod curati: et eti-
am fratres admissi ad audiendum con-
fessiones secundum formam clementis dudum.
possunt audire et absolvere peccata com-
missa: non solum in diocesi: sed etiam
extra territorium dioecesis: dum tamen
confitentes se possunt illis confiteri. id est quod
sint illius dioecesis: vel parochie quo ad
curatos.

Sextus casus.

Sextus ratione studij ut scholares eti-
am si non sint moraturi nisi per annos in

studio: vel quia non habent plus d' spa-
tio: vel ab episcopo: vel capitulo: de cu-
ius licentia ibi sunt: vel quia sic dispo-
nunt: vel de parochia in parochia mu-
tantur. De illis vero secularibus q' ve-
niunt de omni parte regni ad parlamen-
tum parisiensium: cum rex reputet se fisci
non cognoscens superiorem in toto or-
be videtur q' ibi possit confiteri episco-
po & curato in quorum parochijs do-
mos conducunt: sicut olim in tempo-
re Imperatorum Rome erat ibi com-
munis patria: & quicumq' illuc veniebat ha-
bebat iudicem suum. s. pretores peregrini-
um. Sed contrarium est verum. s. q'
non possunt absolui ratione parlamen-
ti si non habent licentiam a suis prela-
tis: quia rex Parisius non habet pote-
statem in spiritualibus: nec in ceteris par-
tibus regni. Episcopus autem potest
in spiritualibus soli sue diocesis: solum
enim rome ubi est sedes pape in spiri-
tualibus omnibus est patria commu-
nis: sicut ecclesia cathedralis omnibus
d' diocesis: unde in curia romana sicut
curato suo summo penitentiario d' o'i
loco mundi potest confiteri: & peniten-
tiarijs simplicibus sicut vicarijs sui
curati.

Septimus casus.

Septimus casus e' ratione necessitatis:
q' esset in mortis articulo: tunc omnis
sacerdos ab ecclesia n' precisus auctori-
tate sit p'prius sacerdos: ex d' offi. or. c. pa-
storalis. ex hoc q' habetur de conse. di.
4. c. sancti. videtur q' etiam laicus in huius-
modi necessitate possit etiam excom-
municatum reconciliare ecclesie: si no-
est ipse precisus: non tamen potest ab-
soluere a peccatis audiendo confessiones.

Octavus casus que ponit Hosti. est
si sacerdos non proprius ponat spe in
ratihabitione proprii sacerdotis: sed ut
d' in summa pisana & b'n: iste casus com-
muniter no' tenet: cuius ratione assignat
De. d' pal. nulla eni ratihabitione confir-
mat sacramentum q' nullum fuit: quia &
si no' in sacramentis ratihabitione saltem
pape valere potest: q' illa solennitate mu-
tare potest: sicut d' ecclesia p' no' ep'm dedi-
cata sola ratihabitione pape dedicata
vel reconciliata reputatur: ex d' offe. ec. vel
al. c. aqua. t'n in sacramentis valere non
potest: quia illa papa mutare non potest
q' regula iuris est q' ratihabitione retro
trahitur: & mandato preparatur: q' solo ma-
dato & a principio res agi potest: in talibus
aut locum n' h'z q' n' s. essentia sacramenti
deficit: quia tunc totum iterandum est.

De effectibus aut absolutiois e' p'tas in
iurisdictionis: qua potatem erga tale n' ha-
bet ex hoc ponit spem in ratihabitione.

Quis possit committere: & q' n' audienti-
am confessionum.

Capitulum quintum.

Nota s'm De. de pal. in. 4. di.
17. q' omnis sacerdos proprius
qui iure ordinario potest audire
confessiones: potest hoc ipsum alteri committere
q' h'z causam meri imperij: & q' quicumq'
per electionem h'z curam animarum est ordi-
narius: ideo omnis talis potest licetiam que
libet subditus cure sue alteri confiteri.
It' ordinarius e' quicumq' ex officio sibi
annexo hoc h'z: licet non sit p' electionem.
It' gerens vicem curati per legem vel con-
suetudinem: sicut factus prior per abba-
tem: qui vivente abbate erat delegatus
non potest subdelegare: eo mortuo vel
amoto eius vices in omnibus obtinens e'

quasi ordinarius delegatus quātūz ad hoc: vñ licētiare pōt sibi subditos dō cōfessione.

De archipresbytero.

Archipresbyter ciuitatis dō quo iura loquūtur: vñ qd sit ordinarius sicut si esset prebēda sacerdotalis cui ex officio esset annexū officiū audiēdi p̄fessiones illorum de diocesi extra ciuitatez et multo magis si de ciuitate. Sed si penitentiarius non hz officiū ex sua p̄bēda: s̄z ex cōmissione viue vocis ep̄i: q reuocat qñ vult: qz iudiciū soluit vetante eo q iudicare iussit talis ē delegatus et nō ordinarius.

De archidiacono.

Archidiaconus lz sit index ordinarius dō cōsuetudine: n̄ tñ i foro p̄scie n̄ si sit sacerdos: et tūc audit ex cōmissione vñ nō pōt subdelegare.

De legato.

Legatus ē ordinarius i vtroqz foro vñ sicut i exterioribz dat iudices delegatos: et hz suos penitētiarios.

Sūmus penitētiarius.

Sūmus penitētiarius ē ordinari⁹ i spūalibus tñ: vñ hz penitētiarios suos et pcedit et licētiā eligēdi confessorē: Sed simplices penitētiarij pape q̄uis sint delegati pape qui solus eos ponit nō sūmus penitētiarius: possunt qdez oēs audire dō toto mūdo: s̄z n̄ pñt sumere adiutores: nec et dare licētiā eligēdi cōfessorē.

Decanus.

Decan⁹ ruralis q etiā archipresbyter vocatur: si iste decanatus est annexus alicui cure speciali reputatur ordinarius in parochijs sui decanatus post episcopum. Supracuratus videtur eti

am ordinarius curatorum: et sic curati de licentia eius: non solum ep̄i possunt confiteri. Si autē ep̄s seu archidiacon⁹ p̄fert illū decanatū modo huic: modo illi curato videtur delegatio: et hoc respectu cōmuniū casuū. Nam respectu casuum ep̄alium: tam dō curato q̄z dō decano qbus dō sp̄cālī gr̄a cōmittit absoluerē: de illis videtur distinguendū an sint retenti dō iure vñ p̄suetudine: et tūc in illis nullum ius haberet dō se inferior ep̄iscopo. Unde cuiqz illos p̄mittit auctoritate delegata illos absoluit.

Ite nota qd p̄tās iurisdictionis ē vna apud plures: et non apud quēlibet in solidū: tūc nō pōt q̄libet per se eam cōmittere sine consensu aliorz. S̄z quod oēs tangit ab omnibz debet approbari. Unde si capitulū sede vacante gerat vices ep̄i in tēporalibus: nullus de capitulo etiam decanus potest ponere officialem sine consensu aliorum: sed capitulum de consensu maioris partis.

Ptās autē absoluēdi a peccatis vna et eadē pōt esse apud plures et non penes vnū: sicut penes capitulū sede vacante qñ hz p̄tatem eius i spūalibz dico quātū ad cōmissionē non quātū ad executionē: quia confessio soli est fienda. vnde totum capitulum: nō vn⁹ canonicus ponet p̄nariū. S̄z qñ iurisdicō p̄fecte et i solidū r̄manet apd quēlibet: tunc quilibet eorum cui vult potest committere: et minor sine maiore: multo magis econuerso. Et quia potestas absoluēdi que est apud curatū papam et ep̄m non est vna: sed quilibz potest per se audire sine consensu alterius: ita etiam quilibet eorum sine cōsensu alterius potest cōmittere alteri

Uñ vicarius curati sine licetia epi po-
test audire confessiones illoz. s. qui sunt
subditi curatoz et nō alioz. et mltoma-
gis ecōuēso. s. d. licetia epi audire eoz
confessiones qui sunt subditi curatoz
sine licetia vel consensu eorum. **De**
hoc extat bullata declaratio Clemen-
tis et Alexan. post cuius bullationem
nullus parisiis dixit contrariū. Qui
aut ex cōmissiōe solū audit p̄fessionē nō
p̄t alteri cōmittere audiētiā p̄fessionū.
¶ Quō et qñ curat vlt p̄sbyt parochi-
alis possit dare vlt denegare licetia al-
teri p̄fueti subdito si petat illam.

Capitulū sextum.

Nota s̄m De. d. pal. in. 4. di. 17.
q̄ si parochianus petat licen-
tiam alteri cōfueti indeter-
minatē nō det curatus: nisi sit verisimile
q̄ penitens nō eligeret nisi eque bonuz
vel meliorē. Si vero nominat sibi aliū
de quo verisimile est q̄ sit eque bonus
vel melior ad confessionem audiendā
non neget: quia forte habet peccatum
quod erubescit confiteri sibi: et p̄mo-
reretur sine cōfessione q̄ sibi p̄fiteret.
¶ Si vero apparet q̄ nō ē eque bon⁹
aut per famā: aut per visū sue p̄sone p̄-
suerlationē personaz sibi p̄fuentium
q̄ minus religiose p̄suerfatur: et tūc sim-
pliciter d̄z negare inotescēdo q̄ ille nō
pōt eū absoluerē: q̄ tñ intellige cū ille
ad quē vult accedere parochianus nō
h̄z auctoritatē nisi ex cōmissiōe ip̄ius
curati declarando etiā q̄ ipse paratus
est eū audire: si tñ est talis q̄ ad h̄c sit
sufficiens: vlt etiā q̄ est paratus sibi da-
re vñū aliū loco sui: in quo casu be-
ne videat vt det sibi ad hoc sufficientē
Nam si insufficientem daret sibi im-

putaretur detrimentum quod inde se-
queretur onī sue: q̄ s̄m iura qui parū
diligenti socio suā rē custodiendā cō-
mitit: facilitati sue imputari d̄z si perijt.
Si autē ille petitus a parochiano: vel
diffamatus h̄z potestātē superioris: pu-
ta q̄ est vicarius epi: vel confessor de-
putatus in ordine minoz vel p̄dicato-
rū et hi: non p̄pter hoc prohibendus
est simpliciter: q̄ iudex malus vel dele-
gatus nō perdit iurisdictionem suam
s̄z d̄z dicere petēti nō expedit tibi vt tu
vadas ad illū: vel ad aliū: nec ibidem
d̄ voluntate mea: nec assensu: nec licen-
tia: sed ip̄e habes potestātē ab alio ma-
iore: vnde nō possum tibi phibere: sed
paratus sum te audire: vel per vicari-
um: vel extraneū idoneū: et s̄m hoc sol-
uitur instantia illius regule. s. q̄ nō pōt
esse pastoris excusatio si lup⁹ oues co-
medit: et pastor nescit: quia hoc verū
est qñ pastor scire debet: et potest: et lic̄
aliquis semper debeat reputare aliū
meliorē se simpliciter: non tñ quantū
ad oīa: puta quantum ad officiū hoc
vel illud. Itē suspiciōes habere possu-
mus non ad iudicandū primū: sed ad
cauendū nobis. Nam si video paupe-
rē nō iudicabo furē: tamen ne forte sit
fur custodiam rem meam ab eo et sic ī-
pposito: tñ si contrariū nō appareat
plus debet homo presumē d̄ his quos
papa: vel ep̄s per totā diocesim prese-
cit: q̄ de se qui deputat ad vñā parū
parochiam.

**De religiosis qui nō p̄nt audire cō-
fessiones sine licetia prelati sui.**

Capitulum septimum.

Sta q̄ religiosus nō debet au-
dire confessiones etiam illorū
qui habēt licētiā sibi eligendi
confessorē quēcūq; etiam si haberēt a
papa sine licētia z auctoritate sui supe-
rioris: q̄ sine suo superiori velle z nol-
le nō hz: patet hoc p̄ simile ex d̄ elect.
c. si religiosus li. 6. ad huiusmodi offi-
ciū: vbi dicit q̄ electiō de se facte non
debz nec potest assentire sine licētia su-
perioris sui. Sed vbi papa nominatiz
eligit religiosū ad aliq̄d offm̄ p̄sumit
noscere persone industriā: vnde nō re-
quirit alterius licētia: siue p̄ inquisitiō-
ne: siue p̄ predicationē: siue p̄ audientia
cōfessionū: siue p̄ p̄latiōe: siue alio quo-
cūq; officio. Sed ex hoc q̄ papa daret
alicui licētiā q̄ posset sibi eligere quē-
cūq; etiā religiosū p̄ audiendo cōfes-
siones: vel p̄ predicatione ex ista tali li-
centia non debet religiosus audire cō-
fessiones vel predicare sine licētia sui su-
perioris: vel p̄lati vel abbatis: ar. ad
hoc ex de iude. c. qd̄q; sit laudabile. si
tū in dicto casu audiret religiosus sine
licentia sui superioris vel p̄lati teneret
absolutio ita q̄ nō esset reiteranda ta-
lis cōfessio: quāuis malefaceret tal' sic
audiēdo. De. d̄ pal. vbi. s. q. 4^a.

¶ De potestate audiēdi cōfessiones attri-
buita fratrib' p̄dicatoz: z minōib' a iu-
re p̄ textū de. dūdū. s. z. d̄ sepul. quō fu-
eri possit: z quō exponitur.

¶ Capitulum octauum.

Nota textū de. dūdū. s. z. d̄ se-
pul. vbi dicitur: Statuimus z
ordinamus vt in singulis cini-
tatibus z diocēsis i quibus loca fra-
trum ordinis predicatorum z minorū
cōsistere dignoscunt: z in ciuitatibus

diocēsis z locis ipsi vicinis i quib'
loca huiusmodi nō habētur: magistri p̄-
ores puinciales ordinis p̄dicatoz aut
eorū vicarij z generales puinciales: mi-
nistri z custodes minorū ad p̄ntiaz p̄-
latoz corādē locoz se cōferant per se
vl' per fratres quos ad h̄ idoneos for-
te putauerint humiliter petitori: vt
fratres q̄ ad hoc electi fuerint in eorū
ciuitatibus z diocēsis confessiones su-
orū subditoz confiteri sibi volentium
audire libe valeāt: z huiusmodi cōfiteri
tib' put fm̄ deus expedire agnouerint
penitētiā imponere salutare: atq; eis-
dem absolutionis b̄ficiū impēdere d̄
licētia grā z b̄nplacito eorū. Deinde p̄-
fati magistri puinciales z ministri or-
dinis p̄dicatoz eligere studeāt perso-
nas idoneas z sufficētes vita probatas
discretas honestas atq; peritas ad taz
salubre ministeriū exequendum: quas
sic ab ipsis electas representent: vl' faci-
ant representari p̄latis: vt d̄ ipsoz licē-
tia grā z b̄nplacito in eorū ciuitatibus
z diocēsis huiusmodi p̄sone sic electe
cōfessiones audiāt sibi cōfiteri volentiū
z imponāt p̄ntias salutes z beneficiū
absolutiōis impēdāt: put superius est
expressū extra ciuitates z diocēses in q̄
bus fuerint deputate: per quas eas z nō
per prouincias volumus deputari cō-
fessiones nullatenus audire. Numer'
aut p̄sonaz assumēdaz ad huiusmodi
officiū exercēdū esse debz prout vniū-
sitas cleri ac populi multitudo vl' pau-
citas exigit eorūdem. **¶** Et si idem p̄-
lati petitam licentiā confessionū au-
diendarū concesserint illam p̄fati re-
cipiant cum gratiarum actione: q̄ si
forte dicti p̄lati quēcūq; ex huiusmodi

fratribus pntatis eisdem ad huiusmodi officium nollent habere: vel non ducerent ad mittendum esse: quo amoto vel subtracto loco ipsius similiter eisdem pntatus posset alius subrogari. Si vero idem prelati prefatis fratribus ad confessiones ut premittebatur audiendas electis huiusmodi exhibere licentiam recusauerint. Nos ex tunc ipsis ut confessiones sibi confiteri libere volentium: liciteque audire valeant: et beneficii absolutionis impendere gratiose concedimus de apostolice plenitudine potestatis. **P**er hoc autem concessionem nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis ad id taliter deputatis potestatem in hoc impendere amplioris: quam in eo curatis seu parochialibus sacerdotibus est a iure concessa: nisi forsitan eis ecclesiarum prelati uberiori in hac parte gratiaz specialem ducerent faciendam. **P**er litteras Dav. potest peti hec licentia a prelati extra suum territorium: quia est voluntarie iurisdictionis. **C**ustodes gl. potest ergo pntuales quo ad predicatores et guardiani quo ad minores hoc non possunt. Humiliter Dav. si petat ista licentia asperere non videtur satisfactum constitutum: et ideo iterum esset repetenda propter omissionem forme. **M**inistri glo. Non quod de vicariis priorum provincialium et de custodibus non repetit de quibus premissum sit. Ergo illi petitionem possint facere: de qua premissum non tamen electionem: de qua habetur loquitur. Presbyteri gl. si personalis pntatio fieri debet de presbiteris qui prebetur sensibus corporis. Facit de prebiteris. di. i. in prin. Idem dicit Dav. super verbo representet. Exigit glo. Si vero episcopus contendat cum fratribus dicens minorem numerum sufficere: recipiat episcopus numerum qui sibi videtur

de reliquis recurratur ad arbitrium boni viri. i. iudicis. ff. de verbo. obli. continuus. Concesserunt glo. quam licentiam sine causa reuocare non possunt. c. de cet. d. regl. iur. li. vi. **S**ubrogari gl. si non recipitur iusta de causa: quia si non est talis qualis. s. describit sibi imputent quod malum elegerunt: et sic posset omnes recusare: cum non sunt apti: sed si sine causa succedit sine licentia pape. **R**ecusauerunt glo. si non recusat expresse: sed non dat nec negat videtur quod locum haberet hoc privilegium post trinam monitionem vel requisitionem p. c. i. ex de sup. ne. pla. **V**olentium glo. forte non intellexit de religiosis qui secundum statuta suorum ordinum prelati suis confiteri debent. **L**ibere gl. denotat quod non est necesse habere licentiam a sacerdotis parochialis: cum contraarium dicit Jo. mo. si ei non stat. **I**mpartiri gl. absoluti ergo non habent necesse ulterius confiteri proprio sacerdoti. Nec obstat. c. ois in prin. de pe. et re. quod illud intelligitur de eo qui alteri non est confessus legitime. Jo. mo. dicebat contrarium: sed male dixit. Idem Dav. si quod absque licentia parochialis sacerdotis potest quod alteri confiteri: nec tamen ex hoc sequitur quod sint curati isti ratio est secundum glo. quod nec ipsi fratres sunt astricti ad executionem: vel exercitium istorum actuum. nec fideles sunt astricti: ut in his ad eos recurrant. **I**tem nota ut dicitur in summa pisana et bene quod potest episcopus acceptare fratres ad audientiam confessionum: et hoc sine solennitate predicta presentationis: si vult committendo eis iurisdictionem suam: quia etiam sine isto privilegio posset eis dare licentiam audientie. **D**e effectibus qui sequuntur ex omissione audientie confessionis alteri facite

Capitulum nonum.

Quod commissio auct alteri facta d
audientia confessionu siue p'dicto
mō: siue p' aliū modū sequit
isti effectus: vt dicit Pe. d. pal. i. 4. di. 17.

Primus qdē: qz talis commissari⁹ pōt
audire z absolvere alterius licētia mi
nime requisita: nec ille q vult cōfiteri tene
tur petere licentiā a proprio sacerdote
ar. efficac extra d. pcur. c. is qui. lib. vi.
Nec obstat q curatus d' agnosce vul
tum pecoris sui: nā vultum exteriorē
poterit agnoscere sicut z prius: z etiā
intueri z corrigere fraterna correctiōe
z paterna admonitiōe sicut pns: z quā
tū ad exteriorē vultū attinet nō minus
honeste viuunt: q cōfitent^r fratribus q
qui cōfitentur secularibus curatis.

Quātū vero ad interiorē vultū me
lius poterūt reddere rōnē d' cōfessis fra
trib⁹ z hī: qz d' cōfessis sibi vlt' suo vica
rio: qz de interiori vultu parochiano
rū q se respuerūt: z sine licentia sui vi
carium pape vel epī elegerunt non ha
bent reddere rōnem: qz per eum nō ste
tit: quominus eos audiret z instrueret
sed per superiorē q eis coadiutores de
dit: z per parochialē qui eū elegit. hec
Pe. d. pal. Dicit tñ Tho. q si alicui cō
cedatur potestas a superiori iudice cō
fessiones audiendi parochiano^r alic⁹
curati: ex hoc nō fit illi p'iudiciū: qz po
testas iurisdictionis nō est cōmissa ali
cui in fauorē sui: sed ad vtilitatē p'imi
z populo^r z dei honorem. Idem etiā
tenet Jo. an. in. c. si ep's. d. pe. z re. li. vi.
in prima glo. Idē etiam tenet Jo. an.
in cle. dūdū d' sepul. vt. s. patuit. f. q nō
teneatur petere licentiā a suo curato

qui vult ipsis fratribus cōfiteri. Idē
tenet expresse Pau. vnde glo. Ber. que
hoc dicebat damnata fuit tāqz falsa p
Clementem. 4. in quodam privilegio
quod incipit Quidam temere. Secū
dus effectus huius cōmissionis fm di
ctū Pe. est q commissarius pōt audire
cōtra phibitiones alterius plati: i quo
est differētia iter superiorē z inferiorē
nā inferior cōtra inhibitiōē superio
ris nō pōt alicui cōmittere: sicut nec p
seipsum audire eum ita q possit eū su
spendere ab audientia cōfessionū per
aliū sicut potest p semetipsū: z econ
uerso aut contra inhibitiōē inferiori
superior pōt ita cōmittere sicut potest
audire eo iuito. Similiter si esset duo
curati d' pari: z vterqz insolidum vnus
d' inhibitiōē alterius pōt audire z cō
mittere: qz par i parē nō hz imperiū.
Quādo ergo inferior phibet ne subdi
tus cōfiteatur cuicumqz sine sui licentia
d' excipē: nisi superiori vel ei⁹ vicario:
als temere agit: nisi loqueretur talibus
q bñ sciūt q nō intēdit: vel nō pōt pro
hibere qui cōfiteātur tales superiori suo
sicut in religionib⁹: cū prior phibet ne
qs cōfiteatur d' tali peccato sine licētia
sui. Certū est omnibus q non intendit
quin possit cōfiteri magistro ordinis
vel prouinciali: vlt' eoz vicarijs: quia si
phiberet spueremus ei i faciem: z mul
to magis supprior q nō pōt dare licen
tiā alteri cōfiteri: cū sit vicari⁹ hominis
qz diu prior viuit: si inhiberet neqz sine
sui licētia cōfiteret^r z cōderideretur. Sz
mortuo vel amoto priore vices eius ge
rit p cōstitutiones: vnde reputat^r ordi
narius curatus: q phibēs subdito suo: ne
ali⁹ cōfiteat^r: d' excipere episcopū papā

legatū sūmū penitentiariū ⁊ archiep̃
dum visitat: ⁊ habētes ab eis potestate
Ep̃s vero nō debet excipere omnes p̃
dictos nisi scipm: ⁊ sic quilibz excipiat
suos superiores a tali prohibitione.

Tertius effectus huius p̃missionis est
q̃ tenet curatus ei eucharistiā mīstra
re: ⁊ etiā alia sacramenta: ex quo dicit
se cōfessū illi q̃ potuit eum absoluerē.
nec est absurdū q̃ det eucharistiā illi
cuius tñ conscientia ignozat: sed cum
eque bona ⁊ tuta cōscientia: imo tutio
ri pōt eū cōicare qui confessus est sine
sua licētia habēti potestate: sicut illuz q̃
confessus est de licētia sua: vel sibi: qz
nec etiā vicarius curati reuelat sibi cō
fessionē: cū idē curatus dat illi cōionez
vnde equaliter scire d̃z cōscientiā cōfel
si vicario superioris: sicut scit cōscientia
talis confessi vicario suo. Et debet cu
ratus presumere q̃ melius p̃fessus ē: q̃
cōfessus est ei quē papa ṽl ep̃s elegit ī
p̃fessore per totū mundū vel dioceim
suaz: q̃s qui p̃fessus est illi quem elegit
ipse puidendo d̃ ipso suis subditis: cuz
ep̃s nō debeat hoc cōmittere nisi viri.
potētibz opere ⁊ sermone: vt de offi.
ordi. c. inter cetera. vel etiam q̃s ei q̃ cō
fessus est illi quem elegit ipse p̃prio ar
bitrio de licētia curati gñalis: ⁊ hoc
nisi cum esset excōicatus vel notorius
peccator: nam tunc ante q̃ det eucharī
stiam debet ei clare constare d̃ absolu
tiōe ab huiusmodi. **Q**uartus effectus
est q̃ peccata confessa habenti talē cō
missionē nō tenetur itez confiteri pro
prio sacerdoti: vt declarat Jo. 22. ī ex
trauagan. que incipit Uas electionis.

Quintus effectus ē q̃ p̃ hāc p̃missio
nē sit index qui prius nō erat. Cum ei

ad absoluendū regnat potestas ordīs
⁊ iurisdictionis: licet ab habente ordinē
⁊ iurisdictionē: vel iurisdictionem tñ
possit hec audiētia p̃mitteri habēti ordi
nē: licet nō habeat iurisdictionē: puta
simplici sacerdoti: ita non curato sicut
curato: nō tñ ecōuerso. Sacerdos non
curatus potest hoc cōmittere: ṽl cura
to: vel sacerdoti, ⁊ rō diuersitatis est:
qz nō equaliter he due potestates trās
fūdunt. Habēs. n. ordinē ex sola p̃mis
sione nō trāsfert ordinē: s̃z solū ordi
tio sacramentalis trāsfert: siue sit iu
dex siue non: sed iurisdicō ab haben
te eā ordinarie sola cōmissione trāsfert
tur indifferenter priuato qui nullam
habebat: ⁊ ei qui habebat aliquaz: sed
non istam respectu ipsius. **S**extus ef
fectus est q̃ qui audit confessionem n̄
iure suo perdit potestātē suam: delegā
te mortuo vel amoto: ⁊ idē forte ē ipso
excōicato vel suspēso: nisi ī cōfessione
iam inchoata quā audiuit: extunc q̃ si
ex iure suo: sicut etiā perdit ptātē illo
renocāte: qz soluitur iudiciū ab haben
te illo qui iudicare iussit. **U**n sicut ep̃o
mortuo vel translato officialis cessat ī
causis: sic d̃z cessare penitentiarius ī
cōfessionibus audiēdis: nisi q̃ absolue
d̃z d̃ peccatis iam auditis: gl. in. c. gra
tum. ⁊ relatum d̃ of. ⁊ po. iudi. dele. qz
mandatum expirat per mortem man
datoris. Similiter si dedit confessorēz
monialibus expirat potestas: nisi esset
rector earū cui ex officio quasi prior
tus vel rectorie ec̃t audientia annexa:
⁊ tūc esset quasi ordinari⁹. **V**ideret tñ
q̃ nō similiter ita expiraret ptās dele
gati delegāte excōicato: vel suspēso: si
cui mortuo vel amoto: quia in primo

casu retinet delegans iurisdictionem li-
cet nō vsū: in secūdo autē neutrū reti-
net. Ad hoc autē q̄ delegatus vtat iu-
risdictione regitur q̄ delegat? in dele-
gando quidē habeat iurisdictionem ⁊
vsū eius: q̄ delegare est vsus iurisdic-
tionis: s̄ postq̄ delegauit nō requirit
q̄ habeat vsū: q̄ vsus ei? nihil facit
ḡ. **P**ossēt tñ dici p̄babiliter q̄ si ep̄s
non exis excoīcatus: vel suspensus in-
stituit officialem vel penitentiarium ⁊
postea excoīcetur nihilominus vterq̄
pōt procedere in officio suo: quia vtr̄
vice eius qui iurisdictionem habet li-
cet non vsū per se. Si autē iam erat
excoīcatus officialis nil agit: quia in-
stitutio vel commissio non tenuit.

De penitentiario vō videt̄ secus: q̄
etiā non sacerdos vel non consecratus
qui minus habet q̄ excoīcatus cōmittē
pōt: q̄ non minus est cōmissio q̄ p̄mis-
sio: quia iure suo sacerdos audit con-
fessionem: ⁊ cōmittēs tñ est causa sine
qua non propter parochiarum diuifi-
onem ⁊ ecclesie phibitionē. qñ autē cō-
mittens inoritur v̄l amonetur non est
differentia inter cōmissariū ī foro pe-
nitentiāli aut iudiciali: q̄ vtriusq̄ pote-
stas expirat quātū ad negocia n̄ īcepta

Capitulū decimū d̄ d̄ia iter fratres
presentatos fm̄ formā cle. dudū. ⁊ d̄ia
inter sacerdotes curatos.

Fratres predicatorē habent p̄-
uilegium q̄ episcopis mortu-
is qui ipsis suam dederunt au-
toritatem v̄l commiserunt possūt vti
ea auctoritate quosq̄ fuerit prouisum
ecclesie d̄ pastore. **I**tem nota q̄ per

istos effectus non habet commissio ef-
fectum in personis ordinum reproba-
torū de quibus dicitur in. c. i. d̄ reli. do.
li. vi. hec **P**e. de pal. **N**ota vlt̄ius
differentiam inter predictos fratres sic
presentatos ⁊ curatos: nāz predicti fra-
tres ex tali presentatione ⁊ commissio-
ne possūt audire omnes parochianos
omniū curatorum illius dioecesis vbi
sunt presentati sed non aliarum dioce-
sum: ⁊ non possūt hoc committere ali-
cui. Sed curati non possunt audire in
quantum curati nisi parochianos su-
os tñ: alios non nisi cum licentia epi-
scopi vel curatorum eorum ⁊ possunt
hoc cōmittere alteri. s. audire suos pa-
rochianos. **N**ota etiam aliam differē-
tiam fm̄ **L**an. ⁊ **S**ran. zaba. i. cle. dudū
Nāz curati possunt audire confessio-
nes: ⁊ eorum vicarij sibi subditorum ī
diocesi sui ep̄i ⁊ etiam extra diocesim:
sed fratres electi ⁊ presentati fm̄ for-
mam cle. dudū. d̄ sepul. d̄ qua. s. non
possunt audire seu absolue extra dio-
cesim: nisi sunt presentati: ⁊ si secus fie-
ret quāuis confessi possent ex ignoran-
tia excusari tamen quo ad ecclesias n̄
essent absoluti licet si constaret eis de-
berent iterum confiteri eis ⁊ infra dio-
cesim absolui a predictis. **S**i sine
predicta solennitate comitteretur fra-
tribus ab episcopo vel a curatis aucto-
ritas audiendi confessiones simplici-
tunc possent etiam extra diocesim au-
dire sicut alij vicarij eorūdez. **D**e ca-
sibus ep̄is reservatis nec curati nec di-
cti fratres presentati possunt absolvere
nisi inquātū fuerit a diocesanis p̄cessū.

De casib? multiplicib? ep̄o reservat.

o qbus agit i si. cle. dudū d sepul.

Capitulū. ij.

Sciendū q varie sūt opiniōes
doctoꝝ in dictis casib⁹. Aliq
enim ponunt plures: aliq pau
ciores. Unde materia ipsoꝝ casuū nō
est bene clara. Et in summa pīfana di
citur q Benedictus papa. ij. in extra
uagan. inter cunctas. declarauit qua
tuor esse casus episcopales de iure.

Primus. s. peccatum clerici: per quod
incurrisset irregularitatē. Secundus de
incendiarijs. Tertius de peccato: p qd
inducenda est solennis penitentia.

Quartus d excoicationis maiore excoi
catione. Item declarauit quinq; ec ca
sus epis reseruatos d approbata pīue
tudine. Primus est peccatum homici
de voluntarij. Secundus est peccatu
falsarioꝝ. Tertius est peccatū violan
tiū ecclesiasticā libertatē. Quartus est
peccatum violentiū ecclesiasticā imu
nitatē. Quintus est peccatū sortilegoꝝ
diuinatorꝝ z incantatoꝝ: q̄uis autem
dicta extrauagans fuit reuocata per
cle. dudū ex d sepul. tñ quantum ad di
ctos casus nil innouatum fuit: z si alia
ibi cōtenta sint: z sic videtur q adhuc
illi remaneāt: z additur i pīfana q
pīnt nihilominus epī in suis epatibus
casus eis reseruare put videtur eis ex
pedire: sicut pīnt cōstitutiones facere:
z multo magis cōciliū synodale vel p
uinciale: a q̄z sententijs religiosi nō va
lent absoluerē. Jo. an. in. c. si ep̄s d pe.
z remi. in glo. 3. li. vi. predictis casib⁹
addit post crimen enorme z publicum
homicidiū: z sortilegiū: oppressionem
pueroꝝ etiā ex casu: incestū: corruptio
nem monialiū: coitu cū brutis: matrio

niū clandestine contractū vl' d interdi
ctū ecclie: periuriū: falsū testimonium
blasphemā dei z sanctorū. Hostien. ve
ro in summa ponit oēs predictos cas⁹
z addit peccatū d naturā: z etiā quod
libet enorme qd particularis vl' gñal
cōsuetudo reseruat ipsis epīs: in qbus
aliqui epī remittunt peccatores ad se
dem aplicam ppter enormitatē crimi
num: z ad terroꝝ alioꝝ. hec Hostien.
Ego tñ nō legi adhuc esse aliqd pecca
tū precise ita enorme a quo non possit
absoluerē ep̄s subditū: dum tñ non ha
beat aliquā sīiam excoicationis anne
xam: quāuis autē possint absoluerē: si
aliqui ad curiam mittant bene faciunt.
Huic. duran. z Speculator in reperto
rio suo vltra predictos casus addit ali
os. s. deflorantes virgines vi oppressas
vel seductas. Contrahentes post votū
castitatis emissū. Fornicationem cum
iudea vel sarracena. Concupientē plez
per adulteriū: quā vir credit suā. Pro
curantē abortū vel sterilitatē in se vel
alio. Contrahentes matrimoniū post
spōsalia iuramēto firmata. Cognoscē
tē carnaliter baptizatā ab eo: vl' cui⁹
cōfessionē audiuit. Tenentem ad ba
ptismū vl' cōfirmationē filios vl' filias
ex necessitatē. Baptizantē p̄prios fili
os extra necessitatē. Verberatē p̄rem
vel matrē: z usurarios: z tandem sic cō
cludit. Tot casus ponere nihil aliud ē
q̄s sacerdotū potestatē restringere: que
eis plenarie data est a Christo. Unde
breuiter dico sacerdotēs omnia posse
quo ad forū spūale q nō sūt spēcialiter
in iure epīs reseruata: z que non sunt
ipsis sacerdotibus directe vl' p aliquā
psequētiā interdicta: argo. c. at si clerici

de iudi. z. c. nup. de sen. excoi. Hoc tamē
fateor q̄ vbiq̄ fuerit aliquod graue
delictū v̄l enorme superioris ē iudiciū
requirēdū: z idē dico ī omnib⁹ casibus
ī q̄b⁹ ē genēalis s̄uetudo ecclie q̄ sint
ipsis epis reservati.

Conclusio Jo. de lignano.

I Jo. de lignano in declaratione quas
facit sup. c. ois d̄ pe. z re. probat z con-
cludit ex dicti immediate per Guil. z
Spe. z ex cle. dudū fratres predicator
res z minores p̄tatos p̄ audientia cō-
fessionū posse absoluerē ab omnib⁹ casibus
peccatorū: exceptis precise illis q̄ in
iure reservant̄ epis. Sed a casib⁹ quos
epi sibi reservant: vel de consuetudine
sue diocesis: vel ex suo beneplacito vel
p̄ constitutiones suas synodales v̄l p̄uin-
ciales posse absoluerē: etiā si epi dictos
casus nō concedant: z probat sic cle. du-
dū d̄ sepul. statuit q̄ dicti fratres non
possunt absoluerē: nisi a casibus a qui-
bus possunt curati absoluerē: qui eis p̄-
mittūtur a iure nisi ipsi epi vellent ali-
qd̄ plus cōferre eis. Sed z Guil. dicit
q̄ non obstat q̄ doctores ponant mul-
tos casus epis reservatos: curati enim
p̄nt absoluerē ab oībus occultis q̄ non
sunt in iure epis reservata: z nō s̄t ipsi
sacerdotibus directe vel per aliquam
cōsequētiā interdicta: licz ergo epi pos-
sint reservare certos casus qui de iure
cōpetunt inferioribus: nō tū hoc pos-
sunt simpliciter: nisi in duob⁹ casib⁹ s̄z
Guil. dupliciter. s̄. directe. s̄. cum aliqui
fuerint legitime ī crimine deprehēsi q̄
merito fuerint tali potestate p̄uadi. Se-
cūdo idirecte. s̄. p̄ aliquā cōsequētiā: vt
cū aliq̄s casus enenerit ī quo ad vtilita-
tem cōeꝝ expedit q̄ talē casū retineat

z nō aliter. z. q. z. c. de ecclesiasticis.

Non autem expedit vtilitati cōi refer-
uare tot casus: s̄z hoc ē ponere laqueos
in via salutis. Sed si aliquis pur velit
defendere plures casus posse ep̄os ra-
tionabiliter reservare quo ad sacerdo-
tes parochiales: cum sint d̄ foro ep̄oz
z eoz cōstitutionibus subiecti: tū hoc nō
possunt facere epi erga predictos fra-
tres qui exēpti sunt: nec eoz ordinatōi-
bus subiecti: vt ex̄ d̄ exco. p̄la. c. nimis
praua. Cum ergo non possint dicti fra-
tres absoluerē a casibus reservatis in
iure epis: vt dicitur in dicta cle. dudū
q̄ p̄nt ab oībus alijs absoluerē: videlicz
d̄ consuetudine reservatis particulari
loci v̄l synodali cōstitutione: vnum ne-
gando: aliud tacendo cōsentit. d̄. z. c.
qualis. nec p̄nt prelati dictā cōfessionē
reuocare: vel defalcare: nec directe ne-
gādo licentia audicēdi: q̄z nihilomin⁹
habēt eā p̄ cle. dudū. nec indirecte pro-
hibēdo parochianos ne cōfiteātur eis
ex̄ d̄ p̄uile. c. quanto. nec per retentio-
nē multoz casuū: q̄z fieret in fraudem
legis q̄d fieri nō d̄z: vt. c. constitutus de
exco. p̄bē. Sileat ergo Jo. mo. h̄ q̄ dicit
q̄ si ep̄s p̄t artare potestātē ordinariā
curatorū: p̄t multo magis artare pote-
statē extraordinariā ipsoꝝ fratruū: q̄a
qd̄ p̄ superiorē cedit p̄ inferiorē arta-
ri vel reuocari nō p̄t: vt d̄. zi. c. infe-
rior. Ad cōstitutionē aut̄ cle. d̄ p̄uile.
f̄ligiosi. vbi d̄r q̄ a casibus ordinarijs
reservatis quēq̄ absoluerē nō presumāt
Respondendū ē q̄ hoc itelligēdū est de
casibus ī iure reservatis sicut intendit
cle. dudū. nō aut̄ p̄ cōsuetudinē v̄l sta-
tuta alioꝝ p̄latorū q̄ illa remouet pa-
pa in dicta cle. dudū. a quibus possunt

dicti fratres absoluerunt: et per consequens videtur quicquid dicatur per modernos vel antiquos de talibus casibus per episcopos reservatis totum reuocatur: per de. dudum. specialiter quantum ad dictos fratres. si enim constitutio posterior licet non faciat mentionem de priori ipsam reuocare noscitur. c. licet de consuetudine. 6. multo magis reuocari debent dicta doctorum: si in contrarium promulgentur. hec Jo. de ligna. S. 3. Gra. zaba. post Lan. dicit quod de casibus episcopaliibus non potest dari doctrina: cum depredeat ex constitutionibus ipsorum episcoporum et doctrina: et quantum Lan. dicat quod habens irregularitatem quam solus papa tollere potest non potest absolui a peccato ante dispensationem. Gra. zaba. dicit contrarium: scilicet quod potest absolui a peccato remanente macula irregularitatis.

¶ Quia ergo non est clarum quod sunt casus episcopos reservati in iure: ideo tutior via est in huiusmodi quod fratres si possunt sciunt ab episcopo quos casus vult sibi reservare: et de illis non se impedire. omnes vero alios casus sibi faciant concedere. **¶** Certum est autem secundum omnes quod absolutio ab excommunicatione maiori reservatur episcopis.

¶ Item dispensatio vel mutatio votorum. Item relaxatio quorumdam iuramentorum. Dispensatio vero incertorum: an pertinet ad episcopum vel ad alium: habet. s. in. 2. parte summe tit. de restit. c. 4. et ibi diffuse Gra. zaba. in de. dudum. in gl. super verbo concessa. dicit glo. Jo. an. Lan. Pau. Stepha. et zenze. tenere quod episcopus possit reservare casus de quibus curati poterant ante hanc constitutionem dudum absoluerunt: ita quod reservatio iudicetur fratribus: id est quod etiam non poterunt tunc ab ipsis reservatis casibus absoluerunt:

quod est contra hoc quod hic dicit Jo. de ligna. Et intelligitur ista reservatio casuum episcopaliium de actibus exterioribus cuius effectus: et non de interioribus: videlicet si quis desideravit: vel etiam quesivit alium occidere: istud homicidium cordis non est de casibus reservatis episcopis. **¶** Dicit etiam de. de pal. quod incestus qui committitur a pueris qui non habet usus rationis non est de reservatis episcopis: quia nec per hoc tollitur virginitas: nec causatur affinitas.

¶ Capitulum. id est de sacerdote qui absoluit aliquem a casu a quo non potest absoluerunt.

¶ Nota quod si confessor quicumque aliquem absoluerit de aliquo peccato a quo non potest: siue quia est reservatus episcopo: siue quia nullus habet auctoritatem: quantumvis graviter peccet: precipue quando absoluit scilicet vel ex ignorantia iuris crassa: tamen ex hoc non incurrit aliquam censuram: vel excommunicationem: siue sit clericus secularis: siue religiosus talis absolvens s. Gra. zaba. et zenze. sed tenetur illum quem sic absoluit auisare de errore suo: si agnoscit vel potest inuenire: ille tamen quo ad deum excusatur dum hoc ignorat. Et quod dictum est quod confessor debet illum auisare quem absoluit: cum non possit: intelligitur quando fieri non potest sine scandalo notabili. unde in concilio Basileensi. quidam multum periti habita super hoc collatione dixerunt quod talis confessor petat auctoritatem a superiori super hoc casu a quo non potuit absoluerunt: et tamen absoluit: quia habita vocet illum quem absoluerat cuius non posset: et per aliquem modum conopertum interroget de aliquibus que

fibi est confessus quasi volens se melius informare: ac si plene non intellexisset: et si que alia criminalia postea commiserit et sic ab omnibus iterum absoluat: de tunc alias auditis et prius. Vel si magnum scandalum ex hoc timeret: sic quod predictus modus servari non possit absoluat ab sententia: si ab ultima confessione creditur perseverasse tales in gratia: aut ut alijs placuit: cum ex hoc timeretur notabile scandalum eveniri: committat christo summo sacerdoti: presertim quando multitudo est sic neglecta: vel multum distat a loco ubi est confessor. **P**ro si religiosus absolueret aliquem ab aliqua sententia excommunicationis suspensionis vel interdicti in iure posita incideret in excommunicationem a qua non possit absolui citra sedem apostolicam: de religiosi. de privilegio. secus si absolueret a sententia hominis: quia tunc non incurreret secundum Paulum. quibus graviter peccaret: sed clerici seculares absolviendo a sententijs iuris: quantumvis et ipsi male faciant non tamen aliquam incurunt censuram.

Capitulum. 13. an in generali confessione contineatur specialis.

Nota etiam quod ut dicitur Io. an. super c. tunc nobis. in glo. extra de officio vicarii. Si episcopus dedit vicarius generalem: et in mandato aliquid expressit de his que requirunt speciale mandatum secuta generali clausula: et omnia alia que per nos possumus: etiam si mandatum exprimat speciale: secundum Hostium. satis videtur quod talis etiam possit specialia ad instar procuratoris: secus si aliquid de specialibus non fuisset ibi expressum. hec Io. an. Ad videtur intelligendum quantum est de virtute verborum: et in foro contentioso.

nam si in foro conscientie aliter constaret de intentione confitentis auctoritate quod ille intenderit: hoc est si non expressisset aliquid in generali confessione intelligeretur specialia. 22. q. 5. c. humane. et hoc idem dici potest de auctoritate data ab episcopo confessoribus: quod scilicet dicendo: Do vobis auctoritatem meam in confessione: non intelligitur propter hoc concessisse casus suos nisi si alicui constaret: quod per hec verba generalia intendit casus suos concedere: sed dicendo istum et illum et omnes alios meos casus: tunc intelligitur totum de disse.

Capitulum. 14. quid possint penitentiarii curie Romane.

Nota quod penitentiarii minores in curia possunt absolvi unde cumque venientes ab omnibus casibus peccatorum: et suis episcopis referuatis. habent auctoritatem quasi episcopalem in foro penitentiae et maiorem quo ad quosdam casus excommunicationis et dispensationis. Summus vero penitentiarius adhuc habet maiorem in pluribus alijs casibus excommunicationis et dispensationis.

Capitulum. 15. quid sciendum quando confessor non intelligit penitentem.

Nota vero quod cum confessor non intelligit penitentem: aut experientialiter lingue: aut ex dormitione: aut ex distractione mentis ad alia applicatum: vel ex alia causa secundum Io. de neapoli. in quodam libro. quod cum sacramentalis confessio preexigat confessionem: confessio vero importat revelationem que non potest esse nisi revelatione verius. scilicet confitetur: et preceptum alterius. scilicet confessoris: quia si alterum istorum deficit in prefato casu: credo de illo peccato non esse factam confessionem: et per consequens

b

non impendi absolutionē: hec ille. Si
tñ non hoc facit: et confessus quidē de
hoc non ppēdit absolut⁹ est coram dō
nec tenet iterare quousq; nesciat illuz
non pcepisse: seu intellexisse peccata sua
et hec vera sunt de peccatis grauib⁹. i.
mortalibus: que sunt de necessitate cō
fitenda: nō autē de venialibus: ad q; qd
non tenet de necessitate: et vbi talia mo
dica raro obaudiuntur ab eo q; alias
cognoscit psonam.

ExPLICIT p̄ma pars q; fuit d; pt̄ate seu
auctoritate confessoris.

Incipit secunda pars que erit d; sci
entia ipsi: q; erit duplex: p̄mus. s. scilz
q; duplex est clauis ordinis scilicet sci
entie et potentie.

Dico de pt̄ate p̄fes
sorū: nunc viden
dum ē de ipsorum
scia. Est eiz duplex
clauis ordinis. s. cla
uis scientie: et clauis
potentie. Un̄ Chri

stus Petro dixit: Tibi dabo clauē re
gni celorum. Math. 16. Nota tamen q;
ista scia non dicitur clauis: sed ipsa po
testas discernendi atq; examinandi: si
ue cognoscēdi in foro p̄scie: et pt̄as def
minandi: seu diffiniendi cām. i. ligandi
et solvendi dicitur clauis potentie. Ista
vero duplex pt̄as est vna in essentia: s;
duplex in effectu. Scientia autem ac
q̄sita non est clauis sed bene iuuat vt
clauis: et de his clauibus habes dī. 20. p̄i
totum.

Quanta scientia requiratur in con
fessione. s. z.

De p̄tate scie p̄fessoris: quātā
s. oporteat eum habere peritiā
dicit Aug. de pe. di. 6. c. oportet
vt sp̄ialis iudex sciat cognoscere qd
quid debet iudicare. Dicit Tho. in. 4.
di. 17. in expositione littere. Hec sciētia
et si non sit maior: tñ debet eē tanta: vt
sciat discernere inter p̄c̄z et non p̄c̄z:
et peccatum mortale et veniale: et si i ali
quo eēt dubitatio sciat dubitare: vt pos
sit ad peritiores recurrere. Alb. autem
4. dicit: q; non tenetur sacerdos scire
discernere: nisi in cōi que sunt capitalia
et que mortalia cōia: et que venialia ex
genere. Sed hec nesciens dicit idem:
puto q; peccat mortaliter talis audien
do et eū instituens plus peccat q; ipse:
et eū permittēs institutum ministrare
si sua interest talē phibere. Dicit etiaz
q; in perplexis casibus sacerdos eccle
sie parochialis debet esse ita discretus:
vt talia difficilia esse sciat: nec esse pro
cedendum in eis sine superioris consi
lio vel auctoritate. hec Alb. in. 4. Guil.
duran. in sūma sua dicit: q; quoties cō
fessor se ingerit ad confessiones audie
das: totiens se offert ad respondēdū d;
quolibet: et interdum de casibus inopi
natis et alias inauditis: et questiōib⁹ seu
casibus valde perplexis. Ergo p̄fes
sor scire discernere iter peccata: et dif
ferentias peccatorū. Unde scire d; con
fessor si ea que exprimit sibi p̄c̄tes sint
peccata vel non: puta an bella princi
pum et ipsorū exactiones sint licita: vel
ne: et vtrum d̄ctus q; sunt sint liciti vel
illiciti: et qñ ad restōnē teneatur: et quā
do non: et an ei debeat prohibere cōiō
nem: vel concedere: q; si confessor indi
cat licitū qd est illicitum: taz confessor

¶ penitens in fouea cadunt: nisi forte
pbabilis ignorantia eū excuset: puta si
h3 aliquē doctorē auctenticū ⁊ famo-
sum: cuius opinioni innititur. Unde si
p̃fessor non ē exp̃tus in casibus: ita q̃
nec nouit dubitare: nec per se iudicare
cum periculo anime sue audit confes-
siones. **Hec Huilel.** **De.** de pal. in. 4. di.
i9. ostendit maiorē scientiam requiri
in eo qui se ingerit: q̃ in eo qui ponit
ad hoc a superioribus suis ex obedi-
tie iniunctione: ⁊ de p̃mo pōt intelligi
dictum rigorosum **Huil.** duran. de ie-
cundo dictum **Tho.** ⁊ **Alb.** Dicit enī
ipse **De.** **Dis** sacerdos habet clauē sci-
entie ⁊ potentie. i. auctoritatem discer-
nendi: ⁊ potentiam ligandi ⁊ soluendi:
l3 multi non habent scientiā debitam:
⁊ econuerso. Multi non sacerdotes ha-
bent sciām qui non habent auctoritatē
discernendi: secundi quidem sine peccō
sed p̃mi cum peccato suo si hoc p̃cura-
rent: alias si inuiti ponerent excusati
sunt: si p̃posuerunt impedimentū nec
sunt auditi. Munus enī i iudiciū iudi-
candi necessariū ē: ⁊ pōt ad hoc cōpel-
li. i. ad officiū iudicādi: ⁊ ad p̃elationē
carens sciā: ⁊ tunc non peccat: sicut in
religionibus cōsuetū ē fieri. Et qd̃ dīc
Hreg. q̃ si indignus ē non debz obedi-
re: ⁊ si dignus debet obedire: intelligen-
dum ē de illo qui habet defectus: qui
sunt iuris: videlicet irregularitas: ⁊ tūc
non debet obedire: nisi ab eo p̃ dispen-
sationem p̃moueat: alias tenet reli-
giosus obedire: alioquin glibet religio-
sus bonus q̃ reputaret se indignum re-
fugeret: ⁊ sic soli indigni p̃mouerent:
⁊ ponerent. Qui vō non coact⁹: s3 spō-
te accipit p̃tatem siue p̃latiōis: siue au-

diendi p̃fessiones non h̃ns sufficientes
sciāz peccat. Sed qui inuitus ⁊ coact⁹
non accipit: sed suscipit: nō peccat. Uñ
sine peccato ab infcio haberi ⁊ suscipi
potest: sed accipi non pōt p̃tās iudican-
di sine peccato. **hec De.** Si tamē in eo
eēt tanta ignorantia: q̃ oīo impetus ef-
set: q̃ nec et scit: que **Tho.** ⁊ **Alb.** dicūt
s̃. credo q̃ non excusaretur a peccato:
et si ex obedientia iniuncta poneret se
ad id ad qd̃ oīo ineptus est: cum peri-
culo aiarum.

An confessor teneatur scire an pec-
cata in confessiōe audita sint mortalia
vel venialia. §. 3.

Irum autē p̃fessor teneat sci-
re de omnibus que sibi dicūt
in confessiōe: an sint mortalia
vel venialia. **Henricus** in quodlibz.
sic respondendo distiguit. Peccata sūt
in duplici genere. **Quedam** sunt pecca-
ta: q̃ phibita: quia si non essent phibi-
ta non essent peccata: vt sunt omnia q̃
sunt de iure positiuo: vt audire missaz
die dñico: semel in anno confiteri ⁊ cōi-
cari ⁊ hī. Et talia tenetur quilibet con-
fessor scire: nisi habeat causam rōnabi-
lem que eū excuset: vt si forte tpe phī-
bitionis: erat in terra longinqua vel in
carcere. **Alia** sunt peccata: nō q̃ ab ho-
mine phibita: sed q̃ de natura sui ma-
la sunt: etiam si non prohibeātur: ⁊ ho-
rum quedam sunt capitalia: vt supbia
luxuria &c. **Hec** enim sunt quasi elemē-
ta ⁊ principia que de necessitate quen-
libet confessorē scire oportet. **Que-**
dam vero sunt peccata que sūt species
peccatoz capitaliū: vt illa q̃ recipiunt
hoz p̃dicatiōem: vt fornicatio ⁊ ebie-
tas ⁊ hī. **Fornicatio** vero luxuria
b z

quedā est: et ebrietas quedā gula. et ho-
rum peccatorū species: quedā sunt que
important malū de sba sui actus: eo q
statim notata habeant annexum malū
vt fornicatio: et de talibus etia3 p̄fessor
scire tenetur: vtrum sint mortalia vel
non: vt venialia. Quedā vero de sba
tia sui actus non habent deformitatem
sed ex libidine faciēte: sic cognoscē vxo-
rem p̄p̄iā non ē peccatū de se: n̄ pos-
set q̄s v̄zore cū tanta libidine cognosce-
re q̄ eēt peccatum mortale: vt si eā co-
gnosceret: si ēt non esset v̄zore eius: et ō
talibus non o3 q̄ confessor sciat vtrū
sint mortalia vel venialia: quia nec cō-
fitemen frequenter scire o3. Alia sunt
peccata que sunt filie peccatorum capi-
talium: vt illa peccata quorū fines ter-
minantur et ordinantur ad fines capi-
talium: sicut dolus et acquisitio rei iū-
ste: et de talibus peccatis frequēter opi-
niones sunt p̄trarie inter doctores: et ō
talibus non tenetur simplex curatus
non ordinari scire vtrū sint mortalia
vel non. Curat⁹ aut ordinari⁹: vt epus
et archieps: et ceteri alij supiores prela-
ti tenent scire: q̄ ipsi sūt purgatores et
tenent alios purgari facere et illuare:
et iō tenent scire nouū et vet⁹ testm̄: hec
ille. Caneat at p̄fessor ne sit preceps ad
dandū s̄miam de mortali: qm̄ non ē cer-
tus et clarus: et vbi in aliqua mā varie
opinionēs sūt q̄ pluriū et solenniū do-
ctorū: vtrū sit licitū vel illicitum: sic de
non soluēdo d̄cimas: vbi non ē p̄suetu-
do: parati tñ sūt ad dandum si ecclesia
peteret: q̄s qdam dicūt eos ēē in statu
damnationis: vt Inno. Alij vero dicūt
q̄ non: ut Tho. Jo. an. Archidi. et de
emptione iurium monis florentie: vel

imp̄fessis venetorum q̄s quidam di-
cunt ēē vsuram: alij licitum dicūt et m̄-
tis hī. Cōsulat tñ sēp q̄ tutius est a ta-
libus abstinere: extra de spon. c. iuuicis
non tamen condemnet contrarium fa-
cientes: seu d̄ria opinionē tenentes: nec
p̄pter hoc denegat absolutionē. S3 vt
dicit Guil. dicat p̄fessor q̄ illud facien-
do non ē tutum: sed dubium: et iō bñ
sibi p̄uideat. Si aut oīo p̄scia confesso-
ris dictaret illud esse mortale: et nō pos-
set p̄sciam deponere q̄s tamen o3: ad
consilium sapientum recurrat et nullo
mō o3 facere contra p̄sciam: q̄s pecca-
ret mortalit. 28. q. i. c. deinceps. §. ex his
iuncta glo. Sed cum illud tale esset cō-
tra cōm opinionem doctorum: et cōfē
sic seruatur a sapientioribus: quanuis
aliquem doctorem audiret d̄rium tene-
re non o3 illi ō leui adherere. Quomō
vero quis debeat deponere i hoc con-
sciam erroneam vel scrupulosam hēs
supra in prima parte titu. 2. c. de cōsci-
entia.

¶ iteranda est confessio in sex casi-
bus. §. 4.

Sciat etiam tenetur cōfessor q̄
sunt illi casus in qbus tenetur
q̄s iterare cōfessionem: et sūt q̄t
tuor fm̄ de. de pal. duo vero sunt ex
parte confitentis. **¶** Primus fm̄ de.
Tho. Ray. Hostien. et omnes alios. s.
quando aduertenter tacet aliquod: q̄s
est mortale: vel credit: vel probabiliter
dubitatur esse mortale ex verecundia vel
alia causa iniusta: tunc etiam mortali-
ter peccat committendo fictionem in
sacramento et notabilem irreuerentia3
et iterare tenet talem p̄fessionem. Si tñ
talis cōfiteatur eidem cui et prius: et ille

habet in memoria peccata eius sufficit
dicere illud occultatum ⁊ illam fictio-
nem fm **Suñl.** duran. imo et si n̄ h̄ret
in memoria: vt pz in fi. 4. casus. Sed si
dimitteret ex aliqua iusta causa: puta
qz probabiliter dubitat eum sollicitatē
ad malum: de quo confitetur vel reue-
latozem confessionis: vel dicendo id cū
sit confessor manifestaret peccatu: qd̄
audiuit: puta si iniuste absoluit cū non
debeat: ⁊ in his casibus non habendo
copiam: nisi talis p̄fessoris cui confiten-
do aliquid predictoz sequeret: tūc satis
videt: qz sit excusatus. Dicit etiam p̄di-
ctus duran. qz si ex ignorantia crassa: et
supina aliquid retinuit mortale: qz no-
luit cogitare de suis peccatis tenet to-
tum iterare. sec⁹ si ex ignorantia p̄babi-
li: qz tūc solū illud qd̄ dimisit. **Secū-**
dus est fm **Tho. ⁊ Pe.** quando nō im-
plenit p̄nīaz seu satisfactiōē iniunctā
p̄ mortalibus ex contemptu vel ex ne-
gligentia: ⁊ est oblitus eius. si enī eius
recozardetur adhuc posset p̄ficere: et
tunc perficiendo iterare non tenet: ⁊ p̄-
cipue qñ non ē sibi p̄fixus termin⁹: que
non possit transgredi: q̄uis sibi sit de-
claratū in quo ipsam debeat facere vel
in alio tpe ipsam supplere coipso autē
qz facit sibi p̄posituz non implendi pe-
nitentiam sibi iniunctam p̄ mortalib⁹
ex negligentia vel p̄ceptu peccat morta-
liter: qz tenetur ad illam sub p̄cepto
Secus vero ē de p̄nīa iniuncta p̄ venia-
libus: ad quā non tenetur de necessita-
te fm **Tho.** Idem si p̄nīam iniunctaz
p̄ mortalibus dimittet ex impossibilitate
puta infirmitate ⁊ hī. Posset tñ peni-
tentia iniuncta ab vno confessore muta-
ri ab alio cui confitetur: etiam sine au-

dientia peccatoz illoz p̄ quibus erat
imposita fm **Pe.** de palu. de hoc. j. vi-
de. **Terti⁹** casus ēz **Pe.** **Tho.** **Ray.**
⁊ **Hosti.** est ex parte confessoris: quan-
do videlicet notabiliter ē ignorantia sacer-
dos: ita qz nescit discernere inter mor-
tale ⁊ veniale de cōibus peccatis: ⁊ p̄-
cipue cum penitens habet casus intri-
catos ⁊ difficiles. **Concor.** duran. ⁊ ad-
dit ⁊ hoc nisi penitens sit peritus: ⁊ in-
struat confessorem. **Quz** autem vadit
ad eū quem scit idiotam ⁊ ignorantem
tenetur iterare: hec duran. **Ad** videt
intelligendum qñ potest habere alium
sufficientem. nā si alium habere nō po-
test: ⁊ multo magis qñ est in periculo
mortis: pōt ⁊ debet p̄teriri ei quem h̄z.
Unde **Augu.** dicit de pe. di. 6. qui vlt
confiteri vt inueniat gratiam sacerdo-
tem querat scientem soluere ⁊ ligare.
Quartus casus est ex parte confes-
soris. Est autem in ipotentia absoluendi
fm **Pe.** **Tho.** **Ray.** ⁊ **Hosti.** qd̄ pōt
esse dupliciter fm **Pe.** de pal. ⁊ duran.
vel qz habet potestatem artatam absol-
uendi: qz scilicet ab aliquibus peccatis
non potest absolvere superiore refer-
uante sibi illos: ⁊ tamen ab illis de scō
absoluit. Et confessus illi cum ei cōstat
tenetur iterū confiteri: non quidez oīa
fm **Pe.** de pal. sed illa tantū de quibus
non potuit absolvere: aut hoc est: quia
nullam habuit potestate: ⁊ hoc qz non
erat sacerdos: quanuis reputaretur: l'
quia non subditus: vel qz intrusus: aut
qz excommunicatus vel suspensus ab
officio huiusmodi: ⁊ absolut⁹ a tali cuz
illi hoc constat: tenetur iterum con-
fiteri: quia realiter non est absolutus:
quanuis ignorantia facti excuset eum
b 3

in conspectu dei ac si esset absolutus: dum nescit fm **Tho.** in quolibet. **Sed** **Pe.** de pal. in. 4. di. 17. q. 6. sic distinguit et notabiliter: qz aut impedimentum qd habet absoluens est iuris diuini vel humani. **Si** iuris diuini: videlicet quia non fuit baptizatus talis: vel non ordinatus. et in hoc casu absolutus a tali tenetur iterum confiteri: hoc scito: nec papa posset de hrio dispensare. **Si** vero impedimentum e iuris humani: puta qz suspensus e vel excoicatus et hi: tunc impedimentum aut e notorium: aut occultum. **Si** notorium: puta qz manifeste vl publice verberauit clericum: ppter quod est excoicatus notorie: aut manifeste intrusus. s. ppter pcessionem secularium posuit in ecclesia curata: et non p canonicam confessionem ppter quod titulum non habet: nec preteritatem super parochianos illius ecclesie et talis confessus isti tenetur iterum confiteri hoc scito. **Si** vero impedimentum est occultum: tunc aut confitens scit illud impedimentum: aut nescit. **Si** scit confitendo illi tenetur iterum confiteri: et peccat mortaliter coicando illi in diuinis. **Sed** si nescit impedimentum qd e alijs occultum e et hoc ignorantia facti: puta percussit clericum nullo vidente: tunc non tenetur iterare. **Argumentum** ad hoc dicitur scia seruus: qz liber putabat publice qz rata e. **Sed** si hoc nesciret ignorantia iuris: puta qz scit illum percussisse clericum: sed credit nihilominus ipsum posse audire confessiones non excusat ppter hoc quin teneatur iterare confessionem fm **Pe.** de pal.

¶ Quintus casus in quo quis tenetur iterare confessionem fm **Pe.** de pal. vbi. s. est impedimentum ex parte confitentis scitum: vel oblitum vel ignoratum pbabiliter: puta

qz erat excoicatus maiori vel minori excoicatione: lz nesciret: et cum postea sciuit: tenetur iterum confiteri absolutus: qz ligatus excoicatione absolui non potuit a peccatis. et pbabilis ignorantia preseruat a culpa et a pena irregularitatis: lz non facit eum non esse excoicatum: ppter qd si tunc eligeret: vt sibi beneficium conferretur: ignorantia non faceret: qd sibi aliqd ius acquireret. c. aplice. et de de. ex. mi. **Et** at minus capax sacramentorum a quorum participatione directe excluditur qm quorumcumqz aliorum: et ideo absolutio nulla. **Et** dicit idem **Pe.** qz in hoc casu et in alijs in quibus quis tenetur iterare confessionem si confiteretur eidem: non oporteret iterare peccata explicite: sed solum implicite: dicendo: peccavi in illis que alias vobis dixi: sicut si nulla fuisset absolutio de facto. **¶ Dilata** enim absolutio per multos dies fieri potest: etiam si ipse oblitus fuerit: dum tamen penitentia ei prius innotuerit: qz si non taxasset penitentiam: tunc oporteret ad memoriam reducere: vt moderaretur iuste: ppter qd remittens ad episcopum si non absoluat: oportet penitentiam innotescere: quam prius reditu absoluens iniungit dicens: facias qd sibi dixi: qz ligari non debuit anteqam absolveretur: et in proposito. hec **Petrus** **Guil.** et dicit qz penitentia non requirit tantam continuitatem agendorum et dicendorum sicut alia sacramenta. **Sed** in vna die potest fieri per confessionem et in alia die altera: vel in vna die confessio audiri: et in alia impendi absolutio et iniungi penitentia peccatorum. **¶ Sextus casus** est quando quis facit confessionem in mortali: seu sine proposito abstinenti: sed quia iste casus habet varias opinionem

et satis difficiles: sic declarabitur in sequenti. §.

Quoniam valeat confessio ab incōtrito facta: ut eā iterare nō oporteat. §. 5.

Valeat ex cōditionibus p̄fessiois ē q̄ sit lachrymabilis. i. cuz dolore seu displicentia de pccis saltem fm rōnem. Unde querunt doctores: vtrum confessio facta a non cōtrito: qz. s. non dolet sufficienter: vel nō pponit se abstinere a peccatis: valeat ita q̄ non teneat eam iterare. Et rōndz de. de pal. in. 4. di. 17. q̄ ad arg. hoc est triplex modus dicendi. Primus est q̄ non valet ad remissionem culpe nec penem: nec tunc nec recedente fictione: vñ et tūc tenet iterare: et hec opinio Hof. in quolibet. Ray. et. Hosti. in summa. Bonauen. i. 4. Duran. Rob. Olchor. Vincen. in speculo histori. Secundus modus dicendi est q̄ talis confessio valeat ad remissionem culpe: qñ impenitens confitetur et absoluit: l3 tunc non recipiat fructum confessionis: tñ recedente fictione recipiet: sicut dicitur de baptismo: et rō huius forte est: qz sicut in baptismo imprimatur character ad quē recedente fictione seq̄ grā: ita i penitētia ip̄mit qdam ornatu ad quem recedente fictōe: seq̄ grā. Et hec ē opinio de. Tho. Ricar. in. 4. Jo. et Ber. i. gl. videt ēt esse de pe. di. i. c. mensuram. §. se. Dicit enim q̄ non est necesse: q̄ peccata que semel sacerdoti confessi sum⁹ eadem denuo confiteamur. Est et tertius modus dicendi concordans ambas. Aut enim talis non habet intentionem confitendi sacramentaliter et absoluendi: sed deridendi: aut habet intentionem confitendi. In primo casu non liberat

a precepto diuino de confessione: quia sine intentione si pōt suscipi eēntia sacri qd̄ consistit in visu: vnde tenet iterz cōfiteri. Si at̄ intendit: tunc distinguendū est qz intendens implere preceptum et suscipere verum sacramentum: quod ecclesia confert: aut nullam h3 pñiam de suo peccato: aut aliquam. si nullam tunc pñie sacm̄ non suscipit: quia potestas huius sacramenti essentialis que p̄sistit in actu suscipientis: ē actus interior. vnde sine eo non est: sicut non ēt matrimonium: siq̄s intenderet verum sacramentum suscipere: non tñ p̄fēire nisi in carnalem copulam et ad tēpns. Sed si aliquam h3 pñiam de peccatis suis: tunc iterz distinguendum est: quia aut talem habet pñiam q̄ sufficit cū sacramento: puta attritus accedit ad cōfessionē ex quo fit ibi contritus vi clauis. vnde fugatur fictio: et sic non h3 dubiū: qz et sacramentū suscipit et effectus ei⁹. i. remissionem peccatorz. vnde non tenetur iterare: et si l3 imo fortius: si accedit p̄tritus. Si vero habet talem pēnitentiam: q̄ non sufficiat cum sacramento ad grām: qz nec etiā attritus accedit tunc est vera opinio Tho. s. q̄ recedente fictione: tūc incipit valē p̄fessio: et nō tenetur confiteri nisi fictionē suā: puta si habuit quendam dolorem imperfectū sed non sufficienter discussisset consciā suam. putabat at̄ discussisse quantum sufficiebat: vel si dolebat de peccato p̄terito non pponens cauere in futuro: aut econuerso: vel dolor non erat maxim⁹ sicut debebat: ipse tñ fm consciā suā non erat fict⁹: l3 fm veritatem effz et sic nihil celauit: qd̄ crederet mortale et per pñs fm suū iudiciū p̄currēbat

b 4

oia que erant necessaria: postea autem
certificatus de errore sue p̄cie penitet
de illo defectu. Potest igitur opinio
Tho. multis modis saluari. Uno mō
loquendo de eo qui fictus ē priuatiue
non positiue: q̄. s. h̄z dolorem: sed ita ī
p̄fectum: q̄ nec cum sacramento actu
suscepto sufficit ad contritionem: n̄bilo
minus tñ hanc imp̄fectionē que ē fictō
non confiter̄: q̄ credit esse sufficienter
dispositus: et sic non scienter celat pec-
catum qđ fuit in hoc: q̄. s. non exami-
nauit p̄ciam suā sicut debuit: et sic q̄
erat error iuris diuini non tollit fictio-
nem respectu vltimi effectus sacramē-
ti: q̄ ip̄ probabilis vnde non excusat: sed
tñ eo ip̄so quo error tollit fictionē q̄ ex-
cludit essentiam sacramenti: vñ verum
sacrm̄ fuit. tali ergo qui verum sacra-
mentum suscipit: ornatus ip̄mittitur: s̄z
gr̄a non dat̄: s̄z postea qñ redit ad cor
et recolat se non bene fecisse debitum su-
um ex negligentia sua oblitū: tñc īcipit
valere cōfessio: et non tenet̄ confiteri il-
la q̄ prius p̄fessus fuit sicut fict⁹: q̄ non
fuit dimidiata ex intentione: sed solum
illam fictionē tenet̄. itēz p̄fiteri. Si at̄
fuisse fictio positiue: q̄. s. non dolet: et
scienter celat: fuisse confessio nulla: vñ
si confessus fuisset: nō debuisset sibi da-
ri absolutio: sed si data ei fuit: dubiūz
est utrū ornatus sit ip̄fessus: quo casu
Tho. non potest intelligi. **S**ecundo
modo pōt intelligi opi. Tho. qñ est po-
situa fictio quantum ad hoc q̄ nō do-
let: nec pponit abstinere: tunc ista fictio
non occurrit sibi: vt p̄fitenda nec actu
cogitauit: q̄ teneatur eā confiteri: tñc
enim sicut de peccato qđ occurrit qui
dedit: sed non credit q̄ sit peccatū: aut

q̄ sit mortale: et de necessitate p̄fitendū
perinde ē ac si fuisset oblitus per negli-
gentiā: nec fecisset debitum suū s̄ seru-
tando p̄ciam suam: in quo casu solum
illud p̄fitendum ē: et est veruz sacramē-
tum: s̄z sit hic ignorantia iuris diuini: et
hoc mō pōt sustineri dictuz Tho. 22.
di. ar. i. in solutione vltimi: ar. vbi dicit̄
q̄ ignorantia iuris diuini non excusat
a fictione: et sic talem vocat fictum.
Tertio mō pōt sustineri opi Tho.
loquendo de illo qui p̄fitetur eidē cui
prius: et tunc non oz iterare cōfessionē
p̄nam factā ei: s̄z fictā ēt si ip̄se sacer-
dos non recoleret peccata prius sibi dī-
cta: q̄ nec qñ confessio ītegra est: opor-
tet q̄ recolat actu a principio vsq̄ ad
finē: et maxime q̄ hoc sufficit. s. absolue-
re ab oib⁹: et iniungere p̄nam p̄ ficti-
one et p̄ alijs: q̄ tunc faciat p̄nam sibi
iniunctam. Item paulo post dicit̄ idēz
ip̄se **De. de pal.** q̄ cum confitens exp̄-
mit fictionē suam: puta dicit se nō pos-
se: vel non velle pponere abstinere ī fu-
turum quem absoluit sacerdos: q̄uis
nullo modo debeat absoluerē: al̄s pec-
caret abutens clauī nec valeret sibi tñc
illa absolutio: tamen ex quo intēdit ab-
soluere: et sacramentum verum confer-
re: videt̄ q̄ p̄ferat. et si tunc n̄ habet ef-
fectū p̄pter illius indispositionē: habe-
bit tñ postea qñ p̄teretur vñ ex expecta-
tione vel dispositione ornatu manente
Et si dicat̄ q̄ q̄uis sit ibi forma nō tñ
materia: q̄ non est sacramentum. mā
enim ē peccator contritus. Dicendum
q̄ qñ sibi sua fictio non occurrit vt cō-
fitenda: tunc non est cōfessio dimidia-
ta: et quādo suam dicit fictionem cum
alijs peccatis est confessio ītegra. Et

sic m̃a perfecta: cui materie pōt impri
mi forma: qđ si fiat verum sacramētū
erit: q̃uis fieri non debeat: sicut sacer
dos habens hostiam sup altare pollū
tū non deberet quidē celebrare: si tamē
celebrando verba pferret eucharistia
vera esset. Peccator. n. ē materia: s; im
mūda: nisi sit saltē attritus: vel p̃fessio
sine attritione ē materia imunda: hec
De. de pal.

De attritōe et p̃ritōe.

A qđ dictū ē de p̃ritōe et at
tritione quō penitens sup ip̃is
debeat instrui a p̃fessore. Iō d
ea clarius dicendum est. Nota g̃ fm
Tho. in. 4. di. 17. q. differentia est inter
attritionem et p̃ritionem. Nam attri
tio importat q̃dam displicentia; d̃ pec
catis: sed ip̃fectā. Unde attritum. i. ali
quo modo tritum. sed contritio impor
tat p̃fectam displicentiam de peccatis.
vnde contritum. i. simul totum tritum
et in puluerem redactum. Est autē
contritio fm De. in. 4. di. 17. dolor vo
luntarie assumptus pro peccatis cū p
posito confitendi et satisfaciendi volun
tarie: et fm eundem ea. di. opoz; q. cō
tritio habeat omni d̃ peccato mortali
et ratio est: qz in omni peccato mortali
ē actualis auersio voluntatis a deo. Et
qz contraria s̃rijs curantur: ideo opoz
tet q. in omni remissione peccatorum
sit actualis conuersio ad deum et auer
sio a peccato: et hoc dicit contritio.

**De peccatis aut̃ oblitis sufficit cōtri
tio g̃ñalis cū conatu ad recordādum et
dolendū. dolere ē et d̃ de obliuione pec
catorū que p̃tingit ex negligentia. si aut̃
querat si specialis contritio d̃ quolibz
peccato requiratur: ṽl sufficiat vna ge**

neralis p̃ oibz: sic r̃ndet Tho. i. 4. di.
17. q. q̃tum ad principium contritiōis
s. cum quis de peccatis suis cogitās do
let: et si non dolore contritionis saltē do
lore attritionis: o; q. sit specialis dolor
de peccatis: que quis habet ī memoria
sed q̃tū ad terminū qui ē dolor iā g̃ra
informar? sufficit q. sit vna cōis contri
tio de omnibus. tunc. n. motus ille agit
virtute omnium dispositionum prece
dentiū. et qz nemo scit vtrum hēat g̃raz
que requirit ad p̃ritionem: iō nemo
pōt esse certus de sua contritione: nec
p̃ s̃ris de remissione. Et dicit Ricar. in
4. di. 17. q. si p̃senti in peccato mortali
est attritus de suo peccato vt p̃babili
ter possit presumere se esse dispositum
non peccat absolutionem recipiendo:
immo frequenter virtute clauium per
suspensionem absolutionis format sua
attritio: et fit contritio. Item nota q.
duplex ē contritionis dolor fm Tho.
et De. in. 4. di. 17. s. intellectualis: qui est
quedam p̃fecta detestatio peccati scōz
rōnem: et dolor sensibilis: qui est dolor
excitatus in parte sensitua cum altera
tione et afflictione corporis. Primus
dolor regitur de necessitate ad remis
sionem peccati: et ille etiā solus est suf
ficiens: qz sicut p̃c̃m mortale sufficien
ter cōmittitur p̃ solū actū voluntatis
et p̃ cōplacētia deliberatam rōnis: ita
sufficienter destrui pōt p̃ detestationē
voluntatis et displicentia rōnis: et hoc
ē et in potestate ñra presupposita g̃ra.
Secundus dolor. i. sensibilis etiā va
let ad remissionem peccati: sed nō ē ne
cessari? sed de p̃fectiōe p̃ritiōis: nec est
in potestate ñra etiā p̃supposita g̃ra.
Itē dolor intellectualis non potest ēē

nimius: sicut nec charitas a qua procedit potest esse nimia: sed sensibilis potest esse nimius: et ideo oportet quod sumatur pro mensura debita ad conseruationem subiecti: sicut ex ieiunijs et alijs corporis afflictionibus. Item nota secundum *Tho.* in. 4. di. 17. quod vera contritio semper debet remanere in habitu. id est quod semper debet habere istam dispositionem: quod quando recordatur de peccatis commissis habeat displicentiam: saltem secundum rationem. Item secundum *De.* in. 4. di. 17. dolor maior intellectualis debet esse de maiori peccato habitualiter non actualiter: si considerentur peccata in communi in quantum sunt offensiva dei: sed est in speciali dolor debet esse maior de maiori peccato: quia maiorem rationem doloris habet maius peccatum. Dolor vero sensibilis conueniens etiam est ut sit maior de maiori quamuis non sit de necessitate. Item secundum *Tho.* in quolibet. et *Inno.* Contritus debet magis diligere deum quam seipsum. culpa autem est contra deum: pena vero est contra seipsum. Igitur debet contritus eligere potius omnes penas sustinere quam deum offendere. Descendere autem ad hanc penam vel ad aliam non tenet: imo faceret fatue descendendo ad ista particularia: vel alius super hoc sollicitudo.

Sexdecim additiones que reguntur in omni bona confessione.

Secundum autem *Tho.* in. 4. di. 17. quod confessio bona debet habere sexdecim additiones que in his continentur versibus.

Sit simplex humilis confessio pura fide Atque frequens nuda discreta libere recunda.

Integra secreta lachrymabilis accelerata foris et accusans: et sit parere parata.

Sit simplex. id est non recitet in confessione nisi id quod pertinet ad declarationem sui peccati: et etiam quantitatem et non alie historie misceantur.

Sit humilis: ut se miserum ac peccatorem cognoscat sine fictione.

Pura: id est recta intentione: id est ut non reputet bonum vel laudet ab hominibus.

Fidelis. id est vera et sine ulla falsitate: ut non dicat que non fecit: vel etiam habeat fidem de remissione peccatorum suorum si vere ipsum penitet.

Atque frequens: id est sepe confiteatur istud tamen est de bene esse confessionibus: et non de necessitate.

Nuda: ut scilicet non inuoluat obscuritatem verborum: sed dicat verba ut intelligat peccatum suum cum circumstantijs saltem necessarijs.

Discreta: ut maiora cum maiori potestate dicat: vel non plura simul: sed distincte loquendo et dicendo numerum si fieri vel scire potest: vel etiam ut discretio et sufficienti ac perito confessori confiteatur peccata sua.

Libere: voluntaria non coacta timore verborum: ut pueri: vel timore penarum temporalium vel infernalium principaliter.

Verecunda: ut erubescat et non se iactet: vel mente gloriatur propter seculi vanitatem aliquam: et precipue ibi confidat ratione respectu diuine maiestatis offense.

Integra: ut nihil retineat de his que commisit precipue de mortalibus.

Secreta: ut non publice sed occulte sacerdoti dicat peccata sua: qui eius possit absolueret.

Lachrymabilis: ut doleat de peccatis commissis: et detestetur ea saltem in intellectu rationis.

Accelerata: vt q̄ citi⁹ pōt cōmisso
pccō confiteat: hoc n̄ est de bene esse.

Sortis: vt nihil dimittat pre verecū
dia ⁊ accusās se ⁊ non alios: nec in con
fessione se excuset: ⁊ alios inculpet.

Et sit parere parata. i. adiplē pñiaz
sibi iniūctā: ⁊ facē ea que hz necessario
facē: vt aliena restituē si hz ⁊ hi⁹.

Explīcit scōa ps q̄ ē de scia: que reg
rit in p̄fessore.

Incipit ps tertia de bonitate p̄fesso
ris. Et p̄. q̄lit cōfessor duo d̄z h̄re. s. ti
morem dei: ⁊ zelū aīaz. s. i.

De bonitate confessoris
in se: ⁊ in exercitio ta
officij. Dicit Augu. s̄
penitē. di. 6. c. qui vult
confiteri. Sacerdos
dos ante que statuit
omnis languor in nullo illorum sit iu
dicandus: que in alio iudicare est p̄m
ptus. Iudicans enim alium qui est iuz
dicandus: condemnat seipsum. cogno
scat igitur se: ⁊ purget in se: quod videt
alios sibi offerre. Curet vt a se projici
at q̄qd in alio dānosū reperit. aiad
uertat quidē qd dī: Qui sine pccō est
vestrum zē. ideo enim liberauit pecca
tricem: q̄ nō erat q̄ p̄icēt lapidē: quō
lapidaret q̄ se lapidandū cognosceret.
Nullus eīm erat sine peccato: in quo
intelligit omnes fuisse reos. nam veni
alia peccata semper remittebant p̄ ce
rimonias. Siq̄ ergo pccm in eis erat
criminale erat. Deteriores ergo i hoc
sunt sacerdotes se prius non edificātes
illis qui dominū obseruabant i fidij.
Augu. fm̄ enim **A**bo. ⁊ **A**lb. audiens

p̄fessionem cum p̄scia mortalis peccati
mortaliter peccat: n̄ effectum sacramē
ti confert cum sac̄o: si non est p̄cisus
vel suspensus q̄stuncunq̄ alias malus.
Unde Aug. i. q. i. c. dictum est a dño.
Numeri ad Aaron: Vos ponite no
men meū super filiis israel: ⁊ ego do
minus benedicam eos: vt gratiam tra
ditam per ministerium ordinati trans
fundāt hoībus: nec voluntas sacerdo
tis p̄desse vel obedē pōt: sed meritū be
nedictionē poscentis. **D** autem dicit
ea. q. Remissionez peccatoz non dant
anari ⁊ siliā: intelligitur fm̄ gl. xl. sim
pliciter de p̄cisus. vel si intelligatur de
toleratis: tales nō dāt ex merito vite. i.
non sūt digni dare.

Duo que d̄z habere p̄fessor.

Obet autē p̄fessor p̄cipue habe
re duo. s. timorem: vñd fiat cir
cumspectus: ⁊ zelum animarū
vñ sit sollicitus circa ea que necessaria
sūt. Quātum ad primū considerare d̄z
q̄ ipse ē mare enēū in templo domini
vbi laudabant sacerdotes ⁊ leuiteaialia
offerenda in sacrificium: vñ ex imū
ditijs a qbus illa abluebant efficiebāt
imundi. **Uñ** **S**reg. in pastoralibus dī
cit: q̄ fit plerunq̄ vt anim⁹ pastoris au
dita tētatione ouis: ⁊ ipse tentetur: ⁊ iō
cum timore ⁊ tremore debz poni: ⁊ nō
se ingerere ⁊ cum leuitate ⁊ cum risi
bus instare. Unde in figuraz **M**oyse
vt dī Exod. 38. fecit labium enei de
speculis mulierū in quo lauantur sa
cerdotes sancta sanctorū ingressuri: ⁊
significat scripturā: vbi sunt exēpla sā
ctarū aīarū ad quam debet sepe
inspicere ad videndum maculas suas
⁊ intelligendum insidias diaboli. **Uñd**

subdit **Greg.** vbi. s. hec nequaquam sunt timenda pastori: quia deo pensante cuncta subtiliter: tanto facilius liberatur quis a sua quanto misericordius tentatione fatigatur. **Quatuor** vero ad zelum dicit **Greg.** quod nullus sacrificium ita deo acceptum est: ut zelus animarum et fructuum huius ostendit **Iaco.** c. 5. vbi post promulgationes confessionis dicit: **Qui** conuersus fuerit peccatorem ab errore vie sue: saluabit animam eius a morte: et charitas operis multitudinem peccatorum. **Non** autem minus trahitur ad deum per confessionem anime: quando diligenter fit quam per predicationes moderno tempore: ut experientia docet: debet ergo non tardare qui vocatur ad huiusmodi.

Quo se habere debeat confessor erga penitentem: et de quibus interrogandum est in confessione: et ibi versus decem preceptorum decalogi: et versus septem peccatorum mortalium: et quod in confessione tria debemus observare interrogando confessor. 6. 2.

Dicit **Aug.** de pe. di. 6. c. i. post medium dicens: Diligens inquisitor: subtilis investigator: sapienter et quasi astute interroget a peccatore qui forsitan ignorat: vel pre verecundia vellet occultare: cognito autem crimine varietates eius non investigare dubitet et locum et tempus et quibus cognitis ad sit beniuolus paratus corrigere: et secum onus portare: dulcedinem in afflictione pietate in alterius crimine: discretionem in varietate: adiuvet penitentem orando et alia pro eo bona faciendo: semper iunct leniendo consolando: spem promittendo: et cum opus fuerit etiam increpando: voleat loquendo: instruat operando: sit princeps laboris: si vult esse particeps gaudij

doceat perseverantiam. **Hec Aug.** **Ex** his verbis **Aug.** p. 3. quod non sufficit audire confessionem eorum que sibi dicunt a peccatore et ipsum non interrogare: nisi esset persona in his bene perita et sciata: quam sufficienter scit dicere que oportet. **Sed** cum persone contra sint grosse in istis: etiam ille que sunt in alijs negocijs mundi vel scientijs acuti. **Pro** permittendum est dicere unicuique id quod vult: et eo ordine quod vult: et de peccatis que per se sufficienter dicit non est iterum interrogandus ne molestus erit in quo non oportet. **Sed** si aliquid non bene intellexerit precipue de mortalibus: faciat sibi iterum declarare: ut melius intelligat. **De** his vero que non plene dixit: puta quod non dixit circumstantias necessarias: vel numerum interrogare eum de his: ut plene dicat quantum est necessarium. **De** illis vero peccatis que non dixit: nec scit per se dicere interrogare eum.

Quo ordine fieri debeant interrogationes et de quibus.

Sed **Ray.** et **Hosti.** i. summa dicunt: quod interrogationes fieri debent de septem vicibus capitalibus et eorum speciebus filiabus: de quibus habes. s. diffuse in 2. parte per totum: non tamen est interrogandum de omnibus: sed plus et minus secundum additionem personarum. **Sic** autem qui confitetur non habet necesse tenere magis unum ordinem quam alium dicendo peccata sua: ita nec confessor interrogando: tamen ad melius memorie commendandum: de quibus debet interrogare: et de quibus iam interrogavit: non amplius habeat triplicare congruum est tenere aliquem ordinem: et si placet interrogare de decem peccatis quod continentur

in istis verbis.

¶ Unus cole deū: nec iures vana per
ipsū: Sabbata sctifices: habes i hono
re parētes: Non occisor eris: fur: me
chus: testis iniquus. Non vlli nuptam
nec rem cupies alienam. Declarationē
horum versuum habes infra. Post ve
ro interrogationem super decē prece
ptis: ueniens erit interrogare super se
ptem vicijs capitalibus: que in hoc ver
su continentur.

¶ Ut tibi sit vita semper saligia vita.
In ista dictione Saligia sunt septē lit
tere: a quibus incipiunt noīa septē ca
pitalium vicioz. Per **S** vero intelli
tur superbia: sub qua cōphendit vana
glā. Per **A** auaricia: Per **L** fetida lu
xuria. Per **I** inuidia: Per **G** gula.
Per **I** ira: Per **A** Acidia. Sz ante q̃
interroget de peccatis: prius querat d̃
excōicatione maiori: z si inuenit eum
aliqua sīia irretitū: si hz auctoritatē su
p hoc absoluat prius. Si vero non habet
auctoritatē remittat ad eum qui pōt
eū absoluerē.

¶ In interrogatōib⁹ fiendis tria de
bēt obseruari.

¶ Ho. in. 4. dicit q̃ cōfessor tria
dē obseruare in interrogatōi
bus fiendis. **¶** Primum est q̃
non interroget omnes de oībus: sed in
terrogentur persone de peccatis q̃ cō
sueuerunt reperiri in hominibus illius
conditionis z status. Ut stipendiarij d̃
rapinis z incendijs. Clerici de simōia
z hoīs omīis. Adolescentes de luxu
rijs z huiusmodi. Unde a principio cō
fessionis decens est interrogare confi
tentem de conditione sua: de exercitio
z statu: an cleric⁹: an laic⁹: an solutus:

vel iugatus: z hi⁹ vt prudentius inde
possit formare interrogationes: z q̃tū
ē temporis q̃ fecerit vltimam confessi
onem: z si fecit p̃nam sibi iniunctam:
z vtrum in statu gratie vel peccī mor
talis. Secundum q̃d debet obseruare
cōfessor ē vt interrogentur ipsi a remo
tis de peccatis z in gñe non in vltima
spe z modo peccati subito. Ut si nescie
bat tale peccatū cōmittere illud addi
scat: z sic inducatur in tentationē. Vbi
grā si fatetur se cōmisisse viciū luxurie
non statim interroget cōfessor si seipsuz
manibus polluit z hi⁹: sed ita paulatim
interroget de modo z circūstantijs ta
lis peccati commissi z huiusmodi.

¶ Tertium ē q̃ in peccatis carnalib⁹
nō descēdat nimis ad particulares cir
cūstātijs nō necessarias: q̃ hoc ē seipz
in tentationē iducere: z ad inuentionē
peccatoz docere eos qui ignorāt: z ali
qñ postea talia referuntur in plateis i
derisum z scandalū sacerdotū: vbi grā
si vir fatetur polluisse mulierem extra
vas debitum: non vltēius querant cō
fessores in qua pte corporis z quō: q̃
iam habet vltimam spem peccati: alias
vero turpitudines quas miseri hoīes
inueniunt: ipsimet si volunt exprimant
¶ De circūstantijs peccatoz z ibi versus
222: z q̃ circūstantie sunt in quintupli
ci specie. §. 3.

Sed nota q̃ cōfessor non soluz
dē interrogare de mortalibus
sed etiā de circūstantijs q̃ ag
grauant vel allēniant. Unde Innocē.
in. c. omnis. de pe. z re. dicit. Sit discre
tus sacerdos z cautus: vt more periti
medici supinfundat vinum z oleū vul
neribus sauciati diligenter inquirens

Interrogat

Interrogat

*Circūstāt
aggrauat
allēniant
p*

ingustius
in statu
peccatoris
1. p. di. 5. c.
in si sunt

et in m. h. h.
p. c. p. h. h. h.
o. v. h. h.
m. 70

peccata et eorum circumstantias quibus diligenter et prudenter ingustis intelligat qualem ei debeat prebere consilium: et cuiusmodi remedium debeat adhibere diuersis utendo experimentis ad sanandum egrotum. hec ibi. Ad illud facit quod dicit Augustinus de circumstantiis peccatorum: de pe. di. 5. c. consideret qualiter cras in loco in tempore in plenitudine in persone varietate: qualiter hoc fecerit intentione: et ipsi vicij multiplici executione. Dis ista varietas consideranda est et dicenda. Volendum est non solum quod peccauit: sed quod se virtute et gratia priuauit: doleat aliorum vitam in suam fuisse corruptam. s. suo exemplo: et commodum quod dedisset proximo suo exemplo bono: doleat de tristitia quam intulit bonis peccando: et de leticia quam eis non adhibuit: hec Augustinus. Que omnia intellige secundum quod declarantur hic. Illas autem circumstantias que trahunt peccatum in alteram speciem: oportet necessario confiteri secundum Theodorem Albarium et alios doctores. Alias etiam circumstantias confiteri: cum sint peccata vicialia perfectioris est virtutis: non tamen est necessarium. De. de pal. i. 4. di. 16. dicitur quod numerus circumstantiarum comprehendit hoc versum. Quis quid ubi per quos quibus auxilijs cur quotiens quomodo quando. Ray. vero addit octauum. s. quotiens: et ubi in. v. suum dicitur quod auxilijs: ipse dicit per quos. Dicitur ergo quod per varietate personarum: et statum etatis sapientie et ordinis: et sic fuit grauissimum peccatum Adde: quod quanto grauius altior tanto casus grauior: et ingratitudo maior. Quid: utrum malum quod prohibetur: vel ex gratie suo. utrum mortale vel veniale: an occultum vel manifestum: et quantum ad hanc conditionem grauius fuit peccatum Cain quam Adde: quod

tas enim gravis homicidij: grauior est peccato gula vel superbie. Ubi: quod in loco sacro grauius peccatur. Per quos: quod traxit alios ad peccandum: quod est proprium diaboli: vel quos posuit mediatorum ad malum perpetrandum: quod peccatorum illorum est princeps: vel cum quibus: per quibus et per quos. Quotiens: non solum quotiens ad consuetudinem: sed et quotiens ad numerum quod numerus refertur ad actionem: non ad obiectum actionis: verbi gratia. Si homo in iniuria streccatione accipiat sacculum plenum mille florenis est tamen vnum furtum. Si autem tres florenas accipiat diuersis actibus successive erunt tria furti: quod in ipso actu est peccatum semper essentialiter: et ideo non potest vnum in pluribus actibus. Cur: an ex infirmitate vel ignorantia vel elatione: vel quali intentione fecerit: quod mortalia peccata trahunt speciem a fine: ideo hoc diligenter est explicandum. Qui. n. furatur ut mechee magis dicendus est mechus quam fur: et tamen vnum peccatum est in vno actu: sed habes plures deformitates. Quomodo: naturali vel in naturali: quod semper est grauius in eodem genere. s. agendo quam patiando. Quando: si in sacro tempore: puta diebus festiuis: vel alio tempore et de plenitudine in peccato.

Circumstantie peccatorum consistende sunt in multiplici genere.

Ad declarationem huius. s. quoniam circumstantie peccatorum sunt consistende sic dicitur De. de pal. Circumstantie sunt in quintuplici genere. Prime sunt que non alleviant nec aggrauant sicut ille que nulla importat convenientiam vel disconuenientiam ad rationem nec ex se: nec ex suspitione: ut furari cum manu dextera vel sinistra: et

abnuat p. m. m.

in r. f. h. i. s. t. a. s. c. o. n. f. i. t. e. r. i. e. s. t. s. u. p. e. r. f. l. u. m. s. e. c. u. d. e. s. i. q. u. e. a. l. l. e. v. i. a. t. s. q. u. e. i. p. o. r. t. a. n. t. z. u. e. n. i. e. n. t. i. a. m. v. t. f. a. c. e. r. e. m. a. l. u. m. e. x. b. o. n. a. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. v. e. l. i. g. n. o. r. a. n. t. i. a. z. i. s. t. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. i. m. p. e. c. t. u. m. n. i. s. i. t. i. m. e. r. e. t. s. c. a. n. d. a. l. u. c. o. n. f. e. s. s. o. r. z. t. e. r. t. i. e. s. t. q. u. e. i. m. p. o. r. t. a. n. t. d. i. s. c. o. n. v. e. n. i. e. n. t. i. a. m. e. x. s. u. s. p. i. c. i. o. n. e. v. t. f. u. r. a. r. i. i. n. u. l. t. u. z. z. i. s. t. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. p. e. c. t. u. m. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. n. t. p. e. c. c. a. t. u. m. n. i. s. i. i. m. i. n. e. r. e. t. p. e. r. i. c. u. l. u. s. s. u. i. v. e. l. z. e. s. s. o. r. i. s. v. e. l. a. l. t. e. r. i. u. s. t. e. r. t. i. j. S. e. d. q. u. o. d. n. o. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. e. c. a. g. g. r. a. u. a. n. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. e. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. s. c. o. m. t. h. o. s. e. d. p. e. d. i. c. i. t. q. u. o. d. q. u. i. s. i. s. t. a. s. i. t. c. o. i. s. o. p. i. n. i. o. t. u. t. i. o. r. t. u. i. e. a. l. i. a. s. v. t. z. i. f. e. a. t. e. a. s. s. c. u. m. n. o. t. a. b. i. l. i. t. e. r. a. g. g. r. a. u. a. n. t. v. t. f. u. r. a. r. i. c. e. n. t. u. m. m. u. l. t. o. g. r. a. m. e. q. u. o. d. f. u. r. a. r. i. v. n. u. z. q. u. a. r. t. e. s. u. n. t. q. u. e. a. g. g. r. a. u. a. n. t. z. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. o. n. t. u. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. g. r. a. u. a. n. t. v. t. q. u. i. v. t. r. u. n. q. u. e. e. v. e. n. i. a. l. e. v. e. l. q. u. i. p. r. i. m. u. e. m. o. r. t. a. l. e. s. c. o. m. v. e. n. i. a. l. e. v. t. i. n. s. p. e. c. i. e. b. u. s. g. u. l. e. q. u. a. r. u. m. v. n. a. a. d. u. e. n. i. t. a. l. t. e. r. i. z. s. u. n. t. q. u. i. q. u. o. d. v. e. n. i. a. l. e. s. z. q. u. o. d. m. o. r. t. a. l. e. s. z. i. s. t. a. s. c. o. f. i. t. e. r. i. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. n. e. c. i. l. l. u. d. e. s. t. h. o. c. q. u. o. d. d. i. c. i. t. t. h. o. z. c. o. i. t. e. r. a. l. i. j. s. q. u. o. d. q. u. e. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. s. u. n. t. c. o. f. i. t. e. n. d. e. q. u. o. d. l. o. q. u. i. t. d. e. i. l. l. i. s. q. u. e. s. u. n. t. m. o. r. t. a. l. i. a. R. o. a. t. q. u. a. r. e. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. e. a. s. c. o. f. i. t. e. r. i. e. s. t. i. s. t. a. q. u. a. r. e. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. e. c. o. n. f. i. t. e. n. d. a. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. n. o. n. q. u. o. d. m. u. t. a. t. s. p. e. c. i. e. z. v. t. p. z. i. n. v. e. n. i. a. l. i. s. s. e. d. q. u. i. a. m. u. t. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. v. t. p. a. t. e. t. i. n. m. o. r. t. a. l. i. S. e. d. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. n. o. n. m. u. t. a. n. s. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. u. n. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. q. u. o. d. i. n. t. e. n. d. i. t. p. e. n. a. s. z. n. o. n. e. x. t. e. n. d. i. t. E. x. t. e. n. s. i. o. n. e. i. n. f. i. n. i. t. a. n. e. c. p. o. t. c. r. e. s. c. e. r. e. s. e. d. i. n. t. e. n. s. i. o. e. f. i. n. i. t. a. z. s. e. m. p. p. o. t. c. r. e. s. c. e. r. e. N. u. l. l. a. e. r. g. o. t. a. l. i. s. q. u. e. n. o. m. u. t. a. t. s. e. u. a. g. g. r. a. u. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. c. o. n. f. i. t. e. n. d. a. Q. u. i. n. t. e. m. u. t. a. n. t. z. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. n. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. v. t. q. u. i. v. e. n. i. a. l. i. a. c. t. u. i. p. u. t. a. a. d. g. u. l. a. m. s. t. u. d. i. o. s. e. p. r. e. p. a. r. a. t. a. m. a. d. d. i. t. e. b. r. i. e. t. a. s. v. e. l. n. o. t. a. b. i. l. i. s. a. n. t. i. c. i. p. a. t. i. o. h. o. r. e. i. n. i. c. i. u. n. i. o. s. i. n. e. c. a. u. s. a. S. e. d. v. t. r. u. i. n. r. e. l. i. g. i. o. s. o. s. i. t. m. o. r. t. a. l. e. q. u. o. d. a. l. t. e. r. i. e. s. t. v. e. n. i. a. l. e. d. i. c. e. n. d. u. m. q. u. o. d. n. o. n. p. u. t. a. d. i. c. e. n. d. o. v. e. r. b. u. o. c. i. o. s. u. m. z. h. i. n. i. s. i. s. p. e. c. i. e. m. u. t. a. r. e. t. q. u. o. d. n. u. b. e. r. e. v. e. l. v. e. l. l. e. n. u. b. e. r. e. q. u. o. d. s. e. c. u. l. a. r. i. b. u. s. n. o. n. e. s. t. p. e. c. c. a. t. u. s. s. i. h. o. c. f. i. a. t. c. a. p. r. o. l. i. s. g. e. n. e. r. a. n. d. e. v. e. l. v. e. n. i. a. l. e. p. p. t. v. o. l. u. p. t. a. t. e. m. e. m. o. r. t. a. l. e. r. e. l. i. g. i. o. s. o. p. r. o. f. e. s. s. o. c. l. e. r. i. c. o. v. e. l. o. r. d. i. n. a. t. o. q. u. o. d. s. a. c. r. i. l. e. g. i. u. m. e. s. t. n. o. n. a. u. t. p. r. i. m. o. m. o. t. u. s. l. u. x. u. r. i. e. f. u. r. t. i. v. e. l. i. n. u. i. d. i. e. q. u. o. d. n. u. l. l. u. s. v. o. u. e. t. s. e. i. n. h. a. b. i. t. u. r. u. m. p. r. i. m. o. s. m. o. t. u. s. q. u. o. d. n. o. n. s. u. n. t. i. n. n. r. a. p. t. a. t. e. h. e. c. p. e. d. e. p. a. l. C. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. q. u. e. t. r. a. h. u. n. t. p. e. c. c. a. t. u. m. a. d. a. l. i. u. d. g. e. n. u. s. s. i. t. z. i. f. e. n. d. e. N. o. t. a. s. i. m. t. h. o. i. n. q. u. a. d. a. m. e. p. l. a. q. u. o. d. i. l. l. e. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. d. i. c. i. t. t. r. a. h. e. r. e. p. e. c. c. a. t. u. m. a. d. a. l. i. u. d. g. e. n. u. s. E. t. i. d. e. o. d. e. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. e. z. i. f. e. n. d. e. q. u. e. h. a. b. e. n. t. s. p. a. l. e. m. r. e. p. u. g. n. a. n. t. i. a. m. a. d. a. l. i. q. u. o. d. p. r. e. c. e. p. t. o. r. u. m. d. i. u. i. n. e. l. e. g. i. s. S. i. c. u. t. f. u. r. t. u. m. s. i. m. p. l. i. c. i. t. e. r. r. e. p. u. g. n. a. t. h. u. i. c. p. r. e. c. e. p. t. o. n. i. f. u. r. t. u. m. f. a. c. i. e. s. S. i. v. e. r. o. f. i. a. t. f. u. r. t. u. m. i. n. l. o. c. o. s. a. c. r. o. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. l. o. c. i. i. l. l. a. r. e. p. u. g. n. a. t. i. a. h. z. a. d. a. l. i. u. d. p. r. e. c. e. p. t. o. r. u. m. q. u. o. d. e. s. t. d. e. v. e. n. e. r. a. t. i. o. n. e. s. a. c. r. a. m. e. n. t. o. r. u. m. z. a. d. d. i. t. n. o. v. a. s. p. e. s. p. e. c. c. a. t. i. z. s. i. c. d. e. a. l. i. j. s. P. e. c. c. a. t. u. m. c. o. m. m. i. s. s. u. d. i. e. f. e. s. t. o. t. r. a. h. i. t. a. d. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. a. l. i. a. I. c. i. t. N. i. c. o. d. e. l. y. r. a. s. u. p. E. x. o. d. q. u. o. d. p. e. c. c. a. t. u. m. m. o. r. t. a. l. e. c. o. m. m. i. s. s. u. m. d. i. e. f. e. s. t. o. h. a. b. z. s. p. a. l. e. z. r. e. p. u. g. n. a. t. i. a. m. a. d. i. l. l. u. d. d. e. s. a. n. c. t. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. f. e. s. t. o. r. u. m. z. s. a. b. b. a. t. i. q. u. i. a. m. a. g. i. s. e. s. t. o. p. u. s. s. e. r. v. i. l. e. o. p. u. s. p. e. c. c. a. t. i. q. u. o. d. o. p. u. s. m. a. n. u. a. l. e. O. p. u. s. a. u. t. e. z. s. e. r. v. i. l. e. i. b. i. p. r. o. h. i. b. e. t. u. r. z. s. i. c. e. m. o. r. t. a. l. e. v. l. t. r. a. p. r. o. p. r. i. a. m. d. e. f. o. r. m. i. t. a. t. e. m. s. u. e. m. e. e. x. h. o. c. q. u. o. d. c. o. m. m. i. t. t. i. t. u. r. i. n. d. i. e. f. e. s. t. o. h. z. a. l. i. a. m. d. e. f. o. r. m. i. t. a. t. e. m. q. u. a. m. o. p. o. r. t. e. t.

istas confiteri est superfluum. Secunde
st que alleviat. s. que iportant z uenien
tiam: vt facere malu ex bona intencione
vel ignorancia: z istas piteri est impfe
ctum: nisi timeret scandalu confessorz.
Tertie st que iimportant disconuenien
tiam ex suspicione: vt furari inultuz. z
istas piteri est pfectum: qz aggrauant
peccatu: nisi imineret periculū sui vel
pessoris: vel alterius tertij. Sed qz nō
mutant spēm nec aggrauant in infini
tum: non ē necessariū eas piteri scōm
Tho. sed Pe. dicit q qūis ista sit cōis
opinio: tutior tñ ē alia. s. vt piteat eas
s. cum notabiliter aggrauant: vt furari
centum multo graui⁹ ē qz furari vnuz
Quarte sūt que aggrauant z mutant
spēm: non tñ in infinitum grauat: vt qñ
vtrunqz ē veniale: vel qñ primū ē mor
tale scōm veniale: vt in speciebus gule
quarum vna aduenit alteri: z sunt qñ
qz veniales z qñqz mortales: z istas cō
fiteri non ē necessariū: nec illud est h
hoc quod dicit Tho. z cōiter alij. s. q
que mutant speciem necessario sūt cō
fite n d e: qz loquit de illis que sūt morta
lia. Rō at quare nō ē necessariū eas cō
fiteri ē ista: quare circumstantia ē confi
tenda necessario: non qz mutat speciez:
vt pz in veniali: sed quia mutat in infi
nitū: vt patet in mortali. Sed circumstā
tia non mutans in infinitum: nunqz ag
grauat in infinitum: qz intendit penas
z non extendit. Extensio. n. ē infinita: nec
pōt crescere: sed intensio ē finita: z semp
pōt crescere. Nulla ergo talis que nō
mutat seu aggrauat in infinitum ē ne
cessario confitenda. Quinte mutant z
qñqz aggrauāt iñ infinitū: vt qñ veni
ali actui: puta ad gulam studiose pre

paratam addit ebrietas: vel notabilis
anticipatio hore in ieiunio sine causa.
Sed vtrū i religioso sit mortale: qd al
teri est veniale: dicendum q non: puta
dicendo verbū ociosū z hi: nisi speciē
mutaret: qz nubere vel velle nubē: qd
secularibus non est pccz: si hoc fiat cā
prolis generande: vel veniale ppter vo
luptatem: ē mortale religioso pofesso
clerico vel ordinato: qz sacrilegium est
non aut pmi mor⁹ luxurie furti: vel in
uidie: qz nullus vouet se iñ habiturum
pmos motus q non sūt i nra ptate: hec
Pe. de pal.
Circumstantie que trahūt pccm ad
aliud gen⁹ sūt pfitende.
Nota sūm Tho. in quadam
epla: q ille circumstantie dicūt
trahere pccm ad aliud genus
Et ideo de necessitate pfitende que ha
bent spālem repugnantiam ad aliqō p
ceptozum diuine legis. Sicut furtum
simpliciter repugnat huic pcepto: n
furtum facies. Si vero fiat furtum iñ
loco sacro circumstantie loci: illā repugnā
tiā hz ad aliud pceptoz: qd ē de vene
ratōe sacramentoz: z addit noua spēs
pecc: z sic de alijs.
Pccm cōmissū die festo trahit ad
circumstantiā aliā.
Icit Nico. de lyra sup Exod.
q pccm mortale commissum
die festo habz spālez repugnā
tiam ad illud de sanctificatione festoz
z sabbati: quia magis est opus seruile
opus peccati qz opus manuale. Opus
autē seruile ibi prohibetur: z sic ē mor
tale vltra propriam deformitatem sue
mē: ex hoc q committitur iñ die festo
hz aliam deformitatem quam oportet

in r. f. h. i. s. t. a. s. c. o. n. f. i. t. e. r. i. e. s. t. s. u. p. e. r. f. l. u. m. s. e. c. u. d. e. s. i. q. u. e. a. l. l. e. v. i. a. t. s. q. u. e. i. p. o. r. t. a. n. t. z. u. e. n. i. e. n. t. i. a. m. v. t. f. a. c. e. r. e. m. a. l. u. m. e. x. b. o. n. a. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. v. e. l. i. g. n. o. r. a. n. t. i. a. z. i. s. t. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. i. m. p. e. c. t. u. m. n. i. s. i. t. i. m. e. r. e. t. s. c. a. n. d. a. l. u. c. o. n. f. e. s. s. o. r. z. t. e. r. t. i. e. s. t. q. u. e. i. m. p. o. r. t. a. n. t. d. i. s. c. o. n. v. e. n. i. e. n. t. i. a. m. e. x. s. u. s. p. i. c. i. o. n. e. v. t. f. u. r. a. r. i. i. n. u. l. t. u. z. z. i. s. t. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. p. e. c. t. u. m. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. n. t. p. e. c. c. a. t. u. m. n. i. s. i. i. m. i. n. e. r. e. t. p. e. r. i. c. u. l. u. s. s. u. i. v. e. l. z. e. s. s. o. r. i. s. v. e. l. a. l. t. e. r. i. u. s. t. e. r. t. i. j. S. e. d. q. u. o. d. n. o. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. e. c. a. g. g. r. a. u. a. n. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. e. a. s. z. i. f. e. r. i. e. s. t. s. c. o. m. t. h. o. s. e. d. p. e. d. i. c. i. t. q. u. o. d. q. u. i. s. i. s. t. a. s. i. t. c. o. i. s. o. p. i. n. i. o. t. u. t. i. o. r. t. u. i. e. a. l. i. a. s. v. t. z. i. f. e. a. t. e. a. s. s. c. u. m. n. o. t. a. b. i. l. i. t. e. r. a. g. g. r. a. u. a. n. t. v. t. f. u. r. a. r. i. c. e. n. t. u. m. m. u. l. t. o. g. r. a. m. e. q. u. o. d. f. u. r. a. r. i. v. n. u. z. q. u. a. r. t. e. s. u. n. t. q. u. e. a. g. g. r. a. u. a. n. t. z. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. o. n. t. u. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. g. r. a. u. a. n. t. v. t. q. u. i. v. t. r. u. n. q. u. e. e. v. e. n. i. a. l. e. v. e. l. q. u. i. p. r. i. m. u. e. m. o. r. t. a. l. e. s. c. o. m. v. e. n. i. a. l. e. v. t. i. n. s. p. e. c. i. e. b. u. s. g. u. l. e. q. u. a. r. u. m. v. n. a. a. d. u. e. n. i. t. a. l. t. e. r. i. z. s. u. n. t. q. u. i. q. u. o. d. v. e. n. i. a. l. e. s. z. q. u. o. d. m. o. r. t. a. l. e. s. z. i. s. t. a. s. c. o. f. i. t. e. r. i. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. n. e. c. i. l. l. u. d. e. s. t. h. o. c. q. u. o. d. d. i. c. i. t. t. h. o. z. c. o. i. t. e. r. a. l. i. j. s. q. u. o. d. q. u. e. m. u. t. a. n. t. s. p. e. c. i. e. m. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. s. u. n. t. c. o. f. i. t. e. n. d. e. q. u. o. d. l. o. q. u. i. t. d. e. i. l. l. i. s. q. u. e. s. u. n. t. m. o. r. t. a. l. i. a. R. o. a. t. q. u. a. r. e. n. o. n. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. u. m. e. a. s. c. o. f. i. t. e. r. i. e. s. t. i. s. t. a. q. u. a. r. e. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. e. c. o. n. f. i. t. e. n. d. a. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. n. o. n. q. u. o. d. m. u. t. a. t. s. p. e. c. i. e. z. v. t. p. z. i. n. v. e. n. i. a. l. i. s. s. e. d. q. u. i. a. m. u. t. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. v. t. p. a. t. e. t. i. n. m. o. r. t. a. l. i. S. e. d. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. n. o. n. m. u. t. a. n. s. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. n. u. n. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. q. u. o. d. i. n. t. e. n. d. i. t. p. e. n. a. s. z. n. o. n. e. x. t. e. n. d. i. t. E. x. t. e. n. s. i. o. n. e. i. n. f. i. n. i. t. a. n. e. c. p. o. t. c. r. e. s. c. e. r. e. s. e. d. i. n. t. e. n. s. i. o. e. f. i. n. i. t. a. z. s. e. m. p. p. o. t. c. r. e. s. c. e. r. e. N. u. l. l. a. e. r. g. o. t. a. l. i. s. q. u. e. n. o. m. u. t. a. t. s. e. u. a. g. g. r. a. u. a. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. n. e. c. e. s. s. a. r. i. o. c. o. n. f. i. t. e. n. d. a. Q. u. i. n. t. e. m. u. t. a. n. t. z. q. u. o. d. a. g. g. r. a. u. a. n. t. i. n. i. n. f. i. n. i. t. u. m. v. t. q. u. i. v. e. n. i. a. l. i. a. c. t. u. i. p. u. t. a. a. d. g. u. l. a. m. s. t. u. d. i. o. s. e. p. r. e. p. a. r. a. t. a. m. a. d. d. i. t. e. b. r. i. e. t. a. s. v. e. l. n. o. t. a. b. i. l. i. s. a. n. t. i. c. i. p. a. t. i. o. h. o. r. e. i. n. i. c. i. u. n. i. o. s. i. n. e. c. a. u. s. a. S. e. d. v. t. r. u. i. n. r. e. l. i. g. i. o. s. o. s. i. t. m. o. r. t. a. l. e. q. u. o. d. a. l. t. e. r. i. e. s. t. v. e. n. i. a. l. e. d. i. c. e. n. d. u. m. q. u. o. d. n. o. n. p. u. t. a. d. i. c. e. n. d. o. v. e. r. b. u. o. c. i. o. s. u. m. z. h. i. n. i. s. i. s. p. e. c. i. e. m. u. t. a. r. e. t. q. u. o. d. n. u. b. e. r. e. v. e. l. v. e. l. l. e. n. u. b. e. r. e. q. u. o. d. s. e. c. u. l. a. r. i. b. u. s. n. o. n. e. s. t. p. e. c. c. a. t. u. s. s. i. h. o. c. f. i. a. t. c. a. p. r. o. l. i. s. g. e. n. e. r. a. n. d. e. v. e. l. v. e. n. i. a. l. e. p. p. t. v. o. l. u. p. t. a. t. e. m. e. m. o. r. t. a. l. e. r. e. l. i. g. i. o. s. o. p. r. o. f. e. s. s. o. c. l. e. r. i. c. o. v. e. l. o. r. d. i. n. a. t. o. q. u. o. d. s. a. c. r. i. l. e. g. i. u. m. e. s. t. n. o. n. a. u. t. p. r. i. m. o. m. o. t. u. s. l. u. x. u. r. i. e. f. u. r. t. i. v. e. l. i. n. u. i. d. i. e. q. u. o. d. n. u. l. l. u. s. v. o. u. e. t. s. e. i. n. h. a. b. i. t. u. r. u. m. p. r. i. m. o. s. m. o. t. u. s. q. u. o. d. n. o. n. s. u. n. t. i. n. n. r. a. p. t. a. t. e. h. e. c. p. e. d. e. p. a. l. C. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. q. u. e. t. r. a. h. u. n. t. p. e. c. c. a. t. u. m. a. d. a. l. i. u. d. g. e. n. u. s. s. i. t. z. i. f. e. n. d. e. N. o. t. a. s. i. m. t. h. o. i. n. q. u. a. d. a. m. e. p. l. a. q. u. o. d. i. l. l. e. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. d. i. c. i. t. t. r. a. h. e. r. e. p. e. c. c. a. t. u. m. a. d. a. l. i. u. d. g. e. n. u. s. E. t. i. d. e. o. d. e. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. e. z. i. f. e. n. d. e. q. u. e. h. a. b. e. n. t. s. p. a. l. e. m. r. e. p. u. g. n. a. n. t. i. a. m. a. d. a. l. i. q. u. o. d. p. r. e. c. e. p. t. o. r. u. m. d. i. u. i. n. e. l. e. g. i. s. S. i. c. u. t. f. u. r. t. u. m. s. i. m. p. l. i. c. i. t. e. r. r. e. p. u. g. n. a. t. h. u. i. c. p. r. e. c. e. p. t. o. n. i. f. u. r. t. u. m. f. a. c. i. e. s. S. i. v. e. r. o. f. i. a. t. f. u. r. t. u. m. i. n. l. o. c. o. s. a. c. r. o. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. e. l. o. c. i. i. l. l. a. r. e. p. u. g. n. a. t. i. a. h. z. a. d. a. l. i. u. d. p. r. e. c. e. p. t. o. r. u. m. q. u. o. d. e. s. t. d. e. v. e. n. e. r. a. t. i. o. n. e. s. a. c. r. a. m. e. n. t. o. r. u. m. z. a. d. d. i. t. n. o. v. a. s. p. e. s. p. e. c. c. a. t. i. z. s. i. c. d. e. a. l. i. j. s. P. e. c. c. a. t. u. m. c. o. m. m. i. s. s. u. d. i. e. f. e. s. t. o. t. r. a. h. i. t. a. d. c. i. r. c. u. m. s. t. a. n. t. i. a. a. l. i. a. I. c. i. t. N. i. c. o. d. e. l. y. r. a. s. u. p. E. x. o. d. q. u. o. d. p. e. c. c. a. t. u. m. m. o. r. t. a. l. e. c. o. m. m. i. s. s. u. m. d. i. e. f. e. s. t. o. h. a. b. z. s. p. a. l. e. z. r. e. p. u. g. n. a. t. i. a. m. a. d. i. l. l. u. d. d. e. s. a. n. c. t. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. f. e. s. t. o. r. u. m. z. s. a. b. b. a. t. i. q. u. i. a. m. a. g. i. s. e. s. t. o. p. u. s. s. e. r. v. i. l. e. o. p. u. s. p. e. c. c. a. t. i. q. u. o. d. o. p. u. s. m. a. n. u. a. l. e. O. p. u. s. a. u. t. e. z. s. e. r. v. i. l. e. i. b. i. p. r. o. h. i. b. e. t. u. r. z. s. i. c. e. m. o. r. t. a. l. e. v. l. t. r. a. p. r. o. p. r. i. a. m. d. e. f. o. r. m. i. t. a. t. e. m. s. u. e. m. e. e. x. h. o. c. q. u. o. d. c. o. m. m. i. t. t. i. t. u. r. i. n. d. i. e. f. e. s. t. o. h. z. a. l. i. a. m. d. e. f. o. r. m. i. t. a. t. e. m. q. u. a. m. o. p. o. r. t. e. t.

confiteri: et in fine dicit idem **Tho.** q. il-
lud q. de circumstantias non traheret
peccatum ad aliud genus: siue species
non eē de necessitate confitendas: non
eē referendum ad numez peccatoz et
eiusdē spēi: q. numez tenetur confiteri si
pōt: q. non est vnum sed multa: et hoc
nota diligenter.

Nota tertio q. cuz cogitatio cū
deliberatione rōnis in actum
peccati mortalis .i. deliberādi
illum actum agere: etiam absq. ope sit
peccatū mortale: ideo ad singulas pec-
catorum species post peccata opis in-
terroga etiam de peccatis cogitationū
illī? peccati tñ: et de peccatis oris: et cuz
opus alicuius peccati et deliberatō me-
tis ad illud agendum absq. opere sit
eiusdē speciei specialissime: 13 differt
fm maius et minus: vel perfectum et i-
pfectum: q. .i. maius pccm est in opere
q. in sola cogitatione: iō etiam de circū-
stātijs hī? cogitationū interroganduz
ē: puta si dicit penitens se consensisse co-
gitationibus luxuriosis: q. hoc pōt eē
multipliciter: et in diuersis speciebus:
iō introget de qualitate ipsarū cogita-
tionum: vt si deliberauit tale peccatuz
committere cum soluta: q. tūc fornicā-
tio ē: si ipse solutus est. aut cū coninga-
ta: q. tūc adulterium est. aut cū cōsā
guinea: q. tūc īcest? ē: et sic de alijs lu-
xurie spēb? et alioz vicioz.

¶ Peccatū diuidit in tria.

Pro aliq. declaratione p̄dictoz
nota qd dicit **Tho.** .i. 2. q. 72.
q. pccm diuidit per hec tria.
i. pccm cordis: oris: et operis: non sic p
diuersas species completas: sicut diste-
rūt specie bos et leo et capra: sed sic per

diuersos gradus peccati: sicut domus
in fundamentum diuiditur in parietē
et tectum sicut in species incompletas.
Consumatio igitur peccati est in ope-
re: vnde peccatū operis habet speciem
completam. **S**ed p̄ma inchoatio eius
est quasi fundatio in corde. **¶** Secūd?
gradus eius est in ore: fm q. habeo p
rumpit facile ad manifestandum cōce-
ptū cordis. **¶** Tertius gradus est i cō-
sumatione operis. Pz ergo q. hec tria
ptinent ad vnā pfectam speciem: cū ab
eodem motiuo procedant. **I**racūd? .n.
ex eo q. appetit vindictam p̄us turba-
tur in corde: secūdo in verba contume-
liosa p̄ūpit: tertio p̄cedit ad facta iū-
riosa: vt percussione et hī? et sic de alijs
qbuslibet: vt luxuria. **N**ec tñ sic intelli-
gendū est peccata cordis esse species i-
cōpletas quasi non sint mortalia: imo
qñ in eis est cōsensu deliberatiuus ad
actus qui de se sunt peccata mortalia
tales cogitationes sunt peccata morta-
lia: et si nō ita grauiā sicut peccata ope-
ris: vt dcm est. **E**t qñ s̄ simul cogitatio
cū locutōe et opere vnū est pccm: vt pa-
tet de luxuria et alijs pccis. quando ve-
ro quodā tpe d̄liberat fornicari: et alio
tpe diuerso et distanti fornicat: s̄ duo
peccata mortalia.

¶ De delectatōe vero morosa aliqd
dicet suo loco.

¶ Regule quinq. cognoscendi pccm
mortale a veniali.

Ad cognoscenduz vero qñ pec-
catum est mortale vel venia-
le nota quinq. regulas.

¶ Prima est qñ amor vel affectio ad
aliquam creaturā. s. se vel aliam tñ cre-
aturā: vel est tam magn? q. i eo constituit

ultimus finis. i. q. nec actu nec habitu
ordinat illam creaturam: aut eius dilecti-
onem: aut et seipsam secundum deum: et vellet cum
tali creatura tractari: et non curaret de-
um offendere: aut eius precepta trans-
gredi propter illam creaturam: ita quod ibi
est aliqualis contemptus dei: si non est for-
malis: tamen interpretatiuus: et est fructio cre-
ature: quia preponit creaturam deo. unde cum
aliquis vellet hic cum creatura sepe ma-
nere non curando de eterna beatitudine
habet non sint semper rudes de hoc interro-
gandi vel tentandi: tamen talis amor crea-
ture semper est peccatum mortale. **¶** Non autem
aliquis diligit aliquam creaturam plus
quam deum: sed propter hoc nolle deum of-
fendere: aut eo carere: nec eius amicitiam
perdere: talis amor creature est pec-
catum mortale. **¶** Secunda regula sa-
tis concordat cum precedenti. scilicet cum notabi-
liter contra dilectionem proximi aliquid
committitur: tunc est mortale peccatum. quoniam
vero non: tunc est veniale. quoniam vero aliqd
fit contra dilectionem dei: potest attendi pe-
nes hoc quod repugnat charitati vel
amicitie: quare debemus ad deum habere
super omnia. quando autem aliquid fit contra
dilectionem proximi: potest attendi penes
ista precepta legis nature. scilicet quod tibi non
vis fieri: alteri ne facias: et quod tibi ratio-
nabiliter: et ex debito vis fieri alteri faci-
as: et potest etiam attendi penes scandalum
actuum quod ego infero proximo meo
per mala exempla: sed in quantum impos-
tat aliquid contra dilectionem: vel quod
tunc sit illud scandalum: ad hoc quod sit
mortale non precise determinatum est
quia in modico facere contra proximum
non est mortale: aut in paruo scandali-
zare. unde quilibet attendat seipsam quod

sibi vellet fieri: et quod sibi nolle fieri:
et per quod factum et non factum solvere
inter se et amicum suum amicitiam quam
simul habent. **¶** Tertia regula: quan-
do omittuntur contra preceptum dei
et ecclesie: vel legis nature vel superio-
ris: que precepta sunt de necessitate sa-
lutis: vel contra votum publicum: vel pua-
tum: vel contra iuramentum licitum: et tunc
est mortale peccatum. quoniam vero citra: tunc
non est mortale. **¶** Quarta regula: cum
aliquid fit vel committitur vel omittitur
contra conscientiam vere vel false dictantem
aliquod peccatum mortale: vel contra con-
scientiam formidantem probabiliter: vel con-
bitatiue: an aliquod peccatum sit mor-
tale: tunc semper est mortale si consciencia
non sit sufficienter instructa.

¶ Quinta regula: de actibus intus ma-
nentibus quando quidam habet solam co-
gitationem de aliquo quod tunc cum tur-
pem: vel malam absque complacentia seu
delectatione vel consensu: tunc nunquam
est peccatum mortale: vel nullum: vel
veniale. quoniam vero est consensus in actu
qui esset peccatum mortale: tunc semper
est peccatum mortale: quia deus volunta-
tem pro facto acceptat. quoniam autem cum
cogitatione aut complacentia est delecta-
tio morosa in aliquo turpi specialiter
in libidinoso: tunc est mortale secundum deum
Augustinus. esto quod non sit consensus in actu
secundum hoc dictum Augustinus. iudicium est de
peccatis interioribus. ad quod etiam fa-
cit distinctio supra posita de sensualita-
te et ratione: et de peccatis prementibus
et sequentibus deliberationem. Ap-
plicando igitur septem vicia capitalia
que non semper sunt mortalia: sed sunt
male radices in homine: ex quibus oriuntur

septē venialia.

¶ Que debeat seruare et scire cōfessor
utilia et necessaria in ipso exercitio con
fessionis. §. 4.

¶ **T**ra ex cōfessionē iuris cōis
ciat cōfessor si penitens icidit
set in sūiam cōfessionis synoda
lis: ideo dicit inuestigare de cōfessionibus
illius diocesis: si quas haberet: vel etiā
prouincie vel legationis: vt melius pos
sit penitentibus prouidere. Diligenter
querat de numero peccati: quotiens i
cidit in id vel in illud: quia homiens se
pe transeunt illud leuiter: et de circum
stantijs necessarijs: et de peccato qd al
teri iam rite confessus est: non querat
cū non teneat nisi in casu in q teneat cō
fessionē iterare: de quo plene. §. in titu.
prece. et non solū de peccatis opere per
petratis: sed et de peccatis cordis et de
numero eorū: que persone paruipendūt
interrogandum est. Et qz f3 Tho. i. z.
peccatum cogitationis et operis in ea
dē mā sunt vnius et eiusdem speciei: s3
differunt fm magis et min⁹: qz. f. pccm
operis est grauius peccato cordis. Itē
etiam interrogandum est de specie: et
circumstantijs necessarijs peccatorum
cordis: verbi grā: Si dicit se in mente
solum deliberasse mulierē cognoscere
interrogandū ē vtrum solutā vel nuptā
virginem vel aliam: et qua die: et hoc qz
ipsi faciunt illud peccatum esse diuerse
speciei. Et si mulier facias eā ex trans
uerso stare: nec facies eius aspicias: qz
facies eaz venit⁹ est vrens: ait ppheta.
Sed nec vix decet frequenter aspicerē
in facie: ne eum erubescere facias vltra
qz oportet: virosqz graues et sapientes
dulcius et vrbanius oportet rephēdere

rusticos grossos: ac ideotas durius: ne
peccata sua paruipendāt ex leuitate et
monis. Stimulatos vero ex dolore et
desperatione: quantuncūqz peccata cō
missa sint grania cōfortare et animare
expedit inducēdo exēpla Dauid Ma
gdalene Pauli Petri Patronis et bi⁹
induratos: et se excusantes aggravare
peccata eorū ostendendo eorū pericula:
exemplo Alde Saulis Iude et bi⁹: qui
seipsos desperauerunt. **¶** Nota f3. m.
Uber. li. de of. or. qz illorum confessio
nes pus sunt audiende et libentius qui
magis indigere putant: vel qz raro ve
nire solent: vel qz sūt extranei: vel qz sūt
i maiori statu: vel de quorum cōfessioe
sperat utilitas futura.

¶ Quomodo se hē debeat cōfessor
audiendo mulieres.

¶ **I**dem dicit de audientibus mu
lieres caueāt ne nisi in publico
audiāt: et nisi ab aliquo videā
tur: nec multum immorent: nisi qntuz
necessitas cōfessionis requirit: et eis q
nimis frequenter pferi volunt assignet
certū tps ex qd ipsas non audiant: nec
alijs colloquijs se eis exponant: et sep
duris verbis et rigidis vtāt circa illas
poti⁹ qz mollib⁹. Nec ille. Et hoc cōtra
illos qui quotidie audiunt mulierclās
et faciunt eis longas pditiones: vnde
amittūt multū tps et scādālū seqt cōi
ter in ipsis et in pplis.

¶ Qualis et qnta debeat iniūgi satisfā
ctio seu pñia a confessore penitētib⁹
et qualiter se habere debeat penitētijs
iniungendo.

¶ **N**ota qz pro quolibet peccato
mortali erat regularit septēnis
pñia iniūgēda seu imponenda

ut hētur. 22. q. i. c. predicandū. in glo. 2
33. q. 2. c. hoc ipso. 2. §. se. qd seruabatur
antiquitus: 2 ista septennis pñia magis
vel minus aspera fm varietate crimi-
num maior vel minor 2 circumstanti-
arū 2 cōpunctiones erat: qd vt dicit Hiero.
Apud deū non tñ valet tps mēsu-
ra qd dolois: nec tñ abstinentia ciboꝝ
qđ mortificatio criminum: de pe. di. i.
c. mensura. Sed hodie pñie oēs sūt ar-
bitrio p̄fessoris taxande p̄sideratis cir-
cūstātijs criminū 2 psonarū 2 hi? ex
de pe. 2 re. c. deus qui. Dicit etiam Leo
papa. 26. q. 7. c. tpa p̄tudinis tue mo-
derantis arbitrio sunt constituenda: p
ut p̄uersorum aīos p̄p̄eris esse duo-
tos. Ray. 2 Guil. 2 Spe. in suo reper-
torio hoc tenent 2 generalis consuetu-
do sic se hz: nec est cōtra id quod dicit
Grego. de pe. di. 5. c. falsas pñias. dici-
mus que non fm auctoritatē sanctorū
patrū p̄ qualitate criminum ponunt.
Hoc enī intellige fm Ray. cū sine ne-
cessitate rōnabili dimitterētur pñie an-
tiquitus taxate. Nam vltra illaz cōem
pñiam septennem p̄ quolibet peccato
mortali in genere ponunt alie peniten-
tie maiores vel minores p̄ certis peccis
put hētur in diuersis capitulis decre-
talium 2 decretorū: que qd cōit non dā-
tur hic non pono qd pleni? habentur in
sūma p̄fessor li. 3. ti. 34. q. 125. ti. de p̄ci.
2 re. vbi ponūtur casus. 46. de hi? Est
autem satis rōnabilis cā non dādi hu-
iusmodi pñias indispositio penitentiū
2 etiam aliqñ non sufficeret tpus vite.
Nam vt Ray. 2 Hosti. dicunt: debz cō-
fessor talem dare pñiam quam verifi-
militer credat illū implere ne ipsam vi-
olando deterius sibi cōtingat: qd si ma-

gna peccata commisit 2 dicit se penite-
re: sed non posse aliquam duram pñiā
facere: animet cū ad hoc p̄fessor ei oñ
dendo grauitatem peccatorū: 2 p̄ pñis
pñiam penaz sibi p̄pter hoc debitaꝝ
2 sic tandē iniungat ei pñiam quā libe-
ter suscipiat: 2 si sacerdos non pōt gau-
dere de oīmōda purgatione eius saltē
gaudeat: qd liberatum a gehenna tran-
smittit ad purgatorium. Itaqz vt dicit
Hosti. confessor nullo modo debet p-
mittere peccatorem desperatū a se re-
cedere: ar. 26. q. 6. c. p̄sbyter. sed poti?
iponat ei vnū p̄r nr̄: vel aliū leue: 2 alia
bōa que fecerit: vel mala que toleraue-
rit sint ei in pñiaz. Concor. Tho. i. hoc
Hoc tamen sane intellige: videlz si ipm
alias penitet: 2 dicit se patuz facere qd
debet: sed hoc onus pñie sufficere non
posse tunc p̄pter hoc qđ tuncqz deli-
querit: non debet dimitti sine absoluti-
one ne se desperet. Sed si dicit se non
posse dimittere odiū vel caste viuere: 2
vel alienū non velle restituē: vel artē di-
mittē quā sine mortali p̄ccō exercere
nō pōt: vel aliud hi? cū possit nullomō-
dō absolui fm Tho. Pe. d. pal. Alb. qz
vt dicit Grego. ij. q. 3. c. Tunc vera est
absolutio sacerdotis: cū interim sequi-
tur arbitrium iudicis. 2. q. i. c. deus om-
nipotēs. qui nunqđ absoluit. de pe. di. i.
c. nemini. Sacerdos autē nullam debz
cōmittere falsitatem in sacramentis vi-
tatis: vnde 2 de pe. di. 5. c. fratres nr̄os
amonemus: vt falsis pñijs aīas laicoꝝ
decipi non patiantur. falsas penitenti-
as dicit: cum sic agitur de vno: vt non
recedat ab altero. Verum si tale pec-
catum pur vult confiteri debet audiri
eius confessio: vt dicitur extra de pe. et

re. c. q. quidā. et sibi aliquid debet iniū-
gi nō tñ absolūdo eū: s; ei declarādo
q. ppter hoc nō ē absolūt: sed tñ sa-
tisfaciat pcepto ecclesie annualis con-
fessionis fiende: et hortetur eū q. faciat
oē bonum qd pōt: vt deus cor eius illu-
stret ad pñiam: vt dī de pe. di. 5. c. fal-
sas. et sic nō ē dimittendus sine pñssi-
one ne desperet: q. si instet pro absolu-
tōe oñdendo scādālū et desperationez
si nō absoluat: nullo mō d; ei assēire
licet tñ ei declarare: q. fieri nō pōt: nec
iunaret eū. Et si pmanet in scādālū ē
curandū: q. ē scādālū phariseorū. et
q. 3. c. inter verba.

¶ Qualr se hñe debeat pñssor pñias i-
iungendo penitentib?

Item imponendo pñias: ne vile-
scat auctoritas ecclesie arbitre-
tur pñssor: et ne pñas clauium
contemnatur: de pe. di. i. c. sunt qui ar-
bitrantur. 50. di. c. absit. et c. sigs pposte-
ra. nimis malū ē: si pur ptingat errare
q. erret dando nimis paruas qñ nimis
magnas: vt dicit Chyso. et 6. q. 8. c. alli-
gant. q. vt ibi dicitur: Meli? ē deo red-
dere rōnem de nimia misericordia qñ
de nimia seueritate. si enim benignus
ē deus: vt quid sacerdos vult esse au-
sterus: exemplum habemus a Chyso
vt dicit Ray. qui nulli nunqñ grauē im-
posuit pñiam: sed dixit Uade et ampli-
us noli peccare. et ad hoc maxime de-
bet attendere confessor: excidere ab eo
cās et occasiones peccatorum: puta si
pñssor eius cū aliquo vel aliqua est
ocasio ei alicuius ruine debet ipone-
re sibi q. dimittat si pōt et hñ: de pe. di.
3. c. satisfactio. aliquñ imponere pōt ei lo-
ci mutationem: qui ei est ad scandaluz

si fieri potest: di. si. c. valet. aliquādo tñ
res sic se habent: q. fieri nō pōt.

¶ Contraria penitentia obet imponi
delicto.

Item imponēda est penitētia
pñria ad malum qd cōmisit f;.
Ray. videlicet superbo opera
humilia: guloso ieiuniz: auaro elemo-
syne: et hñ: q. contraria contrarijs cu-
rantur: de pe. di. 2. c. z. c. Quod intellige
si creditur illum velle: et posse perfice-
re. Hoc enim est ad bene esse impone-
re magis istam qñ illam. Item si est ne-
gligens ad audiendum verbum dei sibi
potest iniungere fm Jo. q. audiat cer-
tum numerum predicationum. Debet
tñ cauere confessor ne det tales pñias
per quam fiat alteri pñudiciū: puta
si seruo iniungatur lōga peregrinatio
vel ieiunium prolixum: ita q. eius do-
minus reciperet detrimentum de ser-
uitio suo. si etiam imposeret vxori vt
daret multas elemosynas: dabit de bo-
nis viri: si parafrasalia non hñ.

¶ Pro peccato occulto non debet da-
ri manifesta pñia.

Item pro peccato occulto nō
est manifesta penitentia iniun-
genda scilicet talis: vt possit in-
de oriri aliqua suspicio peccati com-
missi.

¶ Nota fm Jo. an. sup de. di-
dū. b. sepul. sup vbo audire. q.
prius d; sacerdos imponere pñiam qñ
facere absolutionem a peccatis: qd p-
bat ex ipso textu de. que pñs loquitur
de pñia iungenda: postea de absolutō-
ne: tum ē ex rōne: q. cum absolutio sit
cōplementū et forma in penitentia: pri-
us debet ēē satisfactio que est pñ malis

mālis pñie: saltem in proposito actuali
vt expressa satisfactōe: que dñz imponi
per sacerdotē acceptet eam. penitens
sicut cōfessus est: et dolum: et inde sege
absolutio. Sed contrariū dicitur esse
de censi. c. si. vbi dicit q archiepi pñt ī
uisione absolue: et pñas imponē:
ergo hoc de necessitate n̄ pcedit: qz m̄
cōter sit cōtrarium: vt. l. pñs absolu
tur et postea iūgat pñia. quociqz fiat
vel ante vel post sufficit. Presupponit
enim cōfessor illum habere propositū
eā faciēdi qd sibi iūget cū ipsum peni
teat. Secūdu Job. si penitentem absol
uis: cui? generalē cōfessionē audiuit
absoluas eum: et a penitentis oblitis ī
iunctis ab alijs sacerdotibus: et si aliq
rū pñiaz iūctaz memor sit q nō īple
uerit eas: si iudicaueris expediens cō
mitte eas nisi esset in casu a quo non
posses absolvere.

De pmutatōe pñie hēs. s. ti. pcedēti
c. si. vbi ē multa de satisfactōe. Me
morale dicendum penitenti circa pe
nitentiam fiendam.

Quātū est etiā sibi declarare et
permittere: q si aliqua die ex
obliuione vel negligentia di
mitteret penitētiā imposita: puta ie
iunium vel orationes: et huiusmodi: q
possit alia die communicare.

Et s. de. de pal. s. lēdū ē diuinitibz
et nobilibz q querant pñcipatōem bo
norū que sūt in religionibus: in quibz
sunt et plures penalitates qz alibi: et ma
gis deo acceptē: et q in penitentiā ī
ponat eis q non solū que facient per
seipsos: sed etiam que procurabūt ab
alijs: et oīa quoz spēaliter sunt pñcipes.
Dicit etiam de. de pal. in. 4. q debet

confessor cum minorem pñiam debito
imponit: inotescere ei q illa pñia sibi
imposita non est digna: ne decipiat
putās sufficē: sed q deberet pro quoli
bet mortali septē agere pñiam: quaz
si hic nō pficiet in purgatorio luet. Si.
tamen per illam declarationem crede
ret eum incidere in desperationē: nō
debet sibi hoc dicere.

Quid fiendum quando penitens n̄
confitetur peccatum aliquod mortale
quod confessor scit esse in eo.

Dicente autem qui non
confitetur aliqd mortale: qd
nouit de eo confessor ex eo q
nō reputet illud peccatū. Dicit Host.
in quolibz. 9. q si ē certū illud ē mor
tale: tūc quicūqz cōfessor debet ei facē
conscientiam de eo: cū confessor ordi
net ad utilitatē eius. Sed utilitas ei?
est q sciat statum suum: nec debet eū
absolvere: sed reputare eum indignū
et indispositum ad recipiēdū absolutō
nē dū manet in tali statu. Sed si dubi
um ē utrū sit mortale: et opiniones sūt
doctoꝝ diuersę: videlicet utrū sit lici
tū emere redditū ad vitā: tunc autem
confessor est ordinari? ei? ita q teneat
cōfessionē eius audire: et tunc si sit opi
nionis illius q illud non sit peccatum
debet eum absolvere simpliciter. Si
autem credit q sit peccatum debet ei
facere conscientiam q confitens se di
ligenter informet de illo facto vtrum
sit peccatū: sed dato q ille non vellet
recognoscere illud esse peccatum: ni
hilominus ex quo ē ordinarius tenet
eum absolvere: nec debet eū reputare
inhabilem ad absolutionem: qz hoc ex
errore et nō pterua opinione pcedit

c

Ordinarius autem absoluendo debet
sequi comune iudiciū ecclesie nō suū.

Si autē sit confessor delegatus qui ī
nullo tenet cōfiteñtī nisi velit: si credit
illud cē mortale non debet eū absolue
q̄a ex mera voluntate dependet vt ab
soluat: vel dimittat. d. 3. n. seg. p̄p̄iū iu
diciū in absoluendo: et peccaret si ab
solueret. Hec **Hoff.**

Sacerdos d̄r solue vel ligare triplici
et de mō et forma absoluendi. §. 6.

Nota tandem s̄m **Rai.** q̄ sacer
dos dicitur solvere vel ligare
tripliciter. **¶** Uno: p̄ oñsionē
idest ostēdendo solutū vel ligatū: dico
cū absoluit. I. 3. enī sit peccator p̄ contri
tionē a deo absolutus: nō in facie ecclesie
adhuc manet ligatus. et sic intelligitur
c. quātūlibet. de pe. di. i. **¶** Alio: ligat
sacerdos dādo p̄niam ad quam obli
gat peccatorem: et soluit cum penam
sibi debitā dimittit: vel ad sacramenta
admittit: de pe. di. i. c. m̄ltiplex. **¶** Ter
tio modo per excom̄micationē et ab
solutionem ab ea. 2. q. 3. c. nemo fit. tam
fit s̄m **De.** absolutio a peccatis realit̄
per mysteriū sacerdotis: nō quidē p̄n
cipalit̄ et auctoritative: q̄ hoc ē p̄p̄iū
dā: de pe. di. i. c. v̄bū. Nec solū ostensi
ue: q̄ et hoc faciebāt sacramēta veteri
legis siue testamēti: nec solū de peccatiue
q̄ sic magis absolueret bonus laicus:
q̄ malus clericus: nec solū p̄ contritionē
cōfiteñtis: q̄ tūc nūq̄ q̄s efficere ibi de
attrito contritus. Sed operat̄ instru
mentalit̄ absolutio ad remissionē dispo
nēdo ad gratiā: et nisi opponat obsta
culū fit de attrito p̄tritu: et iā contritio
adauget gratiam. Hec **De.** de pal. cui
concor. **Tho.** et fit hoc virtute clauū q̄

dicūt plures in effectū: q̄ vna ē p̄t̄s
discerēdi: alia diffiniēdi. Una tamen
est essentialit̄. s. p̄t̄s iudicandi in foro
anime collata a deo et in anima. ipsa
delebit p̄ susceptionē sacerdotij: hec
De. s̄m vero **Rai.** nō q̄ triplex est iu
diciū: scilicet dei. Petri et celi. In p̄i
mo absoluit peccator per contritionē
In secūdo. s. iudicio petri. i. cōfessionis
p̄ absolutionē: si tñ prius sit absolutus
a deo saltem ordine: alioquin nō. vnde
dicitur. 24. q. i. c. manet petri p̄uilegi
um: quādo ex equitate fertur iudiciū
In tertio. i. iudicio celi. i. curie celestis:
absoluit p̄ approbationē: de pe. di. i.
Alio modo et alijs v̄bis dicit̄ triplex
iudiciū. P̄mū dei. Secundum petri
in ecclesia militanti. Tertium sursum
in eccl̄a triumphāti. P̄imum est quo
deus mundat animam in contritione
et hoc precedit: reliqua duo. s. tempore
dignitate et effectū. est enī ille q̄ claudit
et nemo aperit. aperit et nemo claudit.

¶ Secūdū q̄d seq̄r post illū ē iudiciū
sacerdotis: q̄ auctoritate clauū ligat
vel soluit eo mō q̄ paulo añ dictū est.

¶ Tertiu q̄d seq̄r ē iudiciū approbati
onis. s. celestis curie et angelorum.

¶ Forma v̄boꝝ absoluēdi penitētem
Icit **De.** de pal. q̄ homo: quia
ignorat vtz vnq̄ fecit vnā
p̄fectam confessionē expedit
q̄ in omni cōfessione sacramentali p̄
oia sua peccata specialiter enumerata
sequat̄ generalis clausula. s. de oibus
alijs mortalibus et venialibus cōfessis
et nō cōfessis ac oblit̄: dico meaz culpā
et sic seq̄tur absolutio: et sic valebit ad
remissionē culpe et pene etiam mortāl
et scite ac etiā oblit̄: ad quā tamen nō

tenebatur a^ls in spāli confiteri iteruz
q^uo^o sufficenter confessus est.

De forma et vi verboruz que requirū
tur in absolutione.

Forma autē absolutionis fm
Tho. in tractatu de forma ab
solutōis ē hec q̄stū ad substan
tiā: Absoluo te: et p̄uenit: addi ego et a
peccatis tuis: et si nō diceret subintelli
geretur. quia enim in sacramentis ver
ba habēt efficacīā et institutionem tenē
da sunt determinata verba consonan
tia institutioni diuine dicentī. **¶** Que
cūq; solueritis: et ista verba cōueniunt
ego te absoluo. Idem Inno. et Hosti.
De ista et alijs formis diuersis absolu
tionis ab excoicatione et peccatis dice
tur infra i fine interrogatorij. Solet autē
papa aliquādo tantam facere gratiaz
qbusdam vt ab oibus censuris et penis
simpliciter inris: et ab hoīe latis possit
absolui in foro saltem cōscientie: et tūc
confessor potest ista forma vti quam a
curia romana habuit: et vsus sum.

¶ Forma absolutōis ab oib⁹ cēsuris
et penis: tā a iure q̄ ab homine latis.

O plenitudine p̄tā^l aplice cu
ius auctoritatem p̄ p̄nti gero
absoluo te ab omnibus cen
suris ecclesiasticis sententijs et vinculis
excoicationum suspensionū et int̄dicti
tam ab homine q̄ a iure latis: necnon
ab omnib⁹ negligētijs et defectibus cō
missis in sacramētorū administratōe
officijs actibus tuis: vel nomine tuo fa
ctis supplendo de solita apostolice se
dis clementia omnes defectus eorū dē
aboleo et omnem maculam infamie et
inhabilitatis vnde cūq; contractis: di
spensozq; tecum super omni irregula

ritate: simonia in ordine et beneficio ac
tue vel passive quacūq; occasione vel
causa: etiā circa te in collatōe ordinuz
et alioz sacramētorū cōtractis seu cō
missis. **¶** Restituo et habilito te ad statū
famā honorem et executionē officiozū
ecclesiasticorū quorūcūq; ac ad omnes
gradus dignitatum et honoz: ad bñfi
cia ecclesiastica habita et hñda et tibi: et
his que habes de nouo pūdeo relaxā
do tibi fructus quos male percepisti
seu lesa cōsciētia ex eisdem: ac alia que
i ludo ex successione ac alias ad te per
uenerūt q̄ subiaccēt restitutioni vage i
forma plenissima. **In** nomine patris et
filij et spūs sancti amē. **¶** Si autē aliquis
dubitat an pro istis spālis exigat for
ma absoluendi necessaria: qui a sede
apostolica hñt pūilegiū q̄ in articulo
mortis dūtaxat semel possunt absolui
et habere plenam remissionem oīum
suoꝝ peccaminū. i. a culpa et a pena: vt
alijs expmūt regit^r fm q̄ a magistris
tam in concilio cōstātiēsi q̄ basilien
dictum fuit q̄ non. **¶** Sed sufficit q̄ ea
omnia et singula faciat p̄ quib⁹ p̄fata
indulgētia dat^r: put i bullis vel pūile
gijs talium expmūt. nec putet aliquis
q̄ quādo i articulo mortis fuit semel
absolut⁹ plenarie: et vsus ē semel illo
pūilegio q̄ p̄ ea i alio articulo mortis
vti illo itez valeat: nisi papa latiorē
auctoritatē daret: q̄ dat qñ ponit q̄ in
in articulo mort^l dūtaxat semel: et ita
P̄sum est in cōcilio cōstātiēsi alio a
clarissimis viris pluribus de hoc reg
sitis. **¶** Nec mirū: quia pūilegium de i
dulgētijs tātū valet: vel dat quantuz
sonat: nō autē extendi debet vltra.

¶ Quid fiendum quando confessor

c z

absoluit penitentem de quo non debuit

Sed quid de confessore: qui absoluit confitente: de quo non debuit aut ex ignorantia vel verecundia vel festinatione vel huiusmodi: et confessor potest etiam expi se errasse: nunquid tenetur confitenti hoc dicere. Respondetur: quod omnes qui confessus excusatus est: et coram deo absolutus: interim qui nescit: licet confessor non dicat: quid ergo faciat. Collatio facta fuit de hoc cum multis notabilibus doctoribus theologie in concilio basilienensi. Nam quidam dixerunt quod confessor debet auctoritate a superiore impetrare absolventi eum: et si sine magno scandalo fieri potest: vocare non absolutum: et sibi dicere: ac eum absolvere post auditam confessionem. vel si magnus scandalus timeatur: absoluat eum absente: si ab ultima confessione adhuc speratur esse in gratia. Alii autem et alijs placuit si notabile scandalum timeatur: summo sacerdoti deo committat et solam condignam penitentiam pro ei: negligenter peragat confessor: presertim quando multitudo sic est neglecta: vel multum eorum distans a loco ubi est confessor.

¶ Quid de confessore qui non intelligit penitentem.

Quid etiam sentiendum est de eo qui confitetur et confessor non intelligit eum: aut ex dormitione aut ex impetia vel distractione nimia vel filii causa. Respondet Thomas de barthelemy theologus antiquus doctor in quolibet suis. Sacramentalis absolutio ideo exigit confessionem. Omnis vero confessio importat revelationem que non potest esse sine relatione unius et perceptione alterius: cum ergo alter istorum deficiat. scilicet perceptio sacerdotis in prefato casu de illo peccato

non credo esse confessionem: et per consequens nec impendi absolutionem. Hec ille. Sed istud videtur debere intelligi ubi obaudita sunt peccata graviora que sunt de necessitate salutis confitenda: non de alijs que cadunt sub cilio: et ubi etiam modica obaudiunt raro ab eo qui alius nescit personam. **¶** An penitens teneatur iterare penitentiam ei iunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte: et an dicta penitentia taliter facta ei valeat in foro militantis ecclesie. §. 7.

Item vero penitentiam seu satisfactionem impositam per absolutionem debitam in peccato mortali factam: vel in toto vel in parte teneatur homo iterare. Super hoc sunt varie opiniones. In hoc tamen omnes concordant quod satisfactio facta in mortali ita non valet sicut nec alia opera facta in mortali valent in foro dei ad tollendum vel minuendum debitum pene pro peccatis ad quod ordinatur omnis satisfactio: quia cum non sit in amicitia cum deo non potest esse acceptum tale opus ipsi deo sic factum. Sed utrum valeat in foro ecclesie militantis: et non teneatur eam iterare. In hoc est varietas opinionum: et aliqui dicunt quod tenetur iterare: quia cum non potuerit satisfacere deo: nec etiam potuit satisfacere sacerdoti: qui in persona dei illud sibi iniunxit. Sed de tara. et Thomas prima. videtur simpliciter dicere sine distinctione quod talis non tenetur iterare tales satisfactiones: quia satisfecit in foro ecclesie militantis in quo dante sunt: et ubi non iudicatur de dispositione interiori. Ideo videntur sentire Vincenz. in speculo historiali li. 9. c. 2. d. Anibal. in. 4. Et pro ista opinione videtur satisfactio imposita

septēnis pnie que regularit fiebat pro
 quolibet mortali antiq^r: vt. zz. q. i. c. p
 dicandum. Et verisimile est q^d in tan
 to intervallo aliquod mortale cōmitte
 bant. vñ si oportuisset iterare fuisset la
 queum ipōnē animabus. **A**bo. vero
 cū alb. in. 4. distinguūt de satisfactōne
 dicit enī q^d qdā sē satisfactōes in quib⁹
 remanet aliq^s effectus in satisfaciētib⁹
 etiā postq^m act⁹ satisfactōis transit: vt
 in ieiunio remanet corporis maceratō
 vel debilitatō: et ex elemosyna substan
 tie diminutio: et tales satisfactōes i pec
 cato nō oziterare: quia quantum ad
 illud qd ex eis remanet per penitentiā
 sequētē acceptē sūt. **A**lie vero satisfi
 ctiones sunt que nō requirūt effectum
 in satisfactōe: postq^m trāsīt actus sicut
 in orōne et hī. **A**ctus enim interior q^d
 totaliter trāsīt nullo mō viuificat. vñ
 oz q^d tales satisfactōes iterent. **E**āde
 opinionem tenet **P**e. de pal. magis de
 clarans. dicit enim q^d in satisfactōibus
 hūūb⁹ effectū derelictum post opus:
 vt elemosyna puationē eris. **I**eiunius
 corpis debilitatōem et hī: si postea pe
 niteat et perseueret. **S**icut baptismalis
 character hz effectū recedente fictōne
 sic et istud derelictū ex sacramento qd
 opat^r ex ope opato incipit valere ex se
 quētī eius approbatione et sacerdotis
 ratificatione: cum illum vere penitet
 et nō ex simplici viuificatione: q^d opus
 opans mortuū nūq^m viuificat: et sic illa
 pnia satisfaciē: nō solum in foro ecclie
 s; etiā in foro dei qstū ad illud dereli
 ctum: vt nō oporteat iterare sic ieiunū
 elemosyna et hī. **S**ed si nō habent effe
 ctum derelictum: vt orō: talis pnia fa
 cta i mortali nullo mō satisfaciē: qn hic

vel alibi oporteat satisfaciē: qd videtur
 intelligendū in foro dei: quia nec rōne
 ipsius operis cū facit: nec rōe derelicti
 cū postea penitet eum cum nō habeat
 effectum derelictum: sed in foro ecclie
 satisfaciē: q^d non est necesse eam iterare
 si vult ee in statu salutis: postea penitē
 do: sicut necesse habebat ipsam iplere
 cum fuit sibi imposita. **U**n idem **P**e.
 dicit paulo supius: q^d qñ homo est de
 omnibus contrit⁹ et cōfessus: et accipit
 pniā cū absolutione: si recidiuans p
 agat eam in mortali: ipse quidem se li
 berat ab iunctione sacerdotis: nec in
 currit peccatū iobediētie: qd icurrēt si
 eam nō perfecisset: quia nō est fortius
 vinculū confessionis q^m dei vel ecclesie.
Sed i mortali exiis implēdo preceptū
 dei. s. de honore parētū: vel preceptum
 ecclesie: vt de ieiunio et de elemosyna
 ab illo absolute se liberat: q^d zc. hec **P**e
Nū g pnia iuncta ordinet^r ad tollēduz
 vel diminuēdū debitū pene tēporalis:
 talis q pniā sibi impositā nō habētē
 effectū derelictū: vt orōnes perfecit in
 mortali: si reuertit^r ad pniā: et tādē
 morit^r i statu grē: exq^m illā nō iterant:
 cū p ipsā nil sit solutū de debito pene
 temporalis: soluet eā in purgatorio: nī
 si per alia bona hic satisfaciāt: q^d si nō
 reuertat^r ad pniā: qui pniā pfecit
 in mortali quacūq^s: siue hntē effectum
 siue nō hntē derelictum soluet illud
 debitum i iferno semper: sicut ille qui
 moritur cum mortalibus et venialibus
 de vtrīs soluet penā etnā i iferno
Quāuis enī p veniali debeatur pena
 temporalis que finē hz: tñ per accidēs
 est q^d veniale puniatur in iferno pena
 eterna: scilicet rōe status: quia i iferno

nulla est redemptio. Non enim est ille
status expiandi culpā ad quā sequitur
pena: et ideo semper remanente culpa
veniali durat et pena. Ita tenet **Tho.**
in. 4. d. 22. Sed de pena temporali de
bita pro mortali post contritionem: pe.
de pal. sic declarat in quarto: Peccator
postquam est deo reconciliatus est debitor
pene finite: non qualitercumque soluēde: sed
in statu gratie in quo solum est deo ac
cepta. Alioquin est debitor pene tante:
quāta meretur culpa: et illa est infinita.
Unde peccatori per se debebat quidē
pena infinita si erat in mortali: sed mu
tata fuit in temporalē supposito quod pene
raret in amicitia. Acceptauit enim deus
absolutōem a pena eterna: et ipositionē
pene finite sub additōe si in gratia fieret. Et
si queratur quare deus magis accepta
uit absolutionem a culpa sine additōe
quā absolutionem a pena. dicendum ē quod cul
pa transit et macula transit: et gratia in
momento aduenit: sed satisfactio futura
est. Futuris autē solet cōditio apponi
non autem pñtibus nec preteritis: vel si
apponat: certa est: quod si est in gratia p
tūc non potest esse sine gratia. Ideo re
missio culpe fit sine cōtradictione: vel
fit simpliciter: quia cōditio existit. Un
sicut per sacramentum non remitteretur
culpa nisi adesset gratia: sic nec postea p
satisfactionem remittitur pena nisi adsit
gratia. Talis igitur dimissa culpa punietur
in inferno pena infinita: non propter cō
mutationem finite in infinitum: sed quia
debitor est pene infinite: ex quo non solu
uit penam finitam sub cōditione qua
debit: sicut pñtēs pñilegium clerici inci
dit de foro meriti ad forum sanguinis: sic
declinat forum ecclesie incidēs in mor

tale ad forum iusticie exterminantis lue
nit penam eternam. Hoc quod dicit
De. videtur intelligendū de eo qui pñtēs
iūctam non habuit effectū derelictum fa
ctam in mortali: scito ab eo: vel de quo
dubitabat continere iterare: vel etiam
credit vel dubitat se debere iterare ex
negligentia dimittit: et ex labore recu
sans hic et in purgatorio facere emen
dā deo. Sed si quis dimittit iteratōem tal
pñe ex impossibilitate: quia ei deficit
tempus: vel credit se eam fecisse in statu
gratie: vel si fuerit in mortali cognito
ab eo: vel etiā si scit se eam fecisse in mor
tali iterare facit per alium quem cre
dit bonum: vel etiam si nec per se: nec per
alium iterat credit sibi sufficere ad salu
tē quod impleuit sibi iūctā itēdēs quod h
minus fecit satisfacere in purgatorio: et
sic deo facere emendā per huius omissionem
talis non dānat. Un et ipse **De. dicit d.**
45. q. 2. quod si facit pñiam iūctā in mor
tali per se per tātō non tenetur iterare: quia
potest in purgatorio satisfacere. et si di
cat quod videtur icōueniēs quod tātūz quod pñ
niet per peccato dimisso: sicut per non dimis
so: quia pena eterna: et sic non videtur in aliq. p
fuisse cōtritio et cōfessio. Rñdet **De. quod**
licet tātē puniat extēsiue non tñ itēsiue: si
cut per vno peccato ita diu quā per mille: sed
non tā acerbē. Si etiam ptem pñie fecit. s.
in statu gratie: et vnus dies remāsit pro
illa die eternam luet penam: si non pe
nitet: tamē non tā acerbē: ac si nūquā pñit
nec cōfessus esset: nec in aliq. satisfecisset
alias peccatum rediret: hec **De.**
Remediū tñius siue cōsiliū dāduz
penitēti qualiter pñicē debeat penitēti
am sibi iūctam: et que pñia debeat si
bi dari securior.

Nota tamen q̄ dum quis facit
pn̄iam sibi iūctam: si labatur
in mortale: quāuis bonum sit
quācitius cōfiteri: tamē cū p̄ solam cō
tritionē peccatū dimittat̄ ⁊ gratia re
stituat̄ q̄cito ipse cōterit̄: etiam an̄q̄
cōfiteat̄ p̄sequēdo dictā pn̄iam: etiaz
si sit talis pn̄ia que non relinquat effe
ctū post se in foro dei realiter satisfacit
q̄ i statu ḡfe ē. vñ i nullo tenet iterare
Ad tollēdum aut̄ omne dubium tuti⁹
videt̄ q̄ p̄fessor: ⁊ si dat penitēcias diu
tinas det pn̄ias ut ieiunioꝝ elemosyna
rū pegrinationū ⁊ hī: put̄ requirunt
peccata: nō tñ iūgat diuurnas pn̄ias
ofonū: ⁊ p̄cipue his de q̄bus pōt dubi
tari de reciditio.

**De celatōe p̄fessionis: ⁊ de pn̄ia sa
cerdotis p̄fessionē reuelantis. §. 8.**

Nota **Tho. in. 4. di. 21. q̄** audi
ens cōfessionem tenet celare
audita i ipsa: q̄ i sacramentis
id q̄ gerit exteri⁹ est signū eius quod
gerit iterius. vñ sicut deus homini cō
fiteri tegit peccatum iteri⁹: ita ⁊ sacer
dos debet celare exteri⁹: vñ tāquā vio
lator est sacramētū reuelator: cōfessio
nis. Est ⁊ alia rō q̄. s. p̄ hoc hoies ma
gis trahūt ad cōfessionē ⁊ simplicius
p̄fiter̄. vñ ⁊ si ex hoc aliq̄ piculū futu
rū iminēt: ⁊ hoc solū sciret per p̄fessio
nē: vt de hētico qui corūpit fideles vl
de matrimonio illicito: q̄ aliq̄ volunt
p̄bere: vel de p̄ditione ciuitatis fieda
nō p̄p̄ hoc debet reuelari cōfessio ad
impediēdū malū: vt q̄dam dixerūt: s̄
falsum est. Debet autē monē eos qui
cōfiter̄ vt obuiet̄ vel desistāt: ⁊ p̄elato
dicē q̄ vigilet sup̄ gregem suum: ⁊ hī
sine vlla reuelatione. **Dec Tho.**

Quod si iudex ingreret ab aliquo an
sciat aliqd de illa mā per p̄fessioē: vel
p̄ aliū modū. dicit **Guil.** q̄ si n̄ potest
alio modo declinare iniquum iudicē
pōt r̄ndere nihil inde scio: q̄ subintel
ligit̄ vt homo: vel etiam nihil scio per
cōfessioē: q̄ subintelligit̄ tibi reuelā
dū: sic exponit̄ illud **Matth. 24. c.** de
die illo ⁊ hora nemo scit: nec filius ho
minis: ⁊ subintelligitur reuelā dū vobis
Potest ⁊ hoc variare homo cum non
adducitur i testimoniū nisi vt homo
Et ideo absq̄ lesione cōscientie pōt iu
rare se nescire id q̄ scit tātum vt de⁹
Sed neq̄ etiam **fm De. de pal. in. 4.**
di. 21. p̄ licētiā vel p̄ceptū cuiuscūq̄
superioris factum etiam pape sub pena
excoīcatōis nō licet reuelare p̄fessionē
q̄ sigillū cōfessionis est de iure diuino
⁊ de necessitate sacramenti. Papa autē
licet aliquādo dispēset i p̄ceptis diui
nis: vt in votis: quorū redditio est de
iure diuino: nō tñ pōt dispensare in sa
cramētis. s. vt quis n̄ baptizet̄ vel p̄fir
met̄. vel nō cōfiteat̄ ⁊ q̄ dictum est ce
lationē cōfessiois esse de necessitate sa
cramētī nō sic intelligitur qn̄ sit verū
sacramētū: etiam si ipsa p̄fessio non ce
laret̄: q̄ vtiq̄ esset sacramētū etiam si
sacerdos reuelaret̄: q̄ nec sic ē de ne
cessitate q̄ deus tegat̄: q̄ si non satis
faciat deus n̄ tegit̄: s̄ reuelat ad penā
aut̄ si accedat fictus deus non tegit̄: ⁊
nihilominus sacerdos tenet celare. s̄
dī celatio cōfessiois de necessitate sa
cramētī: q̄ natura sacramētī necessitat
eum ad celandum. natura dico ⁊ q̄tū
ad id q̄ ē sacramētū: q̄ fit i occulto
solus cum solō: ⁊ quātum ad id q̄ est
sacramētum ⁊ res. s. pn̄ia interior que

etiam est occulta: et quantum ad rem tantum
que est remissio peccatorum: per que tecta
sunt peccata. Nota secundum De. de pal. 1. ga
quod dicit Thoma. quod occultatio confessionis
est de essentia sacramenti: non sic est
intelligendum quod sit eius materia vel for
ma eius: sed quod est de natura eius obli
gatio ad occultationem: sicut si dicere
mus de essentia levis est ferri sursum
vel de essentia matrimonij est reddere
debitum id est obligatio ad ipsum. Et
autem peccatum mortale revelare con
fessionem: quia est contra ius divinum
et positivum: unde et graviter punitur
ab ecclesia.

Prima confessio confessionis revelantis.

Sacerdos revelans confessionem
de iure antiquo debet deponi et
toto tempore vite sue ignomi
niosus peregrinari: de pe. di. 6. c. sacer
dos. Sed secundum. c. omnis. de pe. et
re. debet deponi: et ad agenda perpetuam
penam in monasterio arto detruhi: sicut
secundum Hostium. faciet penam certo tempore et
exinde aliam. Sed hec penam imponen
da est quoniam quis in iudicio convincitur:
de hoc vel fatetur de iure. nam aliter in foro
penam videtur esse arbitraria sicut per alios
peccatis. Quamvis autem possit confessor
de licentia penitentis manifestare eius
peccatum alteri secundum Thoma. et De. non tamen
debet uti licentia tali: nisi ad evitandum
aliquid malum: tenetur tamen ille cui aliquid
revelatur de licentia penitentis: illud celare
nisi forte peccato velit quod ille absolute
et libere sciat. Licentia tamen quam dat
penitens confessori de revelatione pec
cati quantumcumque generalis non intelligitur nisi
ad bonum confitentis secundum De. de pal.

Sed nota secundum eundem quod si iudex di

ceret alicui capto pro maleficio da licen
tiam confessori quod dicat: si tu es confessus de
hoc vel de illo non tenetur dare: nec ex
hoc est ei debet haberi suspicio de delicto:
quod forte hoc facit propter vitandum scanda
lum: sed et si daret licentiam: sic licentiar
debet dicere peccatum illud si esset con
fessum. Item si precipiet prelatum alicui confes
sori quod diceret sibi peccatum alicuius quod
est omnino occultum: et si confessus dedisset
licentiam illi quod diceret non tenetur di
cere neque obedire ut revelet illud: quia
prelatus non est iudex occultorum: imo etiam
si confessus esset diffamatus de illo pecca
to: et per infamiam puniret illud ad co
gnitionem iudicis quoniam ipse confessus in
terrogatus a iudice: siue prelato tenetur
se manifestare: tamen confessor eius etiam
habita licentia ab eo dicendi: non tene
tur dicere iudici sibi precipienti ut dicat et
si scit nec debet: quod foris non sunt commiscen
di. scilicet penalis et contentiosus. Sed si confessor
scit peccatum alicuius non solum per
confessionem: sed etiam per alium modum
puta quod vidit vel audiuit per talem et ta
lem modum potest dicere quod illud vidit vel
audiuit: dummodo non dicat se scire illud
per confessionem: nec refert utrum prius per
confessionem audierit: et postea per alium
modum sciverit et econverso. In quo ca
su. scilicet si prius scivit peccatum ante confes
sionem non oportet quod protestetur se non
recipere illud in confessione: quod sine prote
statione potest dicere quantum scit extra confes
sionem: nec tamen debet hoc dicere sine magna
causa et rationabili. Item secundum eundem De. cum con
fessio non auferat confessori ius suum: nec
transferat ei ius novum in alio foro: quicquid
videtur confessori faciendum vel omittendum
per bonum ipsius confitentis: vel per bonum

cōi pōt facere vel omittere: dūmō propter hoc non reueletur cōfessio ad qd solū obligatur: l3 alias illud non eēt facturus. Unde si p p̄fessionē prioris vlt alterius scit abbas q nō expedit priori tenere monasterium: et sit talis qui alias ad libitum potest amoueri: expectet quousq sine nota reuelatōis possit eū amouere: et tunc statim amoueat: cum enim ex audientia p̄fessionis non obligetur ad aliquid nisi ad celanduz: et si obligaret ad aliquid: hoc esset ad medēdum aīe penitentis: sicut medicus absq tamen reuelatione confessionis. ex quo aliquem in cura suscipit: tenetur sibi dare remediū cōtra recidiuū: et sic in proposito q̄cōto pōt amouere amoueat quem eēt sine hoc amouere poterat. Si aut talis erat qui nō sine iusta cā amoueri poterat cū audientia p̄fessionis nulluz ius sibi prebeat in alio foro in quo nō p̄stet sibi vt iudici amoueri non potest. Idem **Tho.** ¶ Item quia prelatus licentiā intrandi ciuitatem siue villaz subdito dare potest ad libitū: vel negare: l3 alias non eēt negaturus ppter periculū qd ex sola cōfessione nouit: negare potest: dū tñ ex hoc suspicio non oriatur. In occulta tamē semper monere potest illum qui cōfessus est: quia hoc non est reuelare cōfessionem. Similiter curatus propter cōfessionem potest negare cōiōnez qñ eā dare alias tenetur: vt in paschate: alias sic dicens: Tibi non teneor nunc dare non obijciens de crimine confesso: non ppter hoc videtur reuelare p̄fessionez. Sed si alicui conquerenti sūū parochialem sacerdotē: quia non vult sibi dare eucharistiā: ipse sacerdos coram

alijs diceret q hoc facit: qz h3 peccatū a quo non pōt absolue: et ipse non vult ire ad ep̄m: hoc eēt reuelare p̄fessionē q̄uis ipse non intēderet hoc: qz grauitatem peccati expressit. **De. de.**

¶ Et idē ē cū dicit se audiuisse quēdā noīando eum: et non absoluisse. Silr de ep̄o qui per confessionem nouit corruptionem monialis que petit benedictionē: qz aut est casus in quo tenetur et tunc negare non debet: qz si p̄fessio nē eiusdē sibi p̄stat: non tamen sibi constat vt iudici in illo foro i quo sicut ab ordinario monasterij petit mōialis benedictionē: et quelibet pro seip̄a. Si at hoc scit per confessionem eius qui vidit: vel qui eam corrumpit: non sufficere p̄stat: etiam si extra p̄fessionem dicat: vnde negare non d3. Si autē aliter scit non tenetur benedictionem impartiri: et potest sine reuelatione p̄fessionis negare: ita contenti: sicut non cōfidenti. Et quod dictū est de benedictione monialium scilz virginum: idem est de benedictione abbatissarum: vbi virgines cōiter benedicuntur fm quosdam qui dicūt q licet aliqua possit esse abbatissa vidua: sicut Paula mat Eustochij tñ absurdum eis videtur q monialib3 benedictis possit abbatissa p̄esse carēs illa benedictione: sicut etiam fm iura p̄fessis non debet nouitiā p̄ferri in abbatissam: immo nec professaz tacite: nec expresse. de elec. c. indemnitatibus. in prin. li. 6. quia tamen quod non est p̄hibitum concessum est: ideo videtur q benedictio abbatissarum quarūcūq n requirat virginitatē magis q̄ abbatū cū non sit iure tantum: sicut de benedictione virginuz. **De. de pal.** Similiter

q: homo habet liberam electionē per
solam confessionem: l: per solā confessionē
sciat aliquē indignū ad pationem ad
quā eligitur quē alias putabat dignū
nō d: eligere ex pscia sibi sic dictante:
q: eligendo sciēt dignū vel indignū
negociū gerit inter ipsū r deū. Un-
de potest etiam ex his que scit vt deus
iudicare: ita r in pposito: sed bene pu-
tare q: pateretur penas iuris: puta q:
et priuatus iure eligendi: r a fructib:
p triennū suspensus: q: eligeret illū quē
scit vt deus idignū: sed nescit vt homo
q: de his que scit homo vt deus: solū
deum h: vltorem: non hoīem r huius-
modi. *De.* Quāuis autē dimidiādo cō-
fessionem non sit ibi sacramentū tenet
tū sacerdos celare: quia pars est sacra-
menti. *De.*

Qui teneantur ad sigillum confessionis
§. 8.

O *De.* de pal. vbi. s. q. ad ce-
landum confessionē tenet is qui
confitetur licite: v: illicite media-
te vel imediate. Unde r non sacerdos
qui in casu necessitatis audit de mor-
talibus r venialibus. Itē interpres quē
p se penitens adhibet. Item qui casu
audit. Item cui de licentia confitentis
reuelatur. Item qui se pfectores fingit.
Itē qui latenter abscondit confessiones
audit: q: ē sacrilegium: r iniuriā facit
sacramento. Itē cōfessor ante q: absol-
uat: r etiam q: nō absoluit tenetur cēla-
re. Itē nota q: cū quis recipit aliquid
sub sigillo confessionis: q: nō ei non fu-
erit pfectus dicens illud: tū debet ita se-
cretū tenere: ac si h:ret in confessione: non
qdē rōne sacramenti q: ibi non est: s:
rōne pmissi si pmissit illud sic celare.

Hec fm Tho. r De. de pal. Dicunt tū
Tho. r De. q: homo non debet aliqd
de facili recipere in confessione. Addit
quoq: De. de pal. q: qui tradidit v: ac-
cepit in confessione aliquid q: nō est
confessio: videt facere irreuerentiā sa-
cramento: cū nil sit eque celandum eo
q: scit in confessione. Similiter cū qs
accepit ab aliquo pscium recōmendat
vt illud teneat secretum tenet ad celan-
dū: r frangēs q:libet istoz sigilloz sūū
secreti siue pfectionis peccat mortalitē
Et tū que quis recipit sub sigillo cōfes-
sionis: r non in confessione: nō plus obli-
gant q: si quis iurat tenere secretū ali-
quid. Unde cū aliquis q: iurat celare
aliquid malum q: manifestando cūz
alijs possit impediri: illud malum au-
fertur: vt pditō aliqua r huiusmodi te-
netur manifestare non obstante iura-
mento. *zz. q. 4. c. inter cetera.* Ita r q:
accepit sub sigillo pfectionis: r non i cō-
fessione.

Ad que se extendat sigillum confes-
sionis. §. fi.

O *Itē Tho. in. 4. q.* directe non
nisi ad illa que cadunt sub sa-
cramentali confessione. Indi-
recte autē non solū se extendit ad ea q:
auduit sub pfectione vt peccata: s: oīa
alia p que possit peccator vel peccatus
deprehendi: vt si diceret q: nō absoluit
eū vel talē cui impedimētū cognouit
p pfectionē solū: non ē talis vxor: nūbi-
lominus alia etiam que in confessione
dicūt nō pūctia ad pfectionē sūmope
sunt celanda: tum ppter scādālū: tum
ppter pūtatē q: ex pscitudine sequit
ad dicendū audita in pfectione. *Tho.*
De. de pal. melius pscit istam mām

dicens q̄ directe ⁊ principaliter peccata p̄fessa ⁊ circūstātie: in q̄stū hui⁹ mōi ⁊ p̄sona tertiā cum qua quis p̄fiter se peccasse cadunt sub sigillo cōfessionis l̄z quidā hoc negēt de p̄sona cum qua q̄s confitetur se peccasse: q̄d tñ ipse re probat: ⁊ qñ per locutionē de peccatis confessis potest deueniri per se vel p̄ accidens directe vel indirecte: vel per quencunq̄ aliū modū in aliquam cōgnitionem vel dubitationē vel opinationē vel suspicionē de p̄fessione: vel in q̄stūm pōt ei eueniri detrimentū in aīa siue in corpore siue in fama possessioi⁹ b⁹ vel amicis: vel pōt p̄pter hoc scāda lū in p̄plo generari: vel p̄fessio magis odiosa vel nimis dilata: vel magis onerosa: vel min⁹ p̄ciosa reputari: d̄z cōfessor ab h⁹ modi locutionib⁹ abstīnē: ⁊ q̄ raro vel nunq̄ pōt contingere: qui ex reuelatione peccatorū in confessione scitoz: ⁊ non p̄ aliam viam possit seq̄ aliq̄d de p̄dictis incōueniētiis: q̄uis forte nullum p̄tingat: d̄z multū canere q̄ non dicat peccata audita in cōfessione q̄stūcunq̄ ḡraliter loq̄t: vel quō dicat hec **Pe.** Et magister vmbertus dic q̄ cauendum est ne vnq̄ dicat quis in sermone vel alia locutione. Ego audiui hunc casum in p̄fessione. nec vnq̄ ē debet dicere q̄ in illa abbatiā vel castro vel villa vel ciuitate in quibus audiui confessiones fiunt multa peccata ⁊ h⁹ mōi: q̄ p̄pter hoc credunt simplices q̄ hoc sit reuelare p̄fessionē: q̄uis nō reuelat p̄ talia v̄ba. Ne ex h⁹ modi locutione posset p̄cū alicui⁹ deprehendi dicēdo at: Iste ē mihi confessus sua p̄cā: non ē reuelare: q̄ nīl ponit ī palam: q̄ si dixerimus: quia peccatum nō

habemus &c. Sed dicēdo sibi fuisse cōfessū de magnis ⁊ multis peccatis hoc est reuelare confessionem s̄m **Pe.** **Bo** na autem alicuius opera que quis scit ex confessione: puta q̄ est virgo: v̄l q̄ nunq̄ peccauit mortaliter: ⁊ h⁹ mōi l̄z dicere: nisi q̄ ex hoc q̄ vnus laudatur de h⁹ mōi: q̄ si alteri⁹ peccatū reuelat cū nō laudat de eodē: q̄ q̄d de vno dicit de alio negat: d̄i. 25. c. qualis. Unde si de duob⁹ confitentib⁹ dicit confessor q̄ est virgo ēē statim suspicio p̄tra alium si idē non diceret. Unde **Pe.** de pal. ista dicit. ⁊ magister vmbertus dicit simpliciter abstinentum ab h⁹ mōi locutionibus: addens etiā q̄ confessor debet cauē ne vnq̄ per aliq̄d gen⁹ peccati oīdat confitenti minozē familiaritatem vel signum minoris dilectionis. Alia que dicunt in p̄fessione nec peccata: nec valētia ducē in manifestatōez p̄fentis: puta q̄ in tali terra sūt bona vina non cadunt sub sigillo p̄fessionis. Quid fiendū qñ p̄fessor indiget p̄silio super vno casu.

Nota etiam q̄ qñ confessor īdiget consilio alterius: nisi habeat licentiam a confitente de p̄sona manifestanda debet loqui ita obscure ⁊ caute ⁊ a remotis: vt nullo modo p̄sulens vnq̄ possit imaginari de p̄sona. Unde debet considerare p̄sonaz ⁊ tempus idoneum. nāz quis audierit vnum clericum adueniēte: si confessor vadat subito ad interrogandū de aliq̄ simonia ⁊ h⁹ mōi: nōne satis probabl⁹ ⁊ quasi violenter habebit ille suspicari de illo clerico: ⁊ ideo in huiusmodi magna cautela est adhibenda: q̄ si cōfessor nesciret: vel non posset casum

no

no

ExPLICIT tractatus de confessoro.
Incipiunt vndecim excoicationes re
seruate sedi apostolice tam a iure q̃ p
pcesum: siue per extrauagates: bz re
uiter recollecte. Deinde sequuntur ex
coicationes reseruare episcopis vniui
cuiusq; diocesis.

sunt denunciati: sed p epm possunt ab
solui ante denunciatione: de hac vide
in. c. conquesti. ⁊ in. c. tua nos. extra de
senten. excommunic. **P** De effractorib⁹
predictoz locorum sacrorum qui etiā
postq̃ fuerint denunciati: est absolutio
papalis: sed ante denunciationem est
episcopalis absolutio: extra de senten.
excom. c. conquesti. **P** De incendiarijs
aliorum locorum non sacrorum: de cō
sulentibus aut fautoribus: qui tales nō
sunt excōicati a iure cōi: sed sunt excōi
candi. Si tñ fuerit excōicati aliquo iu
re particulari: puta excōicatione syno
dali vel ab hoie: ⁊ fuerint denunciati ē
papalis absolutio: Vide de hoc in. c.
tua. de sententi. excom. **P** De falsanti
bus litteras papales: vel falsis scienter
vtentibus: extra de crimine falsi. c. du
ra. **P** De apponentibus manū ad cor
rigendum etiā minimum litteraz vñ
punctum minimum in his litteris: ex
ceptis his quibus est commissum: est
papalis absolutio secundum Hostien.
per sententiam curie latam. **P** De sin
gentibus nouam heresim vel iaz dam
natam sequentibus. 4. q. i. c. i. ⁊. 2. extra
de here. c. ad abolendā. ⁊ nunc ē casus
papalis p extrauagantē Martini anti
vi patet in processu ipsius annuali.

P De scismaticis ⁊ precipue d sequēti
bus scisma Petri de luna: ⁊ successorū
eius ⁊ fautorum ipsius scismatis ē pa
palis absolutio per pcessum curie.

P De credentib⁹ receptatozibus defē
soribus ⁊ fautoribus hereticorum ē pa
palis absolutio: ⁊ quomō intelligantur
ista noia: vide in summa ti. de excom
municationibus. in. 4. parte summe.

P De cōmittentib⁹ simoniam siue p

ordinibus siue pro beneficijs vel officiis: vel platuris ecclesiasticis: vel p̄gressu in religionem: vel pro alijs spualibus est absolutio papalis p̄ extrauagantez Martini quinti. vide de hac in. z. parte summe ti. de simonia. ¶ De facientibus pactū vel promissionem vel recipientibus ex pacto vel promissione occulta vel manifesta aliquid etiam paruum pro aliqua iusticia vel gratia p̄ alio vel pro se in causis iudicialibus seu pro lictis obtinendis ab apostolica sede est papalis absolutio p̄ extrauagante Bonifacij octau. ¶ De scienter videntibus talibus gratijs vel litteris sic obtentis est absolutio papalis per extrauagantem Bonifacij. ¶ De piratis et quibus cumq; alios in mari depredantibus est papalis absolutio per processum curie. ¶ De impediētib; depredantibus vel innuadentibus adducētes victualia seu alia ad vsum romane curie necessaria: vel ne talia deferantur: aut adducantur ad curiam: et de defendentibus talia facientes est absolutio papalis p̄ processum curie. ¶ De capientibus detinentibus depredantibus romipetas et peregrinos ad urbem romā accedētes tam cā duotōis q̄s pegratōis: et si militer in ea morantes et recedētes ab ipsa est absolutio papalis per processum annualem qui fit in curia. Et similiter de dantibus consilium et fauorem ad talia supradicta faciendū est papalis absolutio per processum. ¶ De portantibus arma equos et alia necessaria ad impugnandum christianos vel trāsmittentibus seu galeas et naues vendētib; vel in piraticis saracenorum gubernationem exercentibus vel dantibus

auxilium consiliū et fauorē in dispēdiū terre sancte: extra de inde. c. ad liberandaz. et est casus papalis per extrauagantem Clementis et per processum curie.

¶ De portantibus et victualia et alia quacunq; mercimonia in alexandriaz vel i alia loca saracenoz terre egypti vel mittētib; ipsa: vel de suis portub; vel eis deferat extrahētib; vel extrahi p̄mittētib; aut dātib; auxiliū et fauorem: et est papalis per processum curie.

¶ De portantib; p̄dicta vel aliquo mō predictoz: et ad hoc opantibus ad oēs terras soldano subiectas ē papalis absolutio per extrauagantem Clementis.

¶ De euntibus ad terram sanctam et cā deuotionis seu voti sine licentia sedis apostolice: et est absolutio papalis prout reperi in libro penitentiariē sūmi penitentiarij: qui et ipse hoc potest.

¶ De infecutoribus cardinalium hostiliter et est excommunicatio papalis per. c. felix. de penis. libro sexto.

¶ De bānientib; ep̄os vel capiētib; et infecutorib;: vel hoc fieri mādantibus aut facta ab alijs rata hūtib;: vel i hīs dantibus consilium et fauorem: vel scienter tales defendentibus est papalis absolutio per. c. figs. de penis. in cle.

¶ De exēterātib; vel frustra p̄cidentib; seu decoquere vel incidere: aut ossa de carnibus enellere p̄sumētib; cuiuscunq; defuncti: ut eius ossa ad partes alias d̄ferantur est papalis absolutio per extrauagantem Bonifacij.

¶ De occupātib; vel detinentibus vel hostiliter discurrētib; per se: vel per aliū directe vel indirecte sub quocunq; ti: vel colore ciuitates terras loca vel iura ad romanā ecclesiā pertinentia: et

adherentibus fautoribus ac defensori-
bus eorum est absolutio papalis per p-
cessum curie. ¶ De his qui occasione
sententie excommunicationis suspensi-
onis vel interdicti late dant licentiam
eos granadi qui eam tulerunt: vel suos
in personis rebus vel bonis illorum quorum
occasione late sunt: vel qui eas observant
vel qui taliter excommunicationis concitare vo-
lunt nisi licentiam ipsam integre reuocet
Similiter qui dicta licentia usi fuerint
vel etiam sine licentia hoc fecerint suo
motu excommunicationem incurrunt: qua si
permanerint per duos menses est pa-
palis absolutio: vide de hac in. c. de do-
minis in secunda parte. ¶ De his qui
cogunt aliquem celebrare in loco in-
dicto: vel ad audiendum conuocant
excommunicatos vel interdictos vel
prohibent interdictos: vel prohibet eis
ne moniti exeant: et de his qui moniti
non exeunt: de. grauis. de sententia ex-
com. ¶ De his qui imponunt in terris
suis noua pedagagia: et est excommuni-
catio papalis per processum curie.

¶ De laicis recipientibus in romana cu-
ria litteras domini pape de manu alicuius
nisi de manu domini pape vel bullatorum
vel nuncij recipientis de manu predictorum.
¶ Excommunicationes papales pcer-
nentes religiosos religiososq.

O clerici et religiosi inducen-
tibus ad vouendum iurandum
vel promittendum de eligendo
apud eos sepulturam vel ut eam alteri
us non mutet iam electa excommunicatio
est papalis: per de. cupientes. de pe.

¶ De religiosi qui absque spirituali licentia p-
prii sacerdotis solennizarent matrimonium

aut ministrarent sacramentum eucharistie
vel extreme unctionis: de. i. de priuile.
est excommunicatio papalis. ¶ De re-
ligiosis qui excommunicatos a canone
absoluunt a casibus non concessis: aut qui
absoluunt a sententijs per statuta syno-
dalia: vel puicialia promulgata: aut ab-
soluunt a pena et a culpa est excommu-
nicatio papalis: per de. i. de priuile.

¶ De inquisitoribus hereticorum qui odio
gratia vel lucro et amore contra iustici-
am et conscientiam omiserint contra quempiam
procedere: vel ipsam heresim alienis im-
ponerent: aut imposerent quod impediret offi-
cium suum est excommunicatio papa-
lis: per de. multorum. de here. ¶ De
medicantibus professis: qui transeunt
ad aliquam religionem monachalem ex-
cepto ordine cartusienium: et recipientibus
talis scientia est excommunicatio papalis per con-
stitutionem Martini factam constantie.

¶ De clericis scientes et sponte concubantibus
excommunicationis a papa in diuinis est excom-
municatio papalis secundum hostien. Ista excom-
municatio tamen habet dubium: extra de sen-
excom. c. significasti. ¶ De participan-
tibus in crimine propter quod aliquis
est excommunicatus aliqua predictarum ex-
communicationum est excommunicatio papalis: p-
c. si concubine. extra de sen. excom.

¶ De his qui absoluunt ab aliquo predictarum
excommunicationum citra sedem apostolicam: preterquam
in articulo mortis: qui taliter absoluti
si non se rependant quantum prius prius ei a quo prius
absoluit: vel mittat per absolutionem rein-
cidunt in eadem. scilicet papalem excommunicationem
per. c. eos. de sen. excom. li. 6.

¶ Excommunicationes episcopis ex iure reuocate.
O verberantibus clericos religiosos
vel moniales seu talibus

manus violentas injiciētibz seu teme-
rarias est episcopalis excommunica-
tio: si fiat levis iniuria talibus: per. c. p
uenit. extra de sentē. excommu. ¶ De
his qui in iuntur ordinationibus: seu
alienationibus a scismaticis factis est
episcopalis: p. c. i. extra de scisma.
¶ De his q vsurpāt de nouo vacantiū
ecclīaz monasterioz vel alioz pioruz
locoz custodiā: seu guardiaz titulum
aduocatōis seu defensiōis: que pprie
sunt nomina patronatus: vel ipsorum
locoz vacantiū bona occupāt: vel re
galia. i. collectaz que fit rōne regis vel
imperatorum seu tributum regi debi-
tum: vt. c. generali. de elec. li. 6. ¶ De
clericis vel monachis ipsorum locoz
vacantiū q hoc fieri pcurāt: hec exco-
municatio cum prioribz: excoicatio ē
epalis: p. c. generali. de elec. in. 6. ¶ De
his qui ab ecclesiis: vel personis eccle-
siasticis p se vel p alium suo noie vel
alieno p personis vel rebus quas n cā
negociatōis deferūt vel deferri faciūt
seu trāsmittūt exigūt aliquod pedagogiū
vel guidagium ē excoicatio epalis: per
c. quāq. de censu. li. 6. ¶ De his qui fe-
cerint statuta contra libertatem eccle-
sie: et qui scripserint ea: et qui sunt pote-
states: consules: rectores et consiliarij
locoz vbi dicta statuta: seu etiam
consuetudines edite sunt: vel seruare et
qui seruare ea fecerint: et fm ea iudica-
uerint: vel qui in publicam formam re-
degerint iudicata est excommunicatō
episcopalis: p. c. nouerit. de sen. excom.
¶ De rectoribz ciuitatū faciētibz exa-
ctiōes indebitas clericis religiosis vel
ecclesiis eozū: si postq fuerit moniti:
nō desistāt est epalis excoicatio: per. c.

non minus. extra de immu. eccle. et c.
aduersus consules. ¶ De his qui abso-
lutionem ab aliqua excommunicatio-
ne: vel reuocationem eius suspensiōis
vel interdicti extorquent per vim vel
per metum: neqz valet absolutio: sed i-
currunt nouam excommunicationem
est episcopalis excommunicatio: p. c. i.
de his q vi metusue cā fiunt. li. 6. ¶ De
his qui p assassinos. i. quosdam infide-
les qui ex falsis suis opinionibus de fa-
cili mittebātur ad occidenduz christia-
nos: et qui interfici fecerint vel mada-
uerint aliquē christianū: etiam si mors
nō fuerit subsecuta: et de receptatoribz
et defensoribus et occultatoribus eozuz
est excommunicatio episcopalis: per. c.
pro humani. de homici. li. 6. ¶ De po-
testatibus: capitaneis: rectoribus: con-
sulibz: iudicibz: consiliarijs: et alijs officia-
libus qui statuta faciunt scribunt vel
dictant: per q quis compellatur soluē
vsuras vl solutas non repetē ē epalis
excoicatio: de. ex graui. de vsuris.
¶ De his q occasiōe snie excoicatiois
vl interdicti late dāt licētiā granādi
illos qui tulerunt eas vel suos in pso-
nis vl rebz: hic tamen casus est episco-
palis vsqz ad duos menses ab incurfio-
ne snie: abinde vō est papalis excoica-
tio: p. c. quicūq. de sen. excom. li. 6.
¶ De his q iudicāt statuta edita i fa-
uorem vsurariozū: et qui habent super
hoc ptātē: nisi statuta ipsa deleuerint
aut si ea permiserint obseruari. Unde
illi qui faciunt capitula cum indeis: vt
dñi et cōitates et cōtinētia q possint fe-
nerari: et q nō possint repeti in iudicio
vsure extorze ab eis: et hi videntur in-
cidere in hāc excoimunicatōez: et dñi q

ea faciunt: et cuncti qui consulant: de. ex
gravi. de usuris. **¶** De his qui conce
dunt reprefalias contra personas ec
clesiasticas specialiter aut generaliter
est episcopalis excommunicatio: p. c. si pi
gnoratioes. de iur. l. et dam. da. li. 6.

¶ De rectorib' secularib' vel quibuscumque
officialib' eorum qui cognosceret de
crimine heresis: aut captos liberarent
vel diocesanorum vel inquisitorum of
ficiis impedirent est episcopalis: per
c. ut inquisitionis. de here. li. 6. **¶** De
his qui scienter contrahunt matrimo
nia in casibus non concessis et prohibi
tis consanguinitatis et affinitatis: et de
contrahentibus cum monialibus est
epalis: ut de. eos. de consan. et affi.

¶ De omnis tpalib' qui subdit iter dicunt
ne platis vel personis ecclesiasticis quicquam
vedant vel emant ab eis bladum molant
panem coquant: et huiusmodi obsequia
exhibere presumant est epalis excommuni
catio: per. c. eos. de immu. eccle. li. 6. **¶** De
his qui impediunt: quoniam coram iudicibus
ecclesiasticis vel legat: vel ordinariis
in casibus qui ad eos pertinent illi qui
conqueruntur iniusticiam possint obtinere
excommunicatio est episcopalis: p. c. quoniam
de immu. eccle. li. 6. **¶** De his qui com
pellunt impetratores litterarum apo
stolicarum: vel alios recurrere ad fo
rum ecclesiasticum in causis que de iu
re vel antiqua consuetudine ad ipsum
pertinent: vel ad desistendum vel litigandum
de eis in foro suo seculari: gravando
iudices ecclesiasticos: vel imperantes
seu litigantes: seu volentes coram eis li
tigare: vel gravando propinquos eorum vel
capientes res vel ecclesias talium: vel
quocumque alio modo: dicto. c. quoniam

est epalis. et similiter de datibus consilium
et favorem et auxilium ad omnia pre
dicta in duobus. §. precedentibus. **¶** De
his qui prelatos capitula seu alias per
sonas ecclesiasticas compellunt ad sub
mittendum laicis: vel ad alienandum bona
imobilia seu iura ecclesiarum: et similiter
laici qui usurpant sibi illicite huiusmodi
et si non desisterint postquam fuerint admo
niti est epalis excommunicatio: p. c. hoc con
sultissimo. de re. eccle. non alie. li. 6.

¶ De his qui fingunt fraudulenter aliquem
casum: pro quem aliquis iudex mittat ad
aliquam mulierem pro testimonio est excom
municatio epalis: p. c. mulieres. de iu. li. 6.

¶ De his qui vocant ad dirigendas mo
niales in electioibus: nisi abstineant ab his
pro quibus possit discordia nutriri est excommuni
catio episcopalis: per. c. indemitatibus. de
electi. li. 6. **¶** De his qui gravant cleri
cos vel alias personas ecclesiasticas ad
quas spectat aliqua electio pro eo quod
rogati seu alias inducti eum pro quo
rogabant seu inducebant noluerunt
eligere: vel consanguineos eorum aut
ipsas ecclesias: seu loca beneficij: seu
alijs bonis spoliando: seu alias iniuste
persequendo. c. sciant cuncti. de elec. et
est episcopalis excommunicatio. **¶** De
his qui loquuntur secrete: vel mittunt
scripturas vel nuncium alicui cardinali
quoniam sunt reclusi occasione electionis pape
est epalis excommunicatio: p. c. ubi periculum
de elect. lib. 6. et de omnis et rectoribus et
officialibus qui imminente dicta electi
one non servant ipsam constitutionem:
per. c. ubi periculum.

¶ De his qui procurant quod usuratores danti
se intromittant de his que non licent
id est de alijs quam de manifestis iniurijs

et violentijs est excoicatio episcopalis
p.c. statumimus. de offi. dele. li. 6.

¶ De dñis rectoribus ad regimen vr
bis rome et electis: et fautoribus qui fe
cerint contra constitutionē super hoc
factam est episcopalis excommunicatio:
per. c. fundamenta. de elec. **¶** De
electis magistris doctoribus vel scho
laribus tractantibus cum aliquo ciue
Bononiensi de cōducēdo hospitii ir
regiis inquilinis nisi tpus conductio
nis fuerit elapsū ē epalis excoicatio p
c. ex rescripto. extra de locato. **¶** De
doctoribus seu magistris qui scienter
illos religiosos qui dimiserūt habituz
docēt litteras: scilicet legē vl' phyliaz
est excommunicatio episcopalis: per. c.
vt periculosa. ne de. vl' mo. li. 6. **¶** De
dñis vel rectoribus temporalibus qui
nō fecerūt obseruari ea que statuunt
cōtra infecutores cardinaliū: seu alie
de familia eoz vel pape est excoicatio
episcopalis: per. c. felix. de pe. li. 6.

¶ De his q impediunt visitatores mo
nialium vel canonicarū: si moniti non
desistāt est episcopalis excoicatio: per
de. attendentes. de statu mo. **¶** De im
pugnantibus litteras pape ante coro
nationem eius: et est benedicti pape. ij.

¶ De quibsdā mulierib' que begbine
dicūt: et de religiosis fauctibus eis in
illo statu: et erant iste certum habitum
assumētes: nulli obedientiam pmitten
tes nec renūciantes pprijs: nec regulā
hñtes: lz quibsdā religiosis spāliter i
hereant: de here. c. ad nostram. Nec in
telligunt sub nomine ille que etiaz be
gbine vel vestite dicunt de penitentia
beati dñici: vt pz in declaratione Jo
hannis. 22. et idem dñ de tertio ordine

beati Francisci: imo ex illa de. vident
dici begbine ille excoicate que habent
illos errores ibi positos qui cū sapiant
heresim: est hodie forte casus papalis
et est contra tales begbinas. **¶** De his
qui absoluti ab excommunicatione in
articulo mortis: vel propter aliud im
pedimentum non representant se qñci
tius commodē possunt ei a quo debe
bant absolui: quia reincident in eandē
de sen. excom. c. eos. **¶** De participan
tibus cum excommunicato i crimine:
ppter qd ē excoicat' dādo ei cōsiliū
et fauorē. c. si pcurine. de sentē. excom.

¶ De his q absolūt' a sede apostoli
ca vel legat': et iungit' eis q se represen
tēt ordinarijs vl' al's suscepturi pñiam
et passis iuriā: seu al's obligati eis qui
bus sciēter satisfaciunt: si hoc non faci
unt cū pñiū cōmodē poterūt: quia re
incident in eandem sñiam. d. c. eos.

¶ De his q psumacit' asserunt roma
nā ecclesiā nō esse caput oīum ecclesi
arum: nec ei tanq' capiti esse obedien
dum: di. ij. c. nulli fas. **¶** De his qui se
peliunt corpora in cimiterijs tempore
interdicti in casibus non concessis a iu
re: de. eos. de sepul. **¶** De his qui ex
communicatos publice: aut nomina
tim interdictos vel vsurarios manife
stos scienter sepeliunt in cimiterijs: di
cta de. eos. **¶** De clericis qui manife
stis vsurarijs ad exercendum fenus
domos locant: vl' alio titulo concedūt
est excommunicatio episcopalis: per. c.
vsurarum. de vsuris. **¶** De eo qui nō
est electus a duabus partibus cardina
lium: et se gerit pro papa. c. licet. de ele
ctio.

¶ De mōchis et canonicis regularib'

archidiaconis decanis ppositis plebanis cātorib⁹ ⁊ alijs clericis psonatum hñtib⁹: aut etiā qbuscūq; pbyteris qui audiunt leges vel phycas: est episcopalis excommunicatio per. c. non magnope ne cleri. vel mo. **¶** De religioſ qui temerarie vbiq; habitum ſue religionis dimittunt excommunicatio ē episcopalis: per. c. vt periculosa. ne cle. vel mo. li. 6. **¶** De religioſ qui accedunt ad studia: niſi a ſuo prelato cum conſilio maioris partis conuentus licētia ſibi ſit conceſſa. d. c. vt periculosa. li. 6. **¶** De religioſ qui decimas debitas eccleſiis ſibi appropriant vel uſurpant: ſiue qui non permittunt ſolui eccleſiis decimas de animalibus familiarum ⁊ paſtorum ſuorum vel aliorum iminſcentium ipſa animalia gregib⁹ eorum: tales ſi nō habent adminiſtrationes ⁊ beneficia ſunt excōicati: ſi hñt ſūt ſuſpenſi: niſi requiſiti deſtiterint infra menſem: cle. religioſi. de deci. Et ē episcopalis excōmunicatio. **¶** De monachis ⁊ canonicis regularibus nō habentibus aliquam adminiſtrationem q ſe cōferunt ad curias principum ſine licentia ſuorum patorum: vt dānū aliquod inferāt ſuis pſatis aut monaſterijs: ⁊ q ſine licentia arma tenent infra ſepa monaſterij eſt episcopalis excommunicatio: per cle. ne in agro. de ſta. mo. **¶** De religioſ vel monialib⁹ pſeſſis ⁊ clericis in ſacris ordinib⁹ pſtitutis: q pſtrahūt matrimonium de facto eſt excōicatio epā: cle. eos. de conſan. ⁊ affi. **¶** De inqſitorib⁹ hereticorum: q ptextu officij inqſitiōis quibꝫ ſuis modis illicitē pecuniā extorquet vſ ſciēter bona eccleſiarum ob delicta clericorum ſiſco

eccleſie applicāt: nec poſſunt abſolui niſi quibus extorſerit plene ſatiſſecerit de pecuniā eſt episcopalis excommunicatio: cle. nolentes. de here. **¶** De religioſ qui nō ſeruant interdictum qd ſeruat ſancta mater eccleſia romana: vt cle. ex frequentibus. de ſen. excō.

¶ De religioſ q cōſtitutib⁹ ſibi nō faciūt cōſciētā ſciēter de decimis ſoluentis: tales ab officio predicationis ſunt ſuſpenſi: donec cōmode poſſint faciāt eis cōſciētiam: ⁊ ſi interim predicant: ſūt excōicati epā excōicatōe. ⁊ ſimilit de religioſ qui dicunt aliqua vba: vt retrahāt audientes a ſolutōe decimarū ē epālis excōicatio: p cle. cupientes. d. pe.

¶ De religioſ medicātib⁹ q domos ad habitādū vel loca de nouo recipient: aut de nouo recepta mutarent: vſ alienarent. c. i. de exceſſ. prela. in cle.

¶ De fratrib⁹ minorib⁹ q tpe interdicti recipiūt ad diuina fratres vel ſorores de tertio ordine ſancti Franciſci ē epālis excommunicatio. c. cū ex eo. de ſen. excō. in clementinis. **¶** Ingreſſantes monaſteria monialium ordinis predicatorum extra caſus neceſſarios: qui declarant in pſtitutionibus ſuis: puta ad dandū ſacramēta infirmis: ad mendandū eis: ad reparandum edificiā: ⁊ hī: nō habita licentia a papa vel a magiſtro ordinis ſunt excōmunicati: nec pūt abſolui: niſi a papa vel a magiſtro ordinis: vel ab alio cui fuerit conceſſa talis abſolutio: vt pꝫ in bulla ipſius ordinis: cui⁹ bulle trāſumptum vidi ego

¶ Ingreſſiētes monaſteria monialium ordinis minorum eſt caſus neceſſarios cōceſſos in cōſtitutōib⁹ ſuis ſine licētia pape vel miniſtri ordinis excōicationē

diocesanis reservatam icurrunt: prout
audiri a quibusdam fide dignis.

Nō q̄ ab excoīcatōibus q̄ sunt ab
homine siue a iudice regularit̄ non
pōt quis absolui nisi a suo excoīcato-
re: vel ab hūte plenariam iurisdicōez
super eum: vel a superiori suo: nisi ī ar-
ticulo mortis.

Ite nō q̄ fratres p̄dicatores z vo-
lentes ingredi eorū religionē possunt
absolui a prelatis ipsius ordinis a sen-
tentijs excoīcatōis suspēsiōis z īterdi-
cti: latis ab hoīe vlt̄ a iure: saltem ab il-
lis quorum absolutio reservatur epō

De materia omnium supradictarū
excoīcationū: tam pontifici summo q̄
epīs vniuscuiusq̄ diocesis: tam a iure:
q̄ p̄ extraneas z processus curie:
vi de plen̄ z clarius ac diffus̄ si vis
vidē ī titulo de cēsuris ecclesiasticis:
in quarta pte mee sūme: siue cōpilete
p̄ me fratrem Antonium archiep̄m
Florentinum. Et sic est finis omnium ca-
suum tam summo pontifici q̄ epīs re-
servatorum.

Primo notandum est q̄ sunt
due spēs excoīcationis scilicet
maioris z minoris. Excoīcatō
maior: semper est peccatum mortale: z
talis p̄mo est sepatus a deo: z nō pōt
cōicāre p̄ aliqua vtilitate anime sue.

Secūdo est separat̄ a sancta eccl̄a .i.
a cōiōne z p̄cipatōe fidelīū: exceptis
his casib⁹ qui supra specificati sunt.

Et sunt quinq̄ in quibus ipse excom-
municatus non potest participare: q̄
continentur in hoc versu.

Si p̄ delictis anathema q̄s efficiatur
Os orare vale cōmuniō mēsa negat̄

Qui sic intelliguntur. Os. i. locutio.

Orare .i. oratio cum alijs in ecclesia.

Cōiō. i. cōicatio sacramentorū. Vale

i. salutatio. Mensa .i. cibus z potus.

Excoīcatio vō minor aliquā est morta-
le peccatum: aliquā veniale: sed anteq̄
dicat̄ quādo sit mortale vel veniale:
noto p̄us q̄ nouem modis homo pōt
incurrere excommunicationē minorē

Primo q̄ q̄s p̄cipat cum excoīca-
to excoīcatōe maiori aliq̄ illoz modo-
rū sup̄ dictoz. **S**ecundo q̄ quis
cōmittit sacrilegiū: sicut q̄ furatur in
ecclesia: vel in ea illicitum quid facit.

Tertio q̄ q̄s ē publicus cōcubina-
rius vel fornicator. **Q**uarto quādo
quis acceptat aliquam ecclesiā a laico
z illam sic tenet: vt. z 6. q. ij. c. si quis.

Quinto quando quis est simoniac⁹
qui est etiam excoīcatus excoīcatione
maiore. **S**exto fm̄ quosdā quando
in bello iniusto p̄tra christianos exer-
cet quis artem balistarū aut sagittarū

Septimo opp̄ssores iopū z paup̄ū
publici p̄dones: publici vsurarij: mere-
trices: qui omnes largo mō loquendo
pōt dici excoīcati p̄ quāto talium ob-
lationes non debent admitti ad altare
sanctū dñi. **O**ctavo illoz q̄b⁹ dene-
gat̄ ecclesiastica sepultura: sic sūt illi q̄

moriūt̄ ī torneamentis: q̄ dato q̄ peni-
tētes moriāt̄ nō ponunt̄ in cimiterio.
sūt etia dñ de illis qui nō cōicāt̄ semel
in anno sine necessitate z cā: vt. c. ois. d̄

pe. z re. **N**ono omnes publici pec-
catores. Omnes autem casus supradic-
tos ponit Inno. Rai. z Hostien. z in

q̄libet predictoz casuum pōt absolue-
simplex sacerdos z epus: p̄ter q̄ forte
in simonia z excommunicationē maiori

*simonia maioris
ab absolueri s. d. c.*

In pmo ergo casu. scilicet in participatione
cū excoīcatus maiori excoīcatione pōt
homo peccare mortaliter et venialiter
Mortaliter tripliciter. Primo quando
picipat in eodē crimine ppter qd ipse
est excoīcatus dando cōsiliū auxiliū et
fauorem: rōe cuius peccatū pmittitur
Secūdo quādo picipat cū excoīcato
in aliq alio crimine mortali ab illo ppter
quod ipse est excoīcatus. Sed in pmo
casu nota q participans cum excoīca
to in eodē crimine: vt dictum ē incurrit
excoīcationē maiorem: sed in secundo
modo cadit tātū i minori excoīcatiōe
etiā si mortaliter peccat. Tercio q cōi
caret cum excoīcato maiori excoīcatō
ne in sacramentis puta accipere corp⁹
christi cum eo: vel sacros ordines iur
rit excommunicationē minore: peccat
tū mortali. In alijs aut casibus supra
dictis non peccat quis participādo cū
excoīcatis: nisi p quāto alijs in cōtem
ptū pceptū et phibitōis facit audacter
cum excoīcato: et ad libitū conuersare
tur: aut in salutādo: aut in loquēdo si
ne necessitate: aut in morādo vel cōicā
do. Sed nota q sacerdos recipiēs ali
quē excoīcatū maiori excoīcatione ad
officiū ecclē: aut ad sacramenta: aut
ad ecclāsticā sepulturā: nō solum mor
talit peccat: s3 subito ē suspēsus ab ad
ministratōe: et sibi ē interdict⁹ introitus
ecclēsie quousq sit absolut⁹: et efficiē
quasi irregularis: et si talit interdictus
moriat nō debet poni in cimiterio: nec
debet ppter timorē sacerdos desistere
qn talē excoīcatū expellat de ecclēsia
quia non excusat rōne timoris: nisi ta
lis eēt timor q posset cadere i pstantez
virum. tūc. n. fm quosdam excusatur

ab interdicto. Post. autem dicit q be
atus erit talis sacerdos si se pparet
ad martirium. Nota igitur quomō
habuisti q in nouem casibus hō cadit
in excoīcationē minorem: ratione cui⁹
sepatus ē ab effectu sacramentorum et
qstū ad deum. Itaz peccatū mō tale
animā separat a deo: et excoīcat⁹ quō
cūq ē in peccato mortali: ppter qd par
ticipādo cū excoīcato maiori excoīca
tione in loquendo: salutando: orando
cōicādo: et comedēdo: in quib⁹ casibus
fm Tho. homo nō peccat mortaliter
nisi ppter cōtēptū dato q excoīcationē
necurrat: et ideo qui est in peccato mor
tali quocūq aliter est excoīcatus: etiā
qstū ad ecclēsiā est sepatus ab effectu
idest a gratia et sacramentis. quia nul
lus q ē i peccato mortali: cū sit i disposi
tus pōt consequi gratiam spūs sancti:
potest tamen intrare in ecclēsiā: stare
in officio diuino: et etiā potest cum
alijs in alijs picipare: sed nō pōt pacē
in ecclēsia recipere: cum pax ipa sit loco
cōmunionis. Sed hec omnia plenius
habent in decretis et decretalib⁹: et in
summis: ideo cum expedit videre que
re diligentius in ipsis.

Postq ille qui vult cōfiteri: di
xit ex se ea que voluit de pec
catis suis: si non dixit sufficien
ter: quod quasi semper accidit interro
gandus est plene de his que non dixit
put videbitur fore expediēs. Si vero
modicum vel minus dixit potes inter
rogare fm ordinem infra positum: v3
primo de decem pceptis: postea de
vicijs capitalibus: nō autem omnes de
omnibus: sed de illis que solēt i talib⁹
reperiri: et non solum de istis peccatis

interrogandi sunt: sed de omnibus cir-
cunstatijs peccatoꝝ put. s. satis ostēdū
est. Non tamen est necesse de quolibet
peccato mortali omnes circumstātias
predictas cōfiteri: sed solum illas que
trahūt peccatū in aliam speciem: que
scz habet speciale deformitatē oppōsi-
tā alicui preceptoꝝ. S. z de numero
peccatoꝝ mortaliū. s. quotiēs mortale
peccatū cōmissū est i quolibet peccato
rū specie diligēter interrogandū est.

Incipit p̄ma pars d̄ mō interrogā-
di penitentes a cōfessore s̄m de cez pre-
cepta legis. Primūz preceptū continet
tria capitula. **P**rimū.

Vrum cole deum. Circa hoc
primum preceptum: sic potes
interrogare z p̄mo d̄ votis.

De votis.

Nota s̄z magistrū sententiarūz
di. 18. q. votū est testificatio q̄
dā p̄missionis spontanee que
fit deo: de his que dei sūt: z fieri debet
vel breuius s̄m Tho. **V**otūz est. p̄mis-
sio deo facta d̄ aliquo quod s̄ deo ac-
ceptum: ad quod requiruntur tria. s.
deliberatio volūtatis. p̄positū z p̄mis-
sio. vltimū orit̄ ex sc̄do. sc̄dm ex p̄mo.

Si trāsgressus est seu omisit implere
aliq̄d votū licitū: z si aduertenter cuz
possit est semper mortale: et totiens q̄
tiens frangit. Secus si ex obliuioē v̄l
quia nō poterat vt infirmus ieiunare
z huiusmodi.

Si vouit se aliq̄d mali facturū: vt vin-
dictā: vel maioris boni impeditiū: vt
nō ingredi religionē hoc est mortale z
sine aliq̄ dispēsatōe oꝝ illud ifringere

Si nimis tardauit implere: propt̄ q̄d
a memoria excidit omnino: vel venit
ad statum nō valendi implere: cū p̄us
potuisset mortale videtur. Idē quādo
dimisit p̄positum iplendi: cum tamen
posset: al̄s mora implēdi votū quādo
sibi nō p̄fuit tempus non videt̄ mor-
tale: nisi mora esset valde nimia. z nisi
ex hoc ei imineret periculū nō valēdi
iplere: vt d̄ voto ingrediēdi religionē
cū tñ nō haberet causam legitimāz co-
gentē dilatiōis: tunc etiam est mortale

Si fecit votū d̄ re licita: vt d̄ elemosy-
na ieiunio z huiusmodi: sed ob malūz
finem: puta vt possit facere vindictam
adulterium z huiusmodi mortale pec-
catū est nec tenetur illud implere.

Si fecit votū abstinentie z huiusmodi
z dubitat vtrūz possit implere v̄l non
z sine dispēsatōe v̄l cōmutatione su-
perioris: cū possit faciliter recurrē ad
eū: vel ad cōfessōrē suū p̄ consilio fran-
git mortale videtur.

Nota tñ q̄ viri possunt irritare vota
vxoꝝ. s. abstinentie peregrinationis ele-
mosyne: z accessus ad talē locū: z ma-
rie votū elemosynāz si nō habēt nisi
dotē absq̄ alia supioꝝ dispēsatōe: z si
fiat talis irritatio ē sine cā rōnabili a
viro amō n̄ tenet̄ vxor implē talia vo-
ta. Dubiū ē d̄ voto hierosolymitano
quia hoc in fauorem fidei emittitur.

De irritatiōe votoꝝ impubeꝝ z filio-
rū familias z religiosoz: vide in secu-
da parte sūme ti. vltimo.

Si habēs votū castitatis: vel religio-
nē intrandi z matrimoniū s̄xit morta-
le ē: z nō p̄t cōsummare illud absq̄ mor-
tali peccato: quia adhuc potest illud i-
plere: z debet ante consummationem

d

matrimonij: post cōsumationez vero reddere tenet debitum etiaꝫ interpre tatione petenti. Sed exigendo semper peccat mortaliter: unde cōsulendū ēēt ei petere super hoc dispensationē a pa pa fm̄. Si uil. posset ēēt ep̄s dispēsare ni si ēēt talis retinens et obseruans ipsum. Si fecit votū stultū et irratiōabile: ut ut ieiunare diuina die: vel nō pectinare caput: vel lauare i sabbato: et huiusmo di mortale nō est: sed phibendus est il lud implere.

¶ De voti transgressione.

Et nota q̄ a trāsgressione vo toꝝ potest de iure cōi et cōsue tudine confessor absoluere q̄ non est de casibus reseruatis: sed de di spensatione et cōmutatione votoꝝ nō potest se introumittere sine sp̄ali cōmissi one diocesanoꝝ: uel alteri q̄ possit illā dare. Ep̄scopi aut̄ in oib⁹ possūt cō mutare vel dispensare: nisi in voto ca sitatis vel religionis et tribus vot̄ pe regrinationis. s. hierosolymitani ad sā ctum Iacobum: et ad limina ap̄loꝝ id est Romam: in quib⁹ votis papa uel sūmus penitētiarius soli dispēsant: uel cōmutant.

¶ De vot̄ habes i scōa parte sūme.

¶ De supstitutionibus. c. 2^m.

Si fecit ipse uel fieri fecit aliq̄ maleficiū: seu iuxta vulgare malias in quibus semper fuit incantatiōes occulte vel manifeste: de monū iuocationes: quod sepe ē mor tale: et dignum morte corporali.

¶ De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit: uel cura uit aliquā incantationem cū sacramentalibus ecclōsie: ut aq̄

baptismali uel oleo sancto et huiusmo di ob sanitatem uel aliam causam est mortale et grauissimū.

¶ De adoratione creaturarum.

Si adorauit aliquā creaturaz faciendo orationem ad eā: ut ad lunā solē et stellas cū p̄ ap parent: et huiusmodi est mortale p̄tm̄.

¶ De diuinationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam diuinationem ad inueniēduꝫ furta: uel ad sciendum occulta uel futurum: quod sibi contingere po test est mortale.

¶ De arte notoria.

Si didicit artem notoriam: uel usus est ea ad sciendū aliqua uel si usus est arte nigroman tica mortale est: et si habet librū idncē dus est ut eum comburat: al̄s non est absoluendus sicut est liber Almadel Seriforas et alij libri cōburendi sunt: quia mortale est uti eis.

¶ De cōstellationibus.

Si ex cōstellationibus uel pla netis sub qbus natus ē aliq̄ indicauit determinate de con uersatione eius. Idē si ex phisonomia credere. n. hominē ex fato uel cōstella tione uel cōplexione cogi ad bonū uel ad malum est hereticum.

¶ De sortibus.

Si usus est sortib⁹ diuinatoꝝ quod ē mortale: ex lenitate au tem veniale.

Si dedit aliq̄ turpe vxor: viro ad co medendum: uel alteri ut amaret eam uel fecit uel dixit aliquid turpe ad huiusmodi est mortale. interrogandū ē quid fuit illud.

De incantationibus.

Sfecit vel fieri fecit aliquam incantationē ob sanitatez consequendā: et quā hoc fit sciendo esse prohibitiū est mortale cōiter: quādo vero ex simplicitate fieret putando eē bonas orationes videt veniale. **S**z si nollet in futurū abstinere negāda ē ei absolutio: quia ex obstinatiōe et malicia videt esse mortale: et interrogādus est de verbis quibus vtuntur: et de obstantijs quas addunt.

De benibus.

Sfecit vel fieri fecit: vel vsus est benibus: que cōiter sunt superstitiosa ex verbis vel charta in qua fiunt: vel modo imponendi vel portandi vel tpe scribendi: et inuēta supercriptione earū imponēdū est qd cōburant: et si nollet nō sunt absoluēdi: quia tunc ē mortale. **S**i vero putabāt talia eē licita tanq̃ orationes: veniale le videtur.

De obseruationibus temporū.

Sobseruauit vnā diem magis aliā: in nō incipiendo aliqd tanq̃ malum: vt dies egyptiacos: vel diez in quo occurrit decapitatio scī Iohannis baptiste: vel diem ascensionis in colligēdis herbis et huiusmodi veniale videt: quādo ex simplicitate hoc fit: siue scribēdo aliqua: vel portādo ad suspēdendū in aliquo loco si simplicit̃ credit veniale est. **S**i vō hec crederet aīo obstinato tūc mortale esset talia obseruare.

De somnijs.

Sobseruauit sōnia faciēs alias quas orōnes et obseruationes et postea ex his que somniat

volēdo de futuris et occultis iudicare et p̃nunciare mortale est: alias autem sine obseruatōne adiūcta adhibere si dem nimis somnijs peccatum est: et si ex se nō sit mortale tñ piculosū ē: qd sic diabolus multos decipit.

Si ex effusione olei de lucerna: vel crassitatione aliquarū autūm. vel vlula tu canum. vel magnitudie et p̃tinitate ventorū et huiusmodi estimauit aliqd mali euenturū qd fatuū est.

Si existimauit mulieres p̃ueri in gattas vel alia animalia et ire de nocte et suggere sanguinem puerorum et hī qd ē impossibile nisi deo: et iō fatuum est credere. **De hac materia diuinationum incantationum et omnium superstitionum vide luce clarius in decretis. 26. cā. per totum.**

De blasphemāia multiplici dei et sanctorum. c. 3.

Sblasphemauit deū: videlz dicendo eum nō eē iustum et omnia iniuste disponere et eē acceptatōre psonarum: vel non videre que fiunt: vel nō curare de actib⁹ hominum vel p̃ditorem: vel sine merito punire et flagellare eum: vel non posse istud vel illud facere et huiusmodi qd horum est mortale: cum aduertit qd dicit et intelligit.

Si blasphemauit deum vel aliquē sanctum que p̃prie dicitur maledictō vt maledictus sit x̃c. vt fit ex ira semp est mortale: si aduertit ipsa verba.

Secundum preceptum de iuramētis et periurijs: et habet. c. duo.

Primum.

o z

Nec iures vana per ipsum.
Primo dicitur piurio. Si iura-
uit in aliqua curia coram iu-
dice mendaciose mortale est
quodcumque alias haberet iustam causam:
et qui inducit ad hoc aduertenter ut iu-
dex aduocatus procurator: et huiusmo-
di mortaliter peccat. ¶ Si iurauit et
extra iudicium in comuni sermone quod-
cumque ex causa vel leuitate vel utilitate
vel iocositate: vel qualicumque modo: non
solum ad sancta dei euangelia et per cor-
pus christi: et sanctorum: sed etiam per
fidem: per deum: si deus me adiunget:
per virginem mariam: per crucem per ani-
mam suam et huiusmodi. hoc semper
est mortale quando aduertit se iurare
et falsum dicere: et totiens quotiens sic
iurando aduertit. ¶ Si iurauit aliquid
pro certo: de quo dubitat utrum sic sit
mortale est: et precipue iurando in iu-
dicio. ¶ Si iurauit perpetrare aliquid
quod est mortale: ut facere vindictam
non dimittere concubinam: seruare iniu-
sta statuta: tenere secretam iniquam: con-
iurationes mortaliter peccauit: nec de-
bet illud seruare. ¶ Si iurauit tenere
secretum aliquod quod est tractatum
in consilio: vel aliud quod nulli est no-
cium: si aduertenter manifestat pec-
cat mortaliter ipse et qui stimulat eum
ad manifestandum sciens illud esse se-
cretum. ¶ Si iurauit seruare statuta
alicuius ciuitatis vel vniuersitatis: ali-
quod scienter ex illis transgrediendo
statutis peccat mortaliter. ¶ Si tamen
aliquod statutum est abrogatum per
contrariam consuetudinem: quia quo-
tidie per omnes fit contrarium et diu:
non videtur periurus si non seruat illud

eo quod non habet vim statuti. di. 4. §. le-
ges. ¶ Si iurauit per aliquem mor-
dum opprobriosus per dei membra vel
sanctorum: ut faciunt ribaldi mortali-
ter peccauit: quia blasphemia reputa-
tur et. 2. q. i. c. si quis per capillum.

¶ Si promisit se aliquid facturum licitum
in honorem dei vel aliorum sanctorum: si non
intendebat obseruare mortaliter pec-
cauit. ¶ Si autem intendebat obserua-
re sed veniente termino quo debet implere
non seruat promissum: cum tamen possit
sed cum incommoditate sua peccauit morta-
liter: nisi ille cui promisit ante terminum re-
laxet iuramentum: quod facere potest si promissum
in illius utilitatem tamen cedat: nam si in
utilitate aliorum vel in honorem dei et san-
ctorum non potest ille relaxare: sed ad episcopum
vel papam pertinet relaxatio vel commu-
tatio: si autem non potest implere ex-
cusatur a peccato propter eam non potest. ¶ Si
quis etiam promittat cum iuramento se
aliquid facturum quod non est alicuius im-
portationis boni vel mali: ut mater de
verberando filium: vel de bibendo: vel non
et huiusmodi videtur veniale iuratio
et periuratio. ¶ Si iurauit sine causa ra-
tionabili per quibuscumque minimis: dicen-
do etiam veritatem veniale est: nisi fa-
ceret in contemptum et inducendus est:
ut abstineat propter periculum periurij.
¶ Si induxit aliquem ad iurandum: quem
omnino credebat falsum iuraturum morta-
liter peccauit: nisi esset iudex hoc faciens
ex officio suo secundum iuris ordinem.

¶ De adiuratione. c. 2.

O adiuratio est que est inducere
aliquem ad aliquid faciendum
ob inuocationem alicuius rei
sacre. et si est per modum coactionis interdu-

eum obligare per modū iuramēti ad aliquid faciendum: vt ad superiores & alios in qbus n̄ h̄z potestātē est mortale: sicut adiuratio caiphe contra dñm. Ad sibi subditos v̄o ē licita eo cā n̄ q̄ liceret eis precipere al' n̄: & tūc adiuratus tenetur illud facē vel dicē alias ēēt mortale sicut transgressio precepti.

¶ Si adiurauit platos vel socios vel inferiores per modū deprecationis itē dens reducere ad iuramētū ad aliqd boni faciendū: nō est malū v̄l veniale.

¶ Si leuiter & sine causa est adiuratus non faciens illud nō peccat. **¶** Tho.

¶ Si adiurauit demones per modū precis vel ad fiendum aliquid ab eis: vel aliquid obtinendum auxilij ē mortale: nisi quis faceret ex familiari consilio spiritus sancti: vel nisi ex quadā simplicitate: querens ab obsessis a diabolo: sed per modum coactionis licet eos adiurare ne nobis noceant. **¶** Si adiurauit creaturas irrationabiles ne diabolus eis vtatur in n̄m nocumētū l̄z. **¶** Si autē vt demū operetur in eis mortale est vt incantatores serpētium.

¶ Si i cātlicis & turpib' fabulis miscuit deum & sanctos: & in narrationibus turpibus & amatorijs est mortale: alās veniale nisi faceret in cōtēptū dei.

¶ Tertiu' preceptū ē obseruatione festoz cōtinet duo. c. **¶** Primum.

Sabbata sanctifices. Quia q̄sum ad determinationē dierum: istud preceptum ē d̄ iure positiuo: ideo hic annectere potes d̄ ieiunijs ecclesie & d̄ auditione misse. **¶** Primo ergo si fecit aliquod manuale opus diebus dominicis & festiuis: vel alias preceptis ab

ecclesia extra necessitatem: quia mortaliter peccauit si per notabile spatium secus si fuerit aliqua puncta. **¶** Si vero ex necessitate v̄z q̄ hostes expectantur vel veniūt inundationes aquarū & huiusmodi tunc licet remouē blada & supellectilia & huiusmodi: & d̄bēt obferuari d̄ vesp̄a i vesp̄ā. i. d̄ sero ad tēro. d̄ cōse. di. 3. c. p̄nūciandū. & hic requiritur magna prudentia i p̄sūlēdo.

¶ Si vendidit vel emit diebus festiuis non comestibilia de die in diem: vt panem vinū caseum carnes & huiusmodi mortaliter peccauit. **¶** Si per modū negotiationis non in casu magne necessitatis. In nundinis tamen ex quo prelati ecclesiarum tolerant: si non dimittunt audire missam s̄z **¶** De. d̄ pall'. videntur excusari qui mercantur i diebus festiuis scilicet a peccato mortali.

¶ Si fieri fecit aliqd p̄dictoz a suis filijs discipulis seruis laboratoribus si ne necessitate peccat mortalit' mādās & exequens. **¶** Si tñ mādās seu mgr̄ vel patronus n̄ h̄z necessitatē: s̄z discipulus eius vel seruus vel rusticus habet necessitatē: ita q̄ aliter nō posset viuere: vel q̄ discipulus nō obediat aliquādo magistro in his diebus vendēdo v̄l faciēdo aliqd exercitiū ei' artis p̄ aliq̄ tempore. Et nec iste nec alius d̄ illa arte vult cōducere eū secū & aliud exercitiū nescit facē: videtur ipe excusari. Nam si i obsequium ecclesiarū pauperū aliquid licet aliquid laborare diebus festiuis s̄m doctores: q̄to magis licet p̄ sustentatiōē vite ei' i necessitate tuti' tñ esset eligere aliquā artem si posset.

¶ Similiter de scriptoribus p̄ precio & cōficiētib' instrumenta & iudiciib'

et facientibus longas dietas non causa cupiditatis sed necessitatis: quia non bene aliter potest fieri. **¶** De barbiton foribus et huiusmodi. Medicinalia autem semper licet facere et medicari et talia vendere. **¶** Si per totum diem festiuium vacauit ludis venationibus aucupijs choreis et alijs vanitatibus mundi. Frequenter enim in his occurrunt mortalia peccata: et si de ista non sint mortalia. Quod etiam mortale peccatum diebus festiuis commissum sit grauius patet: et ideo de huiusmodi confitendum est.

¶ De auditione misse diebus dominicis et festiuis.

Si non audiuit totam missam diebus illis: sed omisit: vel ex contemptu: vel ex cupiditate lucriandi vel causa eundi ad solatiu: vel ad conuiuia: seu ex negligentia vel ignorantia crassa mortaliter peccauit: et toties quoties dimisit. Idem si audiuit: sed non totam dimittendo notabilem partem. de conse. di. i. c. missas. Secus vero est si modicam partem misse dimisit.

¶ Quod autem quis audiat in parochia sua vel alibi missam propriam de die: vel aliam audiendo: vel non intelligendo verba: vel non audiendo: quia submisit deum vel audiat alibi seu a concubinario: vel simoniaci et huiusmodi: vel non simoniaci et concubinario: ex quo prelati non prouident super huiusmodi non videtur simplices sollicitandi: sed dimittendum conscientijs eorum ubi talia abundant secundum de. de pal. et Guil. durañ.

¶ Dimittens vero audicionem misse ex infirmitate vel ex tali occupatione quam non potest dimittere: ut seruire

infirmus: vel alia iusta causa: puta quia manet in castris excusatur. **¶** Excusantur etiam puelle que dimittuntur a parentibus domi: non tamen eunt ad choreas: vidue etiam que manent in domo clausa per menses: non excusantur: secus si per dies. iij. vel per mensem.

¶ De obseruatione ieiuniorum. c. z.

Si quis dimittit ieiunia ecclesie vel quadagesime: quatuor tempora: et vigilias festorum christi: ac apostolorum et sanctorum post. zi. annus peccat mortaliter: nisi habeat causam legitime eum excusantem: vel saltem existimet se habere: puta cum est satis debilis: vel videtur sibi esse propter quod credit non posse ieiunare sine notabili corporis detrimento: licet secundum veritatem possit: talis non videtur de facili peccandus de mortali: ex quo paratus erat obedire precepto si credidisset se posse: aliter est mortale: et totiens quotiens dimisit aliquem diem ieiunij: quilibet enim dies est sub vno peccato: et inde post. zi. annum inducendi sunt iuvenes ad ieiunandum sed etiam interrogandus est de numero dierum quos dimisit: et quia de causa. Si vero notabiliter anticipauit horam comedendi: puta circa horam tertiam sine causa legitima non est ieiunium: unde et mortale. hora autem congrua esse nonam. tardare autem post nonam non est peccatum: nisi fiat ex superstitione.

¶ Si cum ieiunauit ex statuto ecclesie vel ex voto: vel ex iniunctione confessoris comedit de sero frustrum panis: vel de pluribus fructibus: aut confectionibus: vel de vno genere tantum: sed in magna quantitate ieiunium fregit.

¶ Si vero aliquid confectionum sumit in qua

quantitate non soluit ieiunium: nisi si
eret in fraudem ad nutriendum: sed su
mendo aliquid fructuum per modum
medicine ne scilicet vinum lauet stomachum
non videtur esse malum. **P**otest au
tem quis in die pluries bibere sumpto
prandio: et non frangit ieiunium nisi si
at in fraudem ut dictum est. **D**ebi
les et multum laborantes itinerantes
peregrinantes ac nutriendos pauperes
et huiusmodi: quomodo et quomodo a ieiunio excu
sentur vide plenius in summa.

Quartum preceptum de honore parentum
et hoc duo. c. **P**rimum.

Habeas in honore parentes
quare primo. **S**i dixit ver
ba contumeliosa vel oppro
briosa parentibus morta
liter peccauit: et multo magis si verbe
rauit etiam leuiter. **I**dem si paren
tes irrisit. **S**i blasphemauit vel ma
ledixit: ipsi defunctis et uiuis. **S**i non
obediuit eis in licitis ex contemptu pec
cauit mortaliter: etiam in paruus reb
secus si ex negligentia in rebus non mul
tum ponderis. **S**i non prouidit ne
cessitatibus eorum: cum posset morta
le est. **S**i non impleuit legata facta
ab eis ad pias causas. sed multum di
stulit propter incommoditatem cum
tamen posset peccauit mortaliter. **S**i
non reuerenter se habuit: sed contempsit
vel dure locutus est: vel prouocauit ad
iram vel non supportauit eos: vel dili
genter non prouidit: veniale est.

De gubernatione familie. c. 2.

Si non prouidit magnis neces
sitatibus victus et vestitus filiorum

uxoris seruorum: cum posset ex auari
cia: vel crudelitate mortale est. **I**tem
si propter hoc illegitimos filios misit
ad hospitale: vel seruos qui sibi bene
seruierunt. **S**i non adhibuit dilige
tiam ad hoc ut boni essent: et mandata
dei et ecclesie obseruarent: ut de confes
sione comunione auditione misse de ho
nestate et huiusmodi: et si notabilem in
hoc commisit negligentiam: non curan
do vel non corrigendo mortale est: vel
veniale graue. **S**i dixit uxori ver
ba contumeliosa vocando scortum et hu
iusmodi: vel verberauit asperes sine cau
sa rationabili: sed ex iniuria mortale est
secus si alias ei dura et aspera verba lo
quitur. **S**i uxor contendit cum vi
ro in licitis rebus nolens obedire ex hoc
prouocans eum ad blasphemandum
deum vel sanctos vel ad aliud grande
inconueniens mortale est: si est occasio
data ad hoc. **S**i vir permittit ux
orem facere vanitates aut ornatus: vel
tripudiatum et huiusmodi: et alia mul
tum prouocantia ad lasciuiam morta
le videtur: si vero non videtur multum
excessus veniale. **M**ater que mittit
filias ad choreas et alias mundi vani
tates: et non ducit ad missam confessio
nem comunione peccat mortaliter
et non videtur posse excusari a mortali.
Si dominus vel domina non pro
uidit necessitatibus corporalibus ser
uorum et ancillarum et infirmos mit
tit ad hospitale et non curat de neces
sitate eorum: vel non dat eis habilitatem
ad confitendum comunicandum au
diendum missam cum possit: vel facit in
festis laborare: mortale est in quolibet ho
rum.

Si nimis dure vel nimis remisse
alias se habuit in gubernatiōe familie
in quo oēs delinquit et perfecti cōiter
veniale est. di. 25. c. qualis.

Quintū pceptū d' homicidio. c. vnuz.

Non occisor eris. et primo q
re. Si occidit extra ordinē
iuris aliquem voluntarie:
vel preter intentionē a ca-
su: dādo operam rei illicite: vt in lu-
do noxio: vt ad saxa vel etiam rei lici-
te: sed non adhibendo debitam diligē-
tiā vt projiciendo tegulas de tecto mō-
tale est et casus episcopis reseruatus.

Item si ex necessitate euitabili et eti-
am inenitabili: ad quā peruenit ex cul-
pa: puta quia adulter est inuēctus a vi-
ro mulieris adultere qui vt mortē eua-
deret eum occidit. interrogandum est
de causa homicidij. **S**i iudex occi-
dit aliquem innocentē s'm iura: vel ali-
quem nocentem: sed preter ordinē in-
ris: vel secundum processū ordinariuz
s'z nō habēs legitimū dominiū: vel ha-
bens ptatē: sed nō ex iusticia: s'z ex vidi-
ctā: vel auaricia: vel crudelitate: et est
casus episcopalis: nisi in vltimo pūcto

Si mulier grāuida quesitū abor-
tum per medicinas vel labores: v'l per
aliū modum: etiam si non sequatur
effectus est mortale in ea: et in quocun-
q; consulente et operante ad hoc: nō ta-
men est casus episcopalis. **S**i vero
sequitur effectus et puerperū erat for-
matum in vtero: homicidium ē in ea
et i cooperāte et cōsulente: vñ casus epi-
scopalis est. **I**n aliquibus etiā locis
si nō segtur effect' p synodales p'stōes
est episcopalis et alicubi est excōicatio.

Si occidit mater filium: vel filiam

spōte ad occultandū crimē suū grauis
simū est: et multo plus si nō baptizati.

Si pater filiam vel frater sororem
fornicatē: si vir vxorē: si vxor: vix ppē
odiū vel amorē ad aliquē aliū: si filius
patrē vel matrē ex ira vel auaricia: v'l
fratrē frater grauiissima sunt et digna
magna penitētia et episcopo reserua-
ta. **E**t nota q episcopi solent cōiter

eos mittere qui ire possunt p casu ho-
micidij ad penitentiarios curie ad ter-
rorem incutiendum. Si tamen nolunt
possunt absolvere tales per se: vel per
alios: ideo pape nō reseruatus. **S**i

mater vel nutrix suffocat filium: v'l fi-
liam quem tenet iuxta se inaduerter
ter opprimens eum mortale est propē
negligentiam et est episcopalis. **S**i

mulier grāuida preter intētiōē abor-
titur: si cōmississet ibi notabilem negli-
gentiam: puta quia nimis saltauit: vel
quia nimis inordinate laborauit: v'l p-
pter inordinatas lasciuias nō esset abs-
q; mortali peccato. **I**dem in viro vel
alio percutiente eam vnde hoc sequit'

secus vero si non esset in causa. **S**igs
etiam non occidit tamen mutilat ali-
quod membrum: vel reddit inutile: ali-
ter extra ordinem iuris v'l vulnerat v'l

alias percutit aliquem ex iniuria pec-
cat mortaliter. **I**tem si iniuste incar-
cerat: vel tenet per violentiam ne liber
possit abire nisi faceret per pūctum tē-
poris ad impediendum malum eius.

Si clericum habentem tantum pri-
mam tonsuram est excommunicatus.

Si quis verbo vel mādato. s. mādā-
do p'suadēdo cōsulēdo ratificādo v'l i-
citādo coopat' aliqō p'dictōz v'l mor-
tē v'l corporālē lesionē peccat mortalit'

etiam si non sequatur effectus. **S**i si seget effectus grauius est: et si percussit: vel huiusmodi: incarceratur: et clericus vel religiosus in quolibet predictorum casuum penitus: vel includens est excommunicatus: nisi esset platus eius qui hec faceret causa correctionis. Et ubi in predictis. scilicet mandato consilio cooperatione vel facto si esset enormis iniuria facta clerico vel religioso non potest absolui citra sedem apostolicam vel legatum vel summum penitentiarium.

Secus vero si non esset enormis iniuria. De huiusmodi materia habes diffuse in 4. parte summe. Enormis iniuria dicitur quando ad mutilationem membri seu effusionem sanguinis magnam. scilicet per vulnus illatum. processu fuerit. Aut si in episcopum: vel in abbatem proprium manus violenta iniecta sit: vel c. cum illo de sen. excō. Aut. n. dicitur enormis arbitrio boni viri ex circumstantiis locorum temporum personarum: vel insti. de iure naturali. §. atrox. Vel si est facta religioso: quia non absoluitur talis citra sedem apostolicam vel legatum eius: vel eius summum penitentiarium: secus vero est si non esset enormis. **S**i quis interfecerit: vel mandauerit: vel fecerit interfici aliquem christianum per assassinos: et si non sequatur effectus est excommunicatus et depositus omni gradu ordine et dignitate seculari: vel ecclesiastica. et si receptor et defensor huiusmodi assassinatorum. c. pro humano. de homi. li. 6. Dicuntur assassini quidam heretici. vide de hoc in 4. parte summe tit. i.

Si quis desiderat mortem alterius deliberata ratione in malum alterius: siue ex odio siue inuidia: siue ex auaricia: vel habeat eius bona: vel ex luxuria

ut aliam accipiat: vel ex superbia ut in platone succedat: vel ex accidia ne habeat carnem gubernandi eum: vel ut sit magis liber: et non habeat corripitorem: in quolibet horum est mortale. secus autem si hoc desiderat: ne ipse met vel ille deum amplius offenderet: vel ne peior efficeretur: aut ne bonis personis vel ecclesie dei noceat sicut tyranni.

Si vero quis ex impatientia et ira percussit seipsum iniuriose peccat mortaliter: et si clericus sit est excommunicatus: secus si ex zelo deuotionis ad reprimendam carnem vel tentationes: non tamen licet abscidere aliquod membrum: alias peccaret mortaliter et efficeretur irregularis: et si clericus esset excommunicatus. **S**i occidisset vel vulnerasset aliquem in loco sacro esset sacrilegius et ecclesia violata. **S**i per violentiam etiam si sit officialis eduxerit malefactorum vel debitorem de loco sacro: vel fecerit capi eum peccauit mortaliter.

Si fecit vel fieri fecit torneamentum: vel aliud spectaculum ubi sit periculum vite mortale peccatum est.

Sextum preceptum de luxuria actuali et speciebus eius. c. vnum.

Non mechaberis. Luxuria actualis que committitur extra matrimonium: semper est mortale peccatum in omnibus speciebus suis: que omnes hic ponuntur quia distincte oportet eas confiteri: vel in interrogare confitentes si a seipsis non dicunt nullo modo tamen necesse est interrogare de his omnibus nisi necessitas cogat ne quis addiscat quod nescit sed putat conuenit personis que confitentur: et cum habetur ultima species non est ultra descendendum

o 5

ad alias particulares circumstantias
nō necessaria: et cauto ac honesto mo-
do interrogandum est. ¶ Si cogno-
uit solutus solutam que dicitur forni-
catō. et si est meretrix vel serua sua vel
alterius vel vidua: et etiam si tales in-
duxit ad peccatum. ¶ Si tenuit cōcu-
binam et q̄to tempore: q̄ ultra fornicā-
tionem est ibi scandalum proximorū:
quia publicum: licet sit fornicatio.

¶ Si virginem deflorauit extra ma-
trimonium quod dicitur stuprū: et si
seduxit eam promittēdo ducere i vxo-
rem cogendus est in foro cōsciētię vel
ducere eam in vxorem sibi: vel eaz do-
tare si potest: et iniuriatus est parenti-
bus eiusdem: si hoc nescierūt. ¶ Si ipe
solutus cognouit vxorem alterius: vel
ipse vxoratus cognouit solutam quod
dicitur adulterium: et est duplex quan-
do vterq̄ est cōiugatus. ¶ Si intulit
violentiam alicui quod dicitur raptus:
et si contra voluntatem parentum gra-
uius est. ¶ Si nupte vel virgini vel mo-
niali grauissimum est. ¶ Si cognouit
consanguineam suam: vel cōsanguine-
am vxoris sue vsq̄ ad quartū gradū
cōsanguinitatē vel affinitatē: et dīcēt?

¶ Idem de muliere que permittit se
cognosci a consanguineo viri sui. ¶ Si
cum moniali seclus est operatus: vel cū
habente professionem castitatis: et dici-
tur sacrilegium. Idem si mulier cum
clerico religioso prelato ordinario: et
huiusmodi. ¶ Si cognouit cōmatrem
vel quam tenuit ad baptismum filiam
spiritualem vel chrisma: vel quam au-
diuit in confessione: et dicitur incestus
vel sacrilegium. ¶ Idem de muliere
que cum compatre semiscuit volunta-

rie. ¶ Si per semetipsum vigilā et vo-
luntarius se polluit: et dicitur mollici-
es siue manibus proprijs vel alijs mo-
dis. de modo non est interrogandum.

¶ Si cum masculis operatus est tur-
pitudinem: vel femina cum femina: vel
vir cum muliere extra vas debitum: et
dicitur viciū sodomiticum. ¶ Si cū
brutis operatus est nephas: et cum qui-
bus: et dicitur viciū bestialitatis. ¶ Si
diebus festiuis aliquod horum opera-
tus est: quia grauius est: s̄ aliquos ve-
ro necesse est confiteri huiusmodi cir-
cūstantiam: quia mutat speciem pec-
cati. ¶ Si in ecclesia vel in loco sacro
aliquod predictorū cōmisit: quia di-
citur sacrilegium et per hoc violat ec-
clesia: et si istud esset manifestum esset
reconcilianda ecclesia. ¶ De peccatis
vō q̄ dimittūt i cōiugio. s. tactib⁹ et acti-
bus inhonestis et osculis ac verbis et hu-
iusmodi: dicitur in. c. d. luxuria. ¶ No-
ta tamen q̄ dī iure cōmuni peccata lu-
xurie nō sūt reseruaia episcopis: nec
pro aliquo illorū est lata sententia ex
cōmunicationis a iure: sed commu-
niter per synodales cōstitutiones epi-
scoporū aliquos ex dictis casibus si-
bi magis reseruant: vt incestum sacri-
legium. s. cum monialibus. aliqui vō
episcopi viciū bestialitatis. alij etia
viciū sodomiticum et quedam alia i
quibus est lata sententia excōmunica-
tionis per synodales cōstitutiones.
Et ideo quere in diocēsis in quib⁹
audis confessiones.

¶ Nonum preceptum de luxuria mē-
tali et eius speciebus. c. i.
¶ Nota q̄ cogitationes dimit-
tēdi aliquod peccatū luxurie:

que sunt cum cōsensu rationis semper sunt peccata mortalia et contra hoc pceptum. Non desiderabis uxorem pconiūtiū: et sunt diuersarū specierum: si ent sunt opera carnalia: licet si ita grania mortalia sicut opus exterius pmissum. et cum dicit penitens se habuisse cogitationes quibus ex ratione confitetur: interroget confessor erga quas personas: et cum quibus habuerit: quia si erga cōiugatam est adulteriū. Si ad solutā et ipse sit solutus est fornicatio. Si cum cōsanguinea est incestus. Si cum masculino est sodomiticum. Si cū virgine extra matrimoniū est stuprū. Si cum religiosa est sacrilegium. Si per violentiam est raptus. interrogandum etiam est quotiens habuit huiusmodi cogitationes ad aliq: quia totiens peccauit mortaliter. Si per interualla temporum hoc fecit videlicet ratione desiderat fornicari cum aliqua: postea vero se occupat in aliquo negocio vel cogitat de gubernatione domus et huiusmodi: et exinde iterum deliberat fornicari peccat denuo mortaliter et sic deinceps. Sed si continue versatur in tali cogitatione per horas: unū tñ peccatum est: sed tanto grauius quāto diutius perseverat cogitando. Itē si mutat cogitationes de vna persona ad aliam: vel ad diuersam speciem cum eadē persona deliberās per se de qualibet semper o nouo peccat mortaliter. Unde si centū mulieres videret vnā post aliam: et ad quālibet specialit animū determinat: centum mortalia cōmittit. secus si vna cogitatione hoc appetit: quia unū ē habens deformitatē tot peccator. Interrogandū est si diebus

festiuis discurret per ecclesias proeādo mulieres: et si philocaptus ex aliq secutus ē eā: et q̄ro tpe. qd dicitur de viro idem dicendū ē d muliere erga virū.

Delectatione morosa in cogitatione supra dictum est in. c. d. luxuria.

Si mulier tentat habē amatores et cū perperdit aliquē vel aliquos peccari vel eaz amare carnaliter: pōit se ad fenestram: vel vadit p aliquē locus vt videat ab eo: et pōit se in ecclesia: et alio loco publico: vbi discurrunt iuvenes ad proeā: mortale ē etiā si nō appetat peccare cum talibus quia occasionem ruine prestat: extra de iniuriis. et dam. da. c. fi.

Septimū pceptū de furto nō faciēdo: et de vsura que diuersis modis fit: et h3. 8. c.

Surtum non facies. De vsurpatione rei aliene que i hoc pcepto phibet nota q in omnibus infrascriptis speciebus est mortale peccatū: et tenet ad restōem ei a q res capta ē. Quod si ille ignorat vel non inuenitur pauperibus eroganda est: et nō solū q accipit: s3 et heres ei? si tñ de bonis eius ad eū puenit. c. michael et de vsuris.

Circa vsurā q̄re pmo.

Mutauit pecuniam numeratā: vel aliquid eoz: que vsu cōsumuntur: vt frumentū vinum oleum et huiusmodi intētiōe aliqd recipiēdi vltra suū capitale: et illud plus quod accepit tenetur restituere.

Si mutauit super pignus rei mobilis: puta vestis equi et huiusmodi vel imobilis: vt domus agri et hi? et iterū accipit vsufructū pignoris: dū alius tenuit

pecuniaz suā vsura ē. Excipitur tamē casus qñ gener accipit possessionem ī pignus a locero suo: quousq; dat sibi dotez: et sustinet onera matrimonij nutriendo vxorem suam: extra de vsuris c. salubriter. Si posuit pecuniam pēnes mercatorem vel artificem cum intentione aliquid pēcipiendi vtilitatē l3 non fiat pactum d hoc: sed ponit in discretionē eius volens in omni casu capitale suum saluum vsura est: l3 si vult ita participāe d dāno sicut d lucro: itē l3 etiā cū pacto: et in hoc solent etiā offendere mulieres d dotibus suis: et dicuntur vulgaritē deposita l3 ē vsura .c. pleriq; i4. q. 3. i. tex. et glo.

De soccedis animalium.

Si in soccedis animalium pecorum bonū et huiusmodi: ita paciscitur ut capitale sit saluū ē vsura: sed si nō ē saluū l3 nimis grauatur vna pars non est vsura: l3 iniusticia.

Si ī emptiōe fructuū terre vlt aliarū rez ex eo qd añ per aliquos menses qñ reciperet fructus: vel alias res soluit p̄cium: et ppter hoc emit minus iusto p̄cio: vel si valebat decē emit p̄ nouem vsura est. Secus si faceret hoc quia verisimiliter p̄t etiā min⁹ valere qñ illud quod soluit v3 octo.

De venditione ad terminum.

Si vendidit ad credentia: seu terminū pānos laneos lineos de serico: vel alia quecūq; maior p̄cio qñ ad ptatos: qd si vēdidit sic plus iusto p̄cio rōne dilatiōis vsura ē. Si vō nō vēdidit plus iusto p̄cio l3 nō vult facere ita bonū forz ei sicut illi qd dat pecuniā numeratā sibi non ē

vsura. Tho. et ex d vsuris. c. nauiganti et c. in ciuitate tua.

De cambijs.

Si fecit cambia minuta: puta de vno florenno aureo ad monetam: vel econuerso accipiendo aliquid fm cōmunem cursuz nō est illicitum. **S**i fecit cambia realia per litteras de loco ad locum et non ficta: est licitum moderatum lucrū.

Si fecit cambia que vulgariter dicunt sicca: vt p venetos a libze d gros si vsura est: qz realiter ē sibi mutuū l3 sub spe lucri. hec frequētant florentie.

Si tutor vel curator pupilloz: vel procurator et factor cuiuscūq; pecuniā pupillozū vlt patronozū dedit ad vsurā in vtilitatem illorū vltra p̄catū mortale cōmissuz in casu quo illi nolint vel nequeant restituere: quia illi qui habuerunt vtilitatem principaliter tenentur: sed non restituentib⁹ illis tenetur pcurator tutor et curator et huiusmodi. **S**igs emit agrū vlt domū multo maiori p̄cio qñ valeat: itē dēs qd vēditor reemat ab eo deducēs h⁹ ī pactū et ipse iterū fruct⁹ recipiat vsura palpata est.

De mutātib⁹ sub spe.

Sigs ppter pecuniā mutuataz aliqui petiti: vlt sperat pncipaliter habē ab eo aliqd obsequiz vel vtilitatē qd p̄cio possit estimari: vt opēa laboratoz vlt bonū ad colēti. terras: vlt mutuatiōem iumentoz: vel aliquod donum: vlt vt procuret ei officium vel beneficium ecclesiasticum vel seculare. Vel qd det sibi ppter hoc pl⁹ de fructibus terre eius quam colit vsura est. Et quādo ppter hoc nō ab eo cui

mutauit: sed ab alio vt a domino vel a cōitate recipit vtilitatē: exinde debz illud pauperibus erogare.

¶ De accipitibus ad vsuram.

Siquis accepit mutuo ad vsurā nō ad prouidēdū sue necessitati sed vt det ipse ad vsurā: vltudat: vel alīs male vtar: peccat mortaliter. Idē si eū inducit q alīs n erat feneraturus. **¶ De. d. pal.**

¶ De faciētibus statuta i fauorē vsurariozum.

Sifleret statutū in aliqua ciuitate vel castro vel loco q vsure soluatur: vlt q solute n possint repeti: aut repete nō debeāt restitui: excōicati sūt q faciunt huiusmodi statuta: z qui iudicant fm ipsa. Qñ illi qui faciūt capitula cū iudeis: vt dñi z cōitates continentia q possint feneāri: vel q nō possint repeti i iudicō vsure extorē ab eis z huiusmodi vidētur incidere in hanc excōicatiōē. Dñi vero qui hoc faciunt z ciues q hoc cōsulerūt ex d vsuris clemētia. ex graui.

¶ Capitulum. z.

Omnemptione vero denariozum montis vt florentie: vlt imprestitoz vt venetijs: vel locozum vt ianue: qz aliqui ponūt contractum esse vsurarium: alij vō n. s. cōtrarium tenentes. Ideo nemini consulas vt faciat cōtractū: factū vero si potes inducere vt post mortē ipsius vlt vni? alterius finiat vel satisfaciāt cōitati: vel det pauperibus bonū erit. **¶ Si vō n vult adherens opinioni strarie: non facile cōdēnes: qz in huiusmodi fz doctores nō ē precipitanda snia: d his z alijs si predictis habes in secunda parte sum**

ne. ti. z. d. vsuris.

¶ De fraudulētia q multis modis cōmittitur. c. 3.

O fraudulētia que fit: vel in rei substantia: vendendo vnā rē p alia: vt vinum limphatur p puro: carnes pecudinas p castrat: cera z aromata cum alijs mixturis. vlt i quātitate dādo mēsuras z pōdera diuinita: puta vncias nonem p libra. vlt in qualitate: vt rez prauā pro bona: vt pannū ferrū corium aromata anima: lia defectuosa fruct? z huiusmodi: z in his si notabiliter dānificauit proximū peccauit mortaliter z tenet ad restitutionem. Si parum nec plus intendēs venialiter z pauperibus erogetur.

¶ Si vēdidit rē aliquā multo maiori precio qz valebat fm cōem estimatiōē illi? tēporis aduertenter peccauit mortaliter: z tenet ad restitutiōē si pxim? notabiliter ledit: secus si paz. Idē si emit minori precio qz valeat ex ignotiā venditoris. **¶ Si fraudauit iustas gabellas z pedagia tenet comunitati restituere: si multū vlt ē paz: s; tamen intendens multū mortale est.**

¶ De falsificatione. c. 4.

Siquis falsificauit aliqō instrumentum vel falso scienter vtitur vltra mortale tenetur ad omne damnum quod inde sequitur.

Siquis falsificauit litteras papales vel falsificatis scienter vtitur est excōmunicatus: cuius absolutio pape reuatur. **¶ Sigs ex falsa cā suggesta qua expressa nō obtinisset bñficiū qd recepit: lz n sit excōicat? n tenet ad rēstōē ei? qd sic recipit seu ad renūciationem bñficij vel reassignatiōē z huiusmodi**

Siquis falsificauit monetas ultra peccatum tenetur ad restitutionem.

Idem si falsis sciens utitur et etiam ipse qui in huiusmodi fuit deceptus.

Siquis falsat mensuras vel potera ciuitatis vel comitatus: vel falsis sciens utitur ultra mortale tenetur ad restitutionem et omnium danorum inde sequentium. Siquis falsat litteras prelatorum vel nigras: vel aliorum ultra mortale tenetur ad satisfactionem omnium danorum inde sequentium. Ideo falsificate libros vel alias scripturas in danum aliorum. Et nota quod falsificantes instrumenta vel constitutiones synodales litteras vel alia in aliquibus locis lata sunt inia excoriationis.

Excoriatio papalis.

Siquis in bullis papalibus apponit: vel remouet unam litteram vel punctum per hostiam. Excoriatus excoriatione papali que fit in curia non in iure communi non habetur: et hoc si bulle habet vigorem: nam si expirasset eorum valor: puta quod erat grata ad tempus et expirasset si totum raderetur: non incurreret quod excoriatione: nec in aliquam penam: Ricardus.

Capitulum quintum de iniusticia que fit in iudicio.

De iniusticia vero que fit a iudicibus assessoribus aduocatis procuratoribus et notariis: et de quibus debet interrogari dicitur infra.

Si officialis quicunque dat iniustam sententiam sciens vel ex ignorantia crassa et supina tenetur parti lese ad satisfactionem omnis damni: nisi satisfaciatur illi per quo est lata sententia: et similiter assessor vel alius qui ad hoc cooperatur: et peccant omnes mortaliter aduocatus et procurator qui sciens de

fedit iniustam causam. **S**i obtineat filius tenetur parti lese ad satisfactionem in solidum. **S**i non satisfaciatur clientulus. Ideo si perdidit iniustam causam ex ignorantia crassa vel negligentia. Accusator et testis sciens procedentes contra aliquem falso: tenentur de omni damno ipsi accusator: et peccant mortaliter. **D**omiini qui grauant subditos in collectis iniustis tenentur ad restitutionem: et de vicis eorum de quibus sunt interrogandi habes in 3^a parte. c. 2.

De furto. c. 6^m.

Siquis rem aliquam occulte iniusto domino: non solum abstulit ab extraneo: sed etiam filius patribus: vxor viro: seruus domino: discipulus magistro: socius socio: consanguineus consanguineo furtum est. Si est quid notabile damnum: unde et mortale et tenetur ad restitutionem. **S**ecundo si quid minimum: vel aliquos fructus: et quadratum et huiusmodi. Si rem sibi mutuata remittit: vel aliam rem alteri veniente ad manus eius non restituit furtum fecit nisi ille tantum haberet de suo certitudinaliter quod non vult restituere.

Si inuenta que non habent per derelicto non restituit sed sibi retinuit. Et si per inquisitionem non reperitur cuius sunt inuenta debet pauperibus erogare: alias esset mortale: nisi ipsi ut indigenti darentur.

De thesauris inuentis multum stat consuetudini. **S**i usus est pignore ad sui utilitatem contra domini rei voluntatem.

Si usus est re comodata ad alium usum quam fuerat comodata: vel re deposita sine licentia deponentis nisi presumatur dominum rei esse contentum tenetur huiusmodi de illa utilitate.

Si relictus dedit de bonis monasterij sine licentia superiorum habitata vel presumpta. **I**dem si aliquid occulte recipit vel retinet quod est mortale et proprietarius. **S**i prelati expendit bona ecclesie in turpes usus deputata reparationi ecclesie vel pauperibus vel bona monasteriorum peccat mortaliter. **S**i aliquis recipit a religiosi aliquid sine causa rationabili: vel pro turpitudine: vel lucrum acquisitionem: vel causa amicitie et parentele sine aliqua indigentia.

De sacrilegio quod committitur circa res sacras. c. vii.

Sacrilegio quod est circa res sacras. **S**i imposuit vel dedit super hoc consilium: ut imponeret collectas clericis: siue ecclesiasticis personis non habita licentia a romano pontifice: et si secutus est effectus ultra mortale tenetur ad restitutionem: et nisi post admonitionem desistat est excommunicatus.

Si fecit vel fieri fecit statuta contra libertatem ecclesiasticam: vel consilium ut fieri ultra mortale tenetur de damnis factis: estque excommunicatus ipse necnon scriptores et iudicantes secundum ea.

Si usurpauit patronatum de nouo alicuius ecclesie vacantis vel monasterij: vel locorum piorum: vel bona ipsorum locorum vacantium est excommunicatus. **S**i abstulit res sacras ut calices et paramenta de loco sacro: aut re sacram de loco non sacro: et furans in ecclesia res non sacras. **S**i effregit locum sacrum ut portas ecclesie vel locum religiosum: vel portas conuentus ultra peccatum et obligationem ad restitutionem tenetur de iniuria et de damno: et

est excommunicatus: et ante denunciationem potest absolui a diocesano. Post denunciationem vero solum a papa vel penitentiario. c. coquesti. extra de sen. exco.

Si fecit incendium studiose in loco sacro vel religioso: idem iudicium est sicut de effractoribus: ut d. c. peruenit. Incendiarij autem aliorum locorum de iure communi non sunt excommunicati. In aliquibus autem locis sic per synodales constitutiones. **S**i legata facta ecclesiis: vel alijs personis locis aut pauperibus non soluit integre: et si nimis differt peccat mortaliter nisi impossibilitas eum excuset: et alicubi est excommunicatio synodalis. **S**i clericus recipit beneficium simoniace ultra vicium simonie omnes fructus illius beneficii furtive accipit et tenetur ad restitutionem. **S**i prelati ecclesie ex dolo vel lata culpa amittit bona ecclesie tenetur ad restitutionem. **S**i non dedit laicos decimas ubi consuetum est dare tenetur ad restitutionem.

De rapina violenta. c. 8.

Rapina est quando res iniuste aufertur per violentiam. **S**i rem alterius rapuit ultra mortale et restitutionem ad quam tenetur debet etiam petere veniam si commode potest de iniuria violenter illata. **S**i quis est pirata predans in mari quoscunque indifferenter ultra mortale et restitutionem ad quam tenetur est excommunicatus papali excommunicatione: ut per processum qui fit annuatim in curia de huiusmodi secus vero est de illis qui faciunt hoc precise contra illos cum quibus habent bellum. **S**i quis est depredatus romipetas vel euntes vel redeuntes ab urbe rome vel depredatus est portantes necessaria ad usum curie est excommunicatus a papa.

Si in bello iniusto depredat^r est et inimicos ultra mortales restitutiones non debet absolui: nisi disponat i illo et in omni alio iniusto nunq^m se reperire

Si in bello iniusto abstulit ab inimicis sicut faciunt stipendiarii: vel ab ecclesijs inimicorum tenetur restituere.

Si inuasit hostiliter: vel discurrit per terras ecclesie ultra peccatum: et restitutione exco^municatus exco^municatioe papali per processum curie annuali. **N**on q^d oes dantes consilium ad aggrediendum siue sumendum aliquod bellum iniustum siue quorum consilio non fuisset factum: vel fieri non poterat tenentur insolidum de omnibus damnis indefectis. hec **R**aⁱ. et alij.

Si participauit in crimine rapine: vel furti vel alterius iniuste dampnificationis in aliquo infrascriptorum modorum: qui continentur in his versibus. **I**ussio consilium consensus palpo recursum. **P**articipans mutus non obstitans non manifestans. tenetur insolidum. idest in totum de omni damno secuto quousq^{ue} isti qui passus est satisfactum sit.

Intellige tamen hoc cum distinctione: v^t ad primum versum de tali iussione. vel consilio. vel consensu cooperatiois. vel palpo. i. adulatione. vel recursum. i. receptioe latronum vel reus ablatarum: tali dico adulatione et recursum q^d sine huiusmodi non fuisset facta rapina vel dampnatio: aliter non teneretur nisi in quantum peruenisset ad eum de re rapta vel de quanto damno fecisset cum suis: vel quantum plus fuisset factum propter aliquod predictorum ab eo factorum.

Quantum ad secundum versum nota q^d non obstitans: non manifestans: et etiam mutus tenetur quantum sunt officiales: et possunt impedire dampnum et non faciunt: aliter non tenetur

ad restitutionem licet peccent si possunt impedire damnum et non faciunt. **T**homas in. 4. di. 2. 2. 2. **P**e. et **A**lber. **I**tem etiam plura dicit: vel plura de his referuntur super. c. sicut de ignum de homicidio. **Q**uantum ad participationem istud fieri potest multipliciter. **U**no modo cooperando cum alijs ad rapiendum: et tunc ad illud tenetur quod recepit: vel dampnificauit si non fuit in causa principali vel quasi. **S**ecundo modo recipiendo per viam doni de rapina et ad illud tenetur quod recipit. **T**ertio modo per consumationem rapine: ut victus vestitus et huiusmodi: sicut famuli raptoz et famuli vsurarioz: vel ipsoz vsurarioz: qui habent omnia de rapina vel vsura: et tenentur ad illud quod consumunt. **4.** modo per dotatorem ut maritus qui sciebat socerum non habere nisi bona rapta et vsuraria non potest recipere dotem: et si recipit tenetur restituere. **S**i autem filia remanet vidua tenetur restituere dotem quia de alieno est: sed si nesciebat eam esse viuam sa est opinio inter doctores. **U**trum teneatur maritus eius vel filia: sed filia videtur teneri. **5.** per emptionem rei rapte vel furtive: et si scienter fecit ob sui utilitatem: ultra mortale tenetur ad restitutionem si inuenit dominum rei: si vero non reperit pauperibus erogare tenetur: vel pretium eius est si iam presumisset. si vero ignoranter siue ignorancia iurum siue facti a peccato potest excusari. sed quando scit tenetur ad restitutionem si nondum distraxit: et sine pretio petito a domino rei: sed repetat a venditore si potest. **I**dem de omnibus qui successine emerent rem hanc nisi prius distraxerint illam rem: quia bona fide distraxerunt vendendo non tenentur ipsi: sed emens eam. **D**e hac materia vide in 2. parte summe.

Qui impedit aliū iniuste a cōsecutiōe
alicuius officij vel beneficij: vel officij
ecclesiastici vel secularis: vbi sibi erat
iam ius acquisitū: tenet ad satisfactiō
nē talis dāni. Si autē nōdū erat sibi ius
acquisitū: s; erat i via acquirēdi tenet
ad arbitriū boni viri q̄tū potest illud
dānū in ipso dubio estimari. Similit
z qui deiecit iniuste aliquem ab obten
to iuste: vel aliter procurat eijci: sicut
cum iuste procedit Thomas in. 4.
¶ Qui infert dānū quod i spē restitui
nō pōt: vt mutilatio mēbris: cū quo ille
lucratur: v; manū in scribendo: vir
ginitatē alteri auferēdo p̄cipue p vio
lentia z seductionem: mortem inferen
do alicui qui solo labore nutrebat fa
miliā sciētē dādo ad vecturā: vel ven
dēdo equū claudicatē: vel aliter noci
uum z nō illi indicādo: vnde emptori
segitur nocumentum tenet satisfacere
d huiusmodi ad arbitrium boni viri.
¶ Si mulier suppoit sibi alienū partū
vel cōcepit d adulterio nesciente viro
tenetur viro de omnibus expēsis facti
filio putatiuo z cōsāguineis z filijs vl
alijs heredibus d his que perueniūt
ad eā bonis. Nō tamē tenetur mulier
illa manifestare factum cum periculo
vite sue. R. ai. sed qūo agei. sit: vide in
z^a parte summe ti. de restitutionibus.
¶ Si existēs camerari⁹ siue thesaura
rius comitatus: q vulgariter dī camē
lingus seu notarius: seu aliqō hīs offi
ciū p quo ē sufficienter salariatus: z nī
hilomin⁹ ab his personis cū qb⁹ exeq
tur officiū suū puta faciendo cedulas
z huiusmodi: aliqd exigit vsurpatio ē
nec puto q excuset eū cōsuetudo sicut
nec a rapia p̄p̄ hoc. n. statuūt salaria

ne petat ab illis: vñ z peccat z d; pau
perib⁹ erogari: hoc dico quia difficile
esset dare tale quid p̄p̄ijs psonis cum
quid modicū sit. ar. 14^a. q. 5^a. c. n. sane.
¶ Si cū pecunijs cōitatis quas h; in
deposito negociatur: z sigd cū eis lu
crat per cōtractus vsurarios tenetur
restituere vsuras ei a quo accepit. Si
vero per cōtractū licitū vī teneri cō
munitati saltem pro parte vel partem
pauperibus erogare tenetur. **¶** Sigd
ingressum in religionem educit vel p
violentiā: vel per persuasionē: vltra
peccatū mortale pmissū est ex cōmuni
catus cū violentiā infert psonē: z tene
tur illū vel aliū inducere ad religionē
in satisfactiōe. **¶** Vel tenet ipse īgre
di si nō habet impedimētū s; p̄. z Jo.
De eo vero q oīno intendit ingredi re
ligionē: sed nondū ingressus reuocat
p aliquē ab illo pposito. idē dicūt qdā
qñ. s. nō ex cā iusta: puta q; in illa reli
gione male viuūt: s; ex cā rationabili.
¶ Decimū preceptū de desiderio ha
bendi res alienas. c. vñ.
¶ **U**tra preceptū opis iuste
vsurpationis diuersaz spe
ciez d qbus dictum ē etiā
īterrogandum est d deside
rio habito circa res alienas habendas
seu acquirendas iniusto mō: qd deside
riū siue cogitatio si ē cū p̄sū ratiois
z alicuius rei notabilis semper ē pec
catū mortale eiusdē sp̄ci cuius est op⁹
illius iniuste acquisitiōis. Sicut verbi
grā desiderās habere p vsuras ē sp̄s
vsure. Si per rapinas est rapina. Si
per viā occultam est furtum. Si rē sa
cram est sacrilegiū: z sic de alijs. ideo
interrogandū est qūo desiderat rē

alienam ut habeatur spes peccati que necessaria est confiteri. In his tamen peccatis cordis non tenet ad restitutionem. Nota est cum quis aliquem damnificat proximum in minimo si hoc propositum damnificandi in multo si possit peccat mortaliter. Unde ementes et vendentes quando docum quod parati sunt decipere proximum in multo si possint commode mortaliter peccare: licet actu in modico decipiant.

¶ Octavum preceptum. Non eris testis iniquus. **¶** De mendacio. c. i.

De mendacio. Si dixit mendacium perniciosum. id est quod sit contra honorem dei: ut in his que sunt contra dei vel damnum notabile proximi spirituale vel temporale mortale est secundum **Tho. 2. 2. 2.** verbigratia. Si dixit fornicationem vel usuram non esse peccatum mortale.

¶ Si negat quod ipse vel alius debet dare proximo suo quod ipse novit: et huiusmodi.

¶ Si dixit mendacium in iudicio interrogatus a iudice periurus est: et mortaliter peccavit secundum beatum **Thomam**.

¶ Si dixit mendacium in confessione de necessario confitendum mortale est. Idem si in predicatione studiosum mortale est: nisi ex surreptione vel subita locutione inmediate. **¶** Si persona que dicit mendacium est officiosus est persona auctoritatis et magne reputationis seu perfectioris: posset per accidens tale mendacium esse mortale si inde sequeretur grave scandalum in mentibus hominum. **¶** Si dixit mendacium iocosum. id est causa sola cuius vel officium. id est ad utilitatem aliquam consequendam spirituales vel temporales sine nocumento alterius semper est veniale peccatum. **Tho. 2. 2. 2. q. 3.**

¶ Si dixit falsum testimonium de aliquo

in iudicio: vel accusavit iniuste: ultra mortale peccatum tenetur de omni damno lesio et est ad restitutionem fame: ut **f. di.** cat se fallit dixisse: sed postquam ille est punitus non tenetur propter periculum quod ei immineret.

¶ De detractione. c. 2.

Detractio est per quam auferitur fama alterius et multipliciter.

¶ Siquis imponit alteri aliquid falsum quod sit notabile: mortale est: et tenet ad restitutionem fame: nisi ex hoc imminet ei magnus periculum. **Tho. 2. 2. 2.** Si ad peccatum alterius quod narrat addidit aliquid notabile ultra peccatum testatur ad restitutionem fame: nisi ex hoc immineret ei magnus periculum.

¶ **Tho. 2. 2. 2.** Si ad peccatum alterius quod narrat addidit aliquid notabile ultra peccatum tenetur ad restitutionem fame: si illud dictum importat infamiam.

¶ Si peccatum alterius mortale cum esset occultum ad diffamandum manifesta: aut aliis peccavit mortaliter: et tenetur ad restitutionem fame in quantum potest: nisi illud crimen postea per aliam viam esset publicatum.

¶ Si peccatum alterius occultum manifestavit non intendens diffamare: vel alius nocere: sed ex quadam loquacitate non videtur mortale: nisi per accidens: videlicet si ex hoc sequeretur diffamatio illius: puta quia audientes publicant.

¶ Si accusavit in iudicio vel denunciavit prelado crimen alterius non zelo iusticie: sed ex malivolentia peccavit mortaliter: sed ad restitutionem fame non tenetur servato ordine iuris. **¶** Si fecit libellos famosos. id est cedulae sine scripta in detractionem alterius ponens in loco publico ut legantur: aut catiões

z huiusmodi mortaliter peccauit z tenetur ad restitutionem fame.

Si peccatū alterius etiā manifestum narrat ex odio z intentione nocēdi peccat mortaliter: sed ad restitutionem fame nō tenetur. Si autē ex loquacitate narrat peccat venialiter.

Si defectus aliorum qui sunt peccata venialia cōiter recitauit ex loquacitate: vel aliqua indignatione: nō ē mortale peccatū nisi ex hoc intenderet etiā diffamare. Si significauit peccatum alterius mortale z occultū plato vlt' parētibz confessoriz: vel alijs q sūt psonę mature vt possit meli' pvideri: qd pēpue hz locum cū timetur d' recidiuo: nō est peccatū sz charitas. Nota tamē cū qd tenet ad restitutionē fame si falsū dixit: debet dicere his quibus dixit se falsū dixisse: nec excusatur: qz sit ei verecūdia magna. Si autē dixit verū nō debet dicere illis se falsū dixisse: quia esset mēdaciū: sed iniuste z male dixisse. Siquis narrat crimen alteri' put audiuit dicēs se audiuisse sic ab eo dicit: licet occultum ex loquacitate vel leuitate nō videtur mortale nec tenet ad restitutionē fame: vel si est dubiū.

Si quis bōa facta ab alio dixit mala itētiōe eē facta: v3 ppter hypocrisis z superbiam z huiusmodi intendens eum infamare peccat mortaliter. Idē si negat bona facta ab aliquo. Si etiā tacet bona que scit cum est necessarium ad liberandum proximum.

Si audiuit infamationses z diffamationes aliorz. Nā si hoc facit qz delectatur d' infamia eoz peccat mortaliter. Si autē hoc facit qz delectat' d' loquacitate: sz displicet ei infamatio aliorz

nō videtur mortale. In prelatiis autē q possūt huiusmodi phibere z non faciūt mortale videtur. di. 25. §. alias autem ea demum in glo.

De auaritia que est primum viciū capitale.

Incipit secunda pars in qua tractatur de modo interrogandi penitentes a confessore de septēz vicijs capitalibz z eorum speciebus. z pmo d' auaritia z habet. c. 9.

Titulus primus.

Auaritia tripliciter ppetratur. s. iniuste acqreōdo: tenaciter retinēdo: z inordinate amando: habetqz multas species. Primus modus. s. iniuste acquirēdi de quo supra dictum est in. c. Non furtum facies. restant tñ alique de quibus dicitur. Secundus modus retinēdi tenaciter. z tertius. s. amādi inordinate postea inferius ponentur.

De simonia. c. i.

Simonia q ē circa spiritualia z est sēper peccatū mortale in i omni casu. Nota q pecunia que recipitur simoniace: nō d' restitui ei qui dedit: sed d' necessitate debz pauperibus erogari: vel illi ecclesie i cui' iniuria data est. Si dedit pecuniā vlt' aliqd aliud qd precio possit estimari: p habendo aliquo sacramēto vlt' baptismō eucharistia bñdictiōe nuptiarū pñia ordinatiōe chrismate: z extrema vñctiōe quasi pñiū b' sacramēti: cui' si gnū qñ datur vt preciiū z sit pactiō cū dāte. Idē presumit' quādo negatur sacramētū si nō datur pecunia simonia est nec excusat cōsuetudo. secus vero ē si dat vt elemosynaz z gratis nō coact'

sed sponte: et ad seruandū consuetudi-
nem non exactus.

Si clericus existēs accepit aliqd tpale
pro aliquo sacramēto dato vel dando
vt precii eius: vlt quia aliter nō dedisset
simonia est.

Si dedit aliqd qd precio possit existi-
mari p aliquo beneficio ecclesiastico
simplici: vel curato obtinēdo simoniā
cōmisit: sed soluēdo taxaz curie: et bul-
las nō reputatur simonia.

Si pro aliq beneficio ecclesiastico vel
dignitate habēda aliqd tpale dedit si-
moniā pmissit: et idem dō conferentibus
bñficiis et officiis huiusmodi p ipalib?

Si emit vel vendidit aliquā capellaz
ecclesie simonia est.

Si emit vel vendidit sepulturaz eccle-
siasticā: siue sepulchruz vbi ponitur ca-
daver siue officiū ecclesiasticū simoni-
am cōmisit. **S**i patronus existēs p pe-
cunia elegit vel presentauit instituēdū
simoniam cōmisit.

Si emit vel vēdidit aliqd ius patrona-
tus alicuius capelle: vel ecclesie simo-
nia est.

Si pōnerit preces carnales p aliquo
idigno ordinando vel beneficiando si-
monia est. si intendit vt prelatus rōne
precum principaliter assentire.

Si fuit mediator ad pcuratiōem altēi ali-
qd spūale vt bñficiū ordinem et huius-
modi p aliquo tēporali.

Si adduxit aliquē ad pcuratiōem pactio-
ne pecunie et huiusmodi simoniā pmi-
sit: et similiter predicator q hoc modo
acceptauit simoniam cōmisit.

Si filiā vel cōsanguineā vel seruā mi-
sit ad monasteriū pactiōe facta dō cēta
qstitate pro ingressu monasterij simo-

niā pmissit: necnon moniales nisi forte
mōasteriū eēt adeo tenue q nō sufficēt
illi prouidere. **De simonijs clericorū:**
vide i tertia parte. c. dō clericus. **De hac**
vero materia simonie habes plenius i
2^a parte. ti. i. dō simonia per totum.

De proditiōe. c. 2°

Proditio frequenter ex auari-
tia fit. **S**i prodidit ciuitatem
vel castrū vel psonā inimicis
vltra mortale tenetur dō omni damno
inde secuto. **S**i pdidit res alterius
iniuste auferētib? idē. **S**i prodidit
secreta alteri? iuste: vltra mortale te-
net de damnis inde secutis. **S**ecus si
secreta inique vt cōiurationes et tracta-
tus cōtra ciuitatē vel nocumēta perso-
narū manifestat: quia tunc bene facit et
facere tenet. **S**i recepit aliqd sub si-
gillo cōfessiois: i nō i cōfessioe: si rene-
lat peccat mortalit: nisi illud esset qd
iniquū: cui possit obuiare manifestan-
do: et si de hoc perpēdit: qm pmissit pec-
cauit mortaliter: i nec dō tenere secre-
tū: qz etiā tūc peccaret. **S**i legit lras
alteri? clausas videt mortale: nisi pōe-
ret spem in ratihabitione mittentis vlt
eius cui mittitur.

De acceptione personarū. c. 3°

S accipit personam i iudicio
vz: qz magis audit vnaz perso-
nā qz aliam: vel credit vni ma-
gis qz alteri nō seruato ordine iur? vlt
magis declinat ad vnā partē qz ad
alteraz ratione amicitie et huiusmodi
posset esse mortale.

Si in distribuēdis bñficijs vlt officijs
ecclesiasticis: vlt secularibus admittit
indignos peccat mortaliter et tenet de
dānis inde secutis psonis.

Si in faciendis cedulis que vulga-
riter dicuntur scrutinia sciēter admit-
tit indignum: vel qui prohiberet ad-
mitti vel excludi dignum peccat mor-
taliter. **S**i i distribuēdis onerib⁹: vel
ipōnēdis collectis ciuitatis sciēter gra-
uat aliquē cōtra vel vltra debitū: vel
alienat peccat mortaliter: et si solus ex
ei⁹ determinatione fieret talis distribu-
tio tenetur damnificatis de damno. se-
cus vero ē si ponit cū eo plures alij.

Et si cū haberet distribuēd clemosy-
nas alicui⁹ societatis. vñ testamēti. et hu-
iusmodi nō fideliter distribuuit: et si de-
disset nō idigētib⁹ vltra mortale tenet⁹
ad restitutionem.

De turpi lucro. c. 4.

Si iudex accepit pecuniam vt
iudicaret: aut bene iudicaret
aut non iudicaret: aut iniuste
iudicaret peccat mortaliter: et tenetur
illā restituere dātis: nisi dedisset vt ma-
le iudicaret: qā tūc tenet⁹ dare pauperi-
bus. Idē dō teste p testimonio falso fe-
rēdo: qz peccat mortaliter et tenet⁹ rēsti-
tuē. **S**i fecit instrumētū i fraudez
vsuraz vt notari⁹ peccauit mortaliter
et mercedē quā accepit dō paupib⁹ ero-
gare. **S**i fuit vsurario i arte vsu-
raria peccauit mortaliter: et si bōa vsu-
rarij esset obligata restōni nō possz reti-
nere salariū: s3 dō restituē creditorib⁹
vsurarij: alis aut possz: sed illud dare
debet pauperib⁹ de honestate tamē nō
de necessitate nisi ipse esset pauper.

Si recepit pecuniam pro tarpitu-
dine: vt meretrix vel mala mulier de-
bet illam pauperibus erogare: non ta-
men dō necessitate s3 de p̄silio honesto.

Sigs facit aliquā artē vñ artificij

cuius vsus vt plurimum est ad morta-
le: vt facere taxillos vel chartas et h⁹
peccat mortaliter: nec debet absolui ni-
si disponat illud dimittere: lucrum
vero ex hoc factum debet pauperibus
dare: ex cōsilio nō precepto. **S**i die-
bus festiuis emit vel vendidit negociā
domi nisi forte in nundinis: vel fecit con-
tractus alias nō necessarios tē: vñ scri-
psit: vel fecit aliquid manuale pro lu-
cro vltra peccatum fm aliquos debet
illud lucrū pauperib⁹ dare: et hoc poti-
us videt⁹ de honestate qz dō necessitate.

Si tpe messij. vñ vindemiarū emit
bladum vel vinū vel fruct⁹: vt alio tpe
vendat carius nō existens talis rei ne-
gociator: neqz propter aliquem hone-
stum finem sed propter cupiditatem
turpe lucrum est: nō tamē tenet⁹ i aliq.

Si accepit aliquid vt aliquē eligēt
ad dignitates aliquā tēporalē: vñ offi-
seculare: vel vendidit huiusmodi offi-
cia secularia turpe lucrum est: non ta-
men tenetur ad restitutionem aliquā.

Si mercator vel alius portauit vel
portari fecit ferrū ligna et quecūqz mē-
cionia ad terras infidelij nō habēs
licentiaz apostolicā est excoīcat⁹ excoī-
catione papali incurritqz alias penas
vt habes i quarta parte ti. p totū. Idē
dō dantibus i hoc auxiliū et consiliū.

Si negociator exercet negociatōes
nō ad aliquē finē honestū: v3 guberna-
re familiā vtilitatē patrie et huiusmodi
sed principaliter ob imensā cupiditatē
emitit turpe lucrū. Non tū tenetur dō
necessitate dare lucrū pauperibus: sed
vnā partē dō cōsilio et honestate.

De ludo multiplici. xi. c. 5.

Ludus si lufit ad taxillos vel chartas: vel ad alium ludum fortune. Si vicit per fraudez vel per fallos taxillos: vel mendaciofe tenetur illud quod sic vicit restituere amittenti: ultra mortale comiffum: nifi fit quid parum. **S**i vicit ab eo q alienare non potuit: vt feruo filigiofo vxore filiofamil' z huiusmodi: tenetur restituere his qui habent curam illorum: z est mortale: si est quid notabile z si ex cupiditate acquirendi ludit.

Si per multam importunitatez traxit alium qui non intendebat ludē: vel retinuit volentem recedere ultra mortale tenetur illi si est quid notabile.

Si acquisiuit seu vicit per ludū huiusmodi i locis vbi phibet lud' z mandatur fieri restitutio siue legib' iperialibus: siue municipalibus: z seruatur qd tum ad vtrūqz: debet tunc fieri restitutio illi qui amisit: secus si leges ille sunt abrogate per contrariam consuetudinē.

Si vicit p ludū i alijs casibus: excepti p dicti n̄ tenet illi restituē q amissit: q̄uis possit elemosynaliter: si sit pauper elargiri: sed oz pauperib' erogare d̄ honestate z cōsilio: fm aliquos tenetur de necessitate qd tuti' ē: nō oportet tamen tales strigere ita ad certā restitucionē: sicut i furtis vsura z huiusmodi. fm vō **R**ai. sūt qdā persone quib' indistincte tenet q̄s restituere quicqd ab eis lucratus fuerit i alea z taxilloz ludo: videlicet furiosi pdigi minores z s. annorum: z maxime pupilli. **I**te mēte capti surdi muti cecī: z q ppetuo morbo laborant: quia tales rebus suis superesse. i. puidere nō possunt ppter qd dandi sunt eis tutores z curatores.

Idem videt diceñ. de seruis monachis z ceteris claustralib' z filiis familiarib' q n̄ habet peculū castrēse vl' quasi: z de vxore que non habet bona parafrenalia: z d̄ administratorib' reraz ecclesiasticaz que sūt pauperū: z de similibus personis: tamen tales pecunie n̄ sūt restituēde eas pdētib': sed tutori curatori p̄i monasterio dño marito eccleie z huiusmodi. **D**e restitutiōe talium vide plen' in sūma i z^a pte d̄ f̄stōe ludi. **D**e alijs vō q ptingunt i ludis: vt fraudes blasphemie amissio tēporis z huiusmodi habes i capitulis alijs.

De inquietudine. c. 6.

Inquietudo circa temporalia acquirenda z conseruanda.

Si habuit imensam sollicitudinez circa huiusmodi: z propter hoc dimisit aliquid necessarium ad salutē vt missam z huiusmodi est mortale.

Si vero nō dimisit necessaria sz remissio fuit q̄ ad spiritualia veniale ē.

Si habuit nimiam sollicitudinē circa huiusmodi ex parua pfidētia auxilij dei in se nō ē mortale: sz v̄ veniale: ē tñ multū ipeditiū deuotiōis z alioz bonoz spiritualiū.

De inhumanitate retinendi tenaciter. c. vij.

Varicia in r̄tinēdo tenaciter seu inhumanitas nō faciendū elemosynas corporales idigētib' qñ pōt hoc vsu p̄tiner: scilicet: **V**isto poto cibo redimo tego colligo p̄do

Si habēs superflua q̄ ad naturaz: z quo ad decētiā status sui pro se z familia sua n̄ subuenit necessitatib' aliorū etiā nō extremis: sed magnis quas

nonit mortale est. **S**i habens de superfluo quo ad naturam: et si non quo ad decentiam status per se et familia sua non subuenit pauperibus in extrema necessitate quos nouit mortale cōiter indicatur. sed hic oportet multa considerare ad bene intelligendū: vide d h^o in secunda parte ti. primo. **S**i non subuenit indigentibus de industria: et arte sua cum potuit: ut medicus medendo et visitando infirmos pauperes sine salario: aduocatus in aduocando: procurator percurando et huiusmodi videtur mortale. **S**i quis non subuenit pauperibus necessitates extremas patientibus cum posset: vel tardauit dare: et exasperauit pauperes veniale est. **S**i parauit pauperibus nimis sumptuosa vel nimia questuātibz sine causa indigentibus vel utentibus male elemosinis peccatum est potius quā meritum. **S**i laborantibus pro eo in quocūq; ministerio nimis distulit dare eis mercedē ultra cōuēctiones factas: cum tamē possit soluere: posset esse mortale si incurreret graue dānū vel scandalū. idē si aliquid defraudauit.

De auaricia amādi res inordinate c. 8.

Nota quod si quis res etiam iuste acquisite ita inordinate amat ut inhereat ei ut finis: cuius signū est quando propter eas non amittendas esset paratus facere contra aliquod preceptum dei: peccat mortaliter quia plus diligit creaturā quā deum. **S**i autem nullo modo vellet facere contra salutem suā propter huiusmodi temporalia: quoniam inordinate efficitur seu amet ea veniale est. **De prodigalitate contra auariciā c. 9.**

Superflue expedit suā substantiam: vel in ecclesiis sumptuosus: vel in equis: vel in conuiujs delitiosis vel frequentibus: vel palestris: vel ludis vel ornamentis: vel turpitudinibus et precipue mulieribus: vel in ensenijs: vel histrionibus et huiusmodi peccatum est: et quando est notabilis excessus: si est sine cōsensu est veniale: vel nullū: etiam de re notabili secundum proportionem sui status: est mortale: vel in modico est veniale. Descendere autem ad particularia: puta determinare quando est mortale: vel veniale non de facili potest dari iudicium certū a quo cognoscatur.

De inuidia quod est secundum viciū capitula le. Titulus. 2. de inuidia et eius species 4. et huiusmodi capitula. 4. c. i.

Inuidia est tristitia de alieno bono in quantum desideratur. ut diminutiuū proprie excellentie et si sit ex assensu rationis mortale est: nisi esset de aliqua re parua: sicut puer qui inuidet alteri puero quia habeat plures fructus et huiusmodi: si sit secundum motum sensualitatis: et cum displicentia rationis est veniale: vel nullū etiam de re notabili. Interrogandum est si statutū de huiusmodi inuidia: scilicet si prelatus alteri prelo inuidet de maiori prelatioe vel dignitate. Si est officialis de maiori et digniori officio. Si doctor de maiori scientia et concursu. Si scholaris de acutiori ingenio alterius scholaris. Si ciuis de maiori honore et reputatione alterius. Si spiritualis de maiori fama alterius. Si mulier de alterius marito filijs ornamentis pulchritudine et huiusmodi. Si artifex de artificijs artis sue et lucro et sic de alijs. **S**i quis cum dolet de

e z

bono proximi sui: nō ex eo q̄ ille habe
at: sed d̄ defectu suo: quia ipse illo ca
ret cōtentus tamen q̄ proximus habe
at nō pertinet ad inuidiā: ⁊ similiter
si doleat d̄ bono inimici: ex hoc solū:
q̄ timet inde sibi nocumentū nō pro
prie pertinet ad inuidiā.

¶ De odio ⁊ alijs filiab' inuidie: ⁊ p
mo d̄ odio. c. 2.

Si habuit odium ad d̄cum: q̄
flagellauit eum: v'l impediuit
mala desideria eius: vel alia
d̄ cā mortale est. **S**i habuit odiū ad
proximū desiderās malū eius vt ma
lū. ⁊ si est maluz notabile: q̄ illi appe
tit rōne deliberata mortale ē: siue ma
lū sit i persona: vel fama v'l substantia:
vel alio modo: secus aut̄ si n̄ p̄sensit rō
ne v'l sit quid nō multū damnosum.

¶ Si vero desiderauit malū alteri?
vz infirmitatē: in bonū ei? vt. s. bonus
efficiatur: vel ne peior: vel ne alijs no
ceat nō ē odiū. Interrogādū ⁊ iuesti
gādū ē hoc caute. nā laici omnem d̄i
splicentiā solēt appellare odiū: q̄ tū n̄
est nisi modo dicto. Item odiū cōtra
vnū reputant tātū vnū peccatū. Sed
nō q̄ sicut in alijs sic in isto. Quoties
renocando iniuriā mēti de nouo ha
buit odiū ad illū cū p̄sensu rōnis toti
ens peccauit mortaliter. Interrogādū
ē ēt de tempore. s. q̄tuz perseverauit ⁊
quo frequēter odiuit. Itēz q̄ dimittat
oē odiū: s̄ oportet imo nō d̄z illi petē
veniā quē odiuit: si peccatū ē occultū
nisi publice cum verbis vel alijs mo
dis offendisset.

¶ De susurracione que est ponere dis
fensiones inter amicos p̄pt malā intē
tionem. c. 3.

Si quesituit ponere discordias
inter amicos v'l sanguineos
dicens malū vni d̄ altero: vel
ecōtra: vel referēs studiose que possūt
causare huiusmodi: q̄ mortale ē: ⁊ nu
rus erga socrū: ⁊ socrus erga nurū so
lēt his vacare. **S**i dixit aliqua vba v'l
orta est discordia inter amicos v'l cō
sanguineos: sed nec hoc intendens: sed
incaute d̄ se non est mortale: sed posset
esse ratione scādali.

¶ Sigs intēdit dissoluē malas ami
cicias: vel cōuersationez alicuius cum
alijs ne decipiatur congruis remedijs
non est malū.

¶ De exultatiōe i diuersis. c. 4.

Si vidēs dāna euenire: ⁊ mala
his quibus inuidit: vel odium
h̄z: letat̄ deliberato aīo d̄ ma
lo illius mortale est. Secus autē si nō
deliberato animo. Letari autēz d̄ ma
lo inimici: nō inq̄tuz malum eius: sed
inq̄tū nō poterit nocē: vel als iniuste
eū opprimere pōt ēē sine peccato.

¶ De tristitia i p̄speris.

Si tristitia in prosperis q̄ hoc
differt ab inuidia: q̄ tristatur
de bono pximi: ⁊ propter hoc
cogitat quō male habeat ⁊ desiderat
sed cōtingit sepe q̄ nō patitur ille dā
na que ei appetit: sed magis p̄speratur:
⁊ d̄ hoc tristatur: ⁊ est mortale vbi est
cōsensus rationis.

¶ De ira que ē tertiū viciū capitū ti
tulus tertius. ⁊ h̄z. c. 2.

Ira est appetitus v̄dictē ⁊ vi
ciū capitale: ⁊ frequenter mi
scetur cum odio. Si p̄pt ali
quē defectū i se: v'l i altero p̄missū desi
derauit v̄dictā seu punitiōez quocūq̄

ut per se vel a deo: vel ab alio irascens
solū satisficere animo suo irato: et est
mortale qñ. s. solū intēdit punitōz pter
ordinē rōnis: si notabile malū ē: et cuz
cōsensu rōnis: alē veniale: ut ira quoti-
diana in gubernatione familie. ¶ Si
iratus in seipsū ppter aliquē defectūz
turbat cōtra se veniale est cōiter. Si
iratus cōtra deū ppter aliquē flagellūz
murmurat in corde vel ore: impatiēter
ferēs: potest eē mortale: veniale fm
modū impatiētie.

De indignatione et alijs filiab' ire.
c. 7.

Si indignat' cōtra aliquē non
valens audire eū: vel vidē re-
putans eūz indignū eo q' sibi
displicuerit: cū debuit seruire poti' est
veniale cōiter: et si ppter hoc retinet si-
bi loquelā: vel aliud signū ostendit di-
splicētie: q' auferenda sūt ppter scāda-
lum p'ximioz et opiniōē odij.

De tumore mentis.

Si excogitauit diuersas vias et
modos ad vindicandū se de
iniuriā: et his iplicauit mētē co-
gitationibus altercatiuis s'z pcessū p't
eē mortale et veniale.

De clamore.

Si ex ira clamauit ad aliquem
inordinate et cōfuse et furiose
loquēdo ē veniale cōiter.

De contumelia.

Si dixit alteri v'ba contumeliosa
vel iniuriosa ip'ortantia vicia
vel opprobria aīo iniuriandi
notabiliter: ut vocādo eū p'ditoz vel
inhonestaz personā: et dicendo mala d'
parentib' et huiusmodi mortale est.

Si dixit v'ba opprobriosa familie

sue: vel discipul' vel sibi subditis cā cor-
rectionis: si sit modo debito et honesto
et sine peccato: vel cōiter est veniale: ni-
si infamatoria diceret et sequeretur scan-
dalū magnū.

**De blasphemia et maledictiōe crea-
turarū.**

Si blasphemauit animo deli-
berato aliquem: ut p'cuteretur
tali maledictione in malum
esset mortale: nisi hoc affectaret i emē-
dationē ei'. Si vero hoc nō desideauit
fm rōnem: s'z fm subitū motū ire eius
cui' signū est: q' si hoc cōtingēt valde
doleret: sic sit a parētib' cōit v'iale ē.

Si maledixit creaturas irrōabiles
q' si fecit i detestationē creatoris: vel i
dānū dñi eius est mortale. alē veniale
et ociosum. ¶ Si blasphemauit aīas
defunctorū suoz parētū: vel alioz ho-
minū videtur mortale: quia v' intēdē
notabile malū. ¶ Idē cū seipsū male
dixerit ex impatiētia. Si blasphema-
uit diabolu' malū ē: quia ociosū saltē.

**De maledictiōe dei et sanctorū dictū
ē. s. p'mo p'cepto.**

De rixa.

O rixa p' quā ex ira se inuicēz
homines percutiūt. i. cū sit aīo
nocendi vel iniuriandi: ut in
adult' est mortale in incipiente. Idē i
prosequente animo vindicatiuo: secus
si animo defendendi se tantum: vel eti-
am ad exercitium ut pueri.

De seditione.

O seditione que est qñ vna ps
ciuitatis insurgit contra aliā
ex parte eius q' iniuste mouet
est mortale cuz omnib' sequacib' ei'?

et tenet omniibus dānis inde secutis
alteri parti. Ex parte autē eius q̄ resistit
seditioni iniuste mote p̄tra se: vel bonū
civitatis nō est s̄m se peccatur: nisi mi
scean̄ odia et vindicatiōes: put cōiter
accidit. Quādo ex resistētia alteri par
ti sequerēt multa pericula et mala ce
dēdū esset: alias nō euaderet multa pec
cata que in p̄slictu partiū sequerētur.

Sigs ē ita partialis est vt guelph^o
et Hibelun^o: seu alit̄ partialis: ita obsti
nato animo q̄ appetit exterminiu^z al
terius partis seu exiliū p̄ fas et nephas
paratus etiā in malis sequi partē suā:
nō est sine mortali: et in malo statu per
ditionis.

De bello.

Siquis mouet bellū iniustum
mortalit̄ peccat: et omnis qui
dat auxiliū consiliū et fauore^z
similiter peccat mortaliter. **D**e dānis
autem que ibi fiunt: et d̄ restitutiōib^z et
qd̄ sit iustū vel iniustū bellum: vide in
tertia parte. **D**e homicidio dictū ē
s̄. c. 5.

De accidia que est quartū capitale
viciū. ti. 4. et h̄z. c. quicq̄.

Primū. c. de eadem.

Accidia iporat tediū bñ ope
randi. Si ita tristat^{ur} et tedia
tus ē q̄ habuit i horrozē bona
diuina: et in abhominatiōē spūalia: et
opera bōa ad que tenetur: vt precepta
dei et ecclesie: et huiusmodi: quādo adest
p̄sensu ratiōis est mortale: sed si habz
talem motum tantū s̄m sensualitatem
cum displicentia rationis est veniale.

Si autē tristat^{ur} ē d̄ morte cōsāgni
nei: vt alio casu q̄ penitet eū bñ fecisse
vt p̄ponit ampli^o nō bñfacē mortale ē.

Si ita cōtristatur q̄ vellet nūq̄ fu
isse creat^{us} a deo: seu nō esse nat^{us} i mun
do: vel esse sicut brutum animal: vt mo
ri quocūq̄: siue bene: siue male disposi
tus dummodo hinc exaret talis tristi
cia cum cōsensu rationis est mortale.

Si etiā ita cōtristat^{ur} d̄ aliquo casu
aduēso q̄ incurrit grandē infirmitatē
p̄pt̄ nimia tristitia perdes sōnū dimit
tens cibū et huiusmodi: videt^{ur} mortale
quā potest se iuuare contra huiusmodi

Si cōtristat^{ur} ex p̄sideratiōe bonorū
q̄ habet aliq̄: quibus ip̄e est p̄uatus vili
pendens omnia sibi data a deo: et inde
sumēs tediū bñ operandi s̄m cōsēsu^z
rōnis: illa accidia ē cōiter veniale: et in
p̄sonis spūalib^z reperit^{ur}.

Si tristat^{ur} ex hoc q̄ bōa proposita q̄ fec̄ sepe
frāgit: ex hoc incurrit tediū bñ operā
di: quasi sibi videat^{ur} n̄ posse p̄ficere: ac
cidia ē i spūalib^z incipiētib^z deo seruire.

Si ex frequētia tētationū attendat^{ur}
i laborādo et resistēdo veniale est: si tñ
resistat in incipientibus cōtingit sepe.

Si attēdiat^{ur} i bonis operib^z vt bene
operādo orādo audiēdo legēdo lectio
nes vt p̄dicatiōes: aut dicēdo officiū: et
huiusmodi: nō tñ dimittit d̄ necessitate
fienda cōiter est veniale: et tatis etiam
in spūalibus reperit^{ur}. **S**i tristatur de
aliq̄ defectu magis ex eo q̄ apparet de
fectuosus corā hominibus q̄ corā deo
accidia est: et frequenter veniale proce
dens ex superbia.

De filiabus accidie. c. 2.

De filiabus accidie in q̄bus dif
ficile est cognoscere quādo ibi
sit peccatum mortale: nisi cūz
miscetur cum aliquo peccato: vt cum

omittit aliquod preceptum: nisi deprimat
ita mentem quod tollat charitatem dei et proximi.

De desperatione.

Si desperauit de misericordia
dei existimas non posse: vel non
velle ei parcere etiam reuertenti
ad penitentiam: vel non posse abstinere a pec-
catis cum adiutorio dei est mortale secundum
deliberationem et consensum: secus si
sine aliquem impulsus tentationis.

Si desperauit se non posse enadere ali-
quas misérias mundi: vel pericula propter
quod decreuit se occidere est mortale. Et si ali-
quid ad hoc fecit multo magis.

De malicia.

Si contempsit diuina et spiritualia bo-
na ex tristitia aggranate men-
te mixta cum acidia mortale est.
Si autem contineret et refugeret ea propter
posset vitare peccatum: quia tunc pertinet
ad blasphemiam in spiritum sanctum: ut. j.
dicitur.

De pusillanimitate.

Si subtraxit se ab illis bonis ad
quod erat aptus timore deficiendi
ut a ieiuniis ab ingressu reli-
giosis a plateis iniuncta ab officio predi-
cationis et audientia confessionis iniuncte
et hoc est contra veniale: nisi esset preceptum
in eo quod dimittit.

De rancore.

Si habuit in displicentiam et te-
dium corrigentes eum propter corre-
ptionem est veniale: nisi illos odi-
ret: et tunc odium est mixtum.

De ociositate quod procedit ex tedio.

Si stetit ociosus nihil boni ope-
ras corpore vel spirituale: unde amit-
tit tempus irrecupabile vel venia-
le: nisi ex ocio addat aliquod vicium quod

frequenter accidit: et quanto tempore stetit
ociosus.

De torpore seu pigritia boni operandi.

Si fuit tardus ad bonum operandum
et illud fecerit tardus ad eccle-
siam ad orationem ad elemosinas da-
dum et huiusmodi contra est veniale: nisi ex
tarditate omitteret preceptum: ut quod cito
non subuenit patienti extremam necessitatem
cum tenet ut infirmo: unde sequitur mors et hoc
tunc est mortale.

De euagatione mentis.

Si habuit distractionem mentis
in oratione: et fuit in ea: vel cum
voluntate euagat: vel audiendo
predicationem et diuina mente cogitauit
vana et inutilia est communiter veniale:
nisi addat aliquod speciale peccatum vel propter
totum officium ad quod obligat ex precepto: vel
audit noua: vel si loquitur inutilia: vel ex te-
dio mutat loca hinc inde: vel distrahit
sensus et membra diuersimode est venia-
le communiter.

De negligentia seu tepiditate. c. 3.

Que est remissio voluntatis circa
ea que debentur facere. In hac
quotidie omnes offendunt: sed
venialiter nisi omittatur aliquod ne-
cessarium. Si fuit negligens circa opera
misericordie spiritualia quod habet: vel pertinetur
consule castiga dimitte solare fer ora.
Ad quod sub titulo comprehendit doctrina
et docere ignorantes precipue ad salutem
vtilia. Si fuit negligens ad addiscendum
necessaria ad salutem: ut precepta dei et
ecclesie generalia quod huiusmodi ignorantia
non excusat: vel ad eundem ad predicationem
et utile est iniungere idiotis ut predicationes
aliquas audiant. Si fuit negligens
ad procurandum sibi sacra et sue familie

et si ex negligentia et dilacione mortua est
proles sine baptismo est mortale. ¶ Si
firmus mortuus est sine confessione et con-
fessione: vel extrema unctione: cum ex ne-
gligentia crassa peccat videtur morta-
le vel graue veniale secundum quod plures ille indi-
gebat. ¶ Si fuit negligens ad procurandum
sacramentum confirmationis. ¶ Si iterum fecisset
dare sacramenta baptismi confirmationis: vel
ordines scienter sacramentum est mortale: et
probatum irregularitas in suscipiente.
¶ Si fuit negligens ad fraternam corre-
ctionem cum tenet: videtur de peccato occulto et
mortalis: et inde sperabat emendatio-
nem illius: tunc esset mortale dimitten-
do omnino illam: veniale vero retardando
vel de his que non sunt mortalia. ¶ Si
non seruauit ordinem debitum in serua cor-
rectione: vel nimis asperere vel tempore vel loco in-
debito peccatum est.

¶ De negligentia confessionis. c. 4.

¶ Si omisit ad minus semel in an-
no confiteri vel ex negligentia
vel ignorantia mortaliter pecca-
uit. Secus si ex impotentia: videtur quod non habet co-
piam confessionis. sed si postea cum habet copiam
confessor non suppleuit defectum mortale
est. ¶ Si fecit confessionem fictam sciens dimitt-
tes aliquod mortale: vel quod dubitabat: vel
credebat esse mortale: etiam si non esset
mortale mortaliter peccat: et tenet itera-
re confessionem. ¶ Si dicit se esse contritum
de omnibus peccatis et dispositum ad
abstinendum et satisfaciendum: cum hoc non iten-
deret mortaliter peccauit: et tenet itera-
re confessionem. ¶ Si penitentiam sibi iniunctam
per mortales ex negligentia omisit fa-
cere peccauit mortaliter: et tenet iterare
confessionem: si est illi obligatus penitentie.

¶ Si scilicet confessus est ei quem sciuit ex-

coficatum vel suspensum: vel non habere aucto-
ritatem: puta quia simoniace accepit
beneficium: vel quia intrusus est per laicam
potestatem peccauit mortaliter: et tene-
tur iterare confessionem. ¶ Si confessus
est in excoicatione maiori existens: quam
nesciuit ipse nec confessor eius: absolutus
tamen fuit a peccatis oportet iterum confiteri: quia
non fuit capax absolutionis tunc propter
excoicationem. ¶ Si confessus est ei qui non
habet sufficientem scientiam peccat: et si fuit
adeo ignorans quod nesciuit discernere pec-
cata eius precipue contra tenet iterare
confessionem.

¶ De negligentia circa confessionem. c. 5.

¶ Si omisit coicare semel in anno
scilicet in pascha resurrectionis post
annos discretiois peccauit mor-
taliter: nisi fuisset legitime impeditus
ut quia alteratus stomacho vel excoica-
tus querens tamen absolutionem: vel de li-
centia proprii confessoris per aliquot dies
differret: et in huiusmodi casibus de-
bet supplere defectum quando potest.

¶ Si non coicauit ieiunius: ita scilicet quod per
mediam noctem aliquid super sit per modum cibi
vel potus peccauit mortaliter: nisi esset
grauiter infirmus: quia tunc licet.

¶ Si confessionem super sit cum staret cum propo-
sito alicuius peccati mortalis: vel cum esset
excommunicatus: hoc sciens vel ignorans
ignorantia crassa peccauit mortaliter.

¶ Si non confessus est aliquo mortali pec-
cato commissio: vel aduertenter ex verecu-
dia: vel inaduertenter propter indiscussiones
conscientie: vel ex ignorantia crassa et superbia
sumpsit confessionem peccauit mortaliter.

¶ Et non quod si quis omittit confessionem
vel confessionem in tempore statuto conari
de confessor ut inducat eum ad suppleendum

defectū nisi sit oīno si bene dispositus.
Item cum reperit aliquem deditū
vicijs turpibus et alijs vsq; ad finē qua
dragesime cautum vñ ne subito admit
tat eū ad cōiōnē: s; plōget sibi tps per
aliquas ebdomadas. **D**e alijs vero de
fectibus qui cōmittūtur circa cōiōnez
et missam: vide ī tertia parte d' clericl.

Si existēs excōicat' maiori scienter
participauit: audiēdo diuina ī eccl'is
aut sacramēta pēpiedo peccauit mor
talit'. **S**i participauit ī crīe cū aliq
ppr qd ille cū q' picipauit erat excōi
cat' v; q' verberauit clericū: vt. c. si cō
cubine d' sūia excōicatiōis. **N**el si aliq
clericus subiicit se alicui laico vberan
dū ad placādū eū d' iniuria sibi illata
cleric' ille efficit' excōicat': q' partici
pat ī crīecū vberāte: ppr qd ē excōica
tus z mōtale ē: vt. c. cōtingit d' sē. excō.

Si exis excōicat' maiori sciēt par
ticipauit cū alijs fidelibus et ex diuina
precipue ī his q' continētur hoc versu.
Ds orare vale cōiō mensa negatur.

Et si fecit ex cōtēptu ptra phibitōez
superior' peccauit mortalit': al' s' venia
liter et efficit' excōicat' minori a q' pōt
absoluere omnis qui habet euz audire
ī cōfessione. **E**xciipiūtur tū quinq;
calus ī quib' l; participare cū excōi
catis qui continent' ī hoc vsu. **U**ti
le lex humile res ignōata necesse. **H**ec
anathema qdē faciūt ne possint obesse
quos vide ī 4^a parte sūme.

Quintus titulus d' inani gloria h; 3. c.
Primū. c. d' inani gloria.

Inani gloria que est quintū
capitale viciū importans inor
dinatū appetitū laudis huma
ne seu inordinatā cōplacētiam ei' cui

offerit: et cui fit aliq' op' principaliter
ppr laudē ppriā amittit ei' merces
et peccatū incurrit: et interrogandū ē
fm statum hominum d' diuersis mate
rijs ī quibus homines querunt sibi
laudem: videlicet a doctore de scientia
et doctrina: a scholari de ingenio et di
sputatione: a rectōe de regimine: a mu
lieribus de ornatu et huiusmodi. **S**i
quesiuit laudez et gloriā d' opere pec
cati mortalis mortaliter peccauit. si s;
rationem deliberatam hoc egit: secus
si fm modum sensualitatis: vel etiam
si de aliquo veniali gloriat'. **S**i ope
ra sua d' genere bonorum: et ieiunia ele
mosyne et huiusmodi: quasi oīa ad lau
dē humanā fecit mortale videtur: cuz
ibi cōstituit finem: secus si aliquid ho
rū aliqñ. **S**i ita ordinate accepit lau
dē d' aliq' opere: q' ppr eā cōsequēdā
parat' erat facē d' aliq' preceptorum
peccauit mortalit'. **I**n alijs autem casi
bus vñ veniale.

De imodestia ornat'. c. 2.

Imodestia ornatus que pce
dit frequenter ex inani gloria
l; etia; ex alijs causis possit p
cedere: et precipue mulieres iuuenes d'
hoc interrogande sunt: s; d' ornatu ca
pillor' fucoz gēmaz vestiiū preciosaz
et foderaturis et caudis earū et planel
lis nimis altis et coronis capitis et hu
iusmodi: ī quibus aliquando est mor
tale aliqñ veniale. **S**i vsus vel vsa ē
fucis: vel alijs ornamentis ad ostentati
onem et inanem gloriā si d' huiusmo
di supbiuit: vel gloriata ē: mortale ē. si
tantam delectationem habuit ad lau
dem et gloriā illaz q' nō curauit tñs
gredi mandata dei et ecclesie.

Si usus vel vsa est fucis et alijs ornamentis ad inducendum homines ad sui concupiscentiam extra matrimonium mortale est indubitatum. **S**i ita inordinate delectatur in huiusmodi ita quod etiam si sciret homines ex sui ornamentu scandalizari: idem trahi ad sui concupiscentiam non curans de ruina proximi mortale est. **S**i ad concupiscendum viro suo vel ad inveniendum virum si est innupta vel ne despiciatur ab alijs: vel ex aliquo levitate vsa est fucis: vel alijs ornamentis superfluis de se non est mortale sed potius veniale: nisi hic sit notabilis excessus in huiusmodi: ut possit indicari de occasione data aliorum ruine: et non tantum accepta quod est difficile iudicare.

Si habuit nimiam diligentiam et studium et tempus ad ornandum se: vel fecit excessus in portatura vestium ultra suum statum vel additionem: vel non secundum morem patrie: vel vestibus nimis delicatis peccatum est.

Capitulum 3. de filiabus inanis glorie. Et primo de hypocrisis.

Si simulavit sanctitatem habere per ieiunium orationem et huiusmodi cum malus esset: si hoc egit ad consequendam laudem humanam constituens ibi finem mortale est: alias veniale: nisi si aliud vicium adiungatur. **S**i simulavit sanctitatem per hypocrisim intendens aliquid quod sit contra honorem dei: vel utilitatem proximi: ut seminare errores: ad ipsam indignus ecclesiasticam dignitatem: decipere enim proximum temporaliter vel spiritualiter mortale est.

Si simulavit sanctitatem ex his malis ut datur ei elemosyne sicut sancto viro: vel percuraciones ecclesiarum: ut certe tam et similia mortaliter peccavit.

Si simulavit maiorem sanctitatem quam habuit: vel occultavit suum defectum ad edificationem proximorum non est peccatum vel leve veniale est: aut si hoc facit ob aliquam vanitatem: vel inanem gloriam est veniale.

De iactantia.

Si laudavit seipsum de aliquo opere peccati mortalis mortaliter peccavit. **S**i autem de opere veniali venialiter peccavit quantum est de se.

Si laudavit se de aliquo opere bono vel de virtute: de scientia: de industria: vel divitijs: vel potentijs et huiusmodi ex superbia et inani gloria mortale est: vel veniale secundum radicem ipsius superbie: vel inanis glorie unde procedit. **S**i laudavit se contemnendo alios: ut phariseus publicanum mortale est. **S**i autem ex aliqua levitate: vel utilitate consequenda veniale vel nullum est.

De ironia.

Si vilificavit se verbis vel factis plus quam sentiat in seipso: in mente: dicens aliqua mala de se que in se non cognoscit veniale est: et dicitur ironia.

De contentione.

Si quis contendit adversus alium contra veritatem scienter in rebus alicuius importantie mortale est secus in rebus parvis et inadvertenter.

Si contendit per veritatem sed nimis inordinate contra est veniale: sed posset ibi esse tanta inordinatio quod ratione sancti doli sequentis esset ibi mortale.

De discordia.

Si habens tractare aliqua cum alijs in consilio nolit concordari cum alijs de his que ordinantur ad

honorē dei vel primorū vtilitatem ex eo q̄ male afficit ad eos: vlt̄ vt ostēdat se plus scire q̄ alij mortale ē: secus aut̄ si nō cōcordat: vñ q̄ si videt̄ eē magis fin̄ deū rōnez: q̄d ipse intendit: quia tunc vel nō ē peccatū vlt̄ leue: nisi sit nimis pertinax.

¶ De pertinacia.

Si fuit pertinax in scētēijs suis discrepās a cōi ceterorū p̄silio vlt̄ iudicio cōiter ē veniale pe riculosū r̄ iudiciū erroris.

¶ De singularitate nouitātū.

Si fecit singularitates vlt̄ nomi tates i cōuersatiōe vite vel ve stibus: vel cerimonijs: vlt̄ alijs adinuētionib⁹ peccatū est: r̄ si adinue nit aliquā malā cōsuetudinē omnia ei imputantur.

¶ De inobedientia.

Si nō obediuit superiorib⁹ suis spūalib⁹ vel tēporalib⁹ legibus canonicis: vel ciuilib⁹ rōnabili bus: r̄ si qdē trāsgredit̄ superiorū ordi nationes habētes vim precepti: vt quā do mādat̄ fugari vbo vlt̄ scripto i vir tute sacte obediētie: vlt̄ sub pena excoi cationis vlt̄ carceris: vlt̄ alijs penis gra uib⁹: r̄ huiusmodi egpollētij⁹ peccauit mortalit̄. In alijs vō ordiatiōib⁹ sim plicit̄ factis trāsgrediedō ē veniale: nisi fiat ex cōtēptu: q̄ tūc mortale q̄stūcum q̄ leuibus.

¶ De gula. 6. ti. r̄ h3. c. 3. ¶ Primū. c.

Gula ē sextū capitale viciū r̄ importat inordinatū ap petitū seu delectationem circa cibum r̄ potum.

¶ Nota quicq̄ species seu modos qui cōtinentur in hoc versu. ¶ De propere

laute nimis ardentē studiosē. Si co medit vel bibit extra horam debitam sine rationabili causa r̄ vrgente. ¶ Si est vsus cibis vel potibus laut⁹ nimis r̄ delicatis vlt̄ conditionem sui sta tus. aliter enim decet comedere infir mum q̄ sanum ciuem q̄ rusticum.

¶ Si comedit vel bibit in nimia quā titate fin̄ exigentiam sue cōplexionis quod enim vni parū est: nimium ē altēi. Et plus comedē i die ieiunij q̄ altera die nō est d̄ se malū p̄ vna comestione.

¶ Si comedit vlt̄ bibit cū nimio ardo re gule: seu cū nimia cōplacētia p̄tent⁹ magis satisfacere delectationi gule q̄ necessitati puidere. ¶ Si adhibuit vel adhiberi fecit nimium studiū r̄ diligētiā circa cibaria delicata p̄parāda: vt cuz varijs saporib⁹ r̄ diuersis modis: r̄ hu iusmodi. In his omnibus spēbus vel modis gule: tunc est mortale: quando delectatio gule querit̄ vt finis paratus facē p̄cepta vt satisfaciat delectatō ni gule. Vel cū comedit vsq̄ ad crapu lā vlt̄ vomitū aduertētē: sicut fit a ple risq̄ in carnis p̄iurio: vel vtitur aliquo cibo: ex quo verisimiliter credit incur rere magnam lesionem persone. ¶ In alijs vero casib⁹ cōmuniter ē veniale.

¶ Si comedit carnes in quadragesi ma vlt̄ in alijs ieiunijs ecclesie: vlt̄ i. 6. fe ria: aut i sabbato p̄ totū annū: nisi vñ gente cā necessitatis vel ifirmitat⁹ pec cauit mortaliter si sine p̄silio medici.

¶ Si vsus est lacticinijs tpe q̄dragesi me sine cā infirmitatis: r̄ decōsilio me dicine peccauit mortalit̄. ¶ In alijs vō ieiunijs ecclesie seruari potest mos pa trie q̄stūm ad vsus lacticiniōz: q̄ mos si non appareat tutius est abstinere.

De ebrietate.

Sibit vsq; ad ebrietatem aduertens se nimis bibere: vl' potentia vini sufficientem ad inebriandū: vel d' hoc dubitās probabiliter peccauit mortaliter: secus si ignorauit potentia vini vt Moē. **S**i fuit cā in ebriationis alterius aduertēter iducēdo ad nūniū potū: vel ponēdo sal i vino: z huiusmodi mortalit' peccauit: secus si fecit cā medicine. **S**i induxit aliquē ad frāgendū ieiuniū ecclie sine cā līma suis p'suasiōib' peccauit mōtali. **S**i iduxit pueros z iuuenes ad lābacitates z tabēnas z hī vt puētar ad turpia. **S**i frequētauit tabēnā sine cā rōnabili: vl' zinnia dissoluta pētm est.

De insensibilitate.

Sabstīnit se nimis a cibo z potu z alijs necessarijs vite ppter qd' icurrit infirmitatē cōiter est veniale: nisi fiat notabilis excessus z addat obstinatio d' admonitōes ex huiusmodi defectu: q' tūc vī mortale rōne piculi inde sequētis.

De filiab' gule. z p' d' ebrietate. c. 3.

Sex fumositatib' inordinate comestionis: z potus incurrit scurrilitatē seu grossitiē intellect': z ex hoc īeptitudinē intellect': vel īeptitudinē legēdi orādiq; ē vīale cōiter. **D**e loquacitate.

Snimis locut' ē: seu dixit verba ociosa z sine necessitate: z rōnabilitate cōiter ē veniale.

De scurrilitate.

Sfecit actus seu gest' iordina-
tos: z si sint puocantes ad libi-
dinē ē matrimoniu ē morta-
le. Si vero ad dissolutionē vl' leuitatē

vt vīositate z huiusmodi veniale est.

De inepta leticia.

Shabuit īeptā leticiā z vanā i ludis z iocis: cōit veniale est nisi addat aliqđ vicium.

De choreis.

Chorē que sūt cū iordiatā leticia sūt mortalia qnq; modis. P'io cū sūt ex libidine. 2º cū sūt in ecclēijs: q' sacrilegiū ē. 3º cū sūt a clericis z religiosis cū mulieribus rōne scandali. 4º cum fiunt ex inani gloria: vel vana leticia: tam inordiatā q' ibi p'stūat finis. 5º cū tales chorizātes nō curāt d' scādalo p'xiimi ē mōtale. In alijs autē casib' cōit ē veniale. Possēt tñ qñq; ēē mortale: nec d' facili d' huiusmodi pōt dari iudiciū.

De immundicia.

Imundicia q' pōt intelligi cū q's imūde comedit: z esq; vīale: p'cipue si ex hoc p'turbat alios: vl' q' vomitū facit: z si hoc facit q' nimis comedit: vl' q' auidi' comedat peccatū ē: secus si cā medicine: vel pōt intelligi d' imūdicia pollutōis q' cū accidit i sōijs nō iputat' ad peccatū: sed peccatū pōt ēē i cā ei'. s. si p'cessit ex crapula vel turpi cogitatiōe p'cedēti vl' ex negligētia: vel etiā post vigiliā recoles d' ipsa imūdicia habita i sōijs turpib' delectat': z si ē cōfessus rōnis d' huiusmodi turpi delectatiōe ē mōtale vl' vīale: vl' nullū si ex alienatiōe nature.

De imūdicia seu pollutōe pcurata. **N**ō q' siq's qd' agit hac itētiōe p'ncipalit' vt pollutōez habeat: siue vigilando siue dormiēdo mōtali' peccat: ēt si facit cā sanitat'. **S**i autē ipa pollutō etiā ptingat in vigilia p'eter volūtātē

z sine pcuracione n̄ est mortale.

De luxuria titulus. viij. z h3. c. z.

Primum.

Luxuria ē septimum capitale viciū: s3 q3. s. i. precepti dictum est satis de sp̄ibus ei⁹ in ope: ac etiā in cogitatione omni: illis omissis vidēdū ē d̄ qbusdā alijs pertinētib⁹ ad ipsā luxuriā z delectationē morosam: z pmo

Si tetigit aliquē vel aliquā vl' osculati⁹ ē libidinose ēē zingū mōtalit' peccauit: cū si nō seqtur turpis act⁹. nā talia exercitia in ope ipso p vno peccato habēt cū ope ipso: s3 tāto graui⁹ q̄to i huiusmodi occurrūt plura. si aut' fiat diuersis tēporib⁹ diuersa sūt peccata.

Si scripsit lras: vel portauit: vl' misit: vl' recepit cōtinētes amatoria z puocātia ad lasciniā aduertēter mortali' peccauit. **S**i fecit cātatiōes: vl' cātāuit vel legit: vl' audiuit vba lasciuie: vl' turpia delectabili' ad puocādū se vel alios ad lasciniā mortale ē.

Si affociāuit aliquē quem scitit ire ad pcan̄. vl' turpit' agē: vl' ad faciēdū sercatas vel matutinas peccauit mortaliter.

Si fuit mediator inter aliq̄s ad hi⁹ turpia: vel posuit aliquos mediatores inter se z inter alios z hi⁹ peccauit mōtaliter. Item si recepit enseniuz: vl' donū qd̄cūq̄: vl' misit ex amore libidinis

De delectatione morosa.
O delectatione morosa: qd̄ viciū repit' in tepidis z multuz negligētib⁹. naz feruidi subito cogitationes expellūt noxias: z frigidī desiderijs opis acq̄scūt. **S**i habuit cogitatiōes imūdas z carnales: i qb⁹ trahit morā postq̄ rōne pp̄dit ppter delectatiōez ipsā cogitādi hi⁹ peccauit

mortaliter. **N**ō solū qñ quis cogitationibus luxurie rōne p̄sensit deliberans facere malū si adesset cōmoditas: sed ēt nolēdo opus ppetrare: s3 nō curādo ipsas cogitatiōes libidinosas expellere postq̄ pp̄dit: s3 in eis volūtarie imorando peccauit mortaliter.

De filiabus luxurie. c. z.

O filiabus luxurie d̄ qbus nō oportet multum interrogare: qz difficile ē intelligere nisi cū mixtura alioz vicioz: z prima ē cecitas mentis.

O cecitate mētis si fuit ita mēte occupatus circa mūdāna z carnalia: qz nesciuit d̄ deo cogitare vl' d̄ rebus spūalibus.

De precipitatione.

O precipitatione si fuit p̄ceps: z subit⁹ i operib⁹ suis sine p̄silio z exatiōe mēt' debita agēs.

De inconsideratione.

O inconsideratiōe si fuit incaut⁹ i fact' suis n̄ bñ iudicās circa occurrētia. **De incōstantia.**

O incōstātia: si i eo qd̄ deliberauit boni agē fuit incōstās z mutabilis ex passione.

De amore sui.

O amore sui: si nimis seipsum dilexit q̄rēdo corpori delectationes z cōmoditatē z hi⁹.

De odio dei.

O odio dei: si habuit deū vl' legē eius i displicētia: qz phibet cupiscētiā z huiusmodi.

De amore vite presentis.

O amore vite p̄sentis: si nimis amauit vitā istā p̄ntē ppter voluptates carnis qbus ē dedit⁹

ita amare vitā pñtē q̄ alijs vellet h̄ p
petuari fm̄ p̄e. c. mortale.

De honore futuri seculi.

De honore futuri seculi si hono
rozē habuit ad vitā futurā. d̄
alijs vero q̄ pñtēt ad viciū lu
xurie circa iungiu: vide. j. d̄ iungat.

De supbia titulus. 8. r. hz. c. duo.

Primum.

Supbia fm̄ Gregorizē
regina omniu capitalium
vicioz: r. est viciū multuz
subtile r. difficile ad cogno

scēduz: r. cōsistit i appetitu inordinato
pprie excellētie: r. hz. quatuor spēs sine
modos de q̄bus potes iterrogare: put
videbit expedire si tñ penitēs itelligat

Si bōa nālia spūalia vl̄ tpalia q̄ ha
buit sibi attribuit: r. a deo nō recogno
uit.

Si bōa ipsa a deo recognoscēs
metit̄ suis pñcipalit̄ se accepisse estia
uit: vñ p̄p̄ sua ieiunia oñones r. h̄. Si
ea bōa q̄ n̄ habuit sibi attribuit: vel pl̄
q̄s habuit cū existiat se habē mltuz hu
militat̄ chāitat̄ patiētie: r. h̄. cū n̄ hz.

Si reputauit se meliorē eē ceter̄ ali
os p̄tēci: i quolz hoz modoz pōt esse
mortale vl̄ veniale fm̄ q̄ rōne p̄sentit̄
vel non.

De filiabus supbie. c. 2. r. p̄mo d̄ de
risione.

De derisione q̄ aliqñ p̄cedit ex
supbia. **S**i irrisit sacramēta
r. alia diuina vilipēdēs ea: aut
sāctos viros: aut p̄latos: aut deo fūire
volētes: vt sic r̄trahat eos peccauit mō
talit̄. **S**i irrisit intēdēs ex h̄ iuriāz
r. vilificatōz: vl̄ nōbilē p̄urbationē ei
mortalit̄ peccauit: sed si ex leuitate: vl̄
cā ioci secus.

De ambitione.

De ambitōe q̄ p̄cedit ex supbia
r. iportat iordinatū appetitūz
honor: r. mltū reperit i p̄lat̄

r. dñis. **S**i desiderauit aliquā digni
tatē: vl̄ bñficiū curatū rōne deliberata
principalit̄ p̄p̄ honorē vl̄ dignitatem
vl̄ utilitatē tpalem peccauit mortalit̄.

Si desiderauit dignitatē vl̄ bñficiū
ecclesiasticū vel secularē ad qd̄ ē indi
gnus vel inept: vñ qz criminolus: r. hu
iusmodi peccauit mortaliter. **S**i de
siderauit vl̄ q̄sunt ad huiusmodi pue
nire ē faciēdo d̄ p̄cepta mortale est.

Si q̄sunt honorē d̄ quacūqz re ita i
ordinate q̄ ibi p̄stituat finē mortale ē
in alijs vero casibus vñ veniale.

De presumptione.

Presumptio q̄ p̄cedit ex supbia:
p̄sistit i h̄. q̄ hō pōit se ad ea q̄
sūt. s. vires suas: vl̄ nō p̄tinent

ad p̄ditionē suā: vt secular̄ ad indicā
dū clericos: vl̄ eos q̄ n̄ sūt sibi subiecti
vel d̄ his d̄ gb̄ n̄ hz potestātē peccauit
mortalit̄.

Si posuit se ad faciēdum
ea exercitia ad q̄ nō erat aptus: vñ po
test sequi spūale vl̄ tpale d̄anū altē: vt
medicus ignarus medicīne: vel aduo
cat̄ ignarus ad aduocandū: index ad
indicandū: confessor ad audiēdū p̄fessi
ones r. huiusmodi peccauit mortaliter
sec̄ aut si p̄petēter i arte illa perit̄ erat

Si p̄sumēs d̄ virtute sua exposu
it se periculis peccatoz vt vadēt ad lo
ca inhonestā: vl̄ frequētās quēstionē
muliez leuiū r. huiusmodi: vbi d̄ faci
li p̄t labi i mortali peccato: mortale vñ

Si nimis d̄ se p̄sumēs nō puidet ne
cessitatib̄ vl̄ pericul̄ occurrētib̄ ipūa
lib̄ vl̄ tpalib̄ expectās effectuz miracu
losū a deo. s. vt eum sanet infirmū

sine medico et medicinis: vel ministrat
ei cibum sine labore est mortale: et dicit
tentare deum.

De temeraria iudicatione.

Si facta alterius que dubia sunt
quo a se fiat in mala parte iter
pretatus est: seu iudicauit: et sine
signis sufficientibus indicauit maliciam al
teri: deliberate iudicauit aliquem de pec
cato mortali mortaliter peccauit. Si vero
iudicauit de veniali venialiter peccauit.
Idem si iudicauit de mortali: sed non delibe
rato animo.

De curiositate.
Si fuit curiosus circa cognitio
nem intellectiuam: ut querendo scire quod
sunt. scilicet capacitatem suam. vel de trini
tate: de predestinatione: vel querendo scire a
quibus non deus: ut a demonibus: vel per sortes: vel
querendo scire per utilia: et dimittendo
magis necessaria: vel querendo scire so
lum ad sciendum et non ad deum cognoscendum
vel ad aliquam utilitatem peccatum est: quicquid
mortale: quicquid veniale. **S**i fuit curio
sus circa visum sensuum. scilicet oculis aspicien
do: auribus audiendo: naribus ad odoran
dum: gustu ad gustandum: tactu ad tangendum
sine necessitate vel utilitate: sed solum dele
ctatione sensuali: peccatum est contra veniale
et quicquid potest esse mortale. **S**i reperit se
in spectaculis ad videndum: ut torneamen
ta palestre: currere ad brachium et huiusmodi: si
in hoc sit periculum mortis spiritualis: vel temporalis
ut quando sunt spectacula representatiua tur
pitudinis: vel cum reciperet notabilem lesio
nem corporis est mortale: et multo magis in
exercitum et prebere occasione in hoc specta
culis: aliter est veniale: nisi propter hoc aliquis
ita delectatur quod mens eius auerteretur a deo
ita vel quod parat esset transgredi mandata
dei et ecclesie ut illa aspiceret vel faceret

**Et hoc idem intelligitur de quocumque peccato
quod de se est veniale: quia per hunc modum potest
effici mortale.**

De ingratitude.

Ingratitudo reperitur in omni
peccato mortali: sed ut circumstan
tia aggravans ipsum: quia ubi homo
deus semper seruare deo: eum offendit. Est et
vnum speciale peccatum in quantum recipiens
beneficia a deo vel ab homine: ea non recogno
scit recogitat et regradatur et recipere
vel quod prius est vilipendit beneficia recepta
vel murmurat de eis: vel iniuriatur benefa
ctori: contra iter autem reperitur mixtum cum ali
quo genere peccati: quoniam mortale quoniam veniale est.

De scandalo.

Scandalo quod quicquid non est pecca
tum speciale: sed circumstantia aggra
uans peccatum: in quantum vel ex dicto vel
facto alteri non recto datur alteri occasio
ruine spiritualis: et hoc est scandalum: et si hoc inter
dat est circumstantia aggravans peccatum et
mutans speciem. vnum est necessaria confessio quoniam
est tale quod verisimiliter trahens ad ruinam pec
cati mortalis: et precipue cum hoc sequitur. Si
autem hoc interdatur. sive ducit aliquem ex dicto
vel facto suo ad aliquam ruinam est morta
le et speciale peccatum si interdatur inducere ad
mortale: alias veniale.

De adulatione.

Adulatio quod contra iter est scandalizari
ua. et consistit in hoc quod quis verbis
vel factis suis inordinate querit
placere alijs ad benivolentiam captandam: et
si in malo adulat est criminaliter: puta lau
dando aliquem de videlicet facta vel turpitu
dine et huiusmodi est mortale. Si adu
lat vel laudat aliquem intendens eum decipere
notabiliter in temporalibus vel spiritualibus est
mortale: secus si aliquod instum intendit ab

eo habere vlt qd paruu recipe p mo /
du doni vt hūtrioes. Si nimis lauda
uit aliquē ex q ille supsit occasio sup
bie: vel ignis glorie cōiter ē veniale: z
pōt ēt aliqū ee mortale. ¶ Si vō lau
dauit aliqū ad eū excitādū magl ad
virtutē vel ad cōfortādū eū ī tribula
tiōib⁹: z tētationibus z obseruat. debi
tis circūstātijs ē vtuosū z meritorium
alias veniale.

De blasphemia ī spīrituz sanctum.

Dblasphemia ī spmū sctum
q pcedit ex malicia: vñ īqstuz
qs nō ptenit vel refugit ea co
gitare mēti occurrētia p q possz retra
hi a peccato. z hz sex spēs. s. Presūptō
Desperatio: Inuidētia sine grē. Im
pugnatio virtutis agniti. Obstinatio
Impenitētia. De his vō interrogādū
ē put videt: z cōiter n̄ repit nisi ī mul
tū scelerat. Presūptio aut dī h̄ cuz qs
psūmit d̄ dei misericordia: existimans
q̄ pareat sibi ad bñplacituz suū: vlt q
saluet eū perseuerātē ī peccato. Despe
ratio aut cū credit deū n̄ posse: nec vel
le sibi parcē ēt penitēti vlt volētī salua
ri. Impugnatio vitat agniti dī cū qs
ddicit vitati fidei qnā nouit. Inuiden
tia sine grē ē cū dolet qs de grā dei. z
glia crescētē ī hōib⁹. Obstinatio cōfir
mat volūtātē suā ī peccatis dmissis.
Impenitētia aut dī cū qs ppoit firmi
ter ēt ī futuz n̄ penitē. ¶ De scismate.

DDe scismate h̄ peccatū dmit
tit cū qs recedit ab obediētia
romane ecclie sumē sibi aliō
caput: vel sequens aliqū canonice nō
electū: z sēp est mortale: z excoicatio d̄
tales: nisi forte cū essent duo qz qlibet
habet p sūmo pōntifice a suis seqcib⁹: z

nescit clare qd sit canōice elect⁹. In h̄
n. vidētur ppli excusari si nō sūt perti
naces: s̄ parati illi adherere quē scūt
vere ee electū canonice. Si iūitit ordi
natiōib⁹ vlt alienatiōib⁹ facti a scismati
cis excoicatus est: ex d̄ scisma. c. i.

De infidelitate paganorū hereticorū.

DInfidelitate paganorū here
ticorū vel indeorū: quorū qdlibet
libet ē grauissimū pccz ducēs
ad dānatōz: n̄ oz h̄ oīcē iter hos. Soli
ei heretici sūt excoicati: s̄ z cū alijs pci
pue iudeis n̄ dz h̄i domestica puer
satio: z pcipue idiote. ¶ Potes circa h̄i
interrogāe put tibi vñ: s̄ si habuit ali
qd dubiū ī his q sūt fidei: vñ d̄ sacrame
to altarī z h̄i. z si d̄ h̄i displicētā n̄
ē curā. Si aut volūtarie z sponte du
bitat ēt mortale. H̄etic⁹ qd ē excoica
tus: z n̄ p̄t absolui citra sedē aplicā: vt
p̄z ī pccssu curie. Itē p̄ceptor credēs vlt
factor hereticorū ē excoicat⁹: ex d̄ h̄. c.
q̄cūqz li. 6.

Incipit. 3. z vltima pars ī q tractat
d̄ mō interrogādi stat⁹ diuersos pso
naz. z pmo ad cōingatos. c. i. z h̄. s. 23.

Nunc vō formāde sūt mētro
gatiōes pertinētes n̄ ad oēs
s̄ solū ad quosdā stat⁹ ho
minū. z pmo ad cōingatos
itrogādi sūt n̄ oēs: s̄ put videt. ¶ Si
d̄ facto d̄xerūt ī aliquo casu prohibito
mortale ē: qz d̄ phibitiōez: nisi ignoran
tia facti pbabil⁹ eos excusaret. S̄ scē
dū ē q sūt qdā ipedimēta q ipediunt
matrimoniu d̄bedū: z dirimūt tā d̄ctū
qz nullū ē: qd̄ itelligendū ē qn̄ dicta im
pedimēta pus iter eos iueniūt q̄ sit d̄
ctū m̄rimoniu: z ea p̄tinct ī istī vñsibus
Error: cōdino votū cognatio crimen.

Cultus disparitas vis ordo ligamen-
honestas. Si sis affinis si forte cohibere
negbis. Nec associanda vetant nubia
facta retractant. **P**ro horz aliquali
breuissima declaratione nota qd error
intelligit o persona non o fortuna vel
bonitate: cu scz quis ohibet cuzberta cre-
dens esse Lutherina: cu qua scz intede-
bat cotrahe. **C**oditio intelligitur o
coditioe seruili: scz cu quis otrahit cuz
serua credens ea esse libera. **N**a si liber
ohibet scieter cu serua tenz matrimoniū
z similiter si cotrahit seruus cu libera
credens esse seruā. **I**de videtur si ser-
uus cuz serua: licet crederet ee libera.
Cotū. s. solene p pffessione z tacitam
vel expressā alicui religiōi approbate:
talis etiā esset excōicatus. **C**ognatio q
est triplex. s. naturalis spūalis z legal
naturalis dī p sanguinitas: z hec hz tres
lineas. s. ascendentiū: vt pater z auus z
huiusmodi. descendentiū: vt filiū nepos z
hi collateraliū: vt frēs sorores z huius
modi: z hz quelibz linea quatuor gra-
dus exclusiue: pēcipue collaterales. naz
inter ascēdētes z descēdētes vī ee ppe-
tua phibitio hic est etiā excōicatio.
Cognatio spūalis hz etiā tres grad
z ohibetur in baptismo z confirmatiōe.
Primus est inter tenētē ad baptismū
vel cōfirmationē z eam que tenetur: q
dicit paternitas vel filiatio. **S**ecūd
est inter patrē z matrē carnalem eius
qui tenet z eū qui tenet cu vxore ei: z
dī paternitas. **T**ertius ē inter filios
naturales eius q tēz illā que tenetur:
z dicitur fraternitas. **C**ognatio ter-
tia. s. legalis que fit per adoptionē hz
tres lineas vel gradus. Primus ē iter
ipsū adoptatē z filiā quaz adoptauit:

ae etiā filiā ipsius adoptati. **S**ecūdus
est inter vxores adoptatis: z ipsū ado-
ptatū: ac etiā vxorem adoptati: z ipz
adoptantē. **T**ertius est inter filios nā-
les z legitimos adoptatū z ipz adopta-
tū: z hoc tñ cu ipsi filij sūt i ptate pīs
Erime istud qd hz dirime cotractum
z implere cotraheñ. intelligitur tñ de
duobus criminibus i duobus casib.
Primus est q cu mulier machinat
cu effectu in mortē vxoris alteri vt ha-
beat illū in viz: vel econtra vir i mōtē
alterius viri vt habeat illā i vxore zc.
Secūdus cu qs dat fidē alicui con-
iugate ducere eam in vxorem post vi-
ri sui mortē: z cu ista pmissiōe segtur
adulteriū. **C**ult^o disparitas: vt si fidel
oibat cu iudea vel pagana permanēte
in infidelitate: secus si cotraheret cum
heretica. nam tunc tenet: s. cohabitare
nō debēt si esset ei periculū incurrēdi
i heresim: z peccauit mortaliter obens
cu tali. **V**is violentia. s. absoluta impe-
dit z dirimit: z similiter violentia per-
metū q potest cadere in constantes vi-
rum: z continetur in hoc versu. **S**tu-
pri atq status verberis atq necis. nisi
postea de inuito efficiatur volūtarius
Ordo itelligitur de ordine sacro: idest
subdiaconatu: z supra. z talis otrahēs
esset excōicatus. **S**eci i sacris vti pos-
sunt cotracto sed nō possunt cotrahe.
Ligamen. i. si sit alteri ligatus p cō-
iugū: etiā p vba o presenti nondū con-
sumatū. nā talis nullo mō potest altēi
matrimonialiter copulari: nisi ille cu
quo cotraxerat pfiteatur in aliquā re-
ligionem. **E**t si recederet vnus cōiugū
ita q per multos annos alter nihil au-
diret de eo non liceret alteri otrahere

nisi sciret de morte eius. **H**onestas
idest publice honestatis iusticia q̄ ori-
tur ex sponsalibus contractis cum ali-
qua: cum qua postea non sequitur ma-
trimonium propter mortem vel aliaz
causam. nam cum nulla consanguinea
illius vsq; ad quartum gradum con-
trahere potest. **A**ffinitas est proxi-
mitas que contrahitur per eum q̄ du-
xit uxorem: et omnes consanguineos ux-
oris vsq; ad quartum gradum et ux-
orem ipsam et omnes consanguineos vi-
ri eius vsq; ad quartum gradum: nec
illa mulier potest contrahere cum aliquo.
Et nota q̄ affinitas contrahitur eti-
am per fornicarium coitum: ita q̄ ille
qui fornicatur cum aliqua non potest
contrahere matrimonium cum con-
sanguinea aliqua eius vsq; ad quartum
gradum: neq; illa mulier potest con-
trahere cum aliquo consanguineo for-
nicantis cum ipsa vsq; ad quartum gra-
dum: et scienter contrahens in huiusmo-
di gradibus affinitatis est excommu-
nicatus. Sic forte coire nequibus.
Impotentia exercendi actum con-
iugalem que potest provenire: vel ex fri-
gidityte naturali: vel ex maleficio: vel
indispositione membri genitalis viri
vel mulieris. **D**e his omnibus im-
pedimentis habes plene in quarta par-
te summe ti. **S**ed nota q̄ non oportet
nec expedit interrogare omnes co-
iugatos sigillatim de his impedimen-
tis: sed de illis tantum de quibus pos-
sit presumi haberi: et precipue de impe-
dimento criminis vel cognationis vel
publice honestatis: sed multo magis de
affinitate. Si tamen quis cognosceret
consanguineam eius cum qua iam contraxit

per verba de presenti: et multo magis si iam
consumavit matrimonium: matrimonium
quidem tale non diuidit: sed amittit
ius petendi debitum: ita q̄ petere non
potest absq; mortali peccato: tenetur ta-
men reddere exactus. Idem de mulie-
re que permittit se cognosci a consan-
guineo viri sui. Si vero anteq̄ contra-
xit per verba de presenti cum aliqua
cognouit consanguineam eius: ita q̄
semen admisit intra claustra pudoris
non potest iam habere illam: et si iam co-
sumasset cum illa non tenet matrimonium
nec in hoc potest dispensari cum illa
nisi per papam. Unde ante dispensa-
tionem semper peccat mortaliter exigens
et reddens debitum sciens dictum impe-
dimentum. Alter vero coniugum nesciens
excusatur de peccato ex ignorantia facti
probabilis: de his et omnibus alijs quan-
do casus occurrunt: vide plene in summis.
Si contraxit matrimonium claustrum
quod mortale est propter prohibitionem ec-
clesie. **S**i habens votum simplex con-
tinentie contraxitq; matrimonium pec-
cauit mortaliter: nisi sit dispensatus a pa-
pa prius: et tenetur adimplere votum
vsq; ad consumationem matrimonij:
nam ipso consumato impotens fit ad imple-
ndum: et exactus omnino tenetur reddere ex-
presse vel interpretatiue petenti: sed exigens
non potest sine dispensatione aliter peccat mortali-
ter. **S**i contraxit cum aliqua: vel mu-
lier cum aliquo per verba de futuro:
et post matrimonium cum aliqua contraxit
vel de futuro vel de presenti mortaliter pec-
cauit propter fractam fidem: nisi de coitu
mutuo se absoluerint: quod fieri debet per iu-
diciu[m] ecclesie. Vel nisi aliquis septem
casuum superuenierit: quibus solui possunt

sponsalia quos habes in sumis. **S**i post matrimonium contractum p verba de presenti contraxit cū aliqua mortaliter peccauit: nec tenet matrimonium: etiam si esset consummatum: et filios genuisset: sed oportet redire ad primum: nisi ille cum quo prius contractum est: ingressus esset religionem ibidem professus: vel nisi cum eo papa dispensasset in secundo: in quo tamen secundum theologos dispensare nō potest: sed quia difficile ē disputare d potest pape si sine surreptione obtenta est forsitan transire potest. **S**i contraxit matrimonium: vel filios: vel filias iunxit matrimonio ante etatem legitimum: quia prohibitum est. **E**tas autem legitima sū iura est in duodecimo anno: si est femina in quatuordecimo: si est masculus. s. ad contrahendū p vba dē presenti: et ad cōsumendū mrimoniū. **S**i cōsumauit matrimoniū aū bñdictionem nuptiarū est mortale: vbi s. cōsumptū est bñdici nuptias: qā contra phibitionē ecclesie. et hic aduertendū est: qūis sponsi non cōsumunt matrimonium cum sponsis ante benedictionem: in multis tamen locis multas turpitudines et corruptelas faciunt cā eis illas visitando. vnde interrogandum est de his vbi ista reperiuntur. **S**i celebravit nuptias tēpore phibito ab ecclesia quia mortale est. **T**empora autē prohibita sunt ista: scz ab aduētū vsqz ad epiphaniā: et a septuagesima ad octauā pasche: et a tribus dieb⁹ ante ascensionem vsqz ad octauam pentecostes exclusiue.

De actu et peccatis commissis in eodem.

Sciendum est qd in actu hoc coniugali aliqua sunt: vbi est dubium vtrū sint mortalia an venialia. **A**liqua vero sunt que sunt manifeste mortalia. **A**liqua in quibus est veniale. **A**liqua in quibus nullum peccatum. **P**rimo quidem mortale est: si exerceatur talis actus extra vas debitum: vel etiam si intra vas debitum: tamen nō sciipit semen ad euitandum generatōz. **S**i ex tactibus impudicis ex actuz matrimonij sequit⁹ pollutio in altero ipsorū. **S**i exerceas actū cōiugale habet appetitum deliberatum ad aliam. **S**i se habet ad eam ita inordinato affectu in actu coniugali: ac si non esset vxor eius: qd etiam opus carnale ageret cum illa vel alia: difficile tamen est hoc discernere et cognoscere. **S**i alter alteri omnino exigenti denegat debitum sine causa legitima: propter qd exigens incurrit incontinentiam vel graue scandalum. **E**sset autem causa legitima si notabiliter timeret notabile nocumentū persone: vel coniugis vel prolis in vtero: vel quia ex adultēio cōmissio perdidit ius petendi debitū: vel et si i loco sacro peteret: qz sic loc⁹ violaret⁹: vel et i publico quia cōtra debitā honestatē. **N**ō est autē legitima cā oī nō denegādi debitū petētū i die ieiuniorū vel festorū solēniū: vel ira quā habet adinuicē p paz tēpus. **D**ubium de mortali qd quidē seruat vas debitū: s. modus i debitū: puta si lateraliter: vel a parte posteriori accedat ad vas debitū: vel mulier supgrediat⁹ viz i quibus modis: et precipue i vltimo aliq dicūt esse mortale. **A**lij vō vt **A**ho. et **A**lber.

dicunt quod non est mortale de se: sed potest
esse signum mortalis concupiscentie: nec
per hoc impeditur generatio: et si non ita aperte
preceatur. unde in huiusmodi non precipi-
pitare sententiam: nec denegare absoluti-
onem perseveranti in huiusmodi. Sed
detesteris et prohibeas quantum potes.
quando vero hoc etiam fieret primo
et secundo modo propter periculum
abortus: forte tunc esset sine peccato.

Dubium etiam de mortali est tempore
mestruorum: et precipue in exigente scien-
te talem defectum: quem quidam ponunt
esse mortale: precipue quando non est
quasi continuus sed consuetus ut men-
strum. Alij dicunt contrarium: ut de
pal. et hec opinio est communior. Unde
nec propter hoc deneges absolutio-
nem sed prohibeas quantum potes de
exactione exigentis: et exactum admo-
neas: ut non assentiat exigenti: nisi ex
hoc timeatur de eius incontinentia.

Dubium est etiam de exigente debi-
tu a coniuge permanente in adulterio:
siue occulto siue manifesto quod ipse no-
uit. Hoc quidam dicunt esse mortale in exi-
gente: quia facit contra constitutionem ecclesie
ut notat. 32. q. i. c. si quis uxorem. et hoc
firmatur in summa pisana. Sed in summa
confessorum et archidiaconus in 2. so. mi-
tigant hunc rigorem excipientes casus: ut
hoc cum faceret exigens ad puicem. inco-
ncontinentie sue. 33. de. 2. pal. multo magis
mitigat hunc rigorem: ut cum non spectatur
emendatio ex hoc permanente in adulte-
rio: sed potius deterioratio non peccat exi-
gens saltem mortaliter. Veniale autem est
cum exigitur actus coniugalis: et si debito
servato vase et modo: tamen principaliter
intentione delectationis consequendi: ita tamen

quod stet intentio infra limites matrimonij
Si exerceatur actus coniugalis propter
sanitatem corporalem peccatum est: quia
non ad hunc finem ordinatum est veniale
tamen puto esse peccatum. In solenni-
tatibus et ieiunijs exigere debitum aliquod in
firmitate: scilicet concupiscentie ductus sine
preceptum tamen sacri temporis vel ecclesiasti-
ce exhortationis veniale est. 33. de. 2. ho. et
Rai. sed reddens non peccat: cum timeret de
incontinentia vel scandaloso coniugio: pecca-
ret autem si negaret omnino. In tem-
pore vero pregnationis exigere venia-
le est: si tamen non est periculum abor-
tus: reddere vero nullum peccatum est.
An te purificationem post partum exi-
gere servat alijs circumstantijs non virum mor-
tale secundum Basil. Reddere vero non volun-
tarie nullum. Exigere etiam vel reddere
debitum ante ingressum ecclesie pro partu:
quod se non videtur peccatum: et possunt mu-
lieres intrare ecclesiam ante quadra-
gesimum diem absque peccato: in quo tamen
est servanda consuetudo patrie. Accus-
ipudici qui ibi exercent non pertinent ad
opus: sed ad exercitium delectationis: ut ta-
cet et oscula et huiusmodi fordidate con-
ter sunt venialia: quous ibi posset esse tanta
actu inordinatio quod posset esse peccatum mor-
tale. sine peccato autem exercet actus coniu-
galis cum sit causa proles suscipiende: vel
et cum sit causa reddendi debitum servat
tamen alijs debitis circumstantijs. Debet
tamen exactius omnino reddere: et precipue
vir uxori: non solum expresse: sed
etiam per signa petenti: nec vir debet
uxorem auertere ne petat propter pericu-
lum. Sit in tertio modo secundum aliquos si-
ne peccato: scilicet cum sit causa vitandae
fornicationis in se: vel in coniuge suo.

Interrogationes fiende circa statum
matrimonij.

Quæ predicta sic possunt fieri
interrogationes. et primo si usus
est matrimonio extra vas de-
bitum. Si aliquid fecit ad evitandum
plem modo indebito licet in vase debi-
to et quomodo. Si videtur matrimonio habu-
it intentionem ad aliam. Si tempore menstruo-
rum exegit vel reddidit. Si in diebus festorum
vel ieiuniorum. Si tempore pignationis: preci-
pue prope partum: vel ante purificationem post
partum. Si exegit vel reddidit a perma-
nente in adulterio. Si principaliter causa
delectationis: aut alia et qua causa: et circa
huiusmodi iudicandum est de peccato mor-
tali vel veniali iuxta predicta: ut patet in
summis. Si omnino negavit debitum petenti
Si ex actus coniugij per tactum secuta est pol-
lutio in altero ipso. Si excommunicatus
aliquo vinculo existit matrimonium. scilicet excom-
municatione maiori peccavit mortaliter: et preci-
pue quoniam sciuit: et hoc quod precipitavit in divi-
nis. scilicet sacro matrimonio. Idem videtur
de minori excommunicatione si eam novit: quia
separat a susceptioe sacrorum: et matrimonium
unum est unum ex sacramentis ecclesie.
Si ex his in peccato mortali existit matri-
monium videtur mortale: quia sacramentum
suscipit in mortali scienter: precipue vero
videtur mortale pertrahendo per verba de
presenti: quia ibi est essentia sacramenti. Si
existit cum aliquo persona per verba de presenti vel de
futuro non intendens habere illum: vel illam
in coniugio: sed tantum copulam carnalem extorquere
mortaliter peccavit. et quoniam non fit ibi re-
aliter matrimonium: cogendus tamen est in foro
conscience illam ducere: vel aliter illi satisfacere
maxime si est secuta copula: in quo tamen
casu ecclesia iudicat et matrimonium: et co-

geret illam: cui obedire tenet. Si vir non
puidit uxori et familie de necessariis nisi
tamen superfluis. Si nimis eam exasperavit
minis verbis vel factis. Si zelotypus: et
ex hoc nimis suspectuosus contra eam fu-
it vel nimis remissus in cura eius.

Si uxor inobediens: et contumax et sui sen-
sus fuit erga virum. Si nimis inculta
et negligens circa gubernationem domus
Si irreuerens et discolor ad soceros et
cognatos. Si nimis dedit de rebus vi-
ri parentibus suis: vel pauperibus plusquam
debitum. Si dedit licentiam viro coeundi cum
alijs mulieribus cum peregrinaretur et mor-
tale. Si mulier non vult legem virum transire
retere domicilium ad quod tenet: nisi eam
traheret ad peccatum: aut dubitaret de
morte sua: aut esset vagabunda. Si uterque
filios educavit in timore dei: et in obe-
dientia mandatorum eius.

De principibus rectoribus et baronibus. c. 2.

Quæ principes rectores et ba-
rones seculares sic possunt fi-
eri interrogationes: et prout fu-
erit expediens secundum conditionem perso-
narum. et primo.

Quod si per usurpationem et iniusto titulo ob-
tinuit dignitatem regimen vel dominium civi-
tatis vel castri: quod mortaliter peccavit: et
spiritus in ipso manet: dum tenet hoc usurpationem
nisi per modum titulum sibi iustificasset: nec
ibi ante iustum titulum poterit exercere iudicia
sine mortali. Si ambitiosus fuit ad di-
gnitates et regimen nimis aspirans: et
si intendit negligere iusticiam ad reg-
rendum amicos: ut sic in dominio per-
maneant mortaliter peccat.

Quod si plures ecclesiasticis: vel alijs superi-
oribus suis non fuit obediens: et admoniti-
ones et correctiones ab eis factas non

sustinuit patienter: et si contempsit mortali-
ter peccauit. ¶ Si sententias exco-
municationis vel interdicti non cura-
uit: aut sic ligatus diuinis se igessit quod
est mortale. ¶ Si propter crimen eius
ciuitas est interdicta: quod est sibi ad-
maius iudicium. ¶ Si propter exco-
municationem latam in se iudices vel
actores vel ministros grauauit: quia
ultra mortale est excommunicatus. ¶ Si
de factis aut defectibus ecclesiasticarum
personarum ad eum non pertinetibus se intromi-
xit: vel trahendo ad suum iudicium: et huius
modi peccauit mortaliter. Et si cepit vel
capere fecit vel percutere vel incarcera-
re clericos vel religiosos etiam delin-
quentes est excommunicatus: si non ha-
buit prius licentiam a prelato suo. ¶ Si
electionem alicuius malitiose impediu-
it vel per violentiam aliquem intromisit: vel
si grauauit aliquod monasterium vel colle-
gium eo quod nolebat eum eligere per quem roga-
bat est excommunicatus ultra mortale.
¶ Si prohibuit subditis ne uiderent cle-
ricis necessaria: vel eis panem coquerent:
ex quo non habuit ab eis quod uoluit.
¶ Si patronatus ecclesiarum de nouo sibi
usurpauit vel bona vacantium ecclesiarum aut
monasteriorum ultra mortale est excommunicatus.
¶ Si poluit tallias vel collectas vel alia
grauamina clericis vel alijs personis ec-
clesiasticis sine licentia pape: si non desistat
post admonitionem est excommunicatus.
¶ Si fecit statuta vel leges contra libertatem
ecclesiasticam vel iudicauit contra ea: vel
dedit consilium ad hoc: vel non remouit si
potuit: ultra mortale peccatum est excommuni-
catus. Si noua pedagagia instituit in his au-
ctoritate a principe super his: vel antiqua seu
noua pedagagia augmentauit excommunicatus est

secus si fecit hoc cum licentia principis et cum
rationabili et non tenuit stratam publicam
securam ut debuit: peccauit mortaliter
et tenetur ad restitutionem. Si a cleri-
cis et religiosis thelonium pedagium
seu gabellam accepit pro his que defe-
runt: vel deferri faciunt non causa nego-
ciationis grauiter peccat et est excommunicatus.
Quamuis aliqui ut Io. cal. hanc non ad-
mittant: quia non est recepta: et papa scit
et tolerat: immo ipse facit in terris suis
sed tutius est ut obseruetur. Si publi-
cos usurarios alienigenas et non inde-
oriundos ad fenus exercendum in ciui-
tatibus suis admittit: vel admissos inde
infra certum tempus non expellit est excommunicatus.
Et idem si ciuis exiens dedit ad hoc consilium
vel fauorem: hoc uerum est si talis est persona
ecclesiastica huiusmodi. scilicet dominum temporale. nam dominus
secularis non est excommunicatus: sed est excommunicatus
et usurarius. de usu. li. 6. non tamen episcopus et sanctus in-
currunt sed alij. Item si ciuis exiens de-
dit ad hoc consilium vel fauorem. Si
nauigantes indistincte depredatus est
vel depredari fecit: vel hoc factum nomine
suo ratum habuit ut pirrata excommuni-
catus est excommunicatione papali.
¶ Si nauigantes expoliauit: vel res
eorum ad portus terrarum suarum a ma-
ri delatas sibi appropriauit: quod est
rapina: et excommunicatus est secundum aliquos.
¶ Si incendia fecit vel fieri fecit diruit
vel fregit ecclesias vel loca religiosa est
excommunicatus: et si esset denunciatus
esset casus papalis. Si emunitatem ec-
clesiarum violauit: et faciendo capere
homines in eis propter debita aut ma-
leficia in ecclesia vel locis privilegiatis
sacrilegium committit: et potest excom-
municari: et est mortale. secus est si robustiores

ecclesiarū illuc fugientes: vel violatores ecclesiarū: quia tunc propter hoc nō gaudet immunitate ecclesiarū. Si ecclesias vel personas ecclesiasticas siue privilegia earum violauit: vt multi tyranni faciunt. Si fecit reprefalias vel permisit fieri: aut ab antiquo consuetas fieri fecit contra personas ecclesiasticas est excommunicat⁹: nisi illas reuocauit infra mēse. c. et si pignoratōes de iur. et dā. da. Utz aut liceat facē reprefalias dō laicos: vide i 3^a pte. sū. ti. z.

¶ Si ad ecclesias i qb⁹ patron⁹ fuit nō posuit idoneos: vel non repntauit: s; i eptos et ideotas: vel pcurarios et alios malos pntauit: vel subditos suos ecclesiarū psonas tales eligere aut suos pntare persuasit sic mortalit⁹ peccauit.

¶ Si cepit pecuniā vt aliquē pntarē cū eēt pson⁹: vel supplicaret pape vel epō p bñficio alicui pferēdo simoniāz omisit: vel ēt absq; pecunia si porrexit pces p idigno ē mortale: et simoniac⁹.

¶ Si fuit fautor: vel defensor hēticorū aut etiam scismaticorū peccauit mortaliter: et est excommunicatus. Si impediuit volentes recurrere ad forum ecclesiasticū sup cās q ad ipm forū p tinent: ne. s. corā ecclesiastico iudice hī cause agitentur: vel ad hoc dāns pñliū auxilium vel fauorem est excoicatus.

¶ Si bellū assūpsit iuste: vl fuit adiutor iuste bellantis: qz oīa mala que inde sequūt ei reputāt ad culpā: et tenetur ad restitutōez oīūz dānorū inde sequētū: et hoc nisi ad adiunādū cū tenetur: et fuidū: v; qz miles aut ei⁹ vassallus. tal. n. adiunās cū ē dubiū an bellū sit iustū excusat. 23. q. i. c. qd culpā. n. aut excusaret si sciret bellū eē iustum.

¶ Si pñliuit exns i officio cōitat: q. s.

assumat iustū bellū tenet ad oīa mala et dāna: nisi pponet i pñlio mā mō falso tāq; eēt iustū: tūc enī ignorātes: vident excusari. De mā belli: et quando iustū dicatur: vide i sum. in 3ª pte. ti. z.

¶ Si idiscretos et tyrannos officiales fecit seu pposuit terris suis: tenet de dānis et malis eorum: si sciebat eos eē tales: secus si ignorabat: nisi cū audiss; non remouerit eos si potuit. Si iniustas exactiones seu collectas imposuit rapinam cōmisit: et que dicat iniusta tallia seu collecta: et quomodo satisfacē debeat: vide in 3^a parte. ti. z. Si posuit indeos in officijs publicis: quod prohibetur. xij. q. 4. c. constituit. Si ea que sunt comunitatis appropriauit sibi: v; siluas scilicet et campos: et hī mortali ter peccauit: et tenetur ad restitutionez.

¶ Si liberos hoīes i fuos sibi subiecti christiani enī nō pnt redigi in fuitutes rōne belli: vel etiam capti nō pnt licite emi in fuos: vel empti vendi: et enī ab alijs nō pnt: sed ifideles bñ redigūt in seruitutem: et enī et vendi possunt. capti in iusto bello: qui si postea efficiantur christiani: non tamen ex hoc liberantur a seruitute: quāuis sit piū hoc facē.

¶ Si a decedētib; sine filijs accepit bona iporū nō pmittēs eos testari et legare ad placitū nisi talis patria hēret talem subiectōez a tpe cui⁹ nō ē memoria in 3^a rīū. Si nimis vindicatiu⁹ fuit. Si hoīcīda: mutilatōes: incarceratōes: vulnera et hī seua sine iusticia: vel cum iusticia sed ex odio et vindicta fecit pcurauit vel pmisit: et hī grātia sunt mortalia.

¶ Si torneamēta vl duella fieri fecit vl pmisit vl ludos vel spectacula piculosa aīe vl corpi: vt pñcere lapides ad iuicē vel repntatōes turpitudinū fieri

fecit vel permisit: et non prohibuit: si sine grati scandalo potuit remouere mortaliter peccauit: di. 83. c. error. Si leges statuit quas non debuit vel potuit: quia scilicet iniquas mortaliter peccauit. Si nimis durus fuit ad dispensandum vel parcendum in quibus potuit: vel contra nimis facilis ad parcendum delinquentibus in iudicium iusticie et utilitatis communis. Si feuda vasallis suis absque iusticia dene gavit: vel seruicium indebitum ab eis exegit aut fidem non seruauit. Si ipse existens vasallus alterius non fuit fidelis domino suo ut debuit: secundum quod in iuramento fidelitatis exprimitur: vel obsequium debitum non prestitit: vel aliquis iniuriam fecit domino. scilicet alienando feudum aut diminuendo: vel aliquis hoc mortale est et tenetur de damnis. ¶ Si tutela alicuius sibi commissam non fideliter egit: sed bona illius consumpsit et dissipauit mortale est: et tenetur de damnis. Si in terra sue iurisdictionis sustinuit iniustas measuras: aut iniusta pondera: aut iusta precia reze venalium scient mortale est: et teneri videtur si commode potest obuiare. Similiter peccat si inducit: vel sustinet malas consuetudines aut corruptelas. Si tolerauit aut sustinuit publicos usurarios inde propter hoc recipiens certam quantam vel summam annuatim: mortale est et tenetur illud sic acceptum restituere non usurario: sed creditoribus eius a quibus usure sunt extorte secundum Iohannem. Si pignus aliquod habuit cuius fructus non computauit in sortem usura est. Et de alijs speciebus usure: si in aliqua offendit vel fuit particeps de quibus. scilicet in. 2. pte. tit. de us. ¶ Si penas vel emendas pecunie propter cupiditatem vel odium propter correctionem delinquentium accepit vel ultra debitum extorsit: vel penas corporales: aut mort

in pecuniaria propter auaritiam contra iusticiam commutauit mortale est. Si permisit in terris suis latrones inualescere vel maliciose eis fauens: vel ex auaritia nolens expendere ad securandam patriam mortale est: et tenetur de damnis et rapinis factis si commode poterat obuiare. ¶ Si iusticiam vendidit vel munera iniuste accepit. scilicet per administrationem iusticie: vel alias iniusticiam fecit in iudicando: vel fieri fecit mortale est. Si fides promissam violauit etiam inimico: nisi prius ille violasset mortale est. Si obsides suos non liberauit mortale est. Si viduas et pupillos contra oppressores non defendit cum potuit. Si treugas non seruauit. Si nimis superfluus fuit et curiosus in vestitu et apparatu equorum et familie cum canibus et auibus: edificijs communis nam ut possint facere hoc populus emungit populos usque ad sanguinem facientes multa iniusta. Si fecit edificari domos suas: vel laborare in agris suis vel vineis vel ligna portari per rusticos vel colonos et non soluit eis plene de labore suo: nisi ad hoc ex debito tenerentur vel si diebus festiuis fecit pro se laborare mortale est: sicut in primo casu quod tamen multi faciunt et male: nec subditi debent obedire. Si nimis se occupauit in venationibus et aucupijs: vel quod peius est subditos in his grauando inducens ad huiusmodi: et quod pessimum in diebus festiuis: et non auditis diuis ut missa propter quod dominus peccat mortaliter et occisus ipse reus est omnium. ¶ Si propter discursus in hoc destruxit segetes aliorum tenetur eis de damno: vel permittit accipere: vel fecit de blado et feno aliorum a suis propter equos suos tenetur de damno. Idem et de alijs fructibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.5.22

assessore fm gt. Si aut papa alicui cas
 delegauit: no vr q aliqd possit petere
 nec et expensas: si sua sibi sufficiunt: nisi
 oporteat eū exire: vel plus q̄s domi ex
 pendere. **R**ai. **U**ul. Si iudex ecclesi
 asticus ordinarius vel delegatus tra
 conscientiam et contra iusticiam: et in
 grauamē alteri? part] i iudicio quicq̄s
 facit p grām: vel p pecuniā incurrit su
 spensionē ab executiōe officij per annū
 condēnandus ad estimationem lit]: o
 qua vide in quarta parte ti. Si iudex
 ecclesiasticus excommunicationis sen
 tētiā suspēsiōis vel iterdicti nimis de
 facili fulminat: aut sine pmissa admo
 nitōe: vel sine scriptis: vel alis p ordinez
 iuris grauiter peccauit: de his i. 4. pte
Si iudex qcuq̄s dilatoēs aliquas p
 ius fecit: et si ordinē iudiciariū nō fua
 uit. Si pte alterā p iusticiā grauauit.
Si reo fec qōnes vel positōes seu i
 gñitiones ad quas rēdere nō tenebat
Si appellatoēs legitimas nō admisit.
Si dolose locum appellandi dedit.
Si p^a appellatoēz legitimā nibilo
 min⁹ i cā pcessit. Si in dubijs magnis
 peritos non consuluit. Si allegatoēs
 friuolas admisit. Si pauperibus vidu
 is orphanis non subuenit: et in aduoca
 tione nō puidit: in qlibet istoz vr esse
 mortale cū sciēt delingit. Si iudex illici
 te relaxauit penā debitā reo. qd fit tri
 pliciter. Uno? qz non erat sūm⁹ iudex
 s. pnceps: nec ei publica ptās est plena
 rie cōmissa: s. vt iudicet fm leges et sta
 tuta ciuitat]. 2° inō qz et si habet plena
 riā ptātē is tñ q passus ē iuriā non af
 sentit sibi remitti: s. vult reū puniri. 3°
 mō qñ et si iudex hz plenariā ptātez: et
 lesus vult remitti: tñ nō ē cā iusta recip.
 vtilis s. nocina. s. pbes icēniū delinquē

di. **A**bo. in qolibet: et peccat mortaliter
Nō q q fingit fraudulēt cām aliquā
 p quā iudex aliqs vadat vel mittat ad
 aliquā mulierē p testimonio ferendo
 ē excōicat. c. mulieres. de iudi. li. 6. Si
 debitam penam auxit vel minuit cum
 non possit vel deberet: quando possit
 vel non: vide in tertia parte sū. ti. 3. Si
 etiā mutare posset: vide ibi. Si iudica
 uit fm allegata et probata condēnans
 quem nouit inocentem: qui tamē vtz
 peccet vel nō vl excuset: vide i. 3. pte sū.
 ti. 3. Si mīster iudicis exns execut⁹ est
 iūquā sniām et iniustā. si p certo scit ino
 cētē nō excusat a peccato. **R**ai. sec⁹ si
 dubitat: qz tūc excusat ppter obediētiā
De penitētiā vero ad iudiciū hēs i
 3. pte. ti. 3. c.

De aduocat] pcuratorib⁹ et nōrijs. c. 4
Quia aduocatos pcuratores
 et nōrijs itrogādū ē pmo. Si
 posuit se aduocādū cū pro
 hibēt i iure sciēt hoc faciēs vr peccat
 Prohibet aut infidelis et excōicat⁹ ex
 cōicatōe maiori: necnō religiosus nisi
 p mōsterio: et de mādato sui plati: sed
 et clerici in sacris: vel et i miorib⁹ sed et
 bñficiati phibēt aduocare i iudicio se
 culari: nisi in cā propria: et p ecclā sua
 vel p iūctis vel miserabilibus psonis
Sūt et alie psonē phibite: d qb⁹ hñ. 3.
 q. 7. s. tria. Et int alios phibet sodo
 mīta pēpue notori⁹ d iure vel d facto
 Iudex vel assessor etiā nō pōt esse ad
 uocat⁹ i cā i q ē iudex: nec clericus p
 exneis p ecclām suā. **R**ai. **S**i aduo
 catus vel pcurator sciēter defendit cāz
 iniustam peccat mortaliter: et tenet al
 teri pti de oī dāno inde habito. **A**bo.
 nisi satisfaciāt dīctū q pncipalr tenet
 si scit iniusticiam: qñ. s. obtrinet omnem

victoria cāe. Si dō ignorāter iustam
cām defendit. s. putās iustā excusat f3
modū r3 consuetudinē regionis: quod igno
rātia excusare pōt. **Th.** Et si ex igno
rātia crassa peccat mortaliter. Si i pñ?
credebat iustā: s3 i pcessu cāe videt in
iustā d3 deesse v3 deserē cā: r3 nō vltēri
us pseq: al3 peccaret: r3 si obtinet victo
riam cause tenet leso ad satisfactionē
nō tñ d3 eā pdē aduersario: vel secre
ta sue cāe reuelare: sed iducē cliētuluz
suū ad cedendum vel cōponēdū cū ad
uersario suo suū dāno aduersarij. **Th.**
dū aut ē ei dubia vsq3 ad finē l3 pseq
semper illam sine peccato. **Uul.** Si
aduocando vsus est debito modo f3
Rai. Si pduxit falsos testes v3 produ
ci fecit vel corruptos. Si iduxit falsas
leges seu alias pbatōes falsas iuris vel
facti. Si mentitur vel mentiri fecerit:
vel docet cliētulū suū in iudicio. **Si**
dilationes nō necessarias querat i gra
uamē partium. Si appellat sciēt3 tra
iustā suā i q̄libet hor3 videt mōtale
Si nō fidelit3 cāz foueat q̄tū iusticia
suadet omittēdo de cōtīgētib3 ex ne
gligētia vel notabili ignorātia: in quo
posset esse mortale. Si peccat aut di
cēdo puicia: vel vociferando. Si prodi
dit secreta aduersario suo: r3 si p predi
ctū modū viciat iustā cām tenet leso d3
oī dāno ide secuto. Si amittit iustam
cām ppter suā ifidelitatē vel negligētiā
vel ignorātiā tenet cliētulo suo de oī
dāno. Si aduocatus nō prestauit pro
ciniū i iusta cā paupum r3 miserabiliū
psonaz. nā si nouit talē cām: r3 scit illū
p se nō posse iuuari: q nō h3 ad soluen
dū: nec aliū videt q velit eū iuuare. p
pter qd amittit cāz tenet grat3 iuuare
si pōt: al3 v3 mortale. **Th.** r3 **Rai.**

Si imoderatū salariū accipit d3 sua
aduocatōe. nā moderatum petē pōt: r3
aduocat3 r3 iuriscōsul3: vt dicit **Aug.**
i4. q. 5. c. nō sane. q moderatū sumit
ex q̄tuor. s. ex q̄titate cāe: ex labore ad
uocādi: ex scia: r3 faciēdia aduocandi:
ex consuetudine regionis: r3 fm hoc mag3
r3 min3 pōt accipe fm **Rai.** vel ab iūto
cū facit pactū vel ex postfacto cōpleto.
Sed ex quo cā ē icepta necdum finita
nullū d3 facē pactū cū litigatore quem
accepit i propriā fidē: q3 posset eē occa
sio magni piculi. 3. q. 7. §. p̄terea. Item
nō l3 pacifici de q̄ta cū aduocato: v3 de
cima vel cētesima: sed de quāta l3 mo
derate tñ fm iura. de hac materia vi
de plene in tertia parte sūme. ti. **Si**
iurispit3 exis i cā quā nouit iniustam
cōsuluūt quō obtineret mortale est: r3 si
viciat ex p̄silio ei3 tenet leso de damno
Si ex ignorātia crassa male cōsuluūt
Si nō cōsuluūt paupib3 nō hñtib3 ad
soluēdū. Si nimis petijt: idem dicēdū
est sicut de aduocato. **Si** procura
tor existens defendit sciēter iniustā cāz
Si nō fideliter r3 solite fouet iustā
Si paupib3 non prestauit p̄ociniū
Si nimium petijt salariū idem di
cendum quod de aduocato. **Si** no
tarius existens aduertenter falsauit in
strumenta peccauit mortaliter: r3 tene
tur de omni damno secuto. **Si** ma
liciose occultauit iura aliorum seu in
strumenta: r3 nō assignauit: aut destruxit
vel alijs dedit vltra mōtale tenet d3 oī
dāno. **Si** ex ignorātia nō bili v3 negli
gētia male dictauit iustā vel testamēta
cū defectib3: vñ oriūt litigia v3 pdūt
bona alioz peccat mortaliter: r3 tenet
de omni damno leso exinde. **Si** su
it rogatus in testamentis eorum q nō

erant sui sensus sciēter tanq̃ vsū rōis
liberum habentium: mortale est: et te-
netur de omni damno lesis. ¶ Si i in-
strumentis suis non est vsus solēnitati-
bus legalibus: vñ validat̃ actus: quia
mortale ē: et tenet̃ d̃ oī dāno. Si fecit
instr̃a i fraudē vsuraz sciēt̃ mōtale ē
et est periur̃. Si notari⁹ i officio ē sala-
riatus sufficiēt a cōitate: et accipit etiā
ab his p quib⁹ scribit litteras: gr̃as et
hi⁹: vel nō salariat⁹ a cōitate accipit d̃
cōsuetudine p labore suo vltra debitū
et equitatē peccauit et tenet̃ ad restōez
¶ Si dieb⁹ festiuis sui necessitate: s; ex
cupiditate fecit instr̃a: vel copiauit vel
exēdit scripturas cum posset differre
mortale vñ. Si fuit rogat⁹: vel dictauit
vel redegit in scriptis statuta contra li-
bertatem ecclesiasticā mortaliter pec-
cauit: estq; excommunicatus.

¶ Si nōius exñs epī p scribēdis nōi-
bus ordinādoz: vel lris ordinationū ac-
cepit pecuniā si salariat⁹ est ab epō si-
monia pmissit. Si vñ nō salariat⁹ satis
accepit: vt de lucro accipet ordinatoz
simonia ē: d̃ q̃ vñ plen⁹ i. z. pte. t. i. c. i.

¶ De doctorib⁹ et scholarib⁹. c. 5.

Quādo circa doctores et scholares in
grēdū ē et p? Si docēs publi-
ce leges vel physicam admittit
ad lectōem suā sciēt̃ religiosos: vel sa-
cerdotes seculares: vel alios clericos
nō sacerdotes s; i dignitate cōstitutos
q̃ excoīcat⁹ est: quādo aliquem predi-
ctorum aduertenter admittit simul cū
illis. c. super Spe. ex ne cle. vel mo.

¶ Si docēs aut legēs i q̃cūq; facultate
etiā in sacra theologia admittat religi-
osum exēūtē de monasterio cū habitu
ad audiēdū sine lñia plati sui sciēt̃ est
excoīcat⁹ cū eo: q̃ p̃cipat in crimine

Itē si cū licētia plati sui: sed sine habi-
tu ad lectionem recipit. fm Lapum.

¶ Si magister vñ scholaris exñs bo-
nonie tractat cū aliq̃ ciue bononiēsi d̃
additione hospitij irrequitis inquilinis
nisi tps cōductōis fuerit elapsum ex
cōīcat⁹ ē: ex de loca. c. ex rescripto. Et
hec excoīcatio nō hz locū nisi bononie.

¶ Sigs ex eo pacto recept⁹ ē i cano-
nicū vt scholas teneat simoniā ē: vñ
et mortale: s; vacāte p̃bēda pōt ei anne-
cū hoc on⁹ docendi licite. Ho. et Ber.

¶ Si aliqd̃ exigat vel pmittat p lñia
docēdi q̃uis fm Ho. nō sit simonia: ē
tū i iura vñ et mortale: qd̃ patet ex pe-
na ppter hoc ip̃osita: q̃ exactū restitu-
itur: et debent exactores officijs et bñfi-
cijs expoliari: ex eo. c. i. Rai.

¶ Si ma-
gister hz bñficiū vel salarium sufficiēs
pro docēdo: si exigit a scholaribus si-
moniam cōmittit precipue a clericis et
pauperibus exigendo: quia vendit do-
ctrinā: et tenet̃ ad restitutōez. Ho. Rai

¶ Si aut̃ nō suffic̃ salariū ei: pōt exigē
si tñ sit idone⁹ i docendo: al̃s non. Et
pauperib⁹ autem non d̃z exigere obla-
ta vñ gratis semp pōt accipe: et multo
magis si nullum habet salarium pōt
recipere collectam pro labore. ¶ Si
magister festū colēdum de iure vel de
cōsuetudine nō vult cēdē nisi pro pe-
cunia: vel ecōtra nō colēdo cēdit co-
lēdū p pecunia simoniā pmittit. Rai.

¶ Si magisteriū ide querit ineptus et
valde ignorās vel recipit: videtur esse
mortale. ppter periculum quod segē
quia rōne magisterij datur fides in q̃
bus requiritur: vñ nocumētū. primo
segitur ex consilio malo: et hoc p̃cipue
in theologica facultate: et admittens
tales sciēt̃ ad magisteriū etiā videt̃

mortaliter peccare.

¶ Si querit gradus: vel magisteriū n̄ ad vtilitatē animarū z dei honorem: s; ad sui sustentatōem z honorem: pertinet ad ambitiones: ideo vide de abitōne quādo mortale est vel veniale. Si i de querit exemptionem v; diuitias v; libertatem: totum est damnabile p̄sertim in religiosis. **¶** Si docuit publice in theologia existens in mortali notorio: peccauit mortaliter. Petrus. **¶** Si scientias prohibitas legit vel didicit: vt nigromantiam vel artem notoriam: z huiusmodi mortale est: vel si notabiliter ignorans se ad docendum posuit: z errores notabiles docuit est mortale.

¶ Si n̄ adhibuit diligentiā ad p̄fectūz scholariū in scientia z moribus quam debuit faciens nimias vacationes: vel nō vtilia s; curiosa docēs: vel de moribus eorū nō curās: nec p̄fēcēs i q̄ potuit: in huiusmodi negligentiam notabiliter committens mortale est. **¶** Si vniuersitatis iuramenta non impleuit mortale est peccatum.

¶ Si se iactauit d̄ doctrina: vel alijs d̄ traxit se preferēdo: vel eis inuidit: vel sectas nutriuit iter scholares: vel scholares alteri? doctoris ad se traxit iniuste: vel pompose indutus est: de quib; vide supra d̄ huiusmodi grauitate.

¶ Si scholares nō fuerūt obediētes doctori in his in quibus tenentur.

¶ Si rixas inter se fecerunt. **¶** Si minus aptum elegerunt ad legendum ex causa iniusta. Si dimiserūt ieiunia ecclesiastica cum ieiunare possent: vel misse auditionem in festis: vel alia sacra.

¶ Si p̄cedūt in disputatōe contra veritatē ne videātur succūbere. Si superbiunt ex scientia. Si aliquē maluz sinez

intēdūt ex scientia sua: vel lucra iusta curiositates ambitiones z huiusmodi.

¶ Si sūt negligētes in studio. Si prodigi i expēdēdo: z de alijs inquirendi sunt prout videbitur expedire de dictis supra in prima parte z in secunda.

¶ Si nimis ardentē studuit in libris gētiliū p̄p̄ ornatū min? vacās studio vtiliori vel necessario: vel sacre scripture precipue quo ad religiosos: vel i poetis p̄p̄ mām turpem: quia istud est mortale. 37. di. c. ideo phibetur.

¶ De medicis z aromatarijs. c. 6.

Si posuit se ad practicā in medicina sine sufficiēti peritiā qz si parum vel nihil studuit v; mortale: quia exposuit se periculo occidendi homines. **¶** Si peritus z sufficiēns existens omisit aliquid de continētibus circa infirmos quos habet in cura ex negligentia: quia ex negligentia nobili vñ secutū ē magnū nocumētūz in infirmū: vel seq potuit: male potuit excusari a mōrali. Si vō parua negligentia: est veniale: vt si nō visitat infirmos solite: z bi? vbi tñ nō ē piculum.

¶ Si dedit medicinā v; p̄siliū p̄salute corporis i periculū tñ aīe: p̄p̄t que veniat qz ad peccatū. i. d̄ precepta: puta vt fornicet qz vt euitet certas infirmitates: vel medicinā dat pregnāti ad occidēdū puez p̄ cōseruatione m̄ris: vel potū inebriantem: z bi? mortaliter peccat: z hoc phibetur: in. c. cum infirmitas. extra de pe. z re. **¶** Si seruauit preceptum factum medicis: scilicet qz i ducant infirmos quādo p̄mo vocant ad visitādū eos ad p̄fessionē faciēdam qz omittēdo hoc fm doctores peccat mortaliter: vt. d. c. cū infirmitas. de pe. z re. **¶** Si panges infirmos qz nouit nō

valētes solue nō vifitauit gratis: q̄a ad hoc tenet ⁊ etiā solue pro eis medici- nas si pōt: alio mortale est: di. 83. c. i. ⁊ in glo. super verbo inferas. ¶ Si minimis largus fuit ad inducendū debiles: ad frangendum ieiunia ecclesia sine rōna bili cā: q̄d frequēt faciūt: nō ē sine pec- ato. Si vō etiā sanis diffuadet ieiunia ecclesie dicens nocina eē: ⁊ sic iducunt ad frangendū ieiuniū sine causa morta- de est: de pe. di. i. c. noli. ¶ Si dedit me- dicinam dubiam sanationis vel morti- ficationis videtur mortale: ⁊ vt dicit. e- cum infirmitas. extra de pe. ⁊ re. pot. debet dimitti in manib⁹ dei q̄ exponi periculo medicine. ¶ De emulatione vero ⁊ detractione quam faciunt me- dici interrogandum est prout habes. s.

De aromatarijs.

Si pponendis medicinis non ponūt q̄ ordinat medicus curā nō bñ: vlt ita bona vt ē neces- se in q̄ offēdūt medici nō facientes an- se pponi. nā si ex hoc seq̄r grane picu- lū infirmo: vel nō opat sanitatē quā fe- cisset si bñ fecisset illam mortale est: ⁊ ē t̄ i medico si hoc dissimulauit. ¶ Si docent vel vendunt ea que procurant abortum ad illud faciendum: vel ven- dunt venena his quos credunt abusu- ras mortale peccatum est. ¶ Si sophi- sticant aromata: quod frequenter faci- unt ponētes i eis vnum p alio: vel in electuarijs sirupis sp̄eb⁹ ⁊ p̄fectionib⁹ i cereis faciētes malas mxturas ⁊ vē- dentes p puris: q̄ vltra peccatū tenēt ad restitutōē illis ad q̄s tales res ven- dūt: seu erogare paupib⁹ cū icerti sunt.

De nimis p̄cijs piurijs ⁊ mēdacijs ⁊ diminutis pōderibus que faciūt int̄

rogādū ē pnt. s. l. c. de fraudulencia ⁊ alijs vicijs in p̄ma pte. c. i.

De mercatorib⁹ campforib⁹ ⁊ pre- netis. c. 7.

A Mercatorib⁹ cāpforibus ⁊ p- xenetis q̄rēdū ē. Si misit non solū arma ⁊ lignamīa i3 etiā quecūq̄ mercimonīa ad Alexandriam vel partes egypti: vel terras saraceno- rū soldano subiectas excōicat⁹ ē excōi- catōe papali: si nō habuit licētiā a pa- pa dicitur q̄ Veneti habent. ¶ Si ne- gociātur nō propter aliquē finem ho- nestū puta sustentationē familie sue ex lucro moderato: vel ppter sustentatōē paupeꝝ: vel p̄uisione eorum p ciuitate necessarioꝝ ⁊ hi: negociāt⁹ propt aua- riciā: ⁊ ad thesaurizādum est mortale peccatū si in lucro cōstituūt finē: vel si i- tendūt lucrum per fas ⁊ nefas si pnt.

¶ Si pposuit se cū alijs mercatorib⁹ q̄ nō vendant de aliquo minori precio q̄ conuentum fuit inter eos: quod est excessiuum: vt sic cogant persone eme- re caro precio peccatum est: ⁊ legibus prohibitum. Hosti.

¶ Si vendūt merces p maiori precio q̄ valeant: ⁊ ex eo q̄ non soluit fecit ei terminum: sed etiā mutuāt ei pecuni- am aliquam: vsuram committit.

¶ Si vendendo mercantias suas pu- ta lanam vel pannos recipiēdo pro p- cio alia mercimonīa puta sericum p aromatis vel alia: quod vulgariter dicitur barato: multo maiori precio vē- dit sic q̄ si reciperet pecuniam pecca- tū ē iusticie ⁊ mortale: nisi ille cui ven- dit etiā longe maiori precio tradat res suas: tūc potest vnus excessus com- pensari cū alio: si sunt quasi equales.

Si vēdēdo ad rīminū pl^o iusto p^ocio
vēdit rōe dilatois tūi z diuerlis spēb^o
cābioz z varijs mōis cābiozū vsuraz
z fraudulētū i q̄titate z q̄litate z sub
stātia rez. Interrogādū ē p^out hēs. s. i.
c. de vsurpatōe rei aliene. Si fraudā
uit vel fraudari fecit: vel alijs pro eo
iusta pedagia seu gabellas mortale est
z tenet ad restitutionē: sec^o si de iūst^o
vl^o cū nō tenet loca illa tuta a latronib^o
ppt^o qd̄ hec soluit ppt^o defectū dñoz
Si dedit fallas nonetas vl^o diminu
tas sciēt p bonis: vel eas diminuit est
peccatū z tenet. secus si accepit mone
tas valētes i loco p eo qd̄ valent ibi: z
mittēs ad aliū locū vbi pl^o valēt plus
petit. Si faciēs societate cū alijs nō fide
liter se hūit aliq̄ occulta lucra sibi soli
retinēs: tūc ad satisfactōem tenet: nisi
cert^o eēt qd̄ socij tātūde occulte subtra
xissēt. Si fec^o p alijs securitatē cū frau
dib^o. nā sine fraude asscurare mer
ces p mare vl^o p trā: z ide querē emo
lumētū pl^o vl^o min^o fz q̄titate piclū nō
v^o illicitū cū substat periculo magno.
Asscuratio vō pecūie p modū satis
factōis q̄ vulgarit^o d^o scripta: vbi nul
lū ē piculū: z dānū nō est tutū q̄tū ad
p̄ficiām: sec^o si sibi ē piculū ibi. Si ac
cepit pecuniaz aliq̄ sub nomine depo
siti nūdēs sex: vel octo pro cētenario: z
cū illis pecunijs lucrāt ipe mutuando
vel alijs illicitis q̄tibus ad rōem. i. o. p
cētenario z huiusmōi p̄misit duo mor
talia. vnum est accipiēdo. aliud mutu
ando z tenetur de vsura. Si se intro
misit in barocholis ritrancolis achasi
nis: que vocabula non declaro ob bre
uitatem: sed de his vide i sūma. li. z. ti.
quid malicie sit in eis. achasinū d^o qū

q̄s gerit negocia stipendiarioz. Idē si
dñoz laborās p eis: z cum mutuat eis
pecunias cū expēdit: recipiēs ide cer
tū lucz vel salariū: z q̄tū meret labor
p iustis causis pōt accipē. vñ p bellan
tibus iūste nō pōt accipe ratione mu
tui nihil plus: alias vsura ē. **S**i vñs
est periurys z mendacijs emēdo z vē
dendo que solent esse his cibis z pot^o
Si de his dic vt. s. i. pma pte in locis su
is: z cū stat in tali pposito vtēdo men
dacijs z periurys z dolis qñ occurrēt
semp est in mortali. Qñ nō est absolue
dus nisi disponat abstinere q̄ illis vbi
est mortale. Itē si emit res raptas vel
furatas per mare vel per terram: dic
vt supra in prima parte. c. z. **S**i emit
vl^o vendidit diebus festiuis absqz neces
sitate sed pro cupiditate: vel fecit rōci
nia libroz: vel fieri fecit suis discipulis
dic vt h^o. s. de observatio nefestozum.
Si fuit preneta seu mediator: q d^o
sensale q̄ctū fraudulētozū scienter
mortale est: z tenet leso satisfacere. Si
fuit mediator contractus vsurarij intē
dens vtilitatem vsurarij z suā magl^o q̄s
accipiet sub vsura mōtale ē: z si ipe in
ducet ad mutuādū alios ad vsuras q
hoc nō cogitabāt v^o tenē ad restitutionē
Si mediator extat i alijs q̄tib^o: vt
vendendo domos eq̄s z alia aīalia: z
male p̄suluit emptori i ei^o dānū vel sui
vtilitātē z vēditoris peccat mortaliter
z tenet leso ad oēz satisfactōez: z econ
uerso tenet si i dānū vēditoris consu
luit. Si i fiedis m^orimonijs vtit^o mēda
cijs z huiusmodi in nōbile dānū cō
trahentium peccat mortaliter.

De artificibus z mechanicis. c. 8.

Sfecit artē cui⁹ op⁹ est cū pec-
cato: vel ad peccatū mortale
vt plurimum sic facē taxillos
fnire vsurarijs i illa arte. Militi i bel-
lo iusto: nauigio pirratorū: lenocio i
tenēdo baratariā z hi⁹: oꝝ q̄ dimittat
ex toto artē: al̄s nō ē absoluendus. Si
artē fecit cui⁹ artificiū potest esse ad
bonū z malū finē: z vsū: vt gladios ba-
listras lanceas venena: z hi⁹: si verisimilr
pōt estimari q̄ emptor velit ad malū
vsū: nō pōt facere vel vēdē facta: vt
puta in iniusto bello: secus si dubitat.
Si q̄ etiā facit que sunt ad malum
vsū: quasi semper: vt facere fucos: z
serta z huiusmodi debet dimittē. Si
mendacijs vtitur piurijs dolis malis
mensuris vel ponderibus. Si festiuis
diebus laborauit. Si non ieiunauit cū
posset moderando laborem: de quib⁹
dic: vt. s. in prima parte. c. 23. z. 9.

De lanificibus.

Svendidit pānū lane lanifex
min⁹ p̄ciose p pāno lane ma-
gis p̄ciose: z sub isto p̄cio: vel
vni⁹ tincture p alia: vel cū aliq̄ defe-
ctū hūte ac si nō h̄ret nil min⁹ de p̄-
cio: vel si in festis fecit lanā tendē sine
necessitate. Vel cū non plene soluit la-
borantibus z hi⁹: in his enim maius z
minus peccatum fm materiam.

De letariolo.

Stextoribus serici p̄ciū sui la-
boris dat n̄ i pecūia s̄ in reb⁹
diuerf: puta panno serico tri-
tico z hi⁹: z cū ille nō indigeat illis: oꝝ
eū vēdē m̄iori p̄cio q̄ ille recepit: pec-
cat mortalit̄: z tenet ad restōnem de
dāno nisi a p̄ncipio cū eo sic puenerit
q̄ daret de hi⁹ tali p̄cio: tunc autem

non videtur deceptio.

De tabernario z hospite.

Svēdit vnā spem vini p alia
vel liphatū vinum p puro: vel
ad clarificādū vinū fecit: aut
misit aliq̄ nociua corporib⁹ vel n̄ dedit
plenas mēsuras vel in taberna tenuit
meretrices z ribaldos: vel lusoꝝ ad
taxillos: vel aduertent dedit his quos
vidit iebziari peccauit i q̄busdā morta-
liter. In alijs vero venialit̄: z tenet de
damnis.

De macellario.

Svēdidit carnes corruptas p
sanis: q̄d est mortale: si vnā
spem p alia vt caprā p castra-
to: z hi⁹: vel diminutum pondus: vt. ij.
vncias p libra peccauit mortaliter: z
tenet de dānis.

De pistore.

Sfecit panē nimis pōderosū
ita q̄ emētes sint decepti: vel
m̄ioris pōderis q̄ d̄z: vel farī
nam bonā alteri⁹ accepit cū fecit panē
z posuit min⁹ bonā: vel cuz nimio fur-
sive peccauit z tenet satisfacere.

De sutoꝝe pannorum.

Sq̄d restat sibi de serico vel
pāno vel tela: vel alijs sibi da-
tis pro fiēdis vestibus sibi fu-
rat illud si sit q̄d notabile: nisi ille d̄i
minute dedisset sibi mercedē laboris
z illud capit sibi ad supplendū tantū
vel vbi esset in pacto. Si noctibus vel
diebus solēnibus absq̄ magna necessi-
tate laborat: vel si faciat nouas inuen-
tiones vanitatum.

De aurificibus.

Svīt vel si vēdit aux vel ar-
gētū archimiatum p vero: vel
aux min⁹ purū p magis pu-
ro peccat: z tenet de damno. Si emit

calices sacros nō cōflatos p se qd pro
hibetur. ¶ De cerdonibus.

Si vēdidit vnā spēm corij pro
alia minus bona i sutularibus
¶ De fabris.

Si ferz p calibe vel malū ferz
¶ De locatoribus equorum.

Si sciēt locauit equū defectuo
sum vel piculosū: z hi? glibet
tenet vltra peccatū d dānis: z
sic discurrendū ē per alias artes.

¶ De histrionibus.

Si histrio fecit repūtationes z
iocos i vbis vel factis turpia
ptinētes vel i ecclijs: vel in di
uinis officijs vel tēporib? indebitis est
peccatū pl? vel min? graue fm q̄titate

¶ De citharizantibus.

Si music? citharizauit ad con
gregatōes illicitas: vel in ec
clesia i organis pulsauit balla
tas puto mortale i pulsate z pcurante

¶ De seruatoribus z laboratoribus.

Si fidelr laborati sūt. i. n bono
mō ex icuria z negligētia: vel
nō tā tū q̄tū pmode potuerūt
peccatū ē. ¶ De agricolis z rusticis.

Si credit explicite mysteria q̄
cōit solēnizat ecclā: vt incar
natōem passiōē z resurrecti
onē. Si scit dñicā ofonē. ¶ De obfua

tione festoz z ieiunioruz si tñ pōt. ¶ De
auditōe misse i festi. ¶ De p̄fessōe z cōi
one sel? i āno fienda. Si recepit sacrm
p̄firmatōis vel nō: qz tenet si potest.

¶ Si tenuit p̄pos filios ad baptisimū
vel p̄firmatōem qd ē phibitū. ¶ De men
dacijs vero z piurjs z blasphemijs z
ebrietatib? iterroga. Si ad meretrices
accessit: qd aliq nō credūt eē mortale,

nec tñ talis ignorātia excusat eum.

¶ Si decias n soluit saltē fz cōsuetu
dinē loci illi? qz peccauit z tenet satisf
facē d p̄terito: si sacer dos n remittit vl
ēt oblatōes fz p̄suetudinē loci n dedit

¶ Si d excōicatōe n curauit: fz igessit
se diuis: vel p̄tēpsit vitare excōicatos
qd ē mōtale peccatū. Si nocuit p se vl
p familiā suā vel aīalia: puta discurre
do p sata alioz vel mittēdo vel pmit
tēdo aīalia intrare ad pascēdū: vl si mu
tuauit t̄minos possessiōnū: vel arādo
adunat d tra p̄rūni vicini agro suo: i
his peccauit fm q̄titate dāni qd intē
dit facē: z tenet satisfacē. Si dolum cō
misit i agricultura vel nōbile negligē
tiā i dānū p̄foni: vt n fumādo tras vel
cultiuādo vel seminādo vel recolligē
do fruct? debito tpe p̄p̄t qd depierunt
vel boues nimis fatigādo: vñ destrui
tur: z p̄cipue ad lucz hñdū suū peccat
z tenet de dāno. Si tenēs possessiōem
ad afflictū male tractauit: vel si p̄riari?
non rñdet dñis de q̄titate tota debita
fungēs se min? recollēgisse tenet dñis d
dānis. Si aīalia tenēs ad foccidā non
rñdet ex itegro dāū d lana caseo z feti
b?: z hi? In his ē peccatū mortale vel
veniale fm q̄titate dāni: z tenetur sat
facē. Si dieb? festiuis laborauit z preci
pue tpe messū z vindemiarum absqz
magna necessitate: vel detulit ligna vel
victualia dñis suis mortale est. Si va
cauit ludis choreis z alijs vanitatibus

¶ Si gubernauit familiā fz precepta
dei z ecclē. ¶ De superstitionib? z falsis
opinionib? q solēt abūdare in eis. Si
habet vota que impleuit vel non.

¶ De pueris z puellis. c. i.

I Agrendū est de mendacijs z

piuris. **De** vot[is] nō iplet[ur]: q[uod] tū nō obli-
gāt si irritāt a parētib[us] añ[us] puber-
tatis. **De** missa nō audita in festis. **De**
p[ro]fessione z cōione fieda semel in anno.
De irreuerētia ad parētes v[el] maio-
res. **De** rixis. Si vberauit clericū: quia
est doli capax excōicat[ur] est. **De** furtis
fact[is] d[omi]n[is] reb[us] parētū v[el] magistror[um] suor[um]
De detractōib[us] z turpib[us] v[er]bis audi-
tis v[el] dictis libenter. **De** contumelijs
ad iuicē. **De** iuidia z alijs put videtur
pl[ur]i z min[us] fm etatē z sensū: p[re]cipue de
vicijs carnalib[us] cū masculis z feminis
vel p[ro] seip[s]os cōmissis: vel adiuuicē q[uod]
hodie abūdāt in ipsis prop[ter] malas so-
cietates z occultāt. Interrogādi sūt cū
magna cautela z a lōge vt nō addiscāt
q[uod] ignorāt. Multo mag[is] hoc fūaduz ē
erga puellas de oib[us] p[re]dict[is] si credunt
tūc habuisse v[er]ū rōnis iudicā dū est de
mortali aut veniali fm regulas in pri-
ma z secunda parte de illis.

De clericis in comuni. c. ij.

Circa clericos in cōia quolib[et]
clerico pōt int[er]rogari cum v[er]-
expedire: vt q[uod] talis clericus ē
ignor[us]. Si accepit aliquē ordinē per si-
monia: q[uod] p[ro] hoc peccauit mortaliter: z
est suspēsus s[ed] iura atiq[ue]: nec pōt exeq[ui]
susceptū v[el] p[ro]moueri v[er]iter: nisi p[ri]us p[er]
papā dispēset: q[uod] vez ē si ip[s]e fuit con-
sci[us] simonie: q[uod] si ignorāte eo pōt p[er] aliū
etiā dispēari. al[iter] enī sp[irit]u peccaret mor-
talit[er] exequendo: nec excusat eum iur[is]
ignorātia. **Hec** Raimund[us]. Si accepit
aliquē ordinē: s[ed] non p[er] simonia: tū a si-
moniacō in ordine vel dignitate: siue
occulto siue manifestō est suspēsus: z
indiget dispēfatōe pape: s[ed] dū ignorat
factū. s. eū esse simoniacū excusatur a

peccato exequēdo officia sua: s[ed] cū rec-
tificat nō pōt exeq[ui] sine dispēfatōe. Si
suscepit ordinē a simoniaco in ordine
cōferēdo: vel bñficio notorio similiter
ē suspēsus: sec[us] si simonia nō ē notoria
dū v[er]o nescit excusat mō p[re]dicto: sed nō
postea q[uod] certificat: s[ed] idiget dispensa-
tione pape: alias nō potest exeq[ui]. **Rai.**
Si recepit ordinē hñs aliquaz irregu-
laritatē: vt homicidij mutilatōis illegi-
timatōis: z h[ic]: si absq[ue] dispensatione
peccauit mortalit[er]: nec pōt exeq[ui] absq[ue]
dispēfatōe: alias peccauit mortalit[er].
Si recepit ordinē excōicatus v[el] su-
spēsus v[el] it[er]dict[us] peccauit mortāl[iter]: z nō
h[ab]et executōem. Si exeq[ui]t officiū alie[us]
ordis: vt cātādo epl[iscop]az v[el] legēdo euan-
geliū: vt diacon[us] i aliq[uo] p[re]dictor[um] irretit[us]
in ia peccauit mortalit[er] nisi ignorantia
factū eū excuset: z ē irregularis. **Rai.**
Si accepit ordinē i aliq[uo] peccato mō-
tali: sciēter peccauit mortāl[iter]: z quotiē
cūq[ue] exeq[ui]t officiū alicui[us] ordis i mor-
tali vt accollatū subdiaconatū diacona-
tū m[is]trando aliq[uo] sac[ra]m[ent] solēniter: vt
baptizādo cōicādo p[ro]fessiones audien-
do: z h[ic]. **Tho.** mortale ē. Si extitit pu-
blic[us] scubinari[us] v[el] al[ius] notori[us] forni-
cator ē suspēsus ab executōe officior[um]
suor[um]: p[re]cipue a celebratiōe misse: z si
exeq[ui]t sic suspēsus efficit[ur] irreglar[is] idē
gēs dispēfatōe pape: al[ius] nō pōt exequi
Tho. Si nō portauit tōsurā ex leuitate z
lasciua mortale videtur. Si se exercu-
it i negocijs secl[ar]ib[us] negociādo: z h[ic]
vel si tenuit tabernas ibi ministrans.
vel si lusit ad aleas z taxillos: vel se im-
miscuit enor[um]itatib[us] v[el] turpibus v[el]
tripudijs cū femis. Si v[er]sus est offi[ci]o: or-
dinū sine debitis ornāmētis: vt faciēdo

subdiaconatū sine manipulo: diacona
tū sine stola: celebrādo missam cū dese
ctu alicui? sacre vestis ordiate. s. casula
amictu alba: et hi? vel nō etiā i lapide
sacrato: aut etiā sine lumine v? sine ad
itorio: et sine missali: et hi? quia i quo
libet horū ē mortale peccatū si sciēt
dimittit: nec excusat iuris ignorantia.
Si exis in sacris i subdiaconatu: et s.
omisit horas canonicas: ga in quolibz
die q? omisit aliquā horā etiā bte vgi
nis cū posset peccauit mortalit. **¶** Si
ex negligētia omisit: secus si ex obliuio
ne: et tūc tenet dicē qñ recordat: aut si
omisit ex ipotētia infirmitat? et hi? d cā
Si dicēdo horas alijs exercitijs se oc
cupauit manualib?: ut faciendo coqui
nā et hi? videt mortale: ga nō satisfac
pcepto ecclie. Si mentē circa alia va
gat volūtariē nō curans: et sic qñ p totū
officiū v? mortale: sec? si pponit velle
attendē: et distrahit: sed cum auertit di
splicet ei Petr?. Si recepit ordinē sacz
aī etatē legitimā. s. subdiaconatū aī. 18
ānos. Diaconatū aī. 20. et sacerdotium
aī. 25. sufficit ann? ichoatus peccauit
mortalit: nec d? exequi aī etatē legiti
mā: si tñ faciat nō efficit irregular? s?
cōez opinionē s? peccat. Si sacerdos
exis omisit aliq? simoniam: puta audi
endo confessions p hūdo pecuniā: alia
nō auditur? baptizādo cōicādo iungē
do vēdēdo sepulturas et hi? mortale ē
Si i p?fessioe cōione vel i collatione sa
cramētōz omisit debitā mām vel for
mā vel ritū in qlibet horū est mortale
siue ex certa scia fac: siue ex ignorātia
crassa vel notabili negligētia. nā inde
sequit magnū piculū et irreuerētia dei
Interrogandum est. n. de for. mis. s. ba

ptissimi eucharistie et aliorum sacrorum: q
sunt maioris ponderis: si sciunt eas: q
habes infra. c. ultimo. Si notorijs pec
catoribus dedit eucharistiam: vel alia
sacramenta non penitentib?. Si occul
tis peccatoribus quos ipse sciuit dene
gauit publice eucharistiam: vel alia sa
cramenta: quia in utroq? videt morta
le: s? et ipsi peccet petēdo et sumendo.
Si celebrauit cū mortali non cōfesso:
s? et rit? mortalit? peccauit: nisi aliq? ne
cessitate istate: et sacerdotis copiaz nō
hūte tūc sufficit etritio: s? si sine hac ce
lebrauit mortalit? peccauit Aho. Si
celebrauit nō dēis matutinis mortale
est. Si dicēdo missam nō psecrauit: pu
tans ex hoc euadē peccatū mortale est
et grauissimum. Si celebrauit ad faciē
dū veneficia seu maleficia. Si nō dixit
ex integro s? dimisit nōbiles ptes misse:
ex ignorātia seu festinatōne pēcipue ca
nonis. Si dicēs vba nō itēdit cōlecrare
Si nō sūpsit sacrm. Si nō ieiunus. Si
plures missas in vna die dixit in caliz
nō cōfesso. Si nō in azimo s? fermēta
to accipit. Si cum hostia quasi corru
pta: vel vino acetoso: vel qñ putrido.
Si semp i missa occupat? in varijs co
gitationib? volūtariē: vel nō curās fuit
de attēctōe. Si nō posuit aquam cū vi
no i calice ex ignorātia v? certa sciētia
in qlibet horz pdictōz est mortale. Si
nō diligēter seruauit eucharistiaz sub
sera: ppter qd aliqd pdir: vel a murib?
deuorat. Si nō defert infirmis aperte
et cum lumine mō debito. Si euomuit
sacramētū ppter ebrietatē vel ex voraci
tate. Si nō renouauit ut d? ppter qd
efficit putrida vel marcida vel vmes
generantur. Si dedit infirmo patietū

vomitū sciēter. **S**i stilla sanguinis ca-
dit in terrā: et in his frequēter est mor-
tale: licet nō semper. **S**i nimis raro ce-
lebrauit: p̄cipue si nō celebrauit in ma-
gnis solenitatib⁹ videtur mortale fm̄
Aho. **S**i p̄misit alicui dicē missas re-
cipiēs elemosynas: et nihil itendit facē
videt⁹ mortale. **S**i hīs pollutionez no-
cturnā die p̄cedenti imēdiate ex eā ubi
fuit mortale: vel dubitat fuisse morta-
le celebrauit etiāz p̄fessus videt⁹ morta-
le fm̄ **A**ho. vel fm̄ **P**e. de pal. qñ sic ī
contrit⁹ accedit ad celebrāduz. veniale
autē si ex eā ubi fuit veniale nisi subit
necessitas. **S**i audiuit cōfessionem ali-
cui⁹ n̄ hīs auctoritatē ab aliq: si absol-
uit a casib⁹ a qb⁹ non potuit: vta refer-
uatis siue ex certa sciētia: siue ex igno-
ratiā crassa. **S**i intromisit se de dispen-
satiōe votoz: vel absoluit ab excōicati-
one maiori absq: sp̄ali commissiōe.
Si posuit se ad audiēdu confessiones
oīo ignorās et nesciens discernere iter
mortale et veniale et cōia mortalia: est
mortale. **S**i absoluit quem inuenit ex
cōicatu maiori: et a peccatis: qz non po-
test. **S**i absoluit eū q non vult a pecca-
tis discedere vel satisfaccere qbus debz
Si reuelauit peccatū auditum in con-
fessione cognoscenti confessū illū sine
licentia illius: in quolibet p̄dictozū vi-
detur mortale: nec excusat ignorantia.
Si nimis festinauit in audiendo non
sufficēter interrogando. **S**i in per-
plexis casibus peritiores nō consuluit
Si incaut⁹ in iungēdis penitētijs: qz
vel nimis graues: vel nimis paruas de-
dit. **S**i interrogauit de his de quibus
non debuit: v3 nomē persone cui⁹ qua
peccauit: vel incaute in turpib⁹.

Si p̄dicauit i peccato mortali exiis
peccauit mortaliter: et toties q̄tiens sic
p̄dicat **A**ho. **S**i predicat aduertēter
mendacia mortale ē. **A**ho. **I**dē videt⁹
si scandalosa. vñ cōcitāt seditōnes ī po-
pulo. **S**i p̄dicauit indulgētiās indiscre-
tas. **S**i predicauit p̄pter pecuniam
sibi p̄missaz vel dādā simonia ē: vñ et
mortale. **S**i p̄dicat p̄pter inanē gloriā
ibi p̄stituēdo finez mortale ē. **S**i predi-
cauit sine licētia. **S**i dixit nimis curio-
sa allegando poetas et phos frequent
Si fabulosa et puocantia ad risū: si ab
h⁹ mōise n̄ subtraxit cū posset: et iniun-
geret ei peccauit. **S**i nimis familiaris
est cū mulierib⁹ cōuersando visitando
eas ex necessitatē: p̄pter qd mlti scādali-
zant. et ip̄e nouit hoc posset eē mortale
Si visitauit mōstēria: et qua de eā. **S**i
cognouit carnalit illā quā audiuit in
p̄fessione: vñ quā suscepit ad baptisimū
vel p̄firmatōez cōmatrē: qd maximuz
et grauissimū ē scelus cōit̄ reseruatū
epis. **D**e alijs vō ihonestatib⁹ it̄roga-
put videbitur expedire. **S**i vestes sa-
cras calices ext̄foria et alia pertīnētia
ad cultū diuinū nō tenuit munda et de-
cent aptata p̄pter magnā irreuerētiā
posset eē mortale. **S**i b̄ndictionē mēse
et gr̄az actōes n̄ dixit qd dicere debet
44. di. c. nō licet. **S**i non fuit bñ mode-
stus aspectu aspiciēdo hīc de mlires
et vana qd multū scādalizat p̄sonas. si
militer in incessu statu habitu auditu
et h⁹ mōi actib⁹. **S**i non obediuit man-
datis iustis suoz supioz et sentētijs: et
si p̄tēpisset mortale est. **D**e alijs vero
peccatis mortalib⁹ de qb⁹ hēs in p̄ma
et secunda parte. s. interroganduz est
put expedire fm̄ qualitatem p̄sonarū

De beneficiis canonicis. c. 12.

ABeneficiis canonicis. De omnibus iam dictis. i. c. pcedenti. possunt interrogari. put credi potest ipos in illis esse inuolutos: et etiam de notatis in hoc. c. Si beneficii simplex siue curatum obtinuit per simoniam cuius ipse fuit scius: non potest nisi per papam dispensari quod retineat.

Si vero ignorante eo siue sciēte: simonia dimisit talē oī renūciare tali beneficio: sed nō dispensat: al' furtiue tenet. vñ continue stat talis in peccato mortali postq̄ hoc sciuit: quousq̄ renūciat: nec facit fructus suos: sed tenet restitue de ductis expensis factis in vtilitate beneficii et hoc maxime de simonia per manus a manu. Si autem ignorante eo posset et per alium dispensari nō tñ per eum cū quo dimissa ē. Sed si simonia est notoria: est etiam suspensus quo ad executionem ordinis: sed dispensari potest per episcopum si cū eo nō ē dimissa simonia: nō autē si ē occulta ē suspensus quo ad ordines: sed dum tenet tale beneficiū ē suspensus quo ad se: quia sine mortali peccato nō exequi potest.

Si recipit beneficiū simplex vel curatum per peccata carnales. i. pro indigno portectas cū esset male vite et huiusmodi: vel per obsequiū temporale factum episcopo: vel alij conferenti peccauit mortaliter. **S**i beneficiū curatum per peccata suas recepit et si alius dignus sit: quod tales peccata estimantur per indigno tanq̄ ambizioso: et presumptuoso commisit simoniam: vñ mortale est finitio. forte tamen tenetur renūciare. Pro beneficiū autē simplici licet porrigere preces pro se si alius est dignus: vel etiam per beneficiū in generali: et hoc intendens ad sui sustentationē: non ad curam nec

magis curatum petens q̄ aliud. **S**i querit vel habet beneficiū non intendens clericari sed vxorari: et intendens gaudere de fructibus beneficii videtur usurpatio reus ecclesiarum: et ideo intentionem dotatum ecclesias. Et ideo graue peccatum est.

Si non fuit electus a patronis: vel a collegio: et confirmatus per superiorē ad quē spectat siue per episcopum instituitur: sed oī mandato: vel manu dñi temporalis: vel per potestatem accepit: et dñi intrusus: quod fur est et latro: nec potest aliquid disponere in temporalibus vel spiritualibus. vñ nec absolute nec sacramenta potest dare parochianis illius ecclesie: sed in quolibet huiusmodi actu peccat mortaliter. **S**i renūciavit alicui beneficio quod habet eo pacto quod detur consanguineo: vel propter pecuniā sibi propter hoc datā simonia est et mortale in utroque: nec potest iste sibi retinere tale beneficiū sic sibi collatum.

Si permutationē sui beneficii: vel ecclesie fecit cū beneficio alterius pugnando inter se absq̄ iudicio superioris ad quē spectat collatio beneficiorum simonia reprobatur. de his vide plenius in summa.

Si recepit beneficiū existēs illegitimus absq̄ dispensatione quod contra iura: ideo tenere nō potest. potest autē cū eo dispensare de simplici beneficio episcopus. De curato vero vel dignitate solus papa.

Si fuit electus per simoniam nō vñ electio vel si ipse aliquē elegit per simoniam: vel ad episcopatum vel canonicatum vel ad aliam ecclesiam: vel clerici collegiatarum ecclesiarum: vel si alius indignū ignorātem et publice malū elegit ad prelaturam ex amicitia et huiusmodi: mortale et grauissimū est et oīa mala quod sequuntur ei imputantur.

Si male tractauit beneficiū seu ecclesiam

permittere ecclesiā v'l edificia ruere: v'l possessiones incultinari: z alias res de perire mortaliter peccauit: z tenet ad restitutionē seu satisfactionē: si committit notabilē negligentia: z dānū sit nōbile.

¶ Si fructus beneficij nō bñ expēdit: v'z vltra subuēctionē suā subueniēdo pauperibus: sed dilapidauit in cōuiuijs: z turpibus: vel etiāz dedit cōsanguineis nō ī digētibz mortale ē: secus si p'sanguinei indigent: q' tūc potest dari eis.

¶ Si plura bñficia habētia curā tenz absq' dispensatiōe fur ē z latro. nā habēs bñficiū cū cura: si recipit secūdum cū cura ipso iure vacat p'mū. c. d. mltā d' prebē: c. z hoc postq' habuit pacificā possessionem secūdi: v'l habē potuit z fructus ei' pcepit. al' non vacat p'mū v'z si fructus secūdi bñficij cōceduntur alteri per papā p illo tempore nō vacat p'mū. c. d' prebē. l. 6. c. si tibi concessio. Si habēs prebēdā habentē dignitatem: z si nō curam aīaz: si recipit secūdā similiter vacat p'ma: extra d' prebē. c. de multa. z in isto casu z in priorī tenet ad restitutionē fructuū si recepit.

¶ Si habēs beneficiū vñū violēter occupat secūdū: vel si scienter se intrudit similiter perdit p'mū. z si qd habebat ius in secundo etiam perdit: z vacat illud secūdum: de preben. c. enī q. l. 6.

Itē nō potest quis habere dignitatem cū prebēda absq' dispensatiōe pape.

¶ Quicūq' recipit personatū: v'l dignitātē vel officiū: v'l bñficiū: cū cura aīa rā sit annexa: si ante obtinebat sile: cūz sit p'uat' p'mo vt dictū ē: si nō dimittit p'mū absq' mora in manus ordinarij ī cui' ep'atu est ipso iure: est et p'iuatus secūdo: z ē īhabilis ad sacros ordines

z ad quodcūq' aliud beneficiū p extra uagātē Johis. 22. Item absq' dispensatiōe nō pōt quis tenere plures ecclesiās v'l prebēdas: que tñ nō habeāt curā animaz nisi in qnq' casibus. **¶** Primus qñ sunt ita tenuēs q' nentra illaz sufficiunt ad sustentationē. **¶** Secūd' si vna depēdet ab altera. **¶** Terti' ppter raritātē clericorū. **¶** Quartus si ecclia ē annexa prebēde vel dignitati. Quintus si hz vñā intitulatā z aliā cōmēdatā: sed talis cōmēda d' parochiali ecclia fieri nō pōt nisi ei q attigēt vigesimūqntū annū: z sit sacerdos: z tali nō pōt cōmitti nisi vna ex euidēti necessitate v'l utilitate: z durat nisi p sex mēses: extra de elec. c. nemo. l. 6. Si habet plures ecclesias vel prebēdas habentes curā animarum absq' dispensatione pape fur est z latro: z continue in mortali: nec episcopus potest dispensare in hoc.

¶ Si etiā hz per dispensationē pape s' surrepticie: puta q' petendo vñū tacuit de alio qd habebat: vel dixit se habere legitimā etatē cū nō haberet: z huiusmodi idē iudiciū ē. **¶** Si per dispensationē ep'i hz plura bñficia s'z simplicia: s'z ad superfluitatem vel et p dispensationem pape simplicia vel curata cū vñum sibi sufficeret s'm statum suūz nō videtur tutus in conscientia sua: quia dissipatio est: z non dispensatio. **¶** Si accepit ecclesiam parochialem a quo cūq' cū non attigisset. 25^m. annū absq' dispensatiōe pape circa etatē nulla ē dispensatio: z nulluz ibi ius hz. c. l. 3 canon. d' elec. l. 6. Si ifra annū cōputādū a die assignatiōis sibi regimīs ecclie nō fecit se ad sacerdotiū p'moueri: ē ipso iure p'uat'. c. l. 3 canon. Itē tenet p'sonaliter

residere in residentia. **P**ot tñ epus cā
rationabili dispēfare ad tps tñi. S3 d
pmotione ad sacerdotiuz infra annuz
nō extenditur ad ecclesias collegiātas
habētes curā: nec ad assūptos ad earū
dem regimē. d elec. c. statutu. li. 6.
Possūt etiā epī dispēfare cū ipis q ha
bēt: vel habebūt ecclesias parochiales
vt vsq; ad septēniū litteraz studio isi
stētes pmoueri nō teneātur nisi ad or
dinē subdiaconat: quē nisi ifra annū
suscipiāt sūt ipso facto puati tali bñfi
cio: z medio tpe per vicarios illis eccle
sijs puideat. d elect. i. 6. c. cuz ex eo.
Si habēs qd cūq; bñficiū simplex: z
qstūcūq; paruū nisi dicit horas oī die
peccat mortalit omittēdo ex negligē
tia etiā si nō sit in sacris cōstitutus.
Si canonic? vl? ali? cleric? recipit q
tidianas distributiones que dantur in
teressentibus horis cum nō interfuerit
furtū cōmittit z tenet ad restitutionē.
Si cū nō possit per se curā exercere
ecclesie non posuit ibi loco sui idoneū
q bñ officiāet: s3 malū z ignorātē q ex
suo malo scandalizat: vt notorius for
nicator z lusor z huiusmodi: vl? q nescit
ministrare debite sacramenta z cōfel
siones audire peccat mortaliter: quo
niam omnia mala que sequuntur ei i
putātur. **S**i vere non potest inueni
re idoneum per se exerceat: vel si non
potest aliter prouidere renūciat. **I**te
non licet prelato sub precio vel annuo
censu cōcedere vices suas seu iurisdic
tiones quia spūale est. extra ne prelati
vices suas. c. i. z. c. 3. v3 si diceret: conce
do q exēceas vices meas: vl? talē iuris
dictionē: z totū lucrū sit tuū: z dabis
ide mibi tantū: illicitū est: s3 mittēdo

pure vices suas s3 constituere ei salari
um. i. z. q. z. c. charitatē tuā. v3 dicendo
dabo tibi tantū p salario tuo: z totum
lucrū erit meum. Inno. hec. **S**i aliena
uit res ecclesiasticas: v3 mobilia bona
vt res sacras vel immobilia: vt posses
siones sine necessitate: vel maiori vtili
tate: vel non seruata forma iuris z hu
iusmodi grauiter peccauit. **I**tem d
exercitio cure animarum qñ se ha
buit in audientia confessionum: in col
latione alioz sacramentoz: in visitati
one infirmorum: precipue ne deficiāt
eis sacramenta cuz expedit. In admo
nitione subditorum: in correctione vi
ciorum precipue quo ad notorios pec
catores: concubenarios: tenentes inimici
tias: z huiusmodi.
Si nō amouit nō phtētes: z nō com
municātes annuatim quantum potu
it significando epo cum non potuit: z
huiusmodi. nam oues ex negligentia
perdite ab eo requirentur: de quibus
z alijs supradictis z huiusmodi habes
satis in tertia parte summe. **S**i alie
nos parochianos audiuit non habens
auctoritatem specialem: ipse vel ipi: qz
non potest eos absoluerē. **S**i emit
aliquas res imortales de fructibus ec
clesie: quia tales debent remanere ec
clesie. vnde si emit nomine alterius: vt
sic possz dare z legare cui vellet fraus
est z furtum: z ad restitutionē tenet.
Si indulgētiās per se dedit cuz nō
posset: vel plures dixit habere ecclesiā
suā quam habeat ob questū ē mōtale.
Si reliquias nouas exhibuit pplo
honorādas nō approbatas ab ecclesia:
Si nimis facilis fuit ad dispēfāduz
in ieiunijs ecclesie. **S**i clemosynas
g z

extorlit a populo ⁊ a subditis ad quas
nō tenebātur. Si questores dicere mē
dacia in ecclesia sua permisit: ⁊ qđ pe
ius est si fecit pactū cum eis de quota.

¶ Si secūdas nuptias bñdixit. Si per
misit christianas nutrices seruire i do
mo iudeorum. **¶** Si sustinuit sortile
gas: ⁊ diniatrices i sua parochia. **¶** Si
permisit ludos vel malas p̄suetudines
nō obuiādo quātū potuit. Clerici v̄o
q manifestis vsuarijs alienigenis aut
alias oriundis d̄ terris ipsorū ad fenus
exercendū domos locāt: v̄l alio titulo
cōcedunt ipso facto sūt excommunicati
nisi sint ep̄i: de vsuris. c. vsuraz. lib. 6.

¶ Clerici: archidiaconi: plebani: deca
ni: p̄positi: cātores: ⁊ alij clerici p̄sōatū
habētes: ac etiam sacerdotes qui audi
unt in scholis leges vel phisicam: post
duos menses si non dimittunt huius
modi lectiones sunt excommunicati. c.
super specula. extra ne cle. vel mona.

¶ Clerici ⁊ religiosi qui inducūt ali
quē ad vouēdū v̄l iurādū: v̄l fide iter
posita seu alias p̄mittēdum vt sepulch
ras apud eos eligāt: vel iā electaz non
mutet sūt excommunicati: nec possunt absol
ui nisi per papam: nisi in mortali articu
lo: cle. cupictes d̄ penis. idem d̄ reli.

¶ Clerici q̄ scienter ⁊ sponte partici
pauerunt cū excommunicatis a papa: ⁊ ipos
in officijs receperunt sunt excommuni
cati: ⁊ absolutio pape reservatur. c. si
gnificauit. extra d̄ sen. exco. **¶** Falsan
tes litteras pape: vel falsis scienter v̄tē
tes: vel remouentes etiā vnā litterā de
bullis pape sunt excommunicati: ⁊ ab
solutio pape reservat. **¶** Clerici sepe
liētes i eccl̄ijs: v̄l cimiterijs eorū excom
catos a iure: v̄l vsuarios manifestos

vel nominatim interdictos tēpore iter
dicti in casibus nō cōcessis sūt excommu
nati. cle. cos d̄ sepultu. **¶** Sepelictes v̄o se oc
cidētes: v̄l i torneamētis morientes ⁊
huiusmodi peccāt mortalit̄: nec sūt ex
communicati.

¶ De religiosis. c. 13.

¶ Circa religiosos ⁊ religiosas.
C Si sūt clerici v̄l ordinati: iter
rogari possunt de his de qui
bus supradictū est in. c. de clericis. i cō
muni prout erit expediens. Si v̄o sūt
beneficiati i eccl̄ijs curat: de his ha
bes in. c. de precedenti. sed etiam vltra
predicta etiā d̄ infra scriptis que sunt
propria eorum dicendum est: ⁊ p̄mo.

¶ Si fuit receptus ad monasteriū p
simoniā mortale ē: si v̄o fuit simonia
mētalis t̄m̄ penitentia aboletur: si v̄o
pactionalis: q̄. s. monasterium exegit
t̄m̄ al' nolebat eū recipere: ⁊ ingrediēs
v̄l p̄p̄i qui ei' t̄m̄ dederūt: vel minus p
ipso ingressu: nisi forte cū monasteriū
ē ita tenue q̄ nō sufficit illi prouidere
nā tūc oblati sp̄ualib' gratis. i. ingressu
licet petere: ⁊ pacisci d̄ tp̄alib' d̄ quibus
debeat viuē: vel dicere illi porta tecuz
si vis comedere mecum: scdm̄ Hostiē.
⁊ aliquos alios: secus si monasterium
est pingue: ⁊ potest illi prouidere: non
p̄t fieri aliqua pactio v̄l exactio absq̄
vicio simonie: tūc vltra peccatū recipi
ens vel recept' v̄l recepta debēt expelli
d̄ illo monasterio: extra de simonia. c.
qm̄. **¶** Pōt t̄m̄ ep̄s in huiusmodi disp̄sa
re. s. vt non expellantur d̄ monasterio
Rai. ⁊ **¶** Vul. p̄cipue reperit talis simo
nia in monialibus vbiq̄ terrarum: nō
sic vero ē d̄ viris religiosis. Si ingres
sus est religionem non pura itētiōe. s.

seruicdi deo: sed alia d' causa: v3 nō la-
borandi. vel si est monialis quia nō po-
tuit nubere: z ga posuerunt parentes
ipsam inuitā licet malefecerint: tñ pōt
z d3 mutare intentionez. .s. vt ibi manē
velit ad seruicdū deo: z sic erit ī bono
statu: al' erit in mortali. Sed si reperit
se in monasterio dissoluto nō viuente
regulariter querat si potest mutare lo-
cum cū dispensatione: si indiget qd tñ
in moniali erit difficile: qd si non pōt
nō sequat' turbā. i. alios vl' alias ī ma-
lū: s3 seruet ipsā ordinē suū si ad bonū
non potest reducere alios vel alias.

Si ingredies monasteriū retinuit
impedimēta que habuit ad illum sciē-
ter: v3 qz erat seru' vel habebat occultā
infirmatē: vel alterius religionis pro-
fessus iungatus: debitor: in multis: z hu-
iusmodi peccauit mortalit': precipue si
sciebat tale impedimētū z per illud nō
posse recipi ad religionem. Vel d' his
interrogatus mendacium dixit: z po-
test z debz de monasterio expelli si ali-
ter prouidere non potest. **S**i habet
votum religionis artioris anteq̃ in-
trat laxiorem prius d3 querere dispen-
sationem si etiam esset bona: z multo
fortius post p̃fessionē in vna religione
nō pōt ad aliā trāfire equalē: vl' laxio-
rem: z de mendicante ordine ad mēdi-
cantē: vel de mendicantibus ad mona-
chalē trāfire nō pōt sine dispensatione
pape nisi ad chartusiēses. **S**i induxit
aliquē ad religionē per simoniam vel
per fraudes: puta asserendo ibi obser-
uari regulā: quod non fit: vel dicendo
se ad nihil obligari: z reticēdo feneri-
tates religiōis quas ille nō intendit ser-
uare z huiusmodi peccauit mortaliter

De illis qui etiam volentes ingredi
religionē aliquā in qua bñ viuūt: auer-
tūt vt trabāt aquā ad suūz molēdinuz
infamantes illos z crimina imponen-
tes: iūas aut vsq; ad tertiū celū extollē-
tes nō euadere dānationē certū ē: qz d'
charitatē agūt d' iusticiā z d' sacrā scri-
pturam agunt.

De voto paupertatis.

In religione exiis obserua-
uit paupertatē votū nihil reti-
nens vl' retinere deliberans: ē
mortale enim p̃prium habere: z toties
quotiens illud proponit. **D**icit aut
propriū quod celatur priori suo: vt si
habeat z teneat pecuniam vel vestem
nesciente prelato: vel si sciat tñ contra
voluntatem eius z absq; licentia: vel si
de licentia eius z voluntate: tñ non pa-
ratus sibi tradere ad petitionē ei': sed
recusare si posset de facto: z multo pe-
ius si nō solū mobilia: s3 et immobilia
vt redditus z possessiones retinet vt p̃-
pria dāns vendens z dissipans: vt pla-
cet. nec prelatus pōt dare licētiā sic re-
tinendi: nec papa potest in proprio di-
spensare: extra de statu monachorum.
c. cum ad mōasterium. **S**i dedit bo-
na monasterij siue cōuentus: aut supe-
riorz licentia habita: vel p̃sumpta.

Si aliquid occulte recipit vel ī mor-
tale est z proprietatis. **S**i reperiens se
ī loco vbi nō viuūt in cōmuni: ppter
qd oz eū sibi p̃uideri de necessarijs h3
aliqua vestimenta: vel pecuniam: z ali-
quod huiusmodi cum bona licētiā bñ
placito prelati aduertat diligēter. Pri-
mo quidem vt per eum non stet quin
omnia velit ponere in cōmuni: sed alij
vellent: z ad hoc operatur quātuz pōt

Secundo si hec nō pōt semper sit pa-
rat? simplicit? ponere omnia: et dimit-
tere i manib? prelati. **T**ertio vt d? hi?
concessis nihil det sine licentia superi-
oris sui generali vel speciali: etia? i ele-
mosynis nisi in extrema necessitate.

Quarto vt non thesaurizet nec sup-
flua teneat: nec delitiosa qrat: nec mul-
tum inquirendo sollicitet: nec habeat
inordinatū affectū in huiusmodi: et sic
poterit trāsire si i alijs bñ se habeat: se-
cus si agēdo nō fligiose: s? laicalr viuit
S? et cū pdictis si posset locū inuenire
vbi i cōi viuit melius ei esset.

De voto castitatis.

Seruauit votū castitatis: nō
solū ab omni carnali opere et
cōtactu venereo se abstinēdo
sed etia ab omni locutōe turpi et ama-
toria: et ab omni cogitatione imunda
deliberata: et delectatione morosa: qā
in quolibet horū est mortale: vt dictū
ē. s. circa secūdū et nonū preceptū. Est
etia sacrilegiū qd grauius ē: et qā ad
ista deuenit per pūctationē et familia-
ritatē: ideo inquirendū ē si habet dome-
sticitatē cū aliquo si monialis: vel cū
aliqua si religiosus: et si hoc reperitur
eē et casū necessitatis phibendus ē al-
nō absoluedus: quia quasi impossibi-
le est q talis non incidat in ruinā: di.
33. c. hospitium. et di. si. per totum.

Scādala et mltā et oblocutiōes sequū-
tur i populis et huiusmodi: et iō phibē-
dus ē et cōsanguineorū etiam rarus sit
accessus.

De voto obedientie

Sfecit s? votū obedientie qd
est semp mortale. et nō q non
semper quādo quis agit aliqd

cōtra regulā suā: vel trāsgridit? regu-
lā v? cōstitutiones facit s? obediētiam
s? qñ facit s? precepta cōtenta i regula
et cōstitutionibus suorū superiorū: v? qñ
aliqd trāsgridit? ex cōtēptu qñcūq;
illud sit minimū. **N**ā vō prelati vel
prelata iniūgit aliquid fieri pēpiciēdo
vel mandando in virtute sancte obedi-
entie: vel spūs sancti vt facias hoc: vel
sub pena excoicatiois et huiusmodi il-
lud d? preceptū cui? trāsgressio ē mō-
talis. Idē esset qñ platus aliqd mādā-
ret subdito quocūq; loqueretur decla-
rās sibi q itēdit obligare illū sub pec-
cato mortali ad faciēdū illud: et itelle
si mādāt qd non sit illicitum: et tale qd
q teneat subditus ei obedire. **S**imili-
ter qñ in regula: v? cōstitutionibus est
aliquid preceptorie mandatū: vel sub
pena excoicatiois: vel sub pena carce-
ris: vel sub pena grauioris culpe: v? p
similē locutionē cōiter cēset obligare
ad mortale. al? aut faciēdo s? cerimo-
nialia: vt frangere silentium: tarde ve-
nire ad choz et huiusmodi ē veniale
nisi quis faceret ex cōtēptu: qā tunc
mortale. **C**onsuetudo autē qñ non
sit ipse pēptus est: tñ inductiua cōtē-
pt? et ideo caue ne assuescas alicui tñs-
gressioni.

De officio diuino.

Sdixit horas canonicas: et of-
ficiū defunctorū qñ debet dici.
Nā religiosus etia si nō habet
ordinē sacrū tenet ex precepto ad offi-
ciū: pēpne si est pfectus: vñ omittēdo
aliquā horā peccat mōtaliter: et omni
die qua omittit ex negligētia: nō aut
ex precepto tenet dicere istud: v? illud
qñ non nec debeat ad placitū suū mutāre

officiū: s; d; dicere s; ordinē suū. Si
nō fuit cū alijs in ecclia: z nimis tar da
uit ad dicendū officiū. Si sōlenter
vel dormiuit: redicat vel aliquid loco
ei? dicat: s; si p maiori parte dormiuit
totū reiteret. Si ibi incōposit? fuit: z
oculis vagl. Si risit vel ridere fecit: vl
aliquā leuitatē vel locutionē fecit non
necessariā. Si mēte distractus p̄cipue
qñ nō aduertit. Si male legit vel cāta
uit vel inclinauit ex negligentia: i quo
libet hoz est peccatū veniale cōit. Si
elegit prelatū per simoniā: vel etiā z si
nō simoniace tñ indignū sciēter. Si n̄
illū quē indicauit meliorem ad officiū
illud: s; aliā rōne amicitie: vel alia itē
tione mūdane mortale est. Si accusa
uit calumniōse prelatū vel sociū de
aliquo criali: vel testificatus est: vl de
fistit ab accusatione iniuste: vel al' infa
mauit platū vl subditū dicēdo crialia
d eis: etiā si essent vera intentione infa
mandi mortale est. Idem si secreta sui
ordinis reuelauit sine causa iusta z ra
tionali: z qñ qsteneatur ad restitutō
nem fame in sūma in 2ª parte diffuse
Itē si i uisitatione prelatorz non reue
lauit dicēda que sūt d honestatē religi
onis de prelati z socijs: z p̄cipue qñ
cōiter sic seruat: z sit p̄ceptū a uisitato
re: vt dicant que indigent correptione:
tunc. n. omittere aduertenter que dicē
da sunt est mortale peccatum: debet tñ
intelligi p̄ceptū seruato ordine frater
ne correptionis. vñ oīno occulta d qb?
pōt presumi emēdatio dici non debēt.
vbi aut nō sperat emēdatio: z p̄sumi
tur recidiuatio: vel aliqd magnū scan
dalū dici d;: n̄ tñ accusādo si sufficien
ter pbari n̄ p̄t: q; tunc grauit peccaret:

171
s; simplr denūciando prelato: vt patri
si speratur q; inde pūdebitur. Si fecit
vel cooperat? ē ad aliquā p̄spiratiōez
d prelatos vel inuenit: aut sectatus est
partialitates z sectas in monasterio:
aut cōuentu: aut diuisiones: quia mor
tale est: z cū mundanoz vel demoni
orum potius q; religiosoz. Interrogā
di etiā sunt de. az. abusionibus clau
stri s; m. Rai. que s; m. Ugonem sūt iste
Prelatus negligens: discipulus inobe
diens: iuuenis ociosus: senex obstina
tus: monachus curialis vel causidicus
habitus preciosus: cibus exquisitus: ru
mor in claustro: lis in choro: dissolutio
in dormitorio: irreuerentia circa alta
re. In his quandoq; est mortale qñq;
veniale s; m. qualitatem facti z intentio
nē. Magna etiā est abusio religiosi
iurare in cōi locutione: etiā si dicat
veritatem: z etiā maledicere: z bla
sphemare: etiā si ex leuitate. Inter
rogādum etiā est p̄cipue d cerimo
nijs principalibus z d esu carnum ex
infirmiorem. De lineis nō vtendis ad
carnē: de lectis nō plumeis: de ieiunijs
regule vel cōstitutionū: de obseruātia
silentij in certis horis z locis. Ad que
omnia obligantur omnes monachi: z
etiā plures religiosi: z monachi sancti
benedicti: ex d statu mo. c. cū ad mona
steriū. z plures religiosi alioz ordinuz
ex cōstitutionib? suis. Et lz in his plat?
possit dispensare: non tñ pōt dissipare
qd ē s; Ber. qñ sit absq; cā rōnabili z
vrgēte: al' peccatū ē dispensāti z dispē
sato plus z minus s; m. transgressionē.
Si in obediēdo male se habuit: v; q;
obediuit in malo: puta dicendo men
daciū: vl ex negligentia dimisit cōe

mādatū: vel tardus fuit ad obediēdū
vel nō effectuose s; querulose: vel disso
lute z nō cū maturitate. Si irreuerēs
circa maiores egre sustinendo repre
hensores: z cum indignatione commu
niter veniale.

De exercitio.

Si vacauit ocio qd est sentina
omniū maloz: z quātum. Si
inutiliter expēdit tps faciēdo
ea q sūt nullius valoris. Si fecit exer
citia mundanorū: vt faciēdo bursas
vestes opere polimito recamatiōes vl'
linea reticulata z huiusmodi: vl' cōfe
ctiones nimis preciosas: vel aliq gulo
sa: q; magnū peccatū: z abusio ē ac oc
casio multoz maloz: z iō phibēdū est
h; matū ēt repit i monalib; modēis

Si pnerfando fuit nimis leuis: vel
alios inducēs ad leuitatē: vl' risū vbi
gestib; vl' solacijs: que aliq sine pecca
to fieri possunt ad recreationē: vel sub
leuandum se vel alios ab acidia: raro
tamen decet huiusmodi religiosos.

Si aliq irrifit vel gestiuir: qd simijs
cōgruit z histriōibus nō filigiosis. Si
murmurauit circa victū z vestitū. Si
impatietē tulit granes mores alioz.

Si se grauem alijs reddidit. Si singu
laritatem quesiuir in cibo: vestitu: dor
mitu: z alijs vnde frequenter oritur in
ipsis superbia: z i alijs murmuratio z
indignatio. Si fratrem delinquentem
non fraterne admonuit: vl' defect; alio
rū prelato non significauit vt adhibe
ret remediū: seruato tñ ordine fratēne
correctionis: in his cōiter est veniale.

Si murmurauit sibi cōmittentē tan
quā indiscretū. Si impatiēt se habuit

dure loquēdo cū qb; se nō hz itromittē
Si nō diligēter tractauit res mōasterij
Si nimis tenax fuit in dando: vl' si ni
mis pdigus: vel acceptor psonaz sine
cā rōnabili dās magis vni q; alteri de
rebus cōib; Si dedit qbus nō potu
it: v; q; nō habebat licetiā. Si pmissit
res perire ex negligentia: vl' nimis so
licitus fuit ppter hoc paz vacādo sibi
ppr multiplicationē tpaliū: qd viciuz
hodie multū regnat. Si nō fuit solici;
ad addiscēdū ea ad q tenet s; regulā z
pstitutiōes peccat: ex ignorātia vō etiā
trāsgrediēs nō excusatur a peccato.

Si ē sacerdos debet querere scire que
pertinent ad debite celebrādiū. Si con
fessor q; pertinent ad illō officium. Si
in his est negligēs precipue cuz potest
grauiter peccat: sed o; etiā frequētare
legere scripturā: vel doctores exponē
tes: vl' alios libros deuotos z viles: vñ
instruatur z confortetur ad bonum.

Si legit curiosa z inutilia ppter quod
retrahitur a magis necessarijs: vel do
ctores gētiliū: vl' fictiones poeticas: z
huiusmodi q; peccatum ē curiositatē.
De pūctib; vero ad religionē habes
diffuse i 3ª parte sūme. ti.

De orōne z cōfessione.

Si nō orauit vltra officij diui
nū puat p se p alijs cōsāgu
neis benefactorib; viuis z de
fūctis: precipue recōmēdatis vt debet
solicite. Si frequentauit pfectionem z
cōiōnē fm regulā suam z mores. Mo
nachis vero nigris pceptū ē q; cōicent
semel in mense: cle. ne in agro. de statu
mona. Si nō vacauit meditatiōi que
q; pmaxime indicat deuotionē. Si fuit

tepidus in dilectione dei et proximi non
ardent affectus honoris dei: et salutem
animarum ut decet. Si ingratus ad reco-
gitandum et cognoscendum sua beneficia: et
recompensandum deuote ipsi deo fruendo
Si non parauit se ad diuina ut debuit:
hec sunt peccata in quibus quotidie offen-
ditur deus: et impeditur perfectio religiosus.

De amore parentum.

Suauis carnaliter dilexit con-
sanguineos: nimis affectans
eorum prosperitatem: vel gaudens de
ea: aut contristatur nimis de aduersitate.
Si nimis eos visitat vel querit vel gau-
det visitari. Si cum eis loquitur de se-
cularibus que non expediunt: vel etiam
cum alijs de guerris et huiusmodi fre-
quenter interrogat et audit. Si pro eis
procurat beneficia ecclesiastica: vel tem-
poralia non aptus beneficijs in quibus
posset esse mortale. De alijs vero vi-
cijs communibus. scilicet: superbia: inuidia
et huiusmodi: vide. scilicet. in prima parte.
De his vero que pertinent ad regulam
sua ipsemet videat per se et dicat. Si
penas aut penas taxatas: vel iniun-
ctas a regula vel constitutionibus: vel
a prelato non fecit: peccauit: si ex ne-
gligentia. Si nullo modo esset paratus
facere etiam prelato precipiente: est
mortale. Si non intendit perficere in vi-
ta: sed que seruat inuitus facit: et male
contentus est in religione hypocrita est
et in statu damnationis. **Abbas.** Qui vo-
cantur ad dirigendas moniales in elec-
tionibus: nisi abstineant ab his pro que
posset oriri discordia inter eas sunt ex-
communicati. **Religiosi et clerici in-**
ducentes ad vouendum: iurandum:
vel promittendum de eligendo apud

eos sepulturam: vel ut eam ulterius non
mutent iam electam: sunt excommuni-
cati excommunicatione papali: de. cupien-
tes. de penis. **Religiosi** qui absque spe-
ciali licentia proprii sacerdotis solemniter
zarent matrimonia: aut ministrarent
sacramentum eucharistie: vel extreme
unctionis excommunicati sunt excommunica-
tione papali: de. prima. de priuilegijs. **Religiosi**
Religiosi qui excommunicatos a canone
absoluunt in casibus non processis: aut
qui absoluunt a sententijs: per statuta
synodalia: vel prouincialia promulga-
tis: aut absoluunt a pena et a culpa sunt
excommunicati excommunicatione papali
per. de. primam de priuilegijs. **Religiosi.**

Inquisitores hereticorum qui odio gratia
vel lucro contra iusticiam et conscientiam
omiserint contra quempiam procedere:
vel ipsam heresim alijs imponere: aut im-
ponere quod officium eorum impediret sunt
excommunicati excommunicatione papali: de. mul-
torum. de hereticis. **Religiosi mendicantes**
perfecti transeuntes ad aliquam
religionem monachalem excepto or-
dine cartusien: et similiter recipientes
sunt excommunicati excommunicatione papali pro-
pensionem Martini quinti factam. **Con-**
stantie. **Clerici** scienter et sponte excom-
cantes excommunicatione a papa in di-
uinis sunt excommunicati excommuni-
catione papali secundum Hostiensem. ista excom-
cacio habet dubium. **Participantes** in cri-
mine propter quod aliquis est excommunicatus
aliqui predictarum et aliarum excommunicationum sunt
excommunicati per papam. c. si concubine. de sen-
ex. **Absoluentes** aliquem ab aliquo predictarum
excommunicationum citra sedem apostoli-
cam preterquam in mortali articulo qui taliter absoluti
si non se rependant ei a quo possunt absolui

q̄ citius possunt: vel mittāt p absoluti
one reincidūt in eandē. s. excoicationē
papalem. c. eos. de sen. exco. in. 6. **S**e
pelientes corpora in cimiterijs tēpore
interdicti in casibus nō p̄cessis a iure
sūt excoīcati per excoīcationes ep̄alē:
cle. eos. de sepul. Sepelientes excoīca
tos publice aut nominatim iterdictos
vel vsurarios manifestos scienter in ci
miterijs sūt excoīcati: dicta cle. eos.
Clerici locātes domos manifestis vsu
rarijs ad senus exercēdū seu alio ti.
cōcedentes sunt excoīcati. c. vsurarum
de vsuris. li. 6. **N**on electus a dñā
bus partibus cardinalium: et se gerēs
p̄ papa est excoīcatus. c. licet. de. elec.
Monachi et canonici regulares: archi
diaconi: decani: prepositi: plebani: can
tores: et alij clerici personatum habē
tes: aut quius presbyteri qui audiunt
leges vel physicam sunt excoīcati
c. non magnopere ne. cle. vel monachi
se reb⁹ secu. immi. **R**eligiosi dimittē
tes vbiq̄q; habitum sue religionis
et accedentes ad quēvis studia littera
rum sine licencia prelati: aut conuen
tus sui sunt excoīcati. c. vt pericu
losa. ne cle. vel monachi. li. 6. **R**eli
giosi qui decimas debitas ecclesijs si
bi appropriant vel vsurpant: siue qui
non permittūt solui ecclesijs decimas
de animabus familiarum et pastorum
suorum si non habent administratio
nem et beneficia sunt excoīcati: si
habēt sunt suspensi: nisi requisiti desti
ternit infra m̄sem: cle. religiosi. de de
ci. **M**onachi et canonici regulares
non habentes administrationem et se
cōferentes ad curias p̄ncipū: vt dānū
monasterijs inferant aut prelati sine

licentia suorum platorum siue qui te
nent infra septa monasterij sunt exco
municati: cle. ne in agro. de statu mo
nachoꝝ. **R**eligiosi necnō moniales
professi contrahentes matrimonium:
et alij clerici constituti in sacris de sac
to. s. sunt excoīcati: cle. eos. de cōsa.
et assi. **I**nquisitores hereticoꝝ q̄ pre
textu officij inquisitionis q̄busuis mo
dis illicite pecuniā extorquēt: vel sciēt
bona ecclesiā ob delicta clericorum
fusco ecclesie applicant sunt excoīuni
cati: nec absolui p̄t nisi plene satisfice
rint illis a q̄bus extorserūt: cle. nolētes
extra de h̄rti. **R**eligiosi n̄ seruātes i
terdictum quod seruat sancta romana
ecclesia: cle. ex frequētibus d̄ sen. exco.
Religiosi qui cōfiteb⁹ sibi nō faciūt
cōsciētā sciētē de decimis soluendis
tales ab officio predicationis sūt suspē
si donec d̄mode possūt faciant eis cō
sciētiam: et si interim prediāt sūt exco
municati. Similiter et religiosi qui di
cunt aliqua verba vt retrabāt audiē
tes a solutione decimarum sūt excoī
cati: cle. cupiētes de penis. **R**eligiosi
mendicātes qui domos ad habitādū
vel loca de nouo reciperent aut muta
rent vel alienarēt de nouo recepta: cle.
cupientes. de pe. Fratres minores qui
tpe interdicti recipiunt ad diuina fra
tres vel sorores de tertio ordine sancti
Francisci sūt excoīcati. c. cū ex co.
de sen. exco. in clementinis.
A plati i cōi ingrēdū ē p̄mo. c. i. 4.
Ilegitime affectus est digni
tatem seu plationē: an v̄z aliq̄
irregularitate vel sn̄a fuit ir
retit⁹ cū fuit assūptus ad prelaturam
i qua nō fuit dispensatus vel absolut⁹

lxix
vz si fuit bigam⁹. Si operat⁹ est in cā
sanguinis. Si illegitimus. Si excoica
tus vl' suspēsus vel notorius cōcubina
ri⁹: glibet hoz hoc scīs tenet p̄laturā
furtive. vnde est cōtinue ī mortali. Nō
q̄ illegitimus ad dignitatē vel benefi
cium curatū vl' poratū in religione: q̄
creat p̄ electionem sine dispensatione
pape p̄moueri nō pōt. Ex p̄uilegio
tamen magistri ordinis cum his pōt
dispēdari ad p̄laturas in ordine predi
catorum: de hoc habes in. 4. parte sū
me ti. de censuris ecclesiasticis. Si
rite et absq̄ vicio simonie fuit electus:
cōfirmatus et ordinatus. Si interpo
suit preces p̄ se: vel p̄curauit q̄ alius
porigeret p̄ces simonia ē: et si fuit simo
nia pactionis indiget dispensatiōe pa
pe: et anteq̄ sit dispensatus tenet fur
tiue dignitatē: de hoc in. 2. parte sūme
ti. de simonia. et ī omnibus que habes
s. in. c. de b̄nificiatis. et in. c. de clericis.
ī cōi potes interrogare. put erit expe
diēs. Et si est prelatus religiosus inter
rogandū est de his que sūt i. c. p̄cedēti
et d̄ alijs q̄ sequūtur. Si aliquod mani
festū peccatū ī subditis dissimulauit et
non corripuit: aut si non manifesta que
tamen ad eius noticiam aliquualiter p̄
uenerunt vltorius non quesuit. si vero
ex negligentia dimitteret puto mortā
le q̄ ad criminalia. si autē ex aliqua ra
tione: vt ad maius scandalū vitandū
secus. Si ī capitulo equus iudex n̄ fuit
Si d̄ reb⁹ monasterij dilapidator fuit.
Si superioribus suis nō obediuit. Si
causas sibi a superioribus p̄missas nō
p̄m p̄siliū peritorū: s̄ p̄m acceptionē p̄
sonarū determinauit. In oib⁹ his ē pecca
tū mortale: vel veniale p̄m quantitates

excessus et maliciam et negligentiam.
¶ Si indignos et nō idoneos in officijs
posuit: et maxime ad curas animarū: et
male videt talis posse excusari a mor
tali: si eos quos scit malos: et ī mortali
perseuēare ponit ad curā animarū cū
potest īpellē: nec credo q̄ excuset par
citas: scilicet quia non inueniūtur alijs:
et etiam si iste al' sit industrius mul
tum et bene officiet ecclesiam in exteri
oribus. Idem cuz sustinet tales si illos
potest iuridice remouere. ¶ Si posu
it ad audientia cōfessionū notabiliter
ignorantes et ineptos: vel criminosos
mōtaliter peccauit per regulam: Qui
causam damni dat. Idem si talis tole
rat cum possit remouere nisi forte a sia
periori sūt ad hoc positi. Sed quam
curā de ipsis habebit cum ad sui dam
nationem exerceant tales officium au
diēdi cōfessiones. quō autē dicat iēpt⁹:
vel notabiliter ignorans: habes in sū.
¶ Si fuit nimis pomposus et curiosus
ī edificijs ecclesie: vl' monasterij: ī orna
mētis et huiusmodi qd̄ ē d̄ sententiam
Hieronymi et Ambrosij. i. 2. q. 2. c. au
rū. et c. gl'ia epi. et etiā Bernar. Et tū a
modernis fiunt hodie multe superflui
tates et curiositates: et palatia cōtra ex
empla omniū sanctorū: et in his amē
titur multum tempus et deuotio: ita vt
p̄pletis edificijs exhaustus videat oīs
spiritus: et pauperes iterea moriūt fa
me: quos d̄ superfluis eorū tenentur su
stentare. i. 2. q. 1. c. eps ecclesiasticarum.
¶ Si nimis fuit sollicitus circa tpalia
ex hoc min⁹ debito vacās spūalib⁹ ī se
et ī subditis vt electiōi: orationi: admo
nitioni: vtiq̄ peccatū est plus et minus
p̄m quantitatem excessus. Principalis

enim eius cura debet esse de spūalibus
Si p curias nimis discurrit litigādo
cum scādalo hominū cū posset p aliū
modū magis pacificū sua repetē: rñ
non tantū. **S**i iura rpnilegia sue eccle
sie nō suauit r defendit: vt debuit. si i
dispensando idiscrete se habuit: vel q
nimis de facili: r sine causa rationabi
li i ieiunijs dispēsaui. **I**n esu carniuz
in retinendis rebus ad vsum. **I**n peni
tētijs taxatis fm regulam: vel pstituti
ones r hi: quia peccauit inducēdo re
laxationem: r rigorē religionis ener
uando. **U**n bea? **B**ndict? in regula
dicit q de omni dispensatione habet
reddere rationē. **S**i fuit nimis dur? i
dispensando cum debuit pēpue cū de
bilib? r ifirmis r hi: modi nō puidēs
eis. **S**i fuit exemplaris i incessu mode
rato: habitu nō pēioso: in modestia ge
st? **I**n locutōne rara graui r fructuo
sa canēs discordias: pacē nutries: oēs
patiet vidēs r tolerās: singularitates
vitās: cōmunia sequēs cū pōt nemini
blādus: affabilis cūctis: susurratōnes
detractiones: irrisiōes: pfabulationes
maledictiones: contentiones in se r in
suis eliminās: circūspect? in omnibus
nō delectatus de pfidēcia: s; timens de
negligentiā: cū de singulis habeat red
dere ratioz sibi cōmissis. **I**ta curā ali
oz habeāt q sui nō obliuiscāt: vt do
cet **B**rego. in pastoralis **S**i in corrigē
do fuit nimis remissus vel nimis rigi
dus: vtrūq; canēdū est vt docet **B**re.
in moralib? r hī. 45. di. c. disciplina.
nam facilitas venie incētiniū prebet de
linquēdi. **A**mbro. 23. q. 4. c. est iniusta.
r aspitas nimie increpationis: nec cor
rectōez recipit nec salutē. **L**eo. di. 45.

.c. cum beatus. r. c. l3. plerunq; . ea . di.
Precipue vō circa seniores debet pre
latus in corrigendo se hēre humanū: vt
dicit in illo .c. nisi essent habituati in
malo: q; tunc duri? fm **B**regorium .
vt . d .c. disciplina . r .c. licet plerunq;
r .c. cum beatus. r .c. penitudinis tpa
. 26 . q . 7 . r .c. tanta . 86 . di. **S**i
non induxit quantum potuit verbo r
exēplo ad obseruādū omnia cerimo
nialia ordinis sui. **S**i malas consuetu
dines seu corruptelas regnare pmisit
Si ptra regulā r decētiam religionis
etiam quas iuenit iam inductas non
abstulit quātum potuit: vt viciū pprie
tatis: discursū fratrz ad placitū: fami
liaritatē cū mulierib? vel viris: si est
monacha: collationē rez amicū r pā
guncis sine lūia r rationabili causa:
esum carniū vbi nō debent comedī.
qđ est vniuersale omni monacho: de
pēcra. di. 5. c. monacho. r pēpue que
sunt contra essentialia vota religionis
nullo modo debet pmittē: nec etiā ad
receptionē simonicam monialiū: sicut
hodie fit quasi vbiq;. **Q**đ si non pōt
talīa remouere: nec est spes in futurū
dimittat curam exēplo scī **B**enedicti
7. q. i. c. aduersitas. circa. fi. m. c. fi. ea.
q. al. nec quietē suā amittat: r tandēz
cū eis dānationē incurrat quicūq; sit
ille abbas vel abbatissa: pōr v? pōrissa
v? al. quocūq; noie ceseat. nec sufficit
q prelat? corrigat vicia que iam nosse
ptigerit: s; debet diligenter agnoscere
vultū pecoris sui pñsiderādo vias eius
Caveat aut ne crimina sibi delata in
foro pñcientie vel in secreto iudicet de
illis in foro pñtentioso: seu in capitulo:
vbi. n. tātum manifesta sunt puniēda

nec foro miscenda sūt iudiciali. Si h3 sub cura monasteriū monialiū: d qua materia dicitur in.c. se. Si idiceret se cit precepta i quibus multū d3 cauē nī si sit res ardua: z si cogeret per pceptū vel sententiā ad aliqd faciendū vel dicendū in quo nō esset ei subdit: vel nō deberet ei obedire: vt reuelando peccatum occultum oīno esset ei mortale.

In inquisitione vero criminū receptō ne accusationis vel denunciatiōis: vel prolatiōe sententie excoicationis: z huiusmodi nō sit precepti: nō procedat p suspicionem: sed per probatiōes z modos veridicos: al' iurreret graue peccatum: z aliquando sententiā excoicationis: d his in. 4. parte summe.

Si prelat' recipit aliquē ad ordinē medicatiū ad pfectionē aī annū cōpletū pbationis seu nouiciat': ē suspensus a receptiōe alioz ad pfectionē: z debitor pene grauioris culpe: vñ mortali t' peccat: ex de regularibus. c. non solum lib. 6.

De epis p'latiis superioribus. c. i6.

Si prelatos sic pñt formari interrogatiōes. Si non sit talis literaturę z sciētie q' per se sciat explicare q' d3: ad quod nō tenetur cū habeat alios sup' his informare z dirigere. Nā si bon' cōiter ab hōib' reputat' z sufficiens nō esset necessariū nisi eū audire: z si d' aliq' negocio nō itelligit eum cōfessor vel dubitat: pōt d' illo loqui p sua serenitate: z si tale qd' eēt i quo variantur opiniones: vel non potest dari certa sententiā relinquēdū ē sue pscientie. Idem dicendū cōtra alios clericos religiosos prelatos z laicos peritos: z

timoratos q' sciūt dicere sufficiēter facta sua. Si vō nō ē talis: s3 indiget ad intorio it'rogātis inq'tū clericus est inquiri ab eo pōt put expedire videt' de his que habes. s. circa clericos i cōi vt de officio diuino: de celebratione: z administratione sacramentorum: z modo: z huiusmodi. **S**i assumptus ad epātum ex religione interrogādus est de his que habes in. c. circa religiosos quo ad multa: nam adhuc tenetur seruare ordinem suum: nisi in his que non patiuntur officium pastorale: vt s' lentiū solitudo z vigilie z huiusmodi.

Inquātū vō bñficiat' seu curat' ē: z p' latus it'rogādū ē d' his que habes. s. in. c. circa bñficiatos. z si recepit dignitatē seu epātū habēs aliquā irregularitatē: vl' per simoniā: vl' p intrusiōē dic vt in. c. precedētī in pñ. deinde it'roga de his que sequuntur que sūt sp'itualia cure z officij pastoralis. Si contulit ordines sacros idebite quod est vñum in quo multum offendunt.

Si cōtulit p simoniā s3 occulte mōtāliter peccauit: nō tñ est suspēsus ex hoc q' ad alios: s3 p simoniā notoriā ē suspēsus etiā quo ad alios. Sed i vtroq3 casu ordinatus ab eo est suspēsus: z i diget dispēlatione. Si cōtulit scienter nō habentibus legitimā etatem mortale est. nec potest ipe dispensare d' etate.

Si cōtulit ordines p saltū scienter: vel duos sacros simul: vel quatuor minores cū subdiaconatu peccat mortalit'.

Si cōtulit ordines sacros ex temporaria ordinationū mortale est: nisi ex dispensatione pape: z ordinatus est suspēsus.

Minores tamen ordines conferre potest diebus festiuis.

Si in ordinatiōe omittit aliquid faciendū: et si omittit aliqd d substantiāli b^o i gbus iprimū character: o^o totum iterare i alia ordinatiōe qtuor tēporū si vō ē qd n substantiale. **S**i de simplici solēnitatē n o^o iterari: s^z suppleri tānqz omissum in ordinatione alia: nec p^{us} aū suppletionē iste ordinar^o o^o exerce re officiū. **P**eccat ep^s in huiusmodi si ex certa scientia: vel crassa ignorantia hoc facit. **I**dē v^o si ex notabili negligē tia. **S**i ordinavit aliquē sine licentia sui superioris scienter mortale est: et est suspensus p annū ab ordinū collatiōe. **S**i nō fecit fieri examinationem d^o ordinandis: d^o scia: etate: et moribus: et huiusmodi fm iura peccat mortaliter. **I**dē si fieri fecit examinationem p inep^{os} ad huiusmodi ordinandos. **S**i fieri fecit per tales q^s estimabat ppter malā eoz p^osciam admittere indignos si ad eū spectat puidere d talib^o: v^o remediare. **S**i scienter admittit idignū quem iuste repellere potest: vt concubinarium: illitteratum et huiusmodi. **S**i nō contulit sacm confirmationis qū debuit. **S**oli enim epⁱ pūnt illud cōferre: et ex illud tps solitum omni tpe anni et hora moritur pūnt concedē: ne sine hoc moriant^r: q^uis sine h^o saluet^r. **O**mittendo ergo magnā negligētiā vt p multos annos credo esse mortale. **S**i nō dedit sacramentum fm debitā formā materiam et locū mortale esset. **Q**uod aut sit ieiun^o n ē necesse r si decens et de iure. **S**i bis alicui dedit scienter peccavit mortaliter. vnde in hoc debet esse cautus ne iteret: et etiam debet advertere q^d aliquis chrisinat^o teneat chrisinandū n cōsanguineus s^z ali^o.

Si in cena domini n psecrauit chrisma et oleū sanctū vt debuit quia in nouanda sunt talia: et si nō seruauit debitam materiam et formam et ritū ecclesie mortale est et huiusmodi. **S**i consecrationes ecclesiarū v^o altarium et calicū et patenarū et benedictiones vestium sacrarū nō fecit vt debuit s^z forma et ritū ecclesie: vel siqd horū fecit p simoniā mortale est. **I**dē d benedictionib^o abbatū: et abbatissarū. **I**dē d reconciliatione ecclesie violatē. **M**oniale quā nouit esse corruptam non d facili o^o psecrare in virginē: nec tñ manifestare crimen si est occultum: sed mutare nomē virginis i castā vt n ppedat^r. **S**i contulit beneficia p simoniā mortale est: et si p notoriam est suspensus: etiā quo ad alios: secus si per occultā q^u n ē suspēsus. **S**i contulit scienter idignū bñficia siue simplicita: siue curata mortale ē. **I**dē si acceptauit a patronis p^ofecta tū ineptū: idē si cōfirmauit indignum. **S**i contulit plura bñficia in casu nō cōcesso vni: vel plura officia aut p^obendas aut dignitates: vel si consanguineis minus aptis contulit ratione consanguinitatis postponēdo aptiores mortale ē. **S**i admisit ad beneficia habētia curā animarū seu ipsa contulit non habētibus annum. et 4. mortale est. **S**i ecclesijs d iure vacantibus nō prouidit d rectōe sicut vacāt curata beneficia data absq^z dispensatione pape his qui nō attingunt annum. et 5. vel si infra annū non faciunt se ad sacerdotium promoueri: nisi causa studij sit omissū: d quo in. c. circa beneficiatos supra. **S**i enim infra sex menses primo p^o hoc non prouidit non potest postea se

intromittere. al' usurparet qd n̄ potest
quia mortale est: z nō tenet talis colla-
tio: z sic teneretur errorē suū manife-
stare. Idē qñ recepto secundo bñficio
vacauit primum vel secunda prebēda
vacauit prima: d̄ quo habes. s̄. sed ple-
ne in. 4. parte summe. **P** Si ordina-
uit aliquem clericum ad ordinem sa-
crum sine titulo vel beneficio: vel saltē
p̄monio sufficienti qz vltra peccatus
tenet ei expēlas facere quousq; d̄ bñfi-
cio sit ei p̄uissū: nisi aliq; ep̄s hoc ei cō-
misset determinādo personā: qz tunc
ille cōmittens tenet ad id d̄ huiusmo-
di: d̄ quibus vide in. 4. parte sum. ii.
¶ Si in visitatiōe nō diligēter q̄sūt
de quibus debuit z maxime de vita: z
honestate sacerdotū officiantū. z qūo
se habeat in administratione sacramē-
torū z de forma eorū. Si bñ p̄nunciant
precipue baptisma: qd est magis neces-
sariū. De audientia cōfessionū qūo se
habeāt: qūo pplm admoneant: z in re-
bus ecclie precipue altaris q̄ teneant
mādas. Si aut̄ inuenit in huiusmodi
nōbilit̄ excedē: z periculose si n̄ pu-
nit z p̄uidet q̄ illi se emēdēt: vl' d̄ alio
si iste ē incorrigibilis: z omnino iēptus
grauiter peccat: z omnia mala z dāna
animaz que inde sequunt̄ ei īputant̄
si pōt obuiare: z nō facit. 83. di. p̄ to-
tū. Si nō visitauit ep̄atū suūz vt debu-
it. Si in visitatiōe nimis sūptuosus fu-
it: z cū nimia familiā z egatur | n̄mi-
is vltra p̄scriptā numez: vl' si ip̄e vl' fa-
milia ei' munera accepit: sup̄ q̄ ē sp̄ea-
lis pena: d̄ qbus plene in 3. parte sum.
Si sustinet ī officijs z bñficijs notorios
cōcubinos: quos d̄z post admoniti-
onē: si nō dimittant etiā beneficio pri-

uare grauit̄ peccat. Si pro alijs malis
z sceleribus manifestis nō punit ī vsu-
ris ludis tabernis aleis negocijs secu-
laribus venatiōibus p̄ditiōib' z huius-
modi. In his enīz nō puniendo videt̄
male posse excusari a mortali: nisi ex
huiusmodi punitiōib' seq̄retur scisma
vl' magnū scādalū. di. i. c. vt p̄stitueret
Si laicos sibi subditos notorios p̄cto-
res quos p̄ se nouit: vl' sibi p̄parochia-
nos eorū denūciatos: vt adulteros vsu-
rarios inimicitias manifestas exēcen-
tes n̄ corrigit p̄ cēsuras z alios modos
grauiter peccat nisi omittat: qz nō spe-
rat̄ emēdatiō: s̄z deterioratio ei'. Sed
tū hoc n̄ v̄r sufficiēter excusare: sed hoc
aliud: si timeret̄ graue scādalū ī alijs:
di. 44. c. comestationes. Si malas con-
suetudines quas reperit in sua dioce-
si n̄ nitit̄ auferre quātū pōt: vt vendere
laborare z huiusmodi in dieb' festiuis
n̄ cōicari semel ī anno: z p̄fitei z hi'. tri-
pudiare ī ecclijs: permittē violari ec-
clesiasticā libertatē: aut q̄ clerici que-
niant̄ p̄ delictis vl' p̄ debitis in iudicio
seculari: vl' ecclesiasticā immunitate: vt
q̄ extrahātur debitores vel malefacto-
res p̄ violētā d̄ locis sacris: z hi' i casti-
bus nō cōcessis. debet enim prohibere
z si post admonitiōez nolunt desiste-
re excommunicare: z pro cōmissis iā pu-
nire. alias peccat grauit̄ omittendo
ex timore: vel negligentia: di. 43. sit re-
ctor vel doctor. **P** Si fructus vl' red-
ditus episcopat' sui male expēdit dā-
do consanguineis suis: vel alijs non in-
digentibus peccat grauit̄: z si distin-
cta sunt ea que deputantur ad men-
sam eius ab alijs: z si ea que erogare
debet clericis: vel ad reparationem

ecclesie: vel pauperibus dat cōsāguine
is vel alijs amicis sine pbabili idigen-
tia tenet restituere illa qā rapinā fecit
z similiter recipientes ab eo. **S**i vero
non sunt distincta hec bona cū intelli-
gātur omnia cōmitti fidei sue. ea q̄ su-
perfluūt ad vltū sui: z familie sue pueni-
enter dō pauperib⁹ erogare: al' non dā-
do pauperib⁹ subtrahit. i. z. q. z. c. aurū
z. c. gloria epī. **A**ho. **S**i grauauit suos
subditos in indebitis collectis. **S**i fe-
cit clericos suos soluere collectas tal-
lias positas a domino temporalī: vel
gabellas ad eius instantiā. **S**i spō-
te ipse dedit absq; licentiā romani pō-
tificis q; prohibetur. **S**i delicta cleri-
corū vlt' laicorū: vt blāspemantium de-
um vel sanctos suffocantius paruulos
ex inaduertētia: z huiusmodi puniuit
magis pena pecuniaria ex auaricia: z
magis propter lucrum q̄ pro salute eo-
rum ad refrenandum. **S**i visitauit
diocesim vel visitari fecit magis pro-
pter lucrum q̄ propter animarū salutē.
Si alienauit bona episcopatus sui
sine licentiā pape in casu indebito: in
quolibet horum est mortale. **S**i iu-
ra aliarum ecclesiarum non seruauit
Si bona vacantiū ecclesiarū sibi vsur-
pauit cū debeant successorī referuari.
Si iusta debita a predecessoribus
contracta ratione ecclesie non soluit.
Si fruct⁹ alicui⁹ bñficij ad tps acce-
pit vel partē ab eo cui dedit vult habē-
re in q̄libet horū ē rapina. **S**i non serua-
uit formā iuris circa manifestos vsu-
rarios: s; dō certa quātitate pētus n̄ fa-
cta debita restitutiōe r̄mittit sibi: z ad
sacra z ad sepulturā admittit. **S**i ier-
ta pauperib⁹ dispēlanda ī vltimū suum

cōuertit sine necessitate. **S**i sententi-
as excommunicationis dō facit propter
lucrum profert vel absolutiones. **S**i
permisit questuarios vel alios pronū-
ciare indiscretas indulgētiās z fallas:
quodlibet est mortale z graue. **S**i ex-
ptos: vt p̄dicatores fratres z minores:
heremitas sācti Aug. carmelitas ser-
uitas astericiēs: z alios habētes pui-
legia exēptiōis iniuste molestat nō ser-
uando eorū p̄uilegia: vel p̄ audientia
p̄fessionū: nō admittēdo sibi p̄uilegiatos
idoneos: s; m. cle. dudū dō sepul. vel sibi
retinēdo nimios casus: vel incōsuetos
vt quotidie habeāt ire ad ip̄s vlt' ad ali-
um cogēdo: quātū ad id ī quo sūt pui-
legiati: vel eos ad iudiciū trahendo
cū in nullo possit eos cōuenire nisi p̄-
heresi peccat grauit. **S**i monasteria
monachorū vel monacharū nō exēpta
nō diligenter z honeste visitauit: z cos-
tū vel eas ad seruādū regulā induxit: de-
ponēdo abbates vel abbatissas: p̄ rela-
xatiōe cū expedit habēdo curam dō ho-
nestate eaz: z q̄ nō habeāt familiari-
tatē cū clericis religiosīs vel laicis pui-
dēdo dō diligētī clausura z dō cōfessore
seculo doctor bone p̄ficiētie: phibēdo
ingressū simoniacū: z cōiunia femina-
rū q̄ ibi sūt: z festa vana in cōsecratio-
ne eaz.

Si indicādo ī foro p̄tēioso.

Si nō tenuit vicariū peritū z
bonū: precipue qm̄ ex se nō ha-
buit debita sufficiētiā iuris
Si nō seruauit debitū ordinē iudicia-
riū. **S**i fuit acceptor: p̄fōaz. **S**i dedit
iniquas sētētiās dic vt. s. in. c. circa iu-
dices. **S**i nō seruauit debitā formā iu-
ris ī ferēdo sētētiās excommunicationis

suspensionis et interdicti: quia ultra peccatum mortale incurrit certam penam: de qua in 4^a parte sum. precipue in causis matrimonialibus: quod esse cautissimum: et potius derosum circa diuortia. Si dedit licentiam domino temporalis vel iudici verberandi. vel ponendi in patibulo: vel incarcerandi vel alias puniendi clericos suos nisi in casu in quo essent incorrigibiles per eum: quia efficitur cum predictis excommunicatus. c. ut fame. de sen. excō. Reminere tamen de verberare manibus suis: nec tamen cum expedit per laicum: sed per clericum de facere verberare clericum secundum iura: et a causis sanguinum de abstinere ope consilio et mandato.

Si hereticos diligenter non inquisiuit in diocesi sua: et puniuit sed iura. Si testamenta et ultimas voluntates non fecit implere: precipue legata facta ad pias causas. **S**i dispensauit in votis et iuramentis in quibus non potuit: vel si potuit tamen in discreto et sine causa rationabili peccatum commisit graue. **S**i absoluit a sententiis a quibus non potuit: ut pape reservat: vel dispensauit in irregularitate de qua non potuit. Si exemplaris fuit in habitu non precioso: vel populo suppellectilibus non argenteis et curiosus in apparatu domus: et ornatu non seculari: in victu sobrio non conuiuali nisi per pauperibus: in visita do ecclesiam: interessendo diuinis: et precipue in diebus festiuis: hec de facere sed iura in solennitatibus precipuis catando missam: dicendo officium deuote non cursim: ordinando quod dicatur in ecclesia sua debite: frequentando orationes priuatas: vacando lectio. di. 36^a. per totum: predictando si scit: si nescit puidendo gregi suo de predicatoribus utilioribus non curiosus et de confessoribus tenendo honestam

deuotam familiam: sollicitus de eius salute vitando mulierum conversationem sicut potest. In exitu de domo raro nisi ad ecclesias: sepe offerendo et querendo consilia a suis dei quod possit suo gregi puidere: adulationes ut venenum abhorreat: pater viduarum pauperum orphanorum et oppressorum existat: et causas eorum sine expensis expediri faciat. In iniuriis propriis non sit vindicativus: sed patientissimus: in verbo et gusto non subitus et iracundus: nemini multum familiaris nisi seruis dei: superioribus obediens: equalibus non inuidens: non gaudens de dignitate et honore: sed luens pro exteriori occupatione et plenis offensionibus: et si in omnibus diligenter se habuerit: nil deo acceptabilius. Si vero perfunctorie et male: nil miserius et damabilius episcopi dignitate: ut dicit Augustinus. di. 40. c. ante omnia.

De prelatibus habes multa in 3^a parte summe ti. fi. per totum. **E**piscopi et supra concedentes vnam domum usurariis manifestis alienigenis ad senus exercendum sunt ipso facto suspensi: extra de usuris. c. quacumque. li. 6°. Similiter si permittunt quod huiusmodi usurarii alienigenae exerceant senus in terris eorum subiectis iurisdictioni nisi infra tres menses expulerint eos suspensi sunt: ut in dicto. c. quacumque de usuris li. 6°. **Q**ui se gerit pro papa electus a minori parte quam a duabus partibus cardinalium est ipso facto excommunicatus. Et similiter cardinalis qui presumpserit nominare talem papam: et similiter omnes alij qui talem reciperent pro papa: extra de elec. c. licet. li. 6°.

Des clerici et religiosi ac laici sine familiares curie: siue alij qui aliquod pactum

fecerint: vel aliquid magnū vlt paruum
pmiserint: vlt pmissione receperit ex pa
cto vel pmissione occulta vel manife
sta dederint: vel receperint qd magnū
vel paruum p aliqua iusticia vel gra
tia pro se vel alio in causis iudiciarijs
vel litteris apostolicis: et quibuscunq;
modis ab apostolica sede obtinendū
ipso facto sūt excoīcati: In extrauagā
ti Bonifacij octauī: cuius absolutio pa
pe rēseruat. hec habent locum ī curia
romana. Jo. an. et Anto. o butrio eaz
allegat.

De absolute et pnie iniūctōe. c. 16.

Postq; vero penitēs dixit ex se
peccata sua siue ex interroga
tiōe p̄fessoris it̄rogātis pec
cata sua vt debuit: tandē cōcludat: In
istis peccauī: et in multis cogitatiōe de
lectatione: locutione: opere: et omisiōe
vel aliquo d̄ huiusmodi: de quibus dī
co meā culpā. Cōfessor vō interroget
eū: si sit talis de quo non dubitetur q;
tūc superflūū et irrisibile. Si ipse do
let de omnibus peccatis venialibus et
mortalibus confessis: et si pponit firmi
ter ab illis abstinē: seu ab omnib; mor
talib;. Si vero talis habet aliqua resti
tuere: vel samā vel res vel pro iniuria
satisfacere: et huiusmodi: si est paratus
facē q̄citius pōt absq; dilatiōe aliqua
que restitutio q̄no faciēda sit: et quo
ordine quo ad certā et icertā: vide ī. 2.
parte summe ti. d̄ restitut. per totum
q; si dicat se nolle istud facere: vel non
posse: cū tñ possit non est absoluendus
Tho. vt dicit. 2. q. 3. c. tunc v̄ea pōt
tñ sibi dici: Miseriatur tuū: etc. sed nllō
modo: Ego absoluo te. Pōt etiam ei
iniūgi aliqđ bonū faciendūz nō tamē

in penitentiā declarādo sibi hoc q; in
fructuosa sit talis confessio ei et sine re
missione peccatorū: d̄ pe. di. 5. c. falsas
Sed si paratus est facere omnia ad q;
tenetur: tūc si esset aliqua excoīcatiōis
snia ligatus: si nō potes eūz absolvere
ab illo remitte eum ad ep̄m: seu ad ali
um qui possit absolvere: vel tu vadas
ad procurandum absolutionem p eo
et cū est absolutus ab excoīcatiōe postea
tu eū absolue a peccat. et n̄ prius. Tho.
Si aut potes eū absolue habēdo ī h̄
sp̄alē auctoritatē: si nō absoluiisti eūz
in p̄cipio qđ decētius fuit: nec tamē
ē multa vis si fiat in fine cōfessiois dū
mō fiat aū absolutionem a peccat.: ab
solue eum per hunc modum vt infra.

Primo exigēdū est ab eo iuramētū
vt sit paratus stare mandatis ecclesie
que illi fient p illa causa: quo iuramē
to p̄stato iniūgat ei hoc. s. si icidit fa
ciēdo q̄ aliquē canonic pponat nō am
plius facere q̄ illū. Si v̄eo p offensa: vlt
damno facto in aliū pmittat satisfacē
q̄tū pōt: et hoc facto denudatis hume
ris cōfessor seu absoluens cum disci
plina vel virga percutiat eum dicēdo
psal. Misere mei deus: vel aliū psal
mū p̄nālem dando ictum p quolibet
v̄su. postea vō gl̄ia p̄ri: et sic erat finit
subiungit. lyriel. chris̄tel. lyriel. Pr
noster. et ne nos. v. Saluum fac seruūz
tuum. R. deus meus sperantem in te.
v. Esto ei dñe turris fortitudinis. R. a
facie inimici. v. Nihil proficiat inimi
cus in eo. R. et fili iniquitatis n̄ appo
nat nocere ei. v. Dñe exaudi orationē
meā. R. et clamor meus ad te veniat.
v. Dñs vobiscū. R. et cum spiritu tuo.
Oremus.

Deus cui propriū ē misereri semp ⁊ par
cere suscipe deprecationem nostrā ⁊ ⁊
hūc famulū tuū quem sūa excoꝛcacio
nis ligatum tenet miseria tue picta
tis absoluat per christum. d. n. auctori
tate omnipotētis dei ⁊ beatorū aposto
lorū Petri ⁊ pauli ⁊ dñi pape: vel ar
chiepi vel epi mihi concessa ego absol
uo te ab hoc vinculo excoꝛcatis quaz
incurristi ppter iniectionē manus vio
lente i clericū vel religiosū: vlt ppter in
gressū in monasteriū monialiū in casu
nō cōcesso ⁊ huiusmodi. Et si plurib⁹
sententijs est ligat⁹ rest dicendū totiēns
ego absoluo te ab excoꝛcacione quam
incurristi ppter talem ⁊ talem causā. ⁊
si pluries ppter eandē causā dicendū ē
totiēns quotiēns incurristi: totiēns ego
absoluo te ⁊ restituo te sanctis sacra
mētis ecclesie ⁊ cōioni ⁊ vnitati fidei
um: In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus
sancti amē: verberando eū vsq; amen.
In dñi q̄ ista forma q̄uis debeat ob
uari: vt eē d sen. ex. c. nup. nō tamen est
ita necessaria quin simplici verbo fie
ri posset fm **De. d. pal. ⁊ Jo. de lig. Si**
cut ergo excoꝛcacio ferri pōt simplici
verbo q̄uis non debeat fieri: sic ⁊ abso
lutio. extra d regl. iur. l. c. omnis res. s.
quando fieret huiusmodi absolutio in
publico: vt erga mulieres: forte tunc ef
set omittenda huiusmodi verberatio:
ne denudetur peccatum. **P** Si vero q̄
propter rem ablatam alteri esset excoꝛ
catus q̄uis restituerit: non tamen est
absolutus: nisi iudex q̄ cōtulit sentētiā
eū absoluerit: ⁊ hoc declarādū est per
sonis post absolutionē ab huiusmodi
vel si nō ē aliqua sūa ligatus si habet
aliq; casus peccatorū epo reseruatoꝝ

de quibus nō potes absolue: nihilomi
nus absolue eum ab illis a quibus po
tes sub hac forma. **S**i teneris aliq̄ vin
culo excoꝛcacionis minoris ego absol
uo te ⁊ restituo sanctis sacramentis ec
clesie: In nomine patris ⁊c. **M**iseriat
tui ⁊c. **F**ilius dei per suam misericōdi
am te absoluat: ⁊ ego auctoritate q̄ sū
gor absoluo te ab omnibus peccat⁹ tu
is: a q̄b⁹ possū te absolue: In nomie
patris ⁊c. **P**eccata vero a quibus non
pōt eū absolue exprimat ei imponēs
vt habeat recursū ad ep̄m vel ei⁹ vica
rium ppter huiusmodi absolutionem
⁊ dicat ea sibi in confessione: vlt si esset
simplex ⁊ nesciret ita bene exprimere
factum suum scribat confessor in cedu
la illud: vel illa si sunt plura: vt illā pō
tet penitens episcopo vel eius vica
rio sub hac forma vlt simili: **A**tozem
vel latricem p̄tius pro homicidio vlt
incestu tali gradu ⁊ huiusmodi com
misso absoluendū vestre paternitati
transmitto: vt absolutionis beneficiū
ip̄edendo ⁊ ei salutarē p̄niam iūgēdo
ipsam sancte ecclesie recōciliētis: q̄ si
ep̄s vel vicarius remittat eum ad cōf
sorē ip̄m auctoritate illius itēz absol
uat ab oib⁹: ⁊ ip̄onat p̄niam p̄ illo p
quo nōdum imposuerat: ⁊ caut⁹ red
dat illum ne illam cedula alteri re
gendam tradat: vel etiā ip̄s confes
sor si potest vadat pro eo ad episcopū
pro auctoritate: si sibi velit dare. **P** Si
vero ille non habet casū de reseruatis
vel si habet: ⁊ cōfessor pōt de omnibus
absolue premissa absolutione ab ex
coꝛcacione minori: ⁊ alijs vt supra: **N**i
sereatur ⁊c. **F**ilius dei ⁊ cetera. **E**go
auctoritate qua fungor absoluo te ab

omnibus peccatis tuis. In nomine pa-
tris ꝛc. et faciat tunc signum crucis cum
dicit in nomine: super illum. nec est necessa-
ria manus impositio super penitentes
immo nec decens secundum theodoricum. precipue su-
per mulieres. magis enim decet signa-
tio crucis: et postea addat: Passio domini
nostri iesu christi: et merita beate Marie
virginis et omnium sanctorum et sanctarum
dei merita: et quicquid boni feceris: vel
proponis facere: et mala que sustinebis
sint tibi in remissione omnium peccatorum
tuorum: que verba non sunt omittenda quia sunt
magne utilitatis. scilicet omnia huiusmodi
cum habeant vim satisfactionis ex virtute
clauis. et sic magis valent. **Tho.**

De penitentia iniungenda penitenti.

In iniungendo vero penitentiam penite-
ti hoc maxime attendendum est
secundum omnes: ut scilicet talem des quod
credas eum omnino perficere quantumcumque sit
magnus peccator: et secundum **Abrysino**. me-
lius est in huiusmodi reddere rationem de
nimia misericordia quam de nimia iusticia
26. q. 8. c. alligant. Dando etiam liberta-
tem quod cum una die omittit. scilicet orationem
iniunctam: vel ieiunium possit in alia die
supplere. Si vero dubitat de aliquo: ne
faciat penitentiam: puta ieiunium: dicas quod
faciat loco ieiunij elemosynam vel aliud.
Orationes vero personis que de facili
solent reciditare in mortali: raro dan-
de sunt: vel per paucos dies dande sunt.
Ieiunia vero elemosyne et peregrinatio-
nes et huiusmodi possunt dari per plu-
res dies: quia huiusmodi etiam si fiant in
mortali non sunt reiteranda: quia valent
quantum ad effectum quem post se relinquunt
post expletionem in satisfaciente cum quo
revertitur ad gratiam. **Tho.** Querendum

est etiam a penitente si potest vel dubi-
tat facere penitentiam sibi datam: quia
tunc non esset danda: vel commutanda
vel remittenda esset. **Declarandum**
est etiam peccatoribus magnis scilicet **Ho-**
sti. quod secundum regulas ecclesie taxatas. 22.
q. 1. c. predicandum. pro quolibet mor-
tali esset septenis penitentia iniungenda. et ideo
non credat peccata sua lenia: quia par-
ua datur ei penitentia: quia hoc fit ne eam
dimittat: quod esset ei mortale: et oportet
ret ei confessionem iterare si esset oblitus
eius. Potest etiam admoneri quod faciat
aliquod memoriale de penitentia sibi
iniuncta ut melius illius recordetur: et
si obliuisceretur quod ad te reuertatur: vel
si non potest bene facere illam tu commutabis eam si
vis. Si vero postea recordatur de aliquo pec-
cato criminali: quo tunc fuit oblitus si peni-
tentiam habet copiam reuertatur ad te quantumvis non
sit ei necessarium: vel vadat ad alium: nec
tenetur nisi tantum illud dicere. **Si** habet
vota que non potest implere vel dubitat: si
tu habes in hoc specialem auctoritatem
dispensa: vel potius in aliud penitentiam commu-
ta. si vero non habes auctoritatem re-
mitte eum ad episcopum vel eius vicarium.
Caue etiam ne iniungas penitentiam per quam
fiat preiudicium alicui iuri: aut per quam
detur occasio ruine spiritualis alicui: aut
per quam possit manifestari alteri pecca-
tum occultum. Confessum autem quantumvis potes
studeas ad contritionem inducere verbis
sive ante sive in processu: sive per confessionem
ut non dicat peccata sua quasi fabulas scilicet
cum detestatione: et ut ait **Augu.** Caute et
astute aliquem interrogando que credit
illum ex verecundia occultare. Circa vero
turpia et carnalia peccata non descendas
nimis ad particulares circumstantias

postq̄ habet spes sufficiens peccati: et huiusmodi a remotis interrogando ne addiscant homines malicias et peccata que nesciunt. **Tho.** Admonendum eum super omnia: ut vitet malas societates frequentet confessionem: audiat sepe verbum dei: grat orationes et participaciones bonorum que sunt in religionibus: et indulgentias.

De infirmis. c. 17.

Circa infirmos sic agendum est. Aut enim talis est in periculo mortis: aut non. dico autem periculum mortis non solum quod in extremis constitutus: sed quod frequenter contingit homines mori ex illa infirmitate: et medici dubitant. In tali casu potest quilibet absolui a quolibet sacerdote de quolibet peccato: et a qualibet sententia absque alia licentia cum periculum est in mora. Talis est infirmus aut iam amisit loquelam vel usum rationis: puta quod iam freneticus: aut non et in primo casu si bene vivebat: et bonus fidelis: et frequentabat confessionem communionem et huiusmodi: si petierit sacramenta quous ex insperato et talia acciderit. Vel etiam si malus et obstinatus diu per seuerans in peccatis: et diu non confessus: si petijt sacerdotes ut confiteretur et ostendit se velle facere omnia que debet et interea factus est mutus vel freneticus et periculum est in mora debet presumptus et tritus: et faciente aliquo confessionem generalem pro eo sicut fit in populo sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia et peccato: et potest iniungere circumstantibus aliquod pro eo faciendum vel heredibus aut aliquibus pro eius anima si voluit acceptare. Deinde debet dari eucharistia a proprio sacerdote seculari: quantumvis non sit confessus

quod non potuit: vel ab alio sacerdote seculari: non autem religioso: si non habuit licentiam a proprio sacerdote vel episcopo aliter ipse religiosus incideret in excommunicationem papalem in hoc casu. et hoc debet nisi timeret de expunctione vel vomitu eius: quod tunc non deberet sibi dari eucharistia: sed extrema unctio tantum: imo etiam si non potuit communicare: quod si propter frenesim non permetteret se ungi: potest ligari: et sibi violenter dari. A statibus autem infirmo debet credi si perhibet testimonium quod petierit confessionem: et ostenderit signa contritionis. Si autem non est diu confessus: vel quia notorius peccator incurrit subito amentiam et mutitatem: vel infirmitatem: nec prius nec postmodum ostendit signa contritionis nil ei dari debet nec sacramenta: nec ecclesiastica sepultura. Si vero nec loquelam amisit nec amentiam incurrit: debet ab eo exigere pura confessio peccatorum plus et minus secundum quod patitur tempore. Nam si est in extremis de principalibus est interrogandum maxime inducendo eum ad contritionem cum spe venie. sed si non est ita in extremis: et vellet facere generalem confessionem de tota vita sua sicut multi infirmi fecerunt: quantumvis non sit necessarium de his que rite aliter confessus est iterare confessionem: admittenda est: et tandem absolutio impendenda ab omni sententia excommunicationis et ab omni peccato modo supradicto et c. precedenti: ita tamen quod si ligatus est aliqua excommunicatione a qua confessor ex illud periculum non potuisset absoluere: debet iniungi: quod si euadat infirmitatem quicquid commode potest preter se ei ad quem ordinarie spectabat absolutio illius excommunicationis. aliter si non faceret reincident in eadem excommunicationem: ex de sen. ex. c. eos. li. 6.

b

Sed si erat detentus aliquo peccato d
casibus epo reservatis: non oportet q
iniungat ei q post sanitatē ad epm va
dat p absolutioē: quia ad illud non te
netur: sed sufficit sibi illa absolutio.

Nota tñ q si talis esset vsurarius pu
blicus nō pōt talis admitti ad confessioē
cōmunionē: et ad alia sacramenta: nisi
facta pñs cautioē d restōne vsurarij:
vel pmissioē ab heredibus d hijs: et si in
casu q amisisset ipse loquelā: vñ vsum
rōnis ostēdat p signa cōtritiōis s3 for
mā iurij q habet i.c. quāq3 de vsur. li.
6. His peractis non est pñia ifirmo in
iungenda: qz eam facere nō posset: s3 i
notescēda: vt dicit. 26. q. 7. c. ab infir
mis. declarando sibi: talem tibi darem
pñiam si esses sanus: quanuis deberes
facere multo maiorem fm regulas ec
clesie: sed qz nō potes mō: cñ eris sanus
facies hoc vñ illud: vel venies ad me et
tibi dabo. Istud tñ vltimū nō videtur
securum: qz raro reuertuntur p pñia.
Si vero deus aliter d te disponderet: di
mittas pro anima tua tñ pro pñia.

Pōt etiā iniungi amicis vñ pñiā
neis aliqd p pñia: si pter q3 acceptat: et
si credatur q satisfaciēs sit i statu grē
super omnia enim amandus est: vt si
d3 aliquid alicui: vel rōne maleficij vñ
contractus: vel depositi: vel aliter de
claret bñ vt nō discedat cum alieno ab
hoc seculo: ne in eternum damnetur.

Et d restitutiōe legat ad pñas cau
sas: p aia sua ita dispōat q cito cogā
tur executores expedire et nō plangere
sicut sepe et quotidie faciunt: q si nolet
sufficienter disponere de restitutione
fienda non est absoluendus. **P** Exhor
tandus est autem ad contritiōē siml

et confidentia3 diuine misericordie ex
emplo latronis et meriti passiois. **A**bi
sti. Si autē haberi non possit copia sa
cerdotis quāuis bonum sit haberi in
bijs periculis i mari: v3 bello: vñ ifirmi
tate: vel morte violenta laico confiteri
tñ nō est necessarium: quod si fiat: et q3
euadat: tenet talis iterū de illis omni
bus peccatis confiteri: qz non habebat
ille clauēs ecclesie. Si vero infirmus
non est in periculo mortis si habet ca
sum excoicatiois: vel peccata reserva
ta epo d3 cōfessor ire vel mittē ad ep3
si pōt p auctoritate bijs: tñ mō tali q n
pdat peccatoz: nisi prius ille sibi de
derit licētiā nominādi eū. Si vero in
firmus h3 indulgentiā in articulo mor
tis a papa appropinquāte morte sic pōt
fieri absolutio post oia supdicta p di
cta indulgentia.

Forma absolutiois i articulo mortis

Meretur tui etc. Auctoritate
dñi nrī iesu Christi: et beatorū
apłorū Petri et Pauli et dñi
nostri pape. **H** et sancte romane eccle
sie: in hac parte tibi concessa spēali3 et
mibi commissā: cēdo et do tibi plena
riā indulgentiā et remissionē omnium
peccatoz tuorū: de qbus ore confessus
es. **N**ota hic an melius sit dicere d
qbus mō cōfessus es: an d quibus ore
confessus es et corde cōtritus: q non cō
misisti sub pretexto istius indulgentie i
quantū clauēs ecclesie se extendūt: que
quidem plenaria indulgentia sit tibi i
augmētū virtutis et grē: et acq3sitiōis vi
te eterne. In nomine patris et filij et spi
ritus sancti. Amen.

Forma absolutionis ab excoic
matione minori.

Ego te absoluo a vinculo ex-
cōicatiois: quā incurristi par-
ticipando cū excōicatis ī casu
nō cōcesso in loquela: in cibo: vel potu
et hī: et restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In nomine patris: et filij: et spi-
ritus sancti: Amen. Nota vero qd ī ab-
solutione ab excōicatioe maiori dī p-
exigi iuramentū: vt. si iuret stare māda-
tis ecclesie: q. si fient ei ab absolvente p-
tali materia: quo facto imponi ei de-
bent mandata rōnabilia: vt satisficiat
ei quē lesit: v. dānificauit si potest: si tñ
p hī est excōicatus: precipue ei iniun-
gendū est: ne amplius veniat extra illuz
canonē: v. si fuit excōicat? ppter verbe-
rationem clerici: nō amplius verberet
Secundo exutis humeris absoluedus
dī verberari cū virga dicēdo psalmū:
Misere mei deus: vel aliū psalmum
penitētiālē ad quēlibet vsū dādo vnū
ictū. Postea subiūgat Dī nī: Et ne nos
Saluū fac suū rē. put pauloā. s. nota
tū ē. Deus cui p pīū ē misereri rē. tā dē
habēs auctoritatē absoluat sic dicēdo:
Auctoritate omnipotētis dei rē. put. s.
plene dictū est.

Forma absolutiois a peccatis excōi-
cationis minoris.

Et teneris aliquo vinculo excōi-
catis: v. participationis a q
possū te absolueri: ego absol-
uo te: et restituo te sanctis sacramentis
ecclesie: In noīe pīs rē. Dīs nī Iesuf
Chīstus te absoluat: et ego auctoritate
q fungor absoluo te a peccat tuis: In
noīe pīs. Omnia bona que feceris v.
facies: et quicqd pateris v. patieris: sit
tibi in remissione pētoz tuoz oīz: et ī
augmētū grē et pīū vite etne. Amen

Forma sacramēti baptismatis.

Ego te baptizo In no. pa. et fi.
et spi. san. Amen. Tho. in. 4.
ego et amen nō sūt d substantia
sacramenti: tñ dici debēt ex statuto et
psuetudine ecclesie. S; si dubitat si es
baptizatus non te baptizo. Si non es
baptizatus ego te baptizo In noīe pa-
tris et filij et spīs sancti. Amen.

Forma cōsecratiois seu chrismatis
dāde p epm.

Configuro te signo crucis: et chri-
sino chrismate salutis: In no.
pa. et fi. et spi. san. amen. In frō
te detur: et cū chrismate consecrato ab
epo. Tho. in. 4.

Absolutio a peccatis.

Ego absoluo te a peccatis tu-
is In noīe patris et filij et spi.
san. amē. oīa vero alia sūt ad
bī esse. Tho.

Forma extreme vntiois: et pmo ad
oculos.

Per istā sanctā vntionem et su-
am pijsimā mīaz parcat tibi
dīs qcquid p visuz deliquisti et
ordinē fratū predicatorū. v. sic et cler-
cos seculares: quicqd vicioz oculo de-
liquisti. Inungo oculos tuos isto oleo
sanctificato In no. pa. rē. Tho. in. 4. s;
seruāda ē prior. s. Gregoriana et fien-
da est vntio in sex locis corporis ad-
minus. Primo in vtrisq; oculis dicen-
do vt. s. Secūdo in vtrisq; auribus di-
cendo per istā rē. vt. s. ad illud: quicqd
et exinde sic deliquisti per auditum v.
aurium vicio deliquisti. Tercio ī nari-
bus dicēdo per istā rē. quicquid deli-
quisti per odoratum: vel nariūz vicio
deliquisti. Quarto ī ore clauso dicēdo

b z

per istam ꝛc. quicqd per gustū deliquisti: vel quicqd oris vicio deliquisti.

¶ Quinto i vtriusq; manibꝰ ab intro in palmis dicēdo p istā ꝛc. quicqd deliquisti per tactū: vel tactus vicio. Sexto in pedibus ambobus i parte superiori dicēdo p istā ꝛc. quicqd deliquisti per gressū: vel incessū: vel recessū: vltimū vicio deliquisti. Clerici seculares addunt septimum ad lūbos: que fieri dicitur vbi est cōsuetudo: lꝫ nō vtatur ordo p̄dicatorum erga fratres: z sit i renibus dicēdo per istā ꝛc. quicqd lūborū vel p carnis viciū deliquisti: z dū sūt vinctōes dicātur hec vba semel tm̄.

¶ Forma p̄secratiōis corpis Christi.
Hoc est s̄m Aho. in. 4. Hoc est enī corpus meū: enī tamē n̄ ē d̄ substantia p̄secrationis: nīhilominꝰ n̄ nō dicitur omitti: alis peccaret mortaliter.

¶ Forma cōsecratiōis sāguinis.
Hoc est enī calix sanguinis mei noui z eterni testamenti: mysteriū fidei q̄ p vobis z p multis effūdet i remissioem peccatorum. Omnia ei vba hec sūt d̄ substantia cōsecratiōis p̄ter ei s̄m Aho.

¶ Forma ordinū i primo.

Qui cū sūt. s̄m Aho. quilibz hz formā suā. Sciēdum ē s̄m Aho. in. 4. q̄ tē ip̄imitur character seu recipit ordo cū p̄rectum instr̄m illius ordinis tanq̄ māz ab ep̄o dicēte formam illius ordinis tāgit manū ordinātis ad illū ordinē.

¶ Forma ostiarij.

Illis q̄ ordinātur ad hunc ordinē tradit ep̄s clauēs ecclesie dicēs: Sic agite q̄li reddituri

deo rōnē p his rebus q̄ his clauibꝰ recludūt. Archidiaconus vero ostiū ecclesie facit illos tangere.

¶ Forma lectoratus.

Hic tradit ep̄s codicē de quo lecturꝰ vba: sicut p̄phē: vt misale: vel eplariū librum dicēs Accipite z estote v̄bū dei lectores habituri: si fideliter z deuote ipleritis offiū vestrū: partē cū his q̄ v̄bū dei ab initio ministrauerūt.

¶ Forma exorcistatus.

Hic tradit ep̄s libelluz i quo scripti sūt exorcismi: vel illuz vbi exorcizat aqua benedicta vel aliū dicens: Accipite z cōmendate memoriē: z habetote p̄tatem ip̄onendi manū sup energumēnos: siue baptizatos siue cathecumēnos.

¶ Forma acolythatus.

Hic tradit ep̄s ceroferariuz i. candelabꝰ dicens: Accipite ceroferariū cū cereo: z sciat vos ad accedenda luminaria ecclesie mācipati. Accipiat etiā v̄ceoluz vacuum ab archidiacono dicēte ep̄o: Accipite v̄ceolū ad effūdēdū vinū z aquas i eucharistiā sāguinis Christi.

¶ Forma subdiaconatus.

Hic datur calix vacuum cū patena ab ep̄o: z v̄ceolꝰ cū aqua z manilli. i. bacili z manuter / gio ab archidiacono dicente: Videte cuius ministeriuz vobis traditur: z iō si vsq; nunc fuistis tardī ad ecclesiam amodo debetis esse assidui. Si vsq; n̄ fuistis somnolenti: amodo vigiles. Si vsq; nūc ebriosi: amodo sobrii. Si vsq; nūc inhonesti: amodo casti. Oblatiōes que veniūt in altari panes p̄positiōis

appellant: d' ipsis oblationib' tñ de /
bet poni in altari quantuz possit ppl'o
sufficē ne aliqd putridū ī sacratio re/
maneat. Palle vero q' sunt in subtrato
ria altaris in alio vase debent leuari.
In alio corporales ⁊ palle. Ubi autē
cōporales lote fuerint nullū aliud lin
teamen ibidē d' leuari. Ipsa autē aqua
d' in baptisterio mergi. Ideo admo /
neo vt vos exhibeatis ita: vt deo place
re possitis.

¶ Forma diaconatus.

Hic tradit eps libz euangeli
orū dicēs: Accipite potestates
legendi euangelii in ecclesia
dei tā p' viuis q' p' defūctis: In nomine
dñi amen. Itē eps ponit manuz super
caput ei' dicēs: Emitte ī eū quesumus
spūm sanctū xē. Itē dat ei stolā dicens
Accipite stolā: vt p' in pontificali. In
datione tñ euangelioz libz īm Tho.
character imprimi.

¶ Forma presbyteratus.

Hic eps tradit calicē cū pate /
na preparata. i. cū vino in cali
ce ⁊ hostia ī patena: als nō re
ciperēt characterem s'z Tho. Si n' ēēt
preparata dicens: Accipite ptātem of
ferre sacrificiū deo missāq' celebrare
tam p' viuis q' p' defūctis: In nomine
dñi amē. Itē ab epō imponitur man'
sup ordinandum ⁊ oēs sacerdotes cō
eo ibi pñtes dicente ipso epō: Oremus
dilectissimi dñi xē. vt in pontificali.
De. de tarantasio dixit q' in inpositio
ne manū īprimat' character. Primū
tñ verius est: ⁊ cōius īm Tho. s. i. por
rectioe calicis preparati. itē iungunt'
manus sacerdotis: cū ordinat' ab epō:
dicēte: Consecrare ⁊ sanctificare xē.

Itē aptat sibi stolā super humeros di
cēs: Accipite iugū dñi xē. Itē vestit eū
cū casula. i. planeta dicēs: Stola inno
centie xē. Itē q' si p'mū fuerit omis
sū. i. porrectio calicis preparati totū d'
itēari quasi nihil sit factū. Si vō istud
fuerit obseruatū: ⁊ aliqd de predictis
alijs fuerit omissū: nullo mō d' iterari
ordinatio: s'z qd omissū est d' suppleri
ab epō ī alia ordinatioe: ⁊ interim non
celebret.

¶ Forma sacramēti matrimonij.

Non est determinata. Est autē
forma illa expressio consensu p'
vba vnius in alterz iugum: vt
accipio te in vxorē: vel accipio te ī vi
rū. v' cū iterrogat: si vult talē ī vxorē
vel virz: ⁊ rñdet q' sic. v' si loqui n' po
test per scripturā: v' alia signa expri
mentia consensum.

¶ Explicit tertia pars: ⁊ p' cōsequens
tot' tractat' siue sūmula d' cōfessore: cū
iterrogatioibus fīdis Reuerēdissimi
fr̃is Antonini Glorētie archiepi. Cuius
dē incipit. c. i. de restitutiōibus in gene
re in quo ponūtur. 20. manus rapien
tiū: quarū qlibet h'z quinq' digitos seu
modos: ⁊ sic sunt cētuz modi ī quibus
fit restitutio v' erogatio: vt p' ī 2^a par
te summe ti. z.

¶ p'ma manu fene
ratoria pōt itelligi
illud quod habet
Apo. i7. Uidi mu
lierē sedentem sup
bestiaz coccineā. i.

diabolū habētē ī manu eius poculū
aureū. Nec mulier est cupiditas que

b 3

in manu. i. in opere vsure habet diuitias quas fitit: sed non extinguitur eius fitis: sed solum delectatur in videndo. hec autem quinque modos sicut man^{us} habet quinque digitos. Et primus est in pignoribus: quando. s. quis pro mutuo alteri facto recipit pign^{us} ab eo rei mobilis: vt vestimentum: seu luc^{us} equi: seu huiusmodi: aut immobilis: vt possessio: ex qua capit fructum seu lucrum non computans in sortem: quod vsura est: nisi in casu cum gener a socero: quousque habeat ab eo dotes sustinens onera matrimonij accipit possessionem ab eo in pignus: extra d^o vsuris. c. salubriter. Et d^o hoc diffuse in 2^a parte summe ti. i. c.

Secundus digitus seu modus est in depositionibus: cum. s. quis deponit pecuniam apud mercatorem: vel capso^{rem} vt vtatur ea: saluo tamen capitali suo: et cum intentione principaliter aliquid percipiendi ultra sortem: nulla tamen facta pactioe sup^{er} hoc: etiam vsura est i. 4. q. 3. si feneraueris. et d^o hoc iⁿ 2^a parte su. ti. i. c.

Tertius modus in emptio^{nibus} et vendit^{ionibus}. cu^m. s. vendit^{ur} merces ultra iustum precium: rone dilatio^{nis} t^{em}poris in soluendo precium: et hoc iⁿ se re illa iⁿdebat seruare iⁿ futurum quoniam t^{em}poris quantum vendit^{ur} vel plus sperabat valitura. S^{ic}iliter quoniam re emit minus iusto: eo quod anticipat t^{em}poris solutio^{nis} precij antequam recipiat mercedem: vt puta t^{em}poris ver^{um} triticum recolligendum. Et h^{oc} nisi dubium esset vt^{rum} plus minusue sit res illa valitura: d^o hoc extra d^o vsuris. c. in ciuitate. et c. nauiganti. Et d^o h^{oc} diffuse in 2^a parte summe ti. i. c.

Quartus in captio^{nibus}: et ficti^{is} assecurationibus: vt in cambijs quod dicunt^{ur} per venetias: et cambijs quod sunt iⁿ romana cu

ria per bullas: quod sunt vere mutua cum vsura: et cum ipsemet sibi satisfactor simulatus et verus mutuator est: ar. i. 4. q. 3. c. plerique. Et de hoc in 2^a parte sum. ti. i. c.

Quintus in mutuis cum expressis luc^{ri} pactionibus siue in pecunia siue in operibus siue in alijs quod precio possunt estimari ar. i. 4. q. 3. c. putat. et d^o h^{oc} iⁿ 2^a parte su. ti. i. c.

Manus raptoria est que manifeste rapit aliena manu violenta. i. raptoria eripit pauperes. s. deus. Thobi. 15. et habet. 5. digitos seu modos.

Primus consistit in vsurpatis diuersis ciuitatum: castro^{rum}: et villar^{um}: ex quibus omne emolumentum quod inde percipit rapina est.

Secundus est in tallijs iniustis: quoniam. s. diuersis ciuitatis imponit collectas ultra debitum consuetudinis vel statuti: s^{ed} vicia iⁿ debita operaz exigit: et non soluit eis d^o labore: vel si ciuitas est libera quoniam non per raptam imponit cumbus: s^{ed} nimis alijs grauatur.

Tertius est in pedagijs et gabellis illicitis: quoniam. s. imponunt domini terrar^{um} vel ciues noua pedagia sine l^{ic}entia principis: vel et si antiquata: vel noua cum l^{ic}entia non seruunt vias suas cum t^{em}poris possent.

Quartus in latrocinijs terrestribus vel maritimis: vel piratis: qui discurrunt per mare predando ex naufragio etiam iⁿ mare proiecta sibi accipere ad rapinam pertinet: vel etiam de represalijs illicitis: de quibus in 3^a parte ti. z. c.

Quintus in personis capiedis et vendendis quod libere sunt seu christianice: nam et si pagani vel sarraceni capti in bello iusto efficiantur sui capientium: v^{er}um et vendi possunt vt serui: et emi: non t^{em}poris christiani: debet^{ur} ergo ista restitui si possunt: vt dicit Aug. i. 4. q. 6. c. si res. d^o his habes in 2ª parte sum. ti. i. c.

Manus furatoria est cū q̄s accipit oc-
culte aliena nesciente dñō. Apo. Qui
furabatur iā nō furest: s̄ magis ope-
ribus suis. Sur videt opari manibus
alienis inquit accipit lucrum dñi manibus
alienis: et hec manus habet 5. digitos.

Primus ē iuentorum detentio: quā .s.
q̄s res alterius inuenias q̄ nō habetur
p̄ derelicto sibi retinet. i. 4. q. 4. c. si qd
et dñi hoc habes in 2.ª parte ti. i. c. **S**e-
cundus est in illicita p̄scriptio: quā .s.
q̄s p̄scribit aliena mala fide: sciens .s.
illa esse aliena: nec aliquo iusto ti. ha-
buisse. c. possessor. dñi re. iur. in. 6. dñi hoc
habes in 2.ª parte sum. ti. i. **T**ertius
est in rei pignorate cōmodate vel de-
positate vsu. q̄ dñs rei non consentit: et
tenetur dñi utilitate idē habita: et si amit-
teret ex culpa sua tenet reddere. Rai.
dñi hoc in 2.ª parte sum. ti. i. **Q**uartus
in occulta rerum vsurpatione: siue h̄
fiat a filiis de rebus parentum: siue ab
uxore de rebus viri ipso nesciente: siue
a seruis dñi rebus dominorum suorum: a di-
spensatoribus de rebus patronorum suo-
rum: siue a discipulis dñi rebus magistro-
rum suorum: siue ab extraneis dñi reb⁹ ali-
orum: etiam si hoc facerent dando in-
de elemosynas pauperibus: nisi in ex-
trema necessitate constituti. i. 4. q. 4. c. for-
te. de hoc in 2.ª parte ti. i. per totum.

Quintus in religiosa appropriatio-
ne: quā .s. religiosus aliquid recipit: vel
nesciente prelato suo: vel alteri dat p̄-
pinquo: vel extraneo: vel cui occultat
et vt propria retinet acquisita per eum
vel data non paratus superiori libere
assignare. i. 2. q. i. c. nō dicatis. et dñi ha-
bes i. 3. parte ti. c. **M**anus bellatoria
est ubi .s. rapiuntur et furta et rapine et

sacrilegia Manum suam misit hosti:
scilicet bellando ad omnia desiderabi-
lia. Desiderabilia autem sunt blada pe-
cunie edificia vasa aurea templi: et alia
ornamenta: ipsum templum: ad quod misit ma-
num exercitus Nabugodonosor bel-
lans contra hierosolimam rapiendo
incendendo et destruendo: et hec manus
habet quinque digitos. seu modos. **P**rimus
est cū dñs vel cōitas aliqua assumit in
iustum bellum. nā q̄ ad hoc cōcurrūt
adiuuando cōsulendo cooperando dñi
omnibus damnis illatis aduersarijs et
si nihil proueniret ad eos tenentur sa-
tisfacere. i. 4. q. 5. c. non sane. in fi. **S**e-
cundus est q̄ tenetur de omnibus da-
nis et expens. quas patiuntur subditi sui
q̄ inuoluntarij sūt: et coacti. nam ultra
expens. quas faciunt aliquando ab ad-
uersarijs debellantur: et capiuntur ipsi
et bona eorum. **U**arij est enim belli euen-
tus. vt. c. si culpa extra dñi iur. et dñi da. da.

Tertius ē q̄ q̄ h̄ iustum bellum ea q̄ ca-
pit et destruit: vel hoc facere permittit
suis: sicut cōmuniter faciūt: satisfacē
tenēt. 23. q. i. c. militare. bona autē capta
iuste ab inimicis q̄ debēt cōditi occul-
tando: et retinēdo sibi furat. 23. q. 5. c. di-
cat. **Q**uartus ē cū iuste bellas rapit
bona eccliarum nō icastratay: aut bona cle-
ricorum dñi partis: vlt et viatores pere-
grinos: et alios inocētes: di. 86. c. singu-
lis. **Q**uintus ē q̄ habēs iustum bellum ex
sua inertia et crassa negligētia nō defen-
dit suos cū possit: et p̄cipue cū ē p̄duct⁹
mercede ad bellandū: et sicut cū possit
debellare inimicos: et sic finem facere
guerre vt plus lucret ex duratiōe p̄e-
lij: vel quia corruptus ab aduersarijs
nō fidelit̄ gēit negotium tenet: et dñi iur. et

dam. da. c. si culpa. et de his oibus habes in 3ª parte ti. z. c. de bello. **M**anus damnifica vsatoria: dicitur puer. 16. Si manus ad manū fuerit nō erit ī nocēs manus: et qñ vna manus nō sufficit ad vnū opus alia iuuat: sicut aliqui si vnus nō sufficēt ad rapiēdū vlt furandū vlt dānicā dū aliū: et tūc adhibz ad iutoriū alter: et hec ē manus ad manū adiūcta: et talis qñuis non sit principal' vel nil perueniat de rapina vlt damno ad eum tamen tenetur. Et quia non ē innocens: sed in causa: et hec habet. 5. digitos: qui continentur in hoc versu. **I**ussio: filiū: p̄fessus: palpo: fursus **P**rimus ē cū qs mādāt fīēi rapinā furtū: vsurā: vlt aliud dānnū: et ex hoc sequit' effectus dāni: qd al's non fuisset factū: talis tenetur insolidū: etiā si nil puenit ad eum. Sic et tutor curator et p̄curator: et factor qui pro pupillis: vlt p alijs faciunt contractus vsurarios tenentur: si illi pro quibus fecerūt nō satisfaciunt cum sint principaliores. **S**ecūdus qñ p̄sulicita q ex illo sequitur dānū qd al's nō fuisset factū: tal' et tenet' insolidū etiā si nil puenit ad euz **S**i aut' fuisset factum etiā sine illo consilio et aliquid plus factum est: ad illud plus tenetur. Innocen. et Hostiē. **T**ertius ē cōsensus. s. cooperatiōis: n̄ mētis tñ: puta qñ vnus: vlt plures faciunt aliqd furtū: vel dānū simul: ita q vnus nō faceret sine altero: tenet' qlibz insolidū: secus cū etiā sine illo factum fuisset: n̄ cū al's se reperit ad dānificandū: tūc enim tenetur solū dō dāno il lato per eum qui etiā est mediator sciēter alicuius cōtractus fraudulentī: vlt sensales tenentur tales dō dānnis.

Quartus ē palpo. s. cū qs adulādo seu laudādo aliquē dō furto: vel de dāno. s. q sit strenuus: ex hoc iducit cum ad faciendū malū q al's non fecisset: et idē si detrahendo eū ad hoc inducit.

Quintus ē recursus. i. cū qs receptat fures et dānicātes: et ex hoc sequitur dāna: vlt et raptā rē cū qrit: et ipse occultat ppter qd nō pōt recuperare. **O**fficialis ē q pōt sine sue p̄sone periculo obstarē ne fiat dānū vlt rapina: vlt manifestare fures: et ablata: et nō facit: tenet': hoc **Tho. Alb. De. Ric. i. 4. di. 15.**

Inno. Rai. et Vul. dō his i 2^a parte sū. Man' participatoria. s. dō re furata vlt vsuraria: et dō hoc pōt itell' illud **Ione 3° Recedat vnusqz ab iniquitate que in manu sua est: et hec habet. 5. digitos.**

Prim' ē participādo dō hi' p donationē: talis ei cui donat': cū hoc scit dō reddere dōno eius rē ablatā. donū autē datum ab vsurario cum omnia bona sua sint obnoxia restitutioni tenet' etiā reddere vel sibi: vel his potius q bus vsurarius habet restituere. **S**ecundus est per viciationem. **F**amilia enim raptoris vel vsurarij: vlt vxor: vel filij q n̄ habēt nisi dō rapinis: vlt vsuris tenentur satisfaccere dō cōsūptis: s. habēdo etiā alia bona p̄medendo: vlt vītēdo rebus male ablatīs in prima specie tenetur de eo quod cōsumit **Rai.**

Tertius ē p dotationē. filia ei q dōtat' p eū q n̄ hz nisi dō vsuris: vlt al's male ablatīs: marit' q hoc nouit non pōt recipere dotē: et recepta tenet' restituere creditoribus soceri: et ipsa etiā filia mortuo marito tenetur restituere dotē. **Rai. de hoc in 2^a parte sum. ti. i. c.**

Quartus ē participādo dō re rapta

vel furata per emptionem: qui ei emit talia scienter: vel ignorantia facti crassa tenetur restituere cum inuenit omnimodum rei: vel pauperibus erogare: si illud ignorat. Si etiam talia emit probabiliter estimans esse venditoris: postea sciens fuisse ablata tenetur nihilominus domino mino reddere si agnoscit: vel pauperibus rem vel precium erogare si non inuenit. **Rai.** et hoc in 2. parte sum. ti. i. c.

Quintus p legatum vel hereditationem intelligitur ei hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eius cui bona sunt obnoxia restitui: vel ex contractu vel ex quasi maleficio furti: fraudis et usure: et huiusmodi: vel quasi omnia tenentur restituere de tali hereditate: vel legato: extra de usuris. c. michael.

Manus sacrilega: viz usurpatio circa sacra et ecclesiastica. **Job. 15.** Tendit aduersus deum manus. i. sacrilega. Hec est manus sacrilegi. **Michanoris:** quaz extendit contra templum dei imminat ipsum sanctum destrui: et ipso occiso suspensa est et lingua quida **Machabeo** contra templum 2. **Machab. 15.** et hec h3. 5. digitos.

Primus est cum auferunt sacra: ut calices et paramenta: cruces: relique et alia huiusmodi. **Secundus** est qui auferunt aliqua: et si non sacra: tamen de loco sacro: ut in ecclesia: et de vitro q3. i7. q. 4. c. q3. q3.

Tertius est qui sit incedit diuini: vel effractio in loco sacro. i. iniuriose: tenet etiam satisfacere: vel etiam inferunt alia damna ecclesiis vel personis ecclesiasticis: ut exigendo gabellas et pedagias: extra de censu. c. quancumque in. 6. aut imponentes collectas: extra de iniuriis. et damna. c. aduersus. aut faciendo reprefalias personis ecclesiasticis. c. et si pignorationes. extra de iniuriis.

Quartus est cum clerici male tractant bona ecclesiarum dilapidando indebite: alienando in populos et lasciuias expendendo consanguineos ducendo. i7. q. 2. c. nullus. et bona debita pauperibus: vel clericis: vel reparationi ecclesie subtrahendo de re restituere.

Quintus cum subtrahunt legata facta ecclesiis. i7. q. 2. c. q. oblationes. vel non solunt decime ubi consueuerunt solui: vel cum non est legitime in beneficio constitutus: sed per intrusionem vel per simoniam: vel h3 aliquid impedimentum irregularitatis: tenetur enim fructus perceptos restituere: de reg. iur. li. 6. de his in 2. parte sum. ti. i. c.

Manus iniuste indicatoria: **Beatus** qui excutit manus suas ab omni munere **Isa. 33.** obsequij pecunie et laudis. per munera enim frequenter peruertitur iudicium: et hec manus h3. 5. digitos.

Primus est qui iudex seu quicumque officialis dat iniustam sententiam ex certa scientia quacumque de causa: siue odio: siue amore siue corruptione pecunie: et talis tenetur de omni damno et interesse parti lese. **Rai.** 2. q. 3. c. quatuor. **Secundus** est quando ex ignorantia crassa profert iniustam sententiam. non enim debebat se ponere ad id ad quod non erat idoneus cum periculo altertus: secus si deceptus consilio assessoris qui putabat idoneus ex malicia: vel ex ignorantia crassa male consulens tunc tenebitur assessor parti de expensis secundum **Rai.**

Tertius est qui ex nobili negligenter perlit iniustam sententiam: puta quia noluit laborare ad legendum in libris quod potuisset inuenire: et videtur etiam teneri: ut c. si culpa. extra de iniuriis. **Quartus** quando accipit pecuniam pro iudicando vel non iudicando aut bene aut male. **Rai.** etiam tales pecuniam sibi retinere non possunt

sed pauperibus dare: vel reddere danti. ¶ Quintus cum non vult iudicare et dare sententiam prout potest et debet ne displiceat habenti iusticia: aut ut dānificet ius habentem: et talis tenetur si pars postea amittat iustam causam: vel si remittat penas: vel diminuat iniuste cum non possit tenetur cōmunitati: si auxerit penam iniuste tenetur ei q soluit. **Tho.** et **Rai.** de his in 2ª parte sū. ti. i. c. ¶ Manus in iudicio iniuste assistoria. De hoc ne iūges manū tuam: ut p impio dicas falsuz testimoniū. **Exo.** 23. et **Isa.** 21. Eruite opprēssum de manu calūniātis: et hec bz. 5. digitos sūm q quos gñā hominū ibi pcurrūt. s. aduocatul: iuriscōsultus: actor: et procurator: testis et reus. ¶ Primus g ē aduocat⁹ q si sciēter assumit ad defensā. i. iustaz causā obtinēs victoriā cause d oī damno tenet aduersario si clētulus n̄ satisfecit. **Tho.** 2^a 2^e. q. ¶ Si vero nō obtinet tenetur clētulo d expen. qñ v3 dixerit sibi causā eē iustā: cū alīs ille nō liti gassz: s3 si assumit causā iustā et ex crassa ignorantia: vel notabili negligentia perdit videtur teneri clētulo d dāno suo. c. si culpa. extra d iniur. et dam. ¶ Secundus iuriscōsult⁹: si sciēter pstat malū p̄siliū: vel fraudulētū. vñ ius habēs perdit causā siue sit ille cui p̄sult: siue alter tenet d dānis inde secutis: si vō fideliter p̄sult ut scit n̄ tenetur: vt. c. nemo ex cōsilio. de regl. iur. li. 6°. ¶ Tertius ē actor et pcurator: q accusat aliquē falso criē: vel petit idēbitū sciēt tenet d oī dāno qd idē rēcipit etiā aduersarius de expen. **Tho.** 2^a 2^e. q. ¶ Quartus ē re⁹ si negat veritatē de q iuridice iūterrogatur negādo idēbituz

pecunie tenet actori: negādo autēz crimen vnde sequitur accusatori mors: vel mutilatio: vel alia pena: vel fatigando scienter appellationibus vel dilationibus tenetur ad arbitrium boni viri.

¶ Quintus testis si ex falso testimonio ei⁹ sciēter facto actor vel re⁹ icurrūt aliqd dānū iniuste tenet talis insoliduz: et d iniur. c. si culpa. et si accipit pecuniā p testimonio ferēdo etiā vere tenet illā pauperibus erogare. i. 4. q. 5. c. nō sane. et d his oibus in 2^a parte sū. ti. i. c.

¶ Manus fraudatoria. **Job.** 31. i. manus meis nō adhesit macula. s. fraudis et hec habet. 5. digitos seu modos.

¶ Primus est in re⁹ qdditate: dum. s. vna substantia vedit p alia: vt vinū lipha tū pro puro: aurū vel argentum archimiatum pro puro: et huiusmodi.

¶ Secundus ē i quātitate: vt cū dantur diminute mēsure vel pōdera: puta vñcie. ii. p libra: vel i vasis de vino: oleo: tritico et huiusmodi: vel in cānis d pāno laneo lineo et huiusmodi. ¶ Tertius est in qualitate: vt cū venditur res defectuosa: vt vinum: vel caro coru pta pro bona: animal viciosum et claudicans pro sano: non diminuendo d p̄cio: et multo grauius est vendendo rē nociuam et periculosam homini.

¶ Quartus est in precij iequalitate: vt cum venditur res plus iusto precio q̄ valeat scienter: vel cum multo min⁹ p̄cio emit: qz venditor nō agnoscit rem: vel quia ducitur maxima necessitate.

¶ Quintus ē i gabelle debite: vel pedagij subtractiōe: v3 qz occulte itroduct rez ad ciuitatē vel asserit eē p alio: vel minor quātitatis: vt min⁹ soluat: hi oēs tenentur satisfaccere sūm **Tho.** 2^a 2^e. q.

z Rai. d. his omnibus habes in z^a parte sum. ti. i. c. **M**anus satisfactoria. Job. 5. Qui dissipat cogitationes magnorum ne possint manus eorum implere quod ceperunt manifestando. s. falsitates eorum: z hec habet. 5. digitos vel modos. **P**rimus est in ponderibus z mensuris faciendo falsas monetas: vel eis vtendo falsis: z diminutis i vendendo z emendo mensuris excessiuis: tenetur etiam talis de damnis inde secutis illis talibus. **S**ecundus e in falsis monetis fabricando eas falsas vel incidendo: aut falsatis z diminutis pro legitimis scienter vtendo vltra peccatum tenetur d. damnis lesis. **T**ertius e in bullis apostolicis falsatis: vel p surreptione obtentis: cu. s. expressu est falsu in supplicatioe omisus illud d. exprimendo: quo enarrato n. obtinuisset. Beneficiu eni vl. gra sic obtenta non valet: vnde tenetur satisfacere d. emolumento per ipsas obtento. **Q**uartus e instrumentis z scripturis falsificatis: vt testamētis in quibus scribitur legata aliter q. disponatur a testatore: vel scripture vbi apparent debita z cassantur: z huiusmodi. **Q**uintus e in falsis partibus: vt cu. mulier concipit per adulteriu vel supponit sibi alienu partu: q. tenet d. oibus que consu mit filius putatiuus de bonis mariti: z d. his q. vt filio legitimo sibi de hereditate relinquerentur. c. si culpa extra de iniur. z de his in z^a parte sum. ti. i. c. **M**anus pditoria: d. qua **Abiss^{us}** Luc. 22. Ecce manus tradentis mecu est in mensa. Non enim fit proditio nisi p familiares: z hec habet. 5. digitos. **P**rimus e i castris: populis: z terris

qn. s. q. aufert a legitimo dno: z dat p ditorie alteri qui ibi ius no hz: talis tenetur d. oibus damnis inde secutis.

Secundus e i personis: qn. quis tradit dnm suu: vel amicu i man. inimici occidendu: vl. redimendu: vl. ipediendu a negocijs suis tenet illis ad oc. itersse.

Tertius i rebus: quando pecunias vel alia bona sui dnt: vel amici procu rat deuenire ad manus inimicor: aut cum associat se cu. aliquo vt ducat ad locum vbi spoliatur.

Quartus e: qn. secreta releuat sui domini vel damnisfatur: vl. aduocatus secreta cause qua defendit: aduersario pandit: vt se possit defendere tenet d. damnis: extra de iniur. c. si culpa. z d. his i z^a parte sum. ti. i. c. **Q**uintus. s. cu. q. vtitur i fidys non seruando pacta pmissa: etiam si esset hostis: omnimodo z ipse ei seruat fidem z non alias: vt. z. q. i. c. noli.

Manus simoniaca. Et d. hac. 3. re. 13. Quicunq. volebat i plebat manum suam. s. pecunia quam dabat: z fiebat sacerdos: z hec habet. 5. digitos. **P**rimus est accipere pecunia: vel alia temporalia pro sacramentis aut beneficijs conferendis: vel collatis per modum precij non per modum elemosyne: z talem pecuniam retinere non potest: sed pauperibus debet erogare: vel ecclesie i cui. iniuria data e: **A**ho. z. q. 100.

Secundus accipe pecunia appciatiue p alijs reb. sacris: vt ecclis: altarib. consecratis: aqua baptismali consecrata: oleo sancto: z reliquijs sanctor: sepulchris loci sacri iure patronat: ingressu religionis z hi: talis pecunia no potest retineri: sed oz pauperibus ea erogare vl. ecclesie p qua e comissa simonia.

Tertius est p spiritualibus exercitijs
et p predicando: orando: visitando: eligen
do: confirmando: a corruptione desisten
do: curā aīaz exēcēdo: sēcrādo: et hī
alia recipiendo pecuniā exactiue: vlt p
tionaliter: vel appreciatue: tenet pau
peribus erogare: vel ecclesie in cuius i
uriam data est: sed per modūz elemo
syne sibi retinere potest sic data.

Quartus ē qñ accipit beneficiū sim
plex: vel curatū: aut dignitatē simoni
ace: qñ tenet resignare: et fructus idē p
ceptos restituere: etiā sumpptos dedu
ctis expen. factis in vtilitatem bñficij il
lius etiā p fructibus colligendis.

Quintus ē d mediatoribus ad procu
rādū offm: vel beneficiū ecclesiasticū
vlt aliqd spūale: hī tenentur pecuniā p
pter hoc receptāz pauperibz erogare.
Hec oīa **Tho.** 2^a 2^e. q. 100. **Rai.** 2 **In**
no. d. his in 2ª parte sum. ti. i. per totū.

Sextus ē d impeditoria: Ecclesiastici. iz.
De duplici corde et manibus malefa
cientibus. i. impediētibz bona alio
rum: et hec habet. 5. digitos. **P**rimus
est qñ quis impedit aliquem a cōsecu
tione alicuius officij vlt beneficij: et si iā
illud erat cōsecutus: et possidebat: et in
iuste pcurauit auferre: sibi tenetur sa
tisfacere in totū. Si vero nōdū erat cō
secutus sed i via habēdi tenet ad arbi
trium boni viri. **Tho.** 2 **Ric.** in. 4. di.

Secūndus ē qñ ipedit fructus puen
turos alicuius agri vel vinee: videlicet
offendendo semina: destruēdo vineas
arbores: et hī: q tenebitur ad quātum
estimantur fructus in illo dubio vali
turi. **Tho.** in. 4. Tenēdo etiā colūbari
as: et nō sufficēter pascēdo colūbos: vñ
damnū inferūt seminibus vel fructibz

tenentur d. damnis. **De.** d. pal. in. 4.

Tertius ē d his q faciūt statua vel
capitula: ne vsure solute possint repeti
vlt q possint hoīes cogi ad soluendūz
et q indicāt f3 ea: vel etiāz sine statutis
dāt sūiam q soluant vsure: vel solute
nō repetātur: hī tenentur ad restituēdū
eas si vsurarij nō restituāt. Impediūt
enim restitutionē. 2. q. 3. c. q consentit.

Quartus ē d his q dāt lras emuni
torias debitoribus iuste ne possint co
gi a creditoribus ad soluendū eis cum
possint: hī tenentur illis d. illis damnis.

Quintus est d iniuste ipediētibz ne
qs possit exequi negocia sua honesta
occultando infra vlt scripturas per q
manifestatur ius suū: vlt ipedientes ne
qs accedat ad iudicē ecclesiasticū i cā
q pōt vbi sibi faciet iusticiā: vlt alit ius
ste et maliciose se impediēs iter suū ad
iudiciū vel ad negocia sua: vnde reci
pit damnum: et de his tenetur.

Manuluforia: d. qua potest intelligi illud
Job. 3. Si. i. nō osculatur sum manum
meam in abscondito. Lufor enim cuz
vincit attribuit manus industrie: vnde
aliquando osculatur eam: vt causam
lucris: et hec habet. 5. digitos. **P**rimus
cum decipitur in ludo: v3 per falsos ta
xillos: aut chartas dicēdo mendaciūz
et sic vicit: tenet ei restituere d. pcepto.

Secūndus ē qñ vincit alijs q alienāe
n pnt: vt sūt serui: filij familias: pēpue
pupilli: vxores: religiosi: et huiusmodi:
hec o3 restituē illis q habēt curā illoz

Tertius qñ vincit ei quem induxit
ad ludēdū multa iportunitate: cū non
vellet ludere: vel volentem a ludo rece
dere inuitum detinet: tenet restituere.

Quartus qñ vicit in loco vbi phibet

ludis: et per leges mandatur fieri resti-
tutio: quæ nec per consuetudinem sunt
abrogatæ: et tunc etiam tenetur restitui-
ere per danti fin. **Tho. 2° q. 1° Ric.**
in. 4. R. ai. Inno. et alios. Quintus ē
quando vincit in locis ubi non probi-
betur ludus: vel si prohibetur: leges sūt
abrogate per contrariam consuetudi-
nem: et tunc debet pauperibus eroga-
re. **Utrum** vero non de necessitate vel
de honestate: vide in 2^a parte sum. ti. i.
c. d. ludo. ubi plene. **Manus locatio**
nis et cōductionis viciatoria: d. hac deu-
tro. 32. **Uidebit** q. infirmata sit ma-
nus. i. deficiens opus in locando et cō-
ducendo: et hec habet. 5. digitos. **Primi**
mus quando quis locat alteri res vici-
osam sciens: vt equum claudicantem:
vel domum ruituram: qui tenetur de
damno inde secuto illi tali. **Secun-**
dus est quando nimis notabiliter exi-
git precium de re locata: domo: agro:
veste: et huiusmodi: vel quando auferit
ab eo rem locatam sine causa rationa-
bili ante tempus cōuentum: tenetur ei
ei d. damno. **R. ai. Tertius** quando
conducit quis alium ad operandū ni-
mis paruo precio notabiliter: vel debi-
tam mercedem nimis tardat dare cuius
potest: unde ille recipit damnum: vel lo-
co pecunie debite dat sibi res quas o-
z eū vendere minori precio q̄ o-3 habet.
Quartus si conductus ad operam
ex festinantia vel negligentia non fide-
liter est operatus et bene: unde sequit̃
damnum sue rei. **Quintus** qm̄ male
tractauit rem sibi locatam vt domum
vel agrum permittendo destruere: vt
equos boues: et huiusmodi nimis fati-
gando et huiusmodi: tenetur talis d. hu-

iuiusmodi damnis ad arbitrium bōi vi-
ri: **R. ai. in sū. Vasallus** aut̃ qui bona q̄
habet in feudis a dñō male tractat ex
malicia vel negligentia tenet̃ d. dānis: et
d. his i. 2ª parte sum. ti. i. c. **Manus** tur-
piter lucratoria: d. q̄ **Isa. i. dñs** ait: **Ma-**
nus vestre plene sunt sanguine. i. turpi-
bus lucris: et hec habet. 5. digitos.

Primus ē lux ex opere carnali: vt
meretricio: lenocinio: scubinato: adul-
terio et hi. **Secundus** ē ex arte vel
actu prohibito lucrari: vt ex arte mutuā-
di: vel faciendi taxillos: chartas: fucos:
tozneamēta: histrionatu turpi: fūido:
vsurario i. numerādo pecuniā ad vsu-
rā: et scribēdo: et hi. in faciēdo indiui-
nationes incantationes: et huiusmodi:
i. scribēdo instrumēta i. fraudē vsuraz

Tertius est lucrando tempore pro-
hibito: vt diebus festiuis vendēdo et emē-
do sine necessitate: scribendo: vel alia
opera ob lucrum faciēdo. **Quartus**
est negociari in locis prohibitis: vt in
ecclesijs vendendo: vel emendo: vel cō-
mittēdo ad terras sarracenoꝝ vel por-
tādo arma: vel ligamina: vel victualia:
et quēcūq; mercimonia sine lñia pape
tenet̃ illud qd̄ lucratus est et tantūdem
d. suo mittere i. subsidium terre sancte.

Quintus ē ex intētiōe mere cupidita-
tis vacare negociationi: vel intētiōe
intrudocēdi charistiā: hi oēs debēt ac-
q̄sita pauperibus erogare: maḡ tñ ex
honestate et cōsilio q̄ ex necessitate. i. 4.
q. i. c. g. habetis. et d. his i. 2. pte sū. ti. i. c.

Manus detractoria p̄s. **Erue. s. de**
d. manu canis. i. detractoris aīam meā
i. vitā. puer. 8. **Mors** et vita i. manibus
detractorie lingue: et h3. 5. digitos.

Primus ē cū q̄ accusat aliquē d. falso

et conuictus de crimine condemnatur
talis ei tenetur satisfacere: non quidem
detegendo falsitatem: postquam est puni-
tus reus: quia sibi imminet periculum
personae: et illi iam punito non satisfacere
debet: sed aliter ad arbitrium boni viri an
satisfacere oportet quam puniat: debetque dete-
gere falsitatem: vel desistere ab accusatio-
ne. **S**ecundus est qui extra iudicium isa-
mat aliquem de crimine sciens non esse ve-
rum: vel nesciens si est verum: et tenetur illis
quibus dixit declarare se falsum dixisse:
se nisi sibi ex hoc immineret magnus
periculum vite: et huiusmodi: nam tunc
aliter prout potest debet satisfacere: vel
cum libellos famosos super crimine de
eo componit: vel cantilenas: quod peius
est. **T**ertius est qui aliquod crimen com-
missum vere ab alio auget aliquid ali-
ud notabile: quod est falsum: ut cum di-
cit se vel alium turpia colloquia: vel
gestus habuisse cum aliqua: sed etiam
carnalem copulam: vel etiam cum alij
dicunt de eo turpitudinem cum aliqua
agere tacet studiose: vel aliqua signa fa-
cit ut credant verum esse quod non est
et talis tenetur ad declarandum falsum
esse. **Q**uartus est cum dicit aliquod
crimen alterius referens se audisse quod
occultum est: et ignoratur si est verum
et talis quomodo satisfacere debeat: ha-
bet in c. se. §. 3. **Q**uintus est cum dicit
crimen alterius vere perpetratum: sed
occultum: sed talis debet etiam famam
restituere prout potest: vel etiam cum
dicit contumeliam in penitentia aliorum:
et talis debet petere veniam: vel aliter se
cum eis reconciliare. **M**anus perso-
ne lesoe. **N**ich. 7. **U**ir fratrem suum vene-
natum ad mortem malum manuum suarum di-

cunt bonum: et hec habet quinque digitos.
Primus est auferendo vitam occi-
dendo alium iniuste. i. extra iudicium ordi-
narium: et talis tenetur prout dicitur in
c. se. §. i. de damno inde secundo. **S**ecu-
dus est mutilando membrum iniurio-
se: et tenetur de expensa in medicis: et de
lucro perduto: si ex mutilatione non potest
laborare. **T**ertius est vulnerando:
vel percutiendo cum scit tollendo so-
spitatem: et tenetur ad damna inde se-
cuta ei. **Q**uartus incarcerando: et sic
tollendo ei libertatem: quod faciendo abs-
que rationabili causa tenetur de damno
quod inde sequitur: secus si facit quod ei
est debitor: ut sibi citius soluat. **Q**ui-
tus cum mittit in exilium: vel confinia ini-
iuste: et per hoc auferit ei patriam: et omne
damnum quod inde recipit quod commu-
niter est multum: et tenetur ei satisfacere.
Manualiaque perditionis: et de hac sap. i.
impii manibus et verbis morte accersit
unt: et habet. 5. digitos seu modos.
Primus est qui volentes ingredi religi-
onem ad seruicium deo aliquis renouat: vel
iam ingressum persuadendo educit: tenetur h-
illum reducere quantum in eo est: vel se: vel
alium ponere in religione secundum per. de pal.
Secundus est qui quis persuadet alicui aliquod
criminale blandiendo: ut decipiat: et mul-
tomagis quam quis auferit alicui virgini-
tatem ex infirmitate: et oportet eam ducere in uxorem:
vel eam dotare si potest: de hoc infra.
Tertius est qui quis suo sermone trahit
ad errorem fidei: ut faciunt heretici dissemi-
nantes falsam doctrinam: et hi tenentur fuocare
Quartus est cum plati vel preffamilias
ex sua negligentia permittunt suum gregem pe-
rire non corrigentes: et admonentes: et
multo plus cum suis malis exemplis eos

ad mala prouocant: tenentur enī eos
corrigere. z. q. i. c. scelus. ¶ Quintus cū
homines suis prauis actibus alios scā
dalizant: vt mulieres suis ornatibus: z
alijs tripudijs ac ludis rixis ac bla
splemīs: z hī debent satisfacere pnia z
bonis actibus edificādo quos prius scā
dalizauerant.

Capitulū z^m d^r restitutionibus ī quo
ostēdit^r qd quātū: z qbus sit restituē
dū z quo ordine.

Circa autē ipsaz restitutionem
sunt octo vidēda: que ī hoc
versu continentur. ¶ Quis: qd
vbi: per quos: cui: cur: quomodo: quā
do: z quia de primo dictum est. s. c. i. §
z. z se. ideo primo omisso videndum ē
de alijs. Quantum igitur ad z^m. s. qd
sit restituendum z quātū. Sciēduz q
ablatū si pōt. i. q. 6. c. si res. z si est ali
qd fructificās etiā fructus ei: vlt^r alit^r
satisfaciendū: qn id restitui nō pōt: sed
p huiusmodi declaratione sciendum
q damnuz potest quadruplicat^r iferri.

¶ Primo quo ad animam auferēdo
ei virtutes infusas z morales. ¶ Secū
do quo ad corpus inferendo ei lesiōes
corporales. ¶ Tercio quo ad honorez
z famam per vituperatiōes verbales.

¶ Quarto quo ad substantiam p acti
ones criminales. ¶ Quantum ad pri
mum notandū est q qūis nemo pos
sit esse causa sufficiens peccati alterius
nec per consequens ei auferre virtu
tes directē: z efficaciter: quia voluntas
cogi non potest vbi consistit peccatum
propter quod dicit Amb. Non est q
cuiqz nostram ascribamus erumnā

nemo enim tenetur ad culpam: nisi p
pria voluntate deflexerit. i. q. i. c. nō ē.
¶ Potest tamē aliquis esse altēi occasio
magna peccati: z decretalis dicit: Qui
occasione dāni dat dānū quoqz dedis
se videt. c. si culpa. eē d iniur. z dam
na. ¶ Potest autē aliqs esse occasio dāni
alterius quadruplicat^r. Primo vbo suo ī
ducēdo aliū ad peccatum: z sic q indu
cit aliū ad malū suadēdo cōsulēdo p
cipiendo id qd est mortale: est occasio
perditōis illius: qz per hoc auferūtur
illigra z virtutes ab aīa. Un Aug. si
fratri tuo male persuades: occidis. s. il
lū q ad aīam: d pe. di. i. c. noli. Et talis
dānificās fm Sco. i. 4. tenet^r restituē
re dānū mō sibi possibili. s. iudicē
do eū efficaciter ad pniām: z ad virtu
tes siue act^r virtuosos: z si sola īductio
p verba nō sufficit: qz facili^r est puerē
qz cōvertere tenet^r quātū pōt p ofones
suas z ab alijs procuratas: z per alio
rum suasiones efficaces: dum tamen il
lis non prodat peccatū occultū pdicti

¶ Quātū ad z^m. s. reuocādo aliquē a
meliori pposito fit hoc dānū alteri cuz
reuocat eū a religiōe ī qua perfecti^r vi
uit qz ī seculo: z talis dānificās tene
tur ipsū reuocatū ab eo reducē ad in
gressū vlt^r reuersiōez ad religiōē. Itā
sz de. d. pal. in. 4. nō solū ille q īducit
pessū ad egressū religiōis tenetur: ad
iudicēduz ipsū ad ingressum religiōis
vel ad reuertēdū: sed etiā q retrahit il
lū q volebat ingredi: nec tū intrauerat
tenetur īducē ad ingrediēdū: qz si ille
nollet intrare: tenet^r aliū eque idoneuz
pcurare: qd si nō possit: tenetur ipe in
trare: quod intelligens Bai. ordinis p
di. qui auerterat quēdam ab ingressu

religionis: postea p eo intravit: ratio ē
 qz abstulit dño seruum suū nouitiū: vl'
 intraturum. **Hec** **Pe.** **Sed** **Sco.** dicit
 hoc esse verum de obligato ad religio-
 nem obligatiōe p fessiois: nō autem de
 eo qui erat dispositus ad intrandum:
 necduz intrauerat. **Ratio** diuersitatis
 est qz interest inter habere z prope eē
 habere: vnde nō tenetur ad tantā resti-
 tutionem religiōis: ad quā tñ teneretur
 si fuisset in religiōe: s; tenet ad aliqua-
 lē restitutionē. s. aliquālē i ductiōē illi?
 vel alterius equiuālētis ad i gressū re-
 ligionis: **hec** **Sco.** **Idē** videt dicenduz
 d eo q auertit nouitiū religionē i az
 ingressum aīo permanēdi sicut d p fessio-
 so. nā talis obligat religiōi saltē i gñe
 z hoc intelligendū ē si retraxerit illū i
 tentiōe damnificādi religionē: tūc enīz
 tenet religiōi. **Si** aut hoc fecit itentio-
 ne consulendi pprie vtilitati sine frau-
 de nō tenet religiōi: quo ad eū q nōduz
 intravit: s; ipsi persone quā retraxit p
 suasionibus: z alijs bonis spiritualib?
 ad equiuālētiam eoz in quib? damni-
 ficauit. **Si** aut qz auerteret aliquem a
 religiōis i gressu nō simpliciter s; ab ea
 vbi dissolute viuūt intēdens puidē sa-
 luti illius i nullo tenet. ar. 23. q. 5. d oc-
 cidendis. **Et** ex his pz fm **Jo.** d rip. in
 quodā tractatu d p tractib? qd dicēdū
 sit d his q scholares retrahūt z subtra-
 hūt doctoribus cū qbus audiunt: quia
 aut hoc faciūt in odiū doctorz: vl' volē-
 tes sibi prouidere: vl' alijs puidere vel
 volētes scholaribus puidere. **Si** p. mō
 aut subtrahit scholarē q iam intrabat
 scholas: z tūc tenetur doctori ad restō-
 nē salarij z honoris sibi subtracti. **Si**
 ē doctor cui talis subtrahit sit melior

qz ille cui eū pcurat tenetur talī p qsto
 vtilitatē scie sibi subtraxit. **Si** autē nō
 dum scholas intravit: sed intrare di-
 sponēbat: nō tñ tenetur: s; obliget scho-
 larē i ducere vt redeat ad p mū. **Si** aut
 hoc facit volēdo sibi puidere: puta est
 doctor: z vult sibi d scholis puidere si
 hoc sine fraude fecit: z scholaris non
 dū se dederit alicui doctori nō credo
 eum in aliquo obligari: cūz cuilibet sit
 licitū mō licito z debito pcurare vtili-
 tatē suā: aliter nō credo sibi licere. **Si**
 autē hoc facit volēs alijs puidere sicut
 qn scholaris alicui? doctoris subtrahere
 conaretur scholares alijs doctorib?
 vt intrent cū doctore suo: in hoc solum
 honorem z vtilitatez sui doctoris intē-
 dens: si subtrahat intrantez cū alio do-
 ctore credo ipsum obligari: nisi forte il-
 lius doctori cui subtrahit eū i sufficiē?
 z scholaris aliqua spēalis cura qua si
 bi tenet excuset. **Si** autē retrahat itra-
 re volētē cū ex hoc nulluz ius doctoris
 sit acquisitū: z hoc facit sine fraude nō
 credo eum doctori in aliquo obligari.
Obligat aut scholari: si eum retrahat
 ne audiat meliorem. **Si** autē hoc facit
 vtilitati scholaris volens cōsulere: z su-
 p hoc a scholare regsitus cōsulit q au-
 diat aliū doctorez meliorē bñ facit. **Et**
 dicta i his casibus sūt ceteris parib? in-
 telligēda. iste enim casus est ita varijs
 modis circumferentialis q vix potest
 dari certa regula: **hec** ille. **Quantuz**
 ad 3^m. s. damnificando alios suo malo
 exemplo: sicut scandalizant prelati sub-
 ditos suos pōpis z lasciujs: z alijs ma-
 lis moribus suis. **Mulier**es suis supflu-
 is ornatib? z fuc: z tripudijs z alijs ma-
 nifeste peccātes z pēcipue qn b? itēdūt

vel cōtēnnūt seu paruipēdūt scādālū
alioz: ppter qđ alij ruūt in diuerfa vi
cia: d̄ qbus in euāgelio. **U**e mundo a
scandalis x̄. tales tenētur ad satisfaciē
dū bonis exēplis manifestis: non autē
tenētur ob hoc ad aliquā publicā pe
nitentiā: vt dicit **Alb.** sed ad edificādū
alios bonis exēplis manifestis: sicut
scandalizauerūt per mala manifesta.

Quātū ac 4^m. s. de seducēte virginē
et corūpēte extra matrimoniū dicitur
Exo. 22. Qui seducit virginē et dormit
cū ea: dotabit eā: et habebit eam vxorē
aut reddet ei iuxta modum dotis quā
virgines solēt accipere. **D**amnificauit
enim talis illam in castitate virginali
auferendo ei thesaurū irrecuperabilez
vñ tenet ei saltē ad restit. castitatē. **I**u
galis accipiēdo eā i vxorē: vel dotādo
Et si qdēz pmississet eā ducere i vxorē
re tenet ad hoc: et ratio de pmissiōis: nī
si esset nimis disparis cōditōis. **U**nde
fraus potuit deprehēdi: et tūc satisfaci
at ad arbitriū boni viri: et idem forti⁹
quī violentauit eam. **Q**uāuis autē prece
ptū legi mosaice allegatū sit iudiciale
et inquātū hoc nō obliget: tū inquātūz
sumptum est p statuto ab ecclesia: vel
aliqua ciuitate obligat: sicut patet ex
tra de iniur. et dam. da. c. i. et c. se. **D**e
secūda dānificatiōe: que s. fit corpori p
lesionem aduertendum est q quatuor
modis cōtingit. s. per occisionem: per
mutilationē: p percussione: per incar
cerationē. **S**i igit fiat damnuū primo mō
fm **Sco.** pōt satisfacē sustinēdo penaz
talionis a iudice: nō autē a se: nec etiam
tenetur iudici se offerre: s. captū n̄ licz
se defendere: aut carcerē ifrigere: s. in
uēta opportunitate licet fugē s. **A**bo.

et **Ben.** et cōdemnatus debet patienter
mortem ferre. **E**st et alius modus fm
Sco. sibi utilis ad satisfaciēdum q̄uis
ad hoc nō teneat necessario: vt. s. expo
nat vitam suā in cā iusti belli: vt s. ini
micos fidei et ecclesie p restōne seu sa
tisfatiōe fidei illi cuius vitā abstulit.
Si si nec hoc vult facē tenet ad satis
factionē spūalē p aīa occisi: vt ad facie
das elemosinas p eo: vel ad sumendā
aliquā peregrinatōez ad limina aplo
rū vel sancti **Iacobi** et hi⁹ p aīa eius: et
pcurādo alioz orōnes inquātū pōt
nec hoc sufficit. **S**i si iterfect⁹ habuissz
aliquos: vt patres et matrē filios: et hi⁹
operib⁹ manū suarū tenet iterfectoz
omnibus illis ad tū quātū illis abstu
lit subsidij p occisione ei⁹. **I**nsup occi
soz tenet placare lesos quātū pōt. **H**ec
Sco. **Q**uātū ad 2^m. s. de mutilatiōe di
cit idem **Sco.** q. p. hi⁹ nō est statuta ali
qua pena in ecclesia: nisi pecuniaria: et
ista d̄z respondere non solum damno
qđ quis intulit per mutilationem pro
toto tpe quo vsurus esset quis mēbro
abscisso: sed etiā expēlis appositis i cu
ratiōe: vt habet eē d̄ iniur. et dam. da.
Et vltra hoc tenet ad placationēz lesi
quātū in ipso est: et solationē ipi⁹ af
flicti q̄ afflictio ppetua ē. **P**lus etiam
ponderanda est mutilatio pauperis
q̄ diuitis: si magis egebat parte abscis
sa ad victuz necessariū: puta si abscissa
eēt manus dextra scriptori: q̄ d̄ illa ar
te viuebat: tūc ei magis tenet. **Q**uan
tū ad 3^m videri denz optime iposuisse
satisfactionē. s. i lesiōe: vel percussione:
vl vulneratione corporali. **Exo. 21.** vbi
dī: **S**i rixati fuerint viri et percussit
alter proximiū suū lapide: vl pugno

aliquod magnū icōueniēs seq̄retur: ⁊
si nouerit q̄ is cuius famā abstulit sci
uerit detractorē ipm: teneat detrahens
cōponere cū infamato p̄ eū d̄ iuria si
bi facta: ⁊ veniā postulare i propria p̄
sona si audet: vlt̄ p̄ aliū si p̄ se apte non
pōt. Sed si ignorat diffamatus detra
hentē reconcilietur ei tacito noīe suo:
Secūdo mō cōtingit fieri detractio di
cendo aliq̄d criminale d̄ alio: sed vere
perpetratū occultū tñ: sed d̄ debitū or
dinē infamie dictū: talis tenet famam
restituere infamato quātū p̄t: sine mē
dacio tñ: vt. s. n̄ dicat mēdaciose se illū
infamasse: sed dicat se male dixisse ⁊ i
iuste diffamasse: vel alio congruo mō
vt nō credatis ipm esse talē: male dixi
⁊ stulte locutus sū: ⁊ hī. **A**ddit **H**osti.
⁊ dixit hoc seruandū: nisi ex tali publi
ca recognitiōe ille infamatus ampli
us infamaret. **E**t **U**l. hoc ē addit il
teneat: qm̄ periculū sibi iminet ex poten
tia aduersarij. **V**ider̄ insup ⁊ hoc suā
dū: qm̄ crimē qd̄ prius erat occultū: p̄
denūciatiōē factū est manifestū: per
aliū modū q̄s p̄ verba illius non tenet
ad hī restitutiōē: qm̄ etiā nō pōt quis
famā restituere fm̄ **T**ho. in sum. d̄ p̄
aliūz modū recōpensare damnū illud
Vex̄ sigs crimen alicui occultū reue
lat non ex odio: vel ex loquacitate: sed
ex charitate vel iusticia: vel ex necessi
tate: puta dicit ecclesie fm̄ ordinē fra
terne correctionis: vel accusat eū corāz
iudice: vel cōfessore cū nō possit aliter
peccatū suū sufficiēter declarare: vt ēt
vt cōfessor ore admoneat illū: vel pla
to vt meli⁹ sibi pvideat: ⁊ gregi suo ta
lis nō tenet ad fame restitutionem **⁊**
Pe. **R**ai. ⁊ **A**lb. **Q**uātū ad 3^m damnū

l. recitando detractiōes auditas co
rā alijs nō ex se asserēdo: nec tanq̄s cer
tū dicendo: sed q̄ audiuit tale vel tale
crimē d̄ aliquo: qd̄ nescitur ab audito
ribus. **D**icit **S**co. in. 4. q̄ talis incan
te sic loq̄s d̄ alio fallū crimē dicēdo
forte ille fecit hoc: certe pōt ēē q̄ fecerit
aut dicēdo ego audiui q̄ ille hoc fecit
nisi ostēderet aliquā certitudinem ma
iorē q̄ ex relatiōe cōi non aufert ex nā
actus illi famā i opiniōe audiētū: q̄
si illi firmiter cōcipiūt: ⁊ credūt illū de
quo ē sermo criminōsū: leues sūt. q̄ q
cito credit lenis est corde: puer. verūz
q̄ a scandalo pusilloz cauere oportet
iuxta illū **M**atth. 18. **Q**ui scādalizau
erit vnū n̄ de pusillis istis q̄ i me credūt
expedit ei vt suspēdat mola asinaria
in collo eius ⁊ demergat i pfundū. **E**t
q̄ multi sūt tales pusilli ⁊ lenes: iō pe
riculosum ē corā eis talia audita refer
re: ⁊ si hoc fiat itētiōe mala. s. ledendi
famā ei⁹: nō facile pōt excusari a mor
tali. **S**i aut̄ fiat corā pusillis ⁊ leuibz
ex icōsideratiōe: durū ē dicē q̄ sit mor
tale: ⁊ dicūt aliq̄ q̄ sigs ex tali relatio
ne alicuius notā incurrisset ifamie te
net famā restituere corā illis q̄bz lo
cutus est d̄ illo. **S**ed si nō est secuta in
famia nō tenetur. **Q**uātū ad quartum
damnū cōtingit hoc qm̄ q̄s accusat i iu
dicio d̄ crimine qd̄ omisit: s̄ occulto: ⁊
nō sufficiēter pbabili negat se omisit
se: ⁊ sic idirecte crimē imponit accusa
tori ostēdēs eū i hoc mēdacē ⁊ nōt eū
d̄ calūnia: vbi dicit **S**co. in. 4. q̄ negās
sic nō tenetur retractare negatiōē suā
qm̄ negauit i publico verum crimē: te
net tñ per quedā verba sobria istituē
famā illi accusanti: quē idirecte nōuit

de calūnia dicendo: non habeatis eum
p calūniatore: credo q̄ habuit bonam
intentionē in accusando: et hi? **C**ōtra
cū quis accusatur ab alijs falso de ali
quo crimine ex dolore torture p̄fessus
est crimē: qd nō cōmisit: cū se ifamaue
rit: tenetur inquātūm pōt declarare se
falsum dixisse. magis enim tenetur q̄
diligere se: et p̄ter cōseruationem vite
sue: et fame q̄s alios. **E**t si ex hoc seque
retur infamia: imo etiā mors accusati
onis nō ei imputatur: s; malicie ipi? accu
satoris si aduertēter hoc fecit: vlt̄ ispic
ter: si ex errore hoc fecit: sibi ḡ imputet
q̄ ad hoc idēbite se posuit cū pericu
lo alterius. **I**tē nō fm̄ **De**. q̄ ex iurij
illatis quibuscūq; modis solēt tria ori
ri per ordinē i lesō. **P**rimū ē rancor
in effectu. secūdū est signum rancoris in
effectu. tertius est actio q̄ iniuriantem
Primū. s. rancorē statim d; dimittere
iniurianti. i. nunq̄ habere. **S**ecundū
d; dimittere cū iniuriāns petit veniā
et ista dimissio exterior nō est aliud q̄
acceptatio quedā satisfactionis: vel in
dicatio recōciliationis verbo vlt̄ facto
expressa: vt cū offensus offendētem ele
uat genū flexū aū eum: vel cū dicit: dñs
parcat vobis et hi? **T**ertiu aūt. s. actio
nem de iniuria nō tenetur dimitte nī
si facta satisfactio. **S**ed aduertēduz
est circa signa rancoris q̄ quedā sunt
remota quedā p̄pina q̄ igerūt p
babilem suspiciōem de rancore: vt cū
aliquis nunq̄ vult iniurianti loqui: vlt̄
obuiās ei dīuertit ab eo: aut toruo vul
tu semper aspicit eū: et hui? **E**t ista si
gna nullū licet retinere nec aū nec post
satisfactionē sibi factam: q̄ ab oī spe
cie malī abstinendū est fm̄ aplm̄. **U**n

talis nō d; talia signa facē p̄ que cre
datur p̄babiliter esse in odio. **S**igna
vero remota sūt q̄ nō ingerūt de odio
argumētum licet odiū sequeretur: vt sunt
subtrahio familiaritatis: et seruitioz
aliquoz et filia: et illa l; retinere oībus
sine post satisfactionem siue aū: dñm
nō fiat malo aīmo: s; p̄ maiori sui et al
terius pace: nō aūt tenet̄ iniuriatus: q̄
rere pacē: vel recōciliationē iuriant
ipso nō penitēte: nisi in casu. s. cū crede
ret p̄babiliter q̄ p̄t hoc libēaret aīaz
eius a mortali odio: et non esset occa
sio malī: puta q̄ ex hoc iurās super
biret vel audaciā sumeret filia facien
di: vlt̄ ostēdēt ex hoc iniuriatū offēdis
se et huiusmodi. **N**ec omnia **U**mbert
i expositiōe regule. d; aūt fieri satisfac
tio vel restitutio fame q̄scitius pōt: et
adeo oportunitas sine alijs periculis
De quarta dānificatione. s. rerū ex
terioroz. notandū p̄mo q̄ restituēda ē
res rapta vel furta: vlt̄ alio mō vsurpa
tine habita i p̄pria specie imo in indi
uiduo si ipsa habetur: nec p̄t dari alia
pro ea eiusdē bonitatis: nisi forte pe
cunia q̄ volūtātē dñi ipsius rei. s. q. i. c.
reintegrāda sūt omnia spoliatis. et hoc
verū nisi in casu cū vsurpatio rei alie
ne eēt occulta: et ex restōne eius in sua
specie detegeretur raptor: vel aliud in
cōueniēs sequeretur: tūc ei sufficēt da
re precium eius. **P**z. notandum q̄ si
ipsa res male ablata perijt morte: vt
aīal: vel sibi aufert: nihilominus resti
tuere tenet̄ fm̄ **R**ai. et alios. **S**i autē
deteriorata est in bonitate vel diminu
ta in precio supplendū ē p̄ciū: q̄ d; re
stitui eiusdē bonitatis fm̄ **R**ai. nam si
equus vlt̄ bos ablati ē penes raptorem

debilitat⁹ ita vt estimet^r .s. florenoz q
prius valebat .io. restituet .io. non .s. Si
militer si furat⁹ ē sextariū frumētū va
lētē tūc solū .40. cū vō restituit valz
20. duo sextaria tenet reddē .xl. .40. so
lidos: nec sufficeret reddere sextarium
fm **R**ai. z alios: immo si illo interme
dio .s. inter vsurpationē z restitutionē
plus valuit q̄ tpe vsurpationis illo plu
ri precio restituet fm aliquos. **A**ctenē
et raptor post restitutionē dāni petere
remissionē d̄ iniuria saltē per interpo
sitā psonā: vt p se exp̄esso noie fur: vt
tacito fm q̄ qualitas negocij requirit
s. si est manifestū vt occultū. **T**ertio ve
ro si ē res fructificans tenet restituere
rē cū omnib⁹ fructib⁹ inde pceptis z q̄
percipi potuissent a diligētī possessore
puta vsurpauit agrū alterius: ex quo n̄
percipit d̄ fructib⁹ nisi .20. sextaria fru
menti: quia male fecit cultināe vbi .30.
percepisset diligens cultiuator annua
tim talis restituere tenebit nō solū .20.
percepta s. 30. **S**imiliter si equū fura
tus ē cū quo lucratus est mēsuati floi.
vnū vbi dñs lucratus fuisset vnum cū
dimidio tenebit restituē ad rōnē vni⁹
floreni cū dimidio p mēse: z itellr hoc
deductis expensis factis in vtilitatez z
conseruationez ipius rei necessarijs n̄
tamen superfluis z expensis factis gr̄a
colligendorum fructuum. huiusmodi
enim deducuntur taz a male fidei q̄ a
bone fidei possessore. **R**ai. z **A**ho.

Quāna ē q̄ passus est dñs ex caren
rei sue tenetur satisfacere: ex de iniu. z
dā. da. c. si culpa. **A**ho. z **R**ai. **I**te nota
q̄ si plures cōcurrerēt ad furtum: vel
ad dānū aliq̄ faciendū ita q̄ vnus non
faceret sine altero: glz tenet isoliduz. i.

ad totū dānū restituenduz quousq̄ sit
illi satisfactuz integre. **I**llo autē restan
rato p vnū illoz tenet postea glz eoz
p parte sua satisfacere ei q̄ totū restitui
it: fm **A**ho. **R**ai. **I**mo. **H**ostie. z **A**lb.
et d̄ homi. c. sicut dignū. puta cū duo
vel plures vadūt ad furādū aliqd: ita
q̄ vnus nō iret vel faceret sine altero.
seu cum multi stipendiarij bellant inui
ste: ita q̄ vnus nō faceret sine altero p
cipue i p̄cipalib⁹. **M**ulti cōsiliū p̄stant
ad faciendū extorsiones: vt expoliandū i
iuste aliquē cinē: ita q̄ sicut assēsu eoz
nō potuisset fieri: vel posset oēs tenentē
isolidū: d̄ hoc tñ plene habes i. z. parte
sū. ti. i. c. 3. **Q**uinto nota q̄ cum duo
bus vel plurib⁹ existentibus heredibus
vsurarij vel raptoris: si alter factus ē n̄
soluēdo si vnus ē tenet isolidū: si plu
res sunt q̄libet tenet p parte sua ad re
stituendū q̄ vsurarie z vlurpatine sūt ac
cepta ab illo. s. vsq̄ ad q̄ntitatē que pue
nit ad illos d̄ hereditate: nā oēs res hē
ditarie obligate sunt: extra de vsuris.
Concor. **H**osti. **S**er. z **S**off. z **I**o. an.
Ad vltā ante q̄ percepit d̄ hēditate p
dicti vsurarij vel raptor n̄ tenet: q̄nū
nō esset per illa satisfactū in totum cre
ditoribus vsar. vt rapine. **S**exto nota
q̄ recipiens a religioso d̄ voluntatē su
perioris sui tenetur illud restituere ni
si i extrema necessitate illō accepit: ar.
i. z. q. i. c. nō dicatis. z recipiens ab ipso
prelato religioso sine cā rōnabili: s. ex
parcēla vt turpitudine tenet ad resti
tutionē mōasterio. **S**ilia religiosi etiaz
abbatis dotata notabiliter d̄ bonis mo
nasterij tenetur restituere dotes: z vir
ei⁹ et si scit hoc: nisi p modum elemosy
ne moderate dotata sit. **S**z querit vtrū

omne lucrū qđ qđ fecit ex re rapta fu-
rata: vñ per fenus acquisita teneat fñti-
tuere: vñ pauperib⁹ erogare. ad hñ rñde-
tur p distictionē: aut ei talis res ē ex se
fructificās q etia sui vsu n̄ ssumit nec
distrabit: vt ager vinea plantat⁹ prātū
domus iumētū: z hñ: z d hñ re debz re-
stitui oē lucrū inde perceptū f3 **Tho.**
z omnes alios. Aut talis res non est ex
se fructificans: z eius vsus est cōsūptio
vt granū vinum: oleum z huiusmodi:
aut distractō: vt pecunia metalla: z cir-
ca huiusmodi res est triplex modus di-
cēdi. nā quidā dicūt q oē lucrum inde
pceptū d3 restitui: vñ pauperib⁹ eroga-
ri: q: radice ifecta nullus bon⁹ fructus
seq pñ: vt dicit⁹. i. q. i. c. fert. **Qu** ergo ra-
dix illi⁹ lucri sit vsura vñ rapina: vide-
tur q fruct⁹ vñ lucrū exinde sit ifectū z
obnoxii restitutiōi: vñ erogatiōi. Alij
dicūt q pecuniā raptā vñ fenebrē tene-
atur indubie restituere ac etia dāna q
passus est is q soluit vsurā ex carentia
ipsius pecunie solute: puta quia opor-
tuit eū accipere ad vsurā p suis necessi-
tatib⁹: vñ vñdere res suas multo mino-
ri precio q valeret. Lucrū nñ pceptum
ex pecunia fenebri per licita negocia n̄
tenetur restituere vel erogare pauperi-
bus: z hñ tenet **Tho.** z^a z^e. q. 78. z **Ric.**
z **De. de pal.** in. 4. **Item** querit⁹ vñ
manifesto vsurario prestante cautionē
de vsuris restituēdis: si ad preces eius
aliquis fideiubeat pro eo teneatur ipse
fideiussor creditoribus vsuraz: vñ epō
vñ pauperib⁹ ad restitutionē oīum vsu-
raz extortaz certaz z icertaz. Ad qđ
rñdet **Lau.** vbi. s. dicēs q **Lap**us cum
pluribus alijs doctoribus determina-
uit talē fideiussorē n̄ teneri vñtra vires

hereditatis principalis ē si se pñcipa-
lē pñtuitisset. Et addit hñc ēt questionē
disputauit **Pau.** de leaza. z determina-
uit q nō obligatur fideiussor vñtra fa-
cultates vsurarij habito respectu ad tē-
pus cautiōis: q: si tpe cautiōis pñcipa-
lis erat soluēdo: dato etia q facultates
sint postea exhauste nō restitutiōe vsu-
raz nec eris alieni: f3 per alios modos
fideiussor remanebit ad omnia obliga-
tus: l3 ei exceptio inopie proffit pñcipa-
li: nō tñ fideiussori: sed si tpe pñcipa-
lis cautionis nō erat soluēdo n̄ tenetur
vñtra vires pñcipales. Idem tñ **Pau.**
l3 distinguit iter fideiubētē p cautiōe
z se obligatē ad restitutionē vsuraz
ex alia cā. In primo ei casu non tenet
fideiussor vñtra vires: q: nec vñtra vires
restituere vñ cauere tenebat⁹ pñcipal⁹
In. z^o casu secus: q: pñcipalis est obli-
gatus isolidū l3 habeat exceptiones i-
opie vel simile: q: exceptio vñpote per-
sonalis nō dirigitur ad fideiussorem.
Itē nō f3 **Ric.** i. 4. di. 15. q: qui damni-
ficat aliquē iniuste in sua libertate. s. in-
iuste pcurando eū redigi in seruitutez:
tenet se facere seruū p eo: si non potest
euz aliter restituere libertati: nisi forte
talis esset cōditio pñone que hoc dānū
intulit: qđ notabiliter redūdāct i pñciu-
diciū boni cōis: in quo casu nō tenetur
se facere seruū: f3 tenet ad oē aliud in-
teresse ad arbitriū boni viri. Quātūcū-
q: q: dānificaret aliquē i alijs possessi-
onibus nūq: tenet p restitutionē se facē
seruū ei⁹ vñ alterius: q: vt dñ. ff. d. regl.
iur. l. libertas inestimabilis res ē. Quod
aut dicitur exo. 22. Si aut non habue-
rit vñ reddat venundetur. Iudiciale p-
ceptum fuit vñ modo non obligat bec

ille. **I**tem si quis impedit aliquem iniuste
ab officio vel beneficio iam obtento: pu-
ta pcuras sibi auferri ex aliq̃ sinistra
ca: vel fallia tenet ad satisfactionē d̃ to-
to f3 **Tho. 2 Ric. in. 4. di. 15.** secus si iu-
ste hoc pcurat: q̃ meretur priuari ex
defectu suo. **S**3 si impedit a bñficio
psequēdo nō tñ ad tātū q̃tum est bñfi-
ciū: sed ad arbitriū boni viri f3 **Tho. 2 Ric.**
q̃d intelligē. videt: qñ hoc facit
ex odio vl' malicia. nā si facit vt sibi vl'
amico suo magis pvideretur q̃ illi: pu-
ta testator aliquis vult lagāe tñ. c. 2 ego
rogo q̃ magis leget mihi: vel cuidam
persone mihi magis dilecte: et ille sic fa-
cit: talis f3 **De. d̃ pal. in. 4. nulli tene-**
tur: quia nulli aufert ius suum. nam il-
li nullum ius erat acquisitum: et nemi-
ni facit iniuriā q̃ vtī iure suo. cūl. 3. n.
licet se alteri cōmendare: vt donet sibi
vel leget: precipue cum indiget.

¶ **I**tem querit̃ vtrū clerici teneāt resti-
tuere illos fructus q̃s volupinose cōsu-
mūt nō faciētes seruitiū i ecclesia. s. n̄ of-
ficiātes vl' officiando. **R. f3 m̄ archi. di. 44.**
vtiq̃ tenētur: et hoc tripl̄r. p̄mo rō-
ne dati. 2. rōne sacrilegij. 3. rōne odij.
¶ **P**rimo ratione dati. nam illa bona ta-
li ecclesie ideo data sunt vt offerant p̄-
ces: et sacrificia p̄ ipsis qui dederunt et
ex residuo alentur pauperes: ad q̃d fa-
cit verbū hieronymi dicentis: **Tibi o**
sacerdos de altario viuere non luxuri-
ari permittitur: di. 44. §. i. et qui hoc n̄
facit infideliter agit. Secūdo rōne sa-
crilegij: q̃ defraudant totam ecclesiaz
quā suis precibus et officijs iuuare de-
berēt et ei pdesse. Un̄ Alex. papa: Ipsi
sacerdotes p̄ populo interpellāt et pec-
cata populi comedūt: q̃ precib' suis ea

delent. i. q. i. c. ipsi. **T**ertio rōne dñb'ij: **o di**
q̃ puocāt irā dei i populū. **B. reg. An̄**
is q̃ displicet ad intercedēdū mittitur:
irati anim' pculdubio ad deteriora p-
uocat: di. 49. §. i. q̃d verum est quādo
populus est i causa malicie sacerdoti.
S3 qd si facit seruitiū ecclie f3 i morta-
li perseverans. R. nō videt̃ teneri de
fructibus: et rō ē q̃ et mali ministri ora-
tiones cōmunes vt officiū et misse p̄fūt
viuis et defunctis f3 Tho. in. 4. S3 qd
d̃ bonis omisissis nunq̃d tenet̃ restaura-
re totum. R. f3 Archi. ex qualitate de-
beret sibi iniungi in penitentia si possz
sed non est necessarium: sed in hoc est
penitētia arbitraria sicut in alijs: et idē
videtur sentire De. de pal. in. 4. Quā-
tum ad tertium principale. s. vbi fīcda
est restitutio. Circa hoc distigēdū: q̃
aut persona cui fienda ē restitutio sci-
tur: aut inquirendo sciri pōt: aut oīno
ignoratur. Si aut̃ scit̃ aut iquirēdo sci-
ri pōt ipse: vl' heres ei' ipo mortuo i lo-
co vbi facta ē rapina vsura vel dānu-
si vterq̃ ibi ē: vel vbiq̃q̃ adinuicem
se pueniūt creditor et debitor. Si autez
alter ē absēs a loco vbi facta est vsur-
pacio: vl' dānificatio: mittetur expēsis
eius qui se absentauit de loco. Si vero
est absens cui fienda est restitutio: puta
q̃ mutauit domicilium mittet sibi rez
ablatam: vel pecuniam ipse q̃ abstulit
expensis illius qui habet restituere.

¶ **S**i vero absentauit a dicto loco is qui
rem vsurpauit ipse suis p̄p̄ijs expēsis
trāsmittet rē vel pecuniam f3 **Hosti. et**
Jo. an. et hoc per talem modum q̃ nō
detegat̃ peccator si peccatū ē occultuz
ar. 2. q. i. c. si peccauerit. vel etiā potest
creditori significari p̄cipue: qñ ē mltū
i z

remotus a debitore occulte vel manifeste *fm q* expedit: et *fm q* creditor ordinat: vel *o* mittenda illa re: vel reservanda: vel aliter danda: sic agat debitor et liber erit. Si aut suo proprio motu rem illam destinaret seu pecunia debitor: et in via periret: vel auferret sibi: periret ei qui ad hoc teneretur ad satisfaciendum *fm Jo. in glo.* Vel etiam si speratur cito venturus ad locum potest sibi re servare. Et *fm Tho. Hosti. Jo. an. in ede sacram deponere: vel alio tuto loco: aut si res est parvi valor: et creditor distans multum: et abundans fuerit. Potest etiam s3 Uul. p aia eius pauperibus erogari. Si vero ignoratur: nec perquirendo inveniri potest cui restitutio fieri debet: tunc eroganda est res ablata: vel precium eius pauperibus p aia illius in loco illo ubi facta est usura rapina vel dampnum: vel in loco in quo habitabat is sui fienda est restitutio: et hoc ideo: quia melius est quod vicini inde sentiant commodum quam extranei: tunc et quod verisimile est ibi reperiri dampnum passum: vel herede eius. Ita not Hosti. Jo. an. et Jo. d. ligna. Vel saltem fiat talis erogatio ad arbitrium diocesani loci ubi factum est dampnum vel rapina *fm Rai.* Si tamen commodum fieri non posset in dicto loco cum hoc non sit necessarium: potest tunc et alibi fieri s3 Uul. s3 et beat^o Tho. in huiusmodi casu nil dicit de loco determinato: sed quod p aia illius cuius res erat de pauperibus erogari. Unde et *M. Ugo* perit in utroque iure: et frater *Marus* dicebat quod cum pauperes sint: ut unus membrum in corpore ecclesie: nec ab hac unitate sequestrentur propter locorum distantiam sufficit si restitutio incerto detur quibuscumque pauperibus et alterius provincie: quod ubi facta*

est rapina vel dampnum: et maxime qui sunt pauperes christi: et utiliores ecclesie dei et saluti animarum: et ex hoc apparz quod locus non est de necessitate restitutionis: sed de congruentia. Idem tenet *Sede. de senis. c. 32. operis sui.* Usure tamen incerte extorque per manifestos usurarios: quod debeant restitui: et in quo loco: et per quem diocesanum habes in. 2. parte summe ti. i. c. **Q**uamvis ei quod habet in isto. s. non pertineat ad ubi: sed magis ad quid: in hic notabiliter queritur utrum fideiussor possit repetere a debitore usuram: quas pro eo solvit creditori penes quem pro ipso debitore intercessit. ad quod respondet *Lau. q. Jo. an. in questione super mercuria liti regula dampnum. d. reg. iur. l. i. c. 6.* hac questione explicat nobiliter: et ex eius dictis elicit. xij. conclusiones: quarum prima est talis: *Non recipit fideiussor a debitore obligatio nem sciente et contradicente usuram suo solutas debitori: nec etiam sortem: nec quod aliud inutiliter impensum. plus est ei contradicere quam non sentire: et de sumo. c. sicut tuis.* Secunda conclusio est: non repetit debitore sciente et patiente: sed non mandante obligatione fideiussor usuram vel in debitum solutas: vel solutus creditore: et sibi imputet quod se obtulit: extra d. reg. iur. l. c. bona fides in. 6. repetit tamen sortem in debitum quod solvit. Tertia conclusio est: non repetit a debitore sciente: et mandante ipsum obligari pro sorte tamen fideiussor solvens usuram. tamen quia fines mandati excessit: tum quia ad illas obligatus non erat. Quarta conclusio est: non recipit a debitore fideiussor usuram sciente et mandante ipsum in omnem casum: vel simpliciter obligari sine fideiubere. per quod in generali mandato non claudit debitum

de quo verisimiliter in specie non mandasset. c. in generali. de regu. iur. l. in. 6.

Quinta conclusio est: repetit a debitore sciēte et mandante ipm p vsur. cum sub noīe sortis iclusit eas: vt est moris obligari siue fideiubere ipse fideiussor vsuras: quantū in se credere potuit illā sortē totū debitū nec presumere debuit illud debitū sub noīe sortis pmittere: et d p sūp. c. q. verisilr. Sexta cōclusio est: repetit a debitore sciēte mā dāte noīa tim p vsuris fideiuberi ipse fideiussor creditori solutas si iurauit illas soluere: et ista est cōis opinio: extra d fideiussor. c. z. et istam opi. approbat Jo. an. habet tamen fideiussor optionem soluēdi vel absolutionē petendī sicut habet debitor. Septima conclusio est: repetit a debitore et noīatim mandante p vsur fideiuberi ipse fideiussor vsuras creditori solutas et si non iurauit creditori illas soluere. Si ipsi fideiussori debitor indēnitatem iurauit: dummodo alias propter pignora data: vel aliā causam debitori fuerit expediens vsuras solui. c. peruenit. et de fideiussor. Octaua conclusio ē: nō repetit a debitore sciēte et mā dāte noīatī p vsuris fideiuberi ipse fideiussor creditori spōte solutas: si nō iurauit creditori illa soluere: nec debitori indēnitatē: nec expediebat creditori ppter pignora data vlt aliā causā ipas vsuras solui: et hoc de iure fori. Sz opinio theologoz q f3 Jo. an. mltū fauet egatū: est q vigeat debitor ad soluendū i foro scie: d re. iur. l. c. sciēte. li. 6. Nonā conclusio ē: nō repetit a debitore sciēte et mā dāte noīatī p vsuris fideiuberi ipse fideiussor vsuras creditori coactē solutas si nō iurauerit creditori illas

soluere: nec debitor iurauit fideiussori indēnitatem: nec expediebat debitōi ppter pignora data: vel aliā causā vsuras solui: si fuit ipse fideiussor in culpa vt qz nō exceptit: secus si non fuit in culpa. Decima conclusio ē: q i oī casu quo pōt a debitore fideiussor vsuras repetere debet intelligi si nō interuenit fraus persone ad personā. s. constitutis ob hō fideiussorē: et d pūile. c. qsto. Undecima cōclusio est: q i omni casu quo pōt a debitore vsuras repetere: fideiussor potēit illas repetere a creditore cui soluit. ff. mā dati. l. si fideiussor. §. in omnibus. Quātū ad 4^m. s. per quos d3 fieri restitutio. pmo diceñ. est d incertis. 2° d certis. Queritur ergo vtz restitutio incertoz debeat fieri per eum q habet restituere: vlt per aliū cui pmiserit aut solū per diocesanum. R: circa hoc sūt varīe opiniones et cōtrarie. Hosti. sup. c. cū tu. d vsur. l. et in. c. cum sit. d inde. et in sum. sua. de pe. c. si iuxta finem tenet q vnus d casibus pertinentibz ad epim est restitutio male ablatoz incertoz: qd etiam tenet Jo. an. extra d pe. et re. in. c. si episcopus. in glo. lib. 6. et i. c. peccatū. d re. iur. l. i. 6. ad quod videt facere qd habetur. iz. q. i. c. precipimus. Addūt et aliqui q hic tenēt hāc rōnez. Cū huiusmodi bona incerta sint p aīa bus eoz quoz fuerūt fideliter dispēsanda ac p cōsequēs sint ad diuinū cultuz eo ipo: et sustentationē paupēz ordinata. Solus aut ecclīastic⁹ plar⁹ sit rector et moderator diuini cultus: et p pauerū: et dispēsator rez diuino cultui ordinandaz: vt patet di. 86. c. diuine. et i mltis alijs. c. iō fm iudiciū eius debita incerta sunt per eum dispēsanda. Archi.

aut i quadā questiōe disputata p eum
r in rosario. 14. q. 5. c. non sane. tenet cō
trariū: r dicit sententiam Hostiē. circa
hec supradicta esse veram in casu vbi
nullus deputatus est a testatore q hoc
exequatur: vt. 12. q. 2. c. d. laicis. Vbi ve
ro certa persona deputata est a testa
tore illa persona d3 exequi: vt in. d. c. de
laicis. ex de testa. c. tua. immo credo q
ipse raptor incerta que debent paupe
ribus erogari potest ipse pauperibus
erogare absq; licentia vel auctoritate
epi: vel alterius iudicis ecclesiastici. vt
satis colligitur i. d. c. cū tu. Et hoc inuit
etiā dare glo. in. c. sicut dignum d ho
mi. §. eos. Nec ob. c. cum sit d iude. per
quod pbat Hosti. suam opinionē. Nam
illd. c. loquitur d iudeo n de christiano
cui? actus vl? dispēsatio merito habet
suspecta ab ecclesia q ad christianos:
iō iuste r bñ dicit ibi fm puidētiaz dīo
cesani: q suspicio cessat i christiāo: r sic
non dubito q eps non h3 se intrōmittē
d talibus. hec Archi. Jo. d. ligna. idem
sentit: r post adducit hāc rōnem. Qui
indebitū extorsit obligatus est ex male
ficio: vl? quasi illis qb? extorsit: si extant
al? pauperibus. Et regula habet q de
bito: pōt se per absolutionē liberare: i
sti. qui. mo. tol. ob. per totum. Tu q di
cis cōtrariū da mihi casū expressum d
regulā: nec est vez q sit in. d. c. cum sit
q: n loqtur i christiano: sed in iudeo: vt
dicit Archi. Hāc opinionē seqt Pan.
r Se. super cle. i. d. pmi legij. Hoc etiā
sfuluerūt Jo. cal. r Recup? S3 domi
nus Ugo vtriusq; iuris perit? r frater
Clarus: vt habet in quadā sūmula cō
cordauerūt in hoc q nullū ius expres
sū hoc dicit: nec i decretis: nec alibi nisi

q eps est pcurator pauper. Illud vō
adaptat q pōt pcurare d suo proprio
si habet: vel d bonis ecclesie. i. d. fructi
bus vel alijs modis. S3 quia sacerdo
res simplices sūt i periti p maiori parte
epi vero reputātur sufficiētes in scien
tia: hunc inoleuit q huiusmodi restitū
tiones remittuntur ad epos. Vñ si con
fessor peritus sit: r sciat in huiusmodi
sufficiēter sfulere: nō ē necesse remittē
ad epos: hec ibi: r in hac sententia est
Jo. mo. Hoc etiā inuit Inn. extra de
immuni. eccle. c. q. pleriq; ar. 12. q. 4. c.
si quis romipetas. Ad rōnem superius
inductā p alia opinione posset rñderi
q qñs epi r prelati sint dispensatores
re3 datay ecclesijs: nō tñ seqtur q sint
dispensatores omniū que fm deuz sunt
in diuinū cultū r in pauperes erogan
da s3 solū in diuinū cultū iā ordiata: vt
reddir? ecclesiay r hi? . Nā si eēnt dis
pēsatores erogadoz oīum s3 h? essent
et dispensatores oīum superfluo3 que
diuinitex diuino precepto deberēt pau
peribus erogare: quod a nullo pcedit
S3 r Tho. 2^a 2^e. q. 62. dīc q si ille cui
d3 fieri restitutio sit omnino ignotus
d3 ei restitui sicut pōt. s. dando in ele
mosynas pro salute eius siue sit mor
tuus siue sit viuus: premissa tamen di
ligēti inquisitione eius: r d auctozita
te epi nihil dicit. Scot? in. 4. di. 15. dicit
si queras per cuius manus debeant ta
lia dispensari: si incerta R? q non iue
ni qui necessario sit determinatus me
diator: ista pauperibus dispēsādo. vi
det aut mibi q p seipsum sfulio nihil
omin? boni viri pōt hoc pauperib? ero
gare: q tali mediatori ad dispēsanduz
tribui posse d cui? fidelitate psumeret

et non sibi appropriaret vel in alios usus
 converteret quod deberet: unde ubi lex divi-
 na vel ecclesiastica non ligat sequenda
 est ratio naturalis. Illa autem dicta quod
 tenetur restituere magis hoc faciat per se
 quam per alium: non excludendo tamen per hoc consi-
 lium boni viri: sed includendo: hec Scot.
 Quidam alij faciunt circa hoc distinctionem
 versus quantum eorum in quibus competit repetitio
 ut furto: rapina: usura: fraude: et huiusmodi
 pensatio incertorum pertineat ad episcopum.
 Sed aliorum ubi non competit repetitio: et si
 erogatio fidei est pauperibus: ut in ludo
 et iniuste acceptis a iudice per iudicando
 vel a teste per testimonio: a meretrice per
 fornicationem et huiusmodi: quilibet per
 se possit dispensare: vel cum consilio confesso-
 ris. Ego credo etiam opinionem. scilicet. Ar-
 chi. et sequacium omnino veram: et simpliciter
 excepto uno casu: versus in incertis publi-
 corum usurariorum: quorum casum non dubito
 omnes illos excepisse intendere: quod ibi expres-
 se et clare ius puidit: ut scilicet per dispositio-
 nem dioecani talia incerta determinen-
 tur et dispensent: et de usuris. c. quod quod. li. 6.
 ibi traditur forma de huiusmodi: de qua habes in
 2. parte sum. ti. i. c. **I**n hoc ergo casu
 tamen potest intelligi illud quod dicitur per terti-
 am opinionem. scilicet. in usuris publicis incertis. Et si
 quaeratur utrum episcopus possit per sua synoda-
 lia hoc statuere: ut scilicet sibi retineat dispen-
 sationem incertorum et alijs non pos-
 sit se intromittere. dicit in hoc Jo. de li-
 gna. super. c. cum sit de usuris. et quod
 dicit Jo. an. dubium est an possit: et Jo.
 cal. in quodam consilio dicit expresse quod
 non potest. Ugo et frater Marus dicunt
 quod non potest episcopus excommunicare
 de iure sacerdotes: qui se intromit-
 tunt de dispensatione incertorum.

Quatuor ad 2^m per quos debet fieri resti-
 tutio certorum bonorum. Ad quod respondetur
 quod per eum qui abstulit seu recepit usu-
 ras seu male ablata potest etiam et per
 quodcumque personam aliam facere: in hoc enim vera
 est regula iuris. Qui per alium facit per
 ide est ac si per seipsum facere videatur: de
 reg. iur. li. 6. Si tamen vicium usure furti
 rapine vel alterius damni est occultum
 et restitutio occulto modo per se vel per
 alium fienda est: ut non detegatur persona.
 2. q. i. si peccaverit. Caveat etiam diligen-
 ter quod per alium facit ita caute faciat.
 ut recipiat qui debet et non ille sibi reti-
 neat: quod non esset per hoc liberatus: nec
 confidat de confessoribus: nec predicatoribus
 nec questuarijs qui querunt pecunias
 non animarum salutem: et si is qui rapinam usuram
 vel fraudem fecit non restituat: cum heres
 teneatur ad omnia omnia deus facti in quantum suffi-
 ciat hereditas: tenetur et ipse facere di-
 ctam restitutionem: de usu. c. michael. et
 eadem ratione heres heredis: et sic in infini-
 tum: cum sciat ab eis hereditas obligata ad
 restitutionem propter usuram et rapinam et da-
 na a prioribus facta: et ubi non sufficeret
 hereditas ad satisfaciendum tenetur legata-
 rij et donatarij: quod legari nec donari pro
 alienum: nec excusarentur heredes scien-
 tes vel dubitantes: vel merito dubita-
 re debentes ex publica fama: vel ex scri-
 pturis vel ex fideli relatu testatorum illi-
 citos fecisse actus vel usurarios: ex hoc
 quod nullus ponit querelam super hoc: vel po-
 stulat aliquid ab eis ut debitum. Sed de-
 bet diligenter ingere veritatem quam pos-
 sunt: et si inveniunt sic esse notificent: vel
 notificare faciant illis quibus debet se
 offerentes ad restitutionem: et si non inveni-
 tur pauperibus erogant: alias esset in eis

ignorantia crassa que non excusat. di. 37.
§. fi. et quis defunctis non prodest illa resti-
tutio si decesserint impenitentes: prodest
tamen modo necessaria est ipsis heredibus si
volunt saluari: quia non remittitur pec-
catum de. de. iur. l. 6. Si autem licite
artem exercebat: vel patrimonialia tamen
habebat testator: nec apparet ex fama
vel scriptis de illicitis contractibus: seu
alieno presumere debet eum iuste acquisi-
se: quia nemo iudicandus est inimicus pro
parte salutis: et diuini timoris. i. q. 7. c. sa-
cimus. et precipue in mortis articulo.
Item non quod dicit Hosti. in sum. tit. de usu.
quod si aliqua honesta persona: puta sacer-
dos vel episcopus tractet iter debitorem et credi-
torem de satisfaciendo: et dicat credito-
ri talis mediator tamen faciam tibi reddi
si ex corde residuum remittas: non de-
cipias me: quia mediator suus: nec debi-
torum cuius anime salutem quero: et respondet cre-
ditor se ex toto corde liberare ipsum de-
bitorem: quare non dicam ipsum liberatum: non
video: nec curo qualitercumque sit satisfac-
tum dummodo sit satisfactum ei. Si ergo mouen-
tur in istum hoc faciunt in odium usurario-
rum. **S**ignificat. n. ex alia causa alij iniurietur eadem
hoc admittere quia theologus quod concordia
inter partes possit tractari: et pars eius quod
deberet ex pacto remitti. alius titulus de
transact. inutilis esset: et quare non idem
de usura. **D**icendum ergo et tenendum quod precibus
possit vel iussu iudicis: vel pactioe par-
tium remissio fieri: et sic dicam usurarium
absolutum. hec Hosti. **Q**ue quidem itell'o ve-
ra esse in foro contentioso: non in foro consci-
entie: vel etiam in foro conscientie quantum
ad ea que dubia essent: utrum deberent
dari vel non quia rationes sunt ad utramque
partem: vel cum dubium est quantum debeat

satisfacere pro dano dato: et ad hoc faci-
unt rationes quas facit ipse Hosti. **S**ed
ubi certum: vel clarum est debitum: vel ratio
usurarium: vel alterius usurpationis: nisi
debitor liberaliter remittat illud quod
remittit: etiam si de mille tamen decem remit-
teret: si hoc facit quia putat se aliter resi-
duum non posse habere nil valet illa remis-
sio facta etiam publico peccato quo ad
aniam. **U**nde cum mercator infortunia
passus fallit et occultat multa de bonis
suis mobilibus: ut non perueniant ad
manus creditorum: et quod propositione cum eis
de minori quantitate quam debeat: puta con-
uenit respondere singulis creditoribus ad
rationem. 15. solidorum pro libra: cum tamen possit
totum dare vel cedere bonis: cui compo-
sitioni assentiunt creditores: et ita reci-
pientes liberant eum de residuo: cum illi
non sponte: sed coacte fecerint illam remissi-
onem volentes illa parte potius carere quam
toto: quoniam et si cederet bonis totaliter
nihil sibi referuando: et non sufficiunt
bona illa ad satisfaciendum si postea pue-
nerint ad periculosam fortunam tenentur
de residuo: de solut. c. doardus. **D**e
damnis datis tempore genere ad inuicem in-
ter ciuitates quomodo et per quos potest fie-
ri restitutio: quando faciunt pactum cum cer-
tis pactis: et capitulis. **N**on quod in quadam
sumula sic dicitur quod quis sint pupilli
multi: et abites qui non assentiunt: et for-
te et aliqui contradicunt ex propositis qui
receperunt dana iniuste: nec eis est satis-
factum nihilominus tamen est bonum pacis: quod
habet rem publicam gerere potest cum consensu
maioris partis subiectorum sibi pactum pa-
cis subdere et licite relaxare inimicum dana
data: et si fiat relaxatio predicta tenet:
et valet. **I**tem et hoc modo potest etiam pro bono

reipublice sibi tallias imponere et hi:
 quas gabellas vocant. De bonis vero
 clericorum et religiosorum non possunt laici facere
 relaxationem: quod non sit eorum foris subditum: nec
 de bonis ecclesiasticis permittitur eis alii
 qua dispositio: ut dicitur. 96. Bene possunt tamen hoc
 facere prelati spirituales terrarum ad inui-
 cem de consensu et convenientia clericorum et re-
 ligiosorum qui dona receperunt in guer-
 ra. Hanc autem relaxationem quo ad laicos
 vel clericos intelligas de damnis da-
 de rebus consumptis. nam res extantes: ut
 equos pannos et hi: qui habent et sciunt
 sua non esse: ut puta quod bellum iniustum non
 fuit ex parte suorum: vel si iniustum ab his ac-
 ceperunt a quibus non poterant ipsa
 tenere non possunt: unde si dominos proprios inue-
 nire possunt eis reddere tenent: aliter si non
 inveniunt pauperibus erogare. Idem
 videtur dicendum si de iusticia belli dubi-
 tatur: nam ubi clare bellum iniustum est res
 acceptae efficiuntur capientium. dicitur. i. c. ius mi-
 litare. que tamen debent iter eos proportiona-
 biliter distribui per duces belli: ut. 23.
 q. 5. c. dicat. nisi per publicum edictum da-
 tum sit unicuique quod capit. Pauperes autem
 innocentium non videtur tutum bona auferre
 cum sint sine culpa: nisi subsit causa: cum sit alii
 quis puniendus. dicitur. reg. iur. l. i. 6. Pena
 tamen temporalis frequenter puniuntur unus pro
 altero diuersis de causis: ut. i. q. 4. De
 tutoribus curatoribus negotiorum ali-
 orum gestoribus filijsfamilias: et hi: qui
 extorserunt usuras: vel fecerunt rapinas
 fraudes et dona nomine alieno. scilicet per pupil-
 lis patronis vel patribus suis: nil tamen eo-
 rum pervenit ad eos: sed ad pupillos dominos
 vel patres eorum: queritur utrum per eos
 possit et debeat fieri restitutio ipsis pu-
 pillis: vel patribus seu dominis nescientibus

et iniustis de bonis eorum ad quos perve-
 nerunt taliter extorta. Respondeo: dicunt quidam idem
 stincte quod sic in foro conscientie: dominus non ini-
 neat inde periculum vite conscientie vel fame
 si deprehenderet aut scandalum sequatur:
 puta quod aliquis creditur furatus fuisse illa
 quod innocens est et hi: tales. nam. ut dicunt illi
 non convertunt furtum occulte illa recipi-
 entes: cum pecunia fructus vel per rapi-
 nas et fraudes habita non sint eorum: et
 ratio est cum causa per efficacem causam predictorum. scilicet
 tutorum curatorum: et hi: et per intermedium
 illorum tale iniustum lucrum devenit ad
 manus pupillorum: patronorum: vel patrum:
 et ad restitutionem sunt obligati isti medi-
 atores iniustum esse videtur: ut que causa il-
 lorum iniuste ablata sunt: nunc iuste licen-
 tia habeant illa satisfacere: ne ipsi de pro-
 prio satisfacere teneantur: ar. ad hoc dicitur re-
 iur. l. ubi dicitur. Chrysostomus. Dis res per quascumque
 causas prohibetur per easdem dissolvitur. p-
 pterea ad hoc agendum predicti tenentur: et
 in hoc gerunt utilem curam suam: et illos qui in-
 iuste detinent aliena. Alij autem perfecti
 et equi respondent per distinctionem: videlicet quia autem
 tales adhuc habent in manibus administra-
 tionem rerum illorum aut non: et in primo
 casu possunt et debent restituere de bonis il-
 lorum ad quos pervenit lucrum: quod habent
 pre manibus si nolunt remanere ipsi obli-
 gati ad satisfaciendum de suo. Et hoc siue oc-
 culte siue manifeste cum sufficienti caute-
 la: ut ab ipsis non possit postea repeti.
 Et ad hoc videtur facere ratio prime
 opinionis cum regula illa: Omnis res
 Si autem non habet amplius administra-
 tionem: tunc subdistingendum est: quod autem per
 dicti tutores procuratores et huiusmodi
 non possunt illa restituere de suo: puta quia
 pauperes sunt: aut possunt: et si non possunt

iussit q̄ denūcient p̄ncipalib⁹ p̄ q̄bus
fecerunt vsuras: fraudes ⁊ hī: q̄ igno-
rant q̄no fecerunt p̄ eis talia illicita lu-
cra que ad eos deuenerūt: vnde ⁊ obli-
gati sūt ad restitutionē: ⁊ si non satiffa-
ciunt ipsi p̄ncipales habeant p̄posi-
tū satiffaciendi de suo cū poterūt. Ad
accipiendū autē occulte a p̄dictis ad hoc
nō tenēt: nec debēt: ⁊ rō ē: q̄ quo ad se
excusati sunt a restitutione rōne impo-
tentie: vt. i. 4. q. 6. c. si res. quo ad illos p̄
quibus fecerunt vsuras: vlt⁹ fraudes au-
ferēdo ab eis occulte: p̄ hoc non proui-
detur saluti eorū cū remaneāt obliga-
ti in p̄scia: ex quo sciūt talia forefacta:
nec velint satiffacere: ⁊ sic nō dissoluit⁹
peccatū: vel obligatio quo ad estimati-
onē eorū. S; nec pōt q̄s a priuata p̄so-
na cogi ad restitutionē male ablatōz:
nisi per iudicē ecclesiasticū: vlt⁹ ciuilem
nec vlt⁹ hī posse excusari a furto cū con-
tractet rē alienā inuito dño: cū i vsura
trāsferat dñiū: per hoc ēt se exponit
multis periculis. Si autē tales mediato-
res s̄ quibus dictū est p̄nt restituē cūz
illi ad quos extorta peruenerūt nolūt
restituere q̄ p̄ncipaliter obligantur:
p̄nt petere humiliter non p̄ coactionē
vel fraudē a creditoribus vsurarū: vlt⁹
fraudum remissionē: cū penes eos nō re-
maneret pecunia fenebris: ⁊ illi q̄ eam
habuerūt remaneāt p̄ncipalit⁹ obliga-
ti: q̄ remissione obtenta libere: ⁊ spōte
amplius nō tenebūtur: s; tñ p̄ncipa-
lis: nisi ⁊ eis fieret remissio: q̄ si remis-
sionē facere non vellent tenet⁹ satiffacē
de suo: ⁊ tūc vsq; ad q̄stitem solutaz
p̄ illis poterūt occulte accipere de bo-
nis eorū: si alias p̄ viā iudicij habē non
possūt: ita tñ q̄ nō sequat⁹ scandalū vel

periculū que semper vitāda sunt. **U**bi
autē mediator talis sic satiffecit: debet
per aliquē modū cantū declarare illi
q̄ sciebat se obligatū ad illud ampli⁹ nō
teneri: vt puta si dicat se nō curare ab
eo illa recuperare quasi ac si donasset
vlt⁹ declarare heredib⁹ suis: q̄ nō recipi-
ant a tali p̄sōa aliqd vt debitū p̄ tali cā
⁊ hī. **B**ona. n. fides nō patit⁹ vt semel
exactum bis exigatur: d. re. iur. lib. 6.
Quantum ad quintum. s. cui fienda
est restitutio seu datio rei ablata vlt⁹ ali-
as illicite acquisite. **P**ro fundamento
notanda est distinctio quā ponit **Tho.**
⁊ 2. q. 32. dicens. Tripliciter pōt ali-
quid esse acquisitū. **U**no modo quā
id quod acquiritur illicite debetur ei
a quo acquisitum extortum est: ⁊ siue
non transferatur dñiū illius rei in ac-
cipientē: vt in furto ⁊ rapina: siue trāf-
feratur: vt in vsura: tñ cōpetit repetitō
Secundo modo dicit⁹ aliquid illicite acq-
situm: ita q̄ ille q̄ illicite acquisiuit: nō
potest illud retinere: nec tñ debetur il-
li a quo acqsiuit: q̄ ille contra iusticiā
dedit: ⁊ ille contra iusticiam accepit: vt
in simonia ⁊ similibus: in q̄bus ipa da-
tio ⁊ acceptio est contra legē. **T**ertio
mō dñ illicite acquisitū: nō q̄ ipa acq-
sitio sit illicita: sed illud ex quo acqui-
ritur est illicitū: ex quo trāsferē dñiū
nec cōpetit repetitio: vt in meretricio:
⁊ hī: nā meretrix turpiter agit: ⁊ tra-
legē dei fornicādo: s; ipa acquisitio: vlt⁹
datio pecunie p̄ hī illicitis nō est illici-
ta nec contra legē dei: ⁊ hoc p̄prie dñ
turpe lucrum. **D**e illicitis q̄ isto tertio
mō acquisitis s̄m **Tho.** ⁊ **Rai.** potest
dari elemosyna: ⁊ pōt etiā retineri ni-
si superflū p̄ fraudē vel doli mulier.

extorserit: q̄ illud esset restituendum: et
ad hoc pertinet lucra facta ex histriola
tu illicito ex duello: ex tomeamēto: ex
sertis factis de floribus: et alijs hijs: q̄z
vsus est cōter ad lasciuia: ex decijs fa
ctis: ex mathematica seu arte diuinato
ria: ex lucro negociationis aduocatio
nis vel medicine i casu nō cōcesso quo
ad clericos: in his dixerunt aliqui non
posse fieri elemosynā: q̄a vt dī **Thobie**
honora deū d̄ tua substantia: et iterum
honora deum de tuis iustis laboribus
et. i. q. 4. c. elemosyna. et. i. q. i. nō est pu
tanda. Sed hoc non est verū s̄z **Tho.**
et **Rai.** et alios cōter. Predicta autem
capitula allegata hoc intendunt: q̄ nō
licet dare elemosynā de male acq̄sitis.
que. s̄. debet certis personis restitui: vel
q̄ non debet aliquis aliquod facere il
licitū vt det elemosynā. Et q̄uis qdam
distinguant vt dicit **Uul.** q̄ in his que
phibita sunt: q̄ mala: et non puniuntur
a iure nisi infamia: vt meretricium du
ellum et huiusmodi: talia p̄nt retineri.
Sed que mala sūt quia prohibita a iu
re: vt tomeamēta: et negociatio quo ad
clericos: et huiusmodi: et talia non pos
sunt retineri ad vsu suū: sed debent
pauperibus erogari. I. hec distinctō vi
deat̄ esse pbabilis: t̄i q̄ pene sūt restri
gende nō ampliāde: et qui nimis emū
gīt elicit sanguinem. **Ver.** Credo q̄ in
predictis oib⁹ casibus et similib⁹ bo
num est: et salubre q̄ penitens inducat̄
ad erogand. pauperibus: nō t̄i cogēdus
ad hoc: nec si nō velit in hoc est iudicā
dus nō esse i statu salutis si n̄ velit hijs
penitentijs agere: vel accipere. s̄. q̄ hijs
lucra pauperibus erogat: nisi in casib⁹
a iure expressis vt in simonia: et idem

de eo qd datur iudici ad corūpēdum
eū et huiusmodi vt infra dicit̄. Scōm
ḡ **Tho.** **Uul.** **Rai.** et **Inno.** d̄ huiusmo
di debet dari elemosyna debito hone
statis et cōsilijs: non debito necessitatē sa
lutis: et sic intelligitur illud. i. q. 4. qui
habetis. Nō ē ergo illud acceptū sic re
stituendū ei a quo acceptū ē: q̄ in tur
pi causa melior est conditio possiden
tis. ff. de conditione ob turpem causaz.
De illicite acq̄sitis et. mō. v. cū illud
sic acquisitum nō debet ei a quo ē sic
acquisitum: nec t̄i acquirēs pōt p se re
tinere. Illud pōt et d̄ nō necessitate salu
tis nō solum d̄ cōsilio et honestate pau
peribus erogari: et hijs ratō ē s̄m **Tho.**
et. 2. q. 62. q̄ ipsa datio et acceptio est
lege prohibita: vt in simonia. Quidam
t̄i extendūt istū 2. mōdū ad omne lu
crū i quo cōmittitur peccat⁹ in dante
et recipiente nō solū in simonia: s̄z etiā
in pecunia accepta ex adulterio: et pro
vsura: cuz quis accipit mutuū sine cau
sa rationabili: puta vt amplius dicit̄ et
inde soluit vsurā. Illā vsurā vt dicūt q̄
accipit retinere nō pōt: nec t̄i ei debet
reddere q̄ dedit: quia turpiter operat⁹
est: dando mutuum ei que nouerat nō
idigere. Sed **Tho.** nō dicit hoc: sed cū
datio est cōtra legē. In dicto autē casu
datio pecunie p mutuo non est pecca
tū: s̄z accipere illo mō vsurario mutuū
ē peccatū: q̄ dat illi occasionem mali.
Uñ I. peccet mortaliter sic mutuū ac
cipiēdo: d̄z t̄i poti⁹ reddē illi a q̄ acce
pit q̄ pauperib⁹ erogare: nisi vbi nō i
ueniret ille a q̄ accepit: v̄t si vellet il
lā vsuram reddē n̄ vsurario: s̄z his a q̄
bus extorsit ipe vsurari⁹ vsuras p eo sa
tisfaciēdo p illa parte: et t̄c d̄z vsurario

significare ne itez illi restituat: et precipue debet hoc facere cum licentia episcopi: ut si dictus usurarius vellet ab eo repetere episcopus cogat illum desistere a repetitione: et ex quo utiliter gestum est negotium ratum habere debet: non tamen tenet ad hoc. scilicet. ingredi vel dare his quibus debitor est usurarius sed sufficit quod restituat a quo accepit: pauperibus autem erogare non debet: cum nouit eum a quo accepit: et potest ei dare: quod expresse ostendit Augustinus. dicens: Nolite facere elemosynas de fenore et usuris. i. 4. q. 5. nam cum dat pauperibus quod debetur certe persone non liberatur a restitutionis obligatione ad illam personam: ut habetur ex de hominibus. c. sicut dignum. circa finem sed in simonia ipsa datio et acceptio pecunie est prohibita. Unde dicitur. i. q. i. c. anathema danti anathema accipienti: et ideo nec sibi retinere valet: nec illi reddere qui dedit: sed debet de necessitate salutis pauperibus erogare si potest: vel illi ecclesie in cuius iniuria data est pecunia applicari: vel aliter prouideri prout habes in. 2. parte sum. tit. i. c. i. Similiter in iudicio prohibitum est iudici vel assessori cum habet certum salarii accipere aliquid a partibus per iudicandum: vel non iudicando vel iudicando bene vel male: et testis est perhibitus accipere per testimonio ferendo unde Augustinus. Ideo non debet vendere iudex iustum iudicium: aut testis verum testimonium quod vendit aduocatus iustum patrocinium: et iurisconsultus verum consilium. Illi enim in utraque parte ad examinem adhibentur: isti in una parte consistunt. i. 4. q. 5. cum sane. Quod ergo recipit iudex per hi: vel testis per tui qui dedit: si iuste dedit: puta ut iuste iudicaret intercedens redimere quod amon-

verationem suam. Unde Augustinus. in. d. c. non sane. Ille solet male sibi ablata pecuniam repetere: qui iustum iudicium emit: quoniam venale esse non debuit. Sed si pecunia data fuit iudici ad eum corrumperendum: vel testis ad falsum testimonium dicendum: vel alicui ad falso accusandum: vel aduocato ad iniuste aduocandum: illi dato reddi non debet: quia turpiter dedit: nec si bi retinere debet: sed pauperibus largiri vel illi in cuius iniuria data est: precipue si ex hoc amississet iustam causam: habetur hec i. d. c. non sane. prout ibi notat Jo. and. et Archi. 2. ij. q. 3. c. qui recte. et Inno. ex de immu. ecc. c. q. plerique. Rai. 2. hostie. in sum. Similiter inferiores officiales ut nuncij missi et huiusmodi: si aliquid extorquent per improbitatem: ut denarium paruulum: et huiusmodi tenent pauperibus erogare: et hoc ubi certum salarium recipiunt: ut dicitur glo. in. c. non sane. Nam cum salarii sufficiens recipiunt: siquid extorquent debent restituere: si est quod non bibe. et ideo videtur dicendum de non iustis camerariis et hi: qui officio suo exigunt aliquid a personis. Si enim habet sufficiens salarium tenent ad restitutionem eorum que accipiunt: nec videtur excusare consuetudo cum sit irrationabilis: ar. 2. 3. q. i. c. militare. vel pauperibus erogare: si de facili non potest inueniri. Si vero salarii non haberent vel non sufficiens credo quod consuetudo excusaret: quia nemo cogit suis stipendiis militare: ar. insuper de his qui accipiunt pecuniam ab accusatis: vel incarcerationibus: antequam proferat sententiam contra eos ut intercedant pro eis et liberent. Sciendum quod si accusati: vel incarcerationati sunt culpa-biles unde merito condemnandi: illam pecuniam nec reddere debent datoribus: quia turpiter

dederūt: nec sibi retinere pñt: qz turpi-
ter acceperunt ipediētes iusticiā: s; de-
bēt pauperibus erogari: ar. i. 4. q. 5. qui
habetis. **S**i vō sunt innocentes: et ad
redimēdam suam vexationē dederūt
et pcurandā sui liberationē: si interces-
sores eorū sunt officiales salariati alis
pecuniā p hoc receptā reddere debent
vlt pauperibus erogare: nisi data fuissz
per modū doni et libēalitatis: et pēpue
post liberationē: qz tūc retineri posset
ar. i. q. 2. c. sicut ep̄s. et similiter si interces-
sores nō sunt officiales salariati: s; pri-
uate psonē laborando p huiusmodi iu-
sta liberatione iuste faciunt: et quod eis
dat iuste retinere valent. **I**tem dō pecūia
data p adulterio cōmissio vlt cōmitten-
do q̄uis quidā dicāt qz debet dari nō
ei qui dedit: nec sibi retineri: s; ei dari
in cui? iniuriā data ē. s. marito: si vxor
eius cōmisit adulteriū: ex quo pecuniā
habuit videt qz potius debeat paupe-
ribus erogari: nisi ille maritus eēt pau-
per: qz ppter paupertatē posset eēt p̄fessor
ipsi mulieri tanq̄ pauperi dimittere: et
silt dō viro cōmittere adulteriū quo ad
vxorem caste viuētē: et videtur esse in
huiusmodi quasi idem ius: sicut et i tur-
pi lucro: vt in meretricō: quod etiā pōt
retineri sic acquisitum: nisi qz leges p-
hibent adulteria et puniunt: non autēz
simplicē fornicationē et meretricia. **I**tem
hilominus dō pecuniā data p adulterio
nil statuūt: sicut de pecunia simoniaca
et alijs huiusmodi: vñ pauperibz ergo-
ri potius inducēdi sunt. i. 4. q. 5. c. n̄ sane
De acquisitis p ludos fortune extra illos
casus in qb? dōz acquisitū p huiusmodi re-
stitui debent pauperibus erogari: quā-
doqz etiā posset sibi retinere. **S**ed dō

hoc. s. e. li. ii. i. **P**ro illicite acquisitis
primo modo. i. cum debetur illud acq-
situm ei a quo acquisitum est vt i fur-
to: rapina: vsura: et huiusmodi. **R**egula
est qz huiusmodi sunt restituēda spolia
tis: siue sint dñi illaz rerū: siue ad eos
spectet rem non fuisse ablatam: vt acci-
dit in pignore deposito commodato et
huiusmodi. l. 3. n. tales qui habent pigno-
ra deposita et huiusmodi nō sint dñi il-
larū rerū: tamē ex honesta causa illa
tenent: ad his debēt restitui talia ablata
nō dñis ipsaz rez: et sic intelligo illud
3. q. i. c. reintegranda sunt omnia spolia
tis. extra dō restitui. spo. per totum. **S**i
aut res ablata est ab eo qui iniuste ha-
buerat: puta per furtū vel p rapinam
restituenda est dño illius rei: nō illi fu-
ratori q̄uis autēz malefaceret talis re-
stituendo furatori a quo ipse accepit
et nō dño rei ipsius quem nouit: tñ fm
Uber. liberatus ē ab obligatione resti-
tutionis: qz reposuit rez in pristinā sta-
tū et gradū. **Q**uidam tñ dicunt qz illud
qd acqrit ex vsura mentali tñ: non dōz
illi restitui q dedit: quia a se volūtarie
abdicauit: nec tñ sibi debet retinere qz
dō legē accepit: extra dō vsu. c. consuluit.
s; debet pauperibus erogari: ar. c. sicut
dignū ē de homi. de vsu. c. cū tu. **S**ed
ista iura inducta videntur esse dō tales
opinionē. nā ibi dicitur qz debent abla-
ta restitui eis quoz fuerūt si reperiūt
vel eoz hēdibus: nec aliqd ius: nec ali-
quis doctor solēnis facit istam distinctō-
nē iter vsuram mētales et pactionalem
vt prima debeat restitui ei qui dedit. et
aut nō: sed pauperibus erogari. **S**z si
cui indistincte dicit Aug. de accepti. p
furtū et rapinā qz debent restitui: non

dari pauperibus sic inquit: Qui cōtra ius societatis humane: furti rapis inuasionibus: oppressiōibus aliqua abstulerūt reddenda potius q̄ donanda censemus exēplo zachai. i. 4. q. 5. c. nō sane. ita et indistincte dicit idē d. vsuris. **N**olite elemosynas facē d. vsuris. q. ea quasi dicat hec reddenda sunt nō pauperibus dāda: cū. s. inueniūt q̄ dederūt ipsas vsuras. Et cum dī q̄ dedit vsuras voluntarie illud a se abdicauit. **R.** q̄ si dedit ex liberalitate et per modū doni vep̄ eēt: et tūc recipiēs hoc sciens nō tenet restituere: nec pauperib⁹ dare. **S.** si dedit rōne mutui principaliter nō abdicauit illud volūtarie: supple s̄ additionate: ne mutuās reputaret se grauātū: et istū ingratū: et sic alia vice nō inueniret mutuū: et ideo sibi debz restitui vsura. Si autē nil accepit vltra sortem q̄uis hoc non intenderet ī nullo tenetur nec illi: nec pauperibus. **P**ro huiusmodi aut maiori declaratione sciendū q̄ in re que d̄ restitui se aliq̄s tripl̄r p̄t habē: q̄ aut est ver⁹ dñs aut heres eius: aut solū est dispensator circa ipsam rem. et ī primo casu cuz. s. ē verus dñs rei ablata debet sibi restitui si pōt. 3. q. i. c. reintegranda. et fere p̄ totam questionem. Et hoc nisi iusto bello: vel iusto edicto imperiali: vel ecclesiastico ille cui res sublata est priuaretur iure rehabendi simpliciter: vel ad tps. nam cum cōtingeret hoc puta q̄ tāq̄ hereticus cōdēnatus est dñs rei: vel de crīe lese maiestatis p̄iunctus. ī quib⁹ casibus oīa p̄fiscant post s̄miam super hoc nō sibi s̄ fisco debent oīa sua applicā eē de here. c. excoīcamus. Insuper si dñs rei ablata n̄ h̄z administratiōez bonoz

suoz: vt pupillus: d̄ illud reddi tutori vel curatori. In 2. vo casu. s. cum legitimus heres est sibi debent ablata restitui: sed cū tali distinctione s̄m **R.** ai. q. si heredes sunt plures vnicuiq̄ s̄m p̄ portiones sue hereditarie partis restituedū ē. Si autē heres in aliqua determinata q̄titate cōstitutus sit: puta i. c. vel in domo et nō plus: tūc restitutio n̄ fiet heredi: sed illi vel illis quibus testator cōmisit dispensationē bonoz suoz. Si vero defunctus ī morte sua: oīa bona sua legauit pauperibus et p̄is locis quibus illa legata sunt acquirīt ius in bonis defuncti p̄ntibus et futuris: vñ et eis d̄ restitui. In tertio casu. s. cum est dispensator rex: vt ep̄i et alij prelati ecclesiay: et gubernatores hospitalium ē distinguendū: q̄ cū dāt aliqua alijs: aut dāt de rebus suis p̄p̄is: puta patrimonialibus vel per idūstrā acq̄sitis: sicut scripture doctrine et huiusmodi: et d̄ huiusmodi dando quibuscunq̄ ē malis vt meretricibus et histrionibus q̄uis grauit̄ peccat: vt illud. 88. di. c. dōa. re. tñ nō tenet ad restitutiōez: nec illi q̄ huiusmodi recipiunt ab eis s̄m **R.** ai. et **U**lrī. aut dant d̄ fructibus ecclesiay suay et locoz pioz ad mensam eozum seu vsū spālī deputatis: et tunc etiam male vtendo et dando male faciūt: non tñ tenent ad restitutiōē ipsi: nec q̄ recipiūt ab eis nisi reciperēt p̄ extorsiones fraudes: et voluntas: et h̄i tunc teneant: et hoc s̄z **A**bo. 2. 2. q. 185. et s̄z **U**lrī. Aut dant d̄ bonis ecclesie deputatis ad cultum diuinum: vel. c. destruendis aut pauperibus erogandis specialiter vel cum etiam multipliciter cōmittuntur dispensationi sue sine distinctione

fibi deputatoꝝ ad vitam ab alijs: et tunc si dant causa necessitatis seu elemosyne bene faciunt: nec ipsi tenent: nec qui recipiunt ad restituendum: nisi darent de his que sunt distincte deputata clericis: quia tunc tenentur eis de eo quod abstulit ab eis: quia non danda est elemosyna de alieno. 14. q. 5. c. neq. Si dant personis honestis pro patrocinio et labore quem impendunt ecclesijs etiam laudabiliter faciunt finem quantitatem laboris et industrie. Ecclesiasticis ei utilitatibus seruientes ecclesiastica oꝝ remuneratione gaudere. 12. q. 2. c. quicunq. Nec ergo plati dantes: nec recipientes pro huiusmodi tenentur in aliquo restituere. Sed si dant ratione paritatis: cum tamen non indigeant: vel causa fauoris humani erga principes non facerent ad redimendam vexationem quo ad tyrannos et similes: vel dant causa turpitudinis ut meretricibus et hiis: tenentur ad restituendum: que sic male dederunt: non quidem de bonis ecclesie: sed de bonis patrimonialibus si habent: vel per industria acquisitis. Illi etiam qui sic talia que alijs debebantur male accipiunt: tenentur restituere: nisi ipse qui dedit satisfecisset. Ibi. vbi. s. debent autem dare vel successori eius qui dedit vel in utilitate ecclesie reuocare cum licentia superioris: vel pauperibus erogare: si illa pauperibus debebant. Qui autem recipiunt a religiosis propter iustam causam vel sine licentia superioris debent restituere prelato ipsius monasterij vel iurati vel alii in utilitate monasterij conuerti vel expendere: precipue si ipse prelatus fuit qui male dedit. In omni autem casu ex supradictis debet fieri ita quod peccatum quod est occultum non manifestetur: et ita quod non sequatur maior scandalum

ar. di. 13. c. duo. Qui autem tenentur alieni ecclesie vel loco pio debent illud dare gubernatori seu rectori eius loci: nisi ille rector non haberet iustum titulum: sed usurpatum vel probabiliter credatur male usurum: tunc enim posset in utilitatem illius loci conuerti vel successori reservare.

Quanta ad sextum. scilicet cur sit facta restitutio. Ad hoc beatus Thomas. 2. 2. q. 62. assignat rationem: videlicet quia restitutio est actus iusticie: ad iusticiam autem habenda et exercenda quilibet tenetur. Constat autem iusticia in quodam equalitate que tollit per usurpationem et detentionem aliene rei: et reparari non potest nisi per iteratam donationem: seu per assignationem rei ei cuius erat si prius: et ideo tenetur restituere. Sed non quod sicut quilibet qui est sui iuris potest donare rem suam: ita potest etiam remittere rem sibi debitam gratis et relaxare suo debitori: que remissio siue donatio libere facta sine fraude: et coactione postquam facta est per penitentiam non potest reuocari: ut dicit Rayn. ar. 7. q. 1. c. de periculo. Sed sciendum quod illi qui ponunt se in manibus creditorum pro mittendo seu offerendo se ad dandum quod peterent: rogantes tamen quod totum vel partem dimittant: sed non intendunt restituere: immo sperant quod pro nibilo vel modico quietabuntur: aliter non se ponerent in manibus eorum: a peccato quidem rapine usure seu alterius male usurpationis non sunt absolui: quia peccatum per penitentiam et confessionem dimittitur: quam illi vere non habent. Sed utrum absoluti sint a debito seu obligatione restituendi: distinguendum est. Egi. in quodlibet. quia si creditor propria voluntate et liberalitate dimisit et donauit non curas quod debitor intenderet non tenetur ipse debitor amplius restituere si hoc ei clare constat

Sec^o aut si creditor decept^o: vel coact^o
 vel desperatus. i. q. nunq^o sperabat se il-
 lud debitū ab eo posse habere vel nō pos-
 se habere totū: et iō potius voluit habē
 partē q̄s nihil dubitās ne nihil habēt si
 totū vellet habē. Talis. n. remissio nō va-
 let: et adhuc obligat ad restituendū. **S**z
 qz hec materia est multum utilis et ne-
 cessaria sciri: et in frequenti practica: iō
 ferocius et plenius tractanda: et quid scē-
 tiant docto. in hoc referendum. **A**uz er-
 go qrit^o vtz vsurario vel cuilibet alteri
 q hz aliena sufficiat in foro conscientie
 remissio sibi facta ab his a quibus ex-
 torfit vsuras vel alia male ablata: vel
 ab heredibus eoz si illi nō viuūt. rñde-
 tur diuersimode a diuersis: vt in. 8. se-
 quētib^o. **S**irar. d. senis asserit q habēs
 male ablata nisi reddat aut sufficientem
 faciat cautionē nō pōt liberari a sua obli-
 gatiōe p aliū modū: cū pōt aliquo mō
 restituere: nec ei pōt debitū deobligari.
Et pmo p viā remissiois. 2° nec p viā
 satisfactiois. 3° nec per viam liberatio-
 nis. 4° nec per viam translationis. 5°
 nec per viam donationis. 6° nec per
 viam renunciationis. 7° nec per viā
 conueniētie et discretionis. **I**nducit ad
 hoc has rationes que non vidētur mltū
 vrgere: sed sine multa difficultate
 solui possunt per eos qui tenent q abs-
 q actuali restitutione potest tolli obli-
 gatio male ablatorz ab eo cui obligat^o
 per quēlibet horum modorum: dum
 modo nil fiat in fraudem: vel per me-
 tū vel p desperationē. s. non rehabendi
 sed libere sponte gratis et scienter. **S**i
 ei fraudulenter coacte vel huiusmodi
 fieret talis deobligatō locū hz qd dicit^o
 et nō alit^o: q nō possit tolli talis obligatio

per viā remissionis nisi restituat^o pbat
 sic. **N**ullus ē capax remissionis nisi a pec-
 cato prius desistat: sz habēs rem male
 ablata q̄dū remanet obligat^o ad red-
 deñ. n. dñ desistē a peccato: ergo nō ē ca-
 pax remissionis: et p pñs obligatio illa
 tolli nō pōt per viā remissionis. ad qd
 facit regula peccatuz. d. re. iur. in. 6. **R**e-
 stitutio enim per quam obligatio tolli-
 tur ē pñia remissioni. vñ non videt^o re-
 missio fieri nisi per restitutionē tollat^o
 prius obligat^o. **S**z ad hoc respōdet ma-
 ior pōt itelligi dupliciter. **U**no mō vt in-
 telligatur d remissione debiti rem abla-
 te: et sic videt^o falsa: naz potest alicui re-
 mitti debitum si vult fm legi. **S**ecdo
 mō vt intelligas de remissione peccati
 et tunc ē vera maior et minor falsa: naz
 habēs male ablata si nō potest restituē
 vllō mō: remanet obligatus ad restitu-
 tiōē cum poterit: ex d. solut. c. odorar-
 dus. et tñ desistit a peccato si penitet et
 pponit restituere in futurū. **S**ed si pōt
 restituere sed male: et hoc itēdit facere
 si creditor non remittat: talis ē adhuc
 fmanet obligatus ad restituē: et tñ de-
 sistit a peccato penitēdo: et quod pēdet
 ex regula augeri peccatuz: qz restitutio
 est pñia remissionis: verū ē d restitu-
 tiōne non solū actuali sed ēt mentali: et
 in pposito et in equiualemt. **N**ō tol-
 lat^o per viam satisfactiois probat sic.
Satisfacere ē peccatoz causas excidē
 et eoz suggestionibus additū nō indul-
 gere. d. pe. di. 3. circa pñ. **C**ū ergo abla-
 tio detētio rei. s. peccati qd fit p opposi-
 tū suū. s. restitutionē. igit^o nisi restituat^o
 nō videtur posse satisfacere q̄stūcunqz
 acceptet creditor. **I**nsuper cum p satis-
 factionē nō solū reparet amicitia: sz ēt

equalitas iusticie que ablata erant per
usurpationē et detentionē alienorū nisi
tollatur cā iniusticie et inequalitatis: q̄
fit p̄ restitutionē subtractorū dum cre-
ditori redditur qd̄ min⁹ habebat q̄ de-
bebat ab ipso usurpatore qui plus ha-
bebat q̄ debebat: nō reparabit iusticie
equalitas: et sic nō fiet satisfactio nisi red-
dat ablata. Satisfactio ei fieri d̄z p̄ ip̄z
debitorem qui violauit iusticiam usur-
pando aliena non per creditorem. Ad
h̄ responderi pōt q̄ utiq; peccati cā ex-
cidi nō pōt nisi p̄ restitutionē: s̄z resti-
tutio nō solū fieri pōt actu s̄z et mēte et p̄
posito: al̄ qui nō pōt restituere cuz nil
habeat: sequeret q̄ nō posset satisfacē
p̄ peccatis: qd̄ est falsū. Similiter etia;
equalitas iusticie reparari pōt nō solū
p̄ actualē restitutionē: sed et per alium
modū: p̄ quē sibi creditor vel iniuriā
passus reputat sibi satisfactū. Sit q̄q; i
huiusmodi remissione satisfactō p̄ de-
bitorez qui violauit iusticiāz duz habz
animū paratū: et se offert ad restituē-
dū si nō remittit. Tertio pbat q̄ nō tol-
lat p̄ viā liberationis sic *Abiso*. dicit
eē d̄ regu. iur]. c. oīs res per quas cumq;
causas nascit p̄ easdē dissoluitur. Sed
obligatio talis iniusti detētoris nascit
p̄ solā ei⁹ depuātā volūtātē. s. rapiendo
vel tenēdo vel detinēdo rē alienā: ergo
dissolui nō poterit nisi per voluntatez
s. rectificataz. s. in restituendo ablata: et
sic v̄r q̄ non sufficiat voluntas eius cui
fieri d̄z restō ad tollē. obligationē cuz
nō fuerit cā ipsi⁹. Ad qd̄ respōderi pōt
q̄ volūtas deprauata usurpationis re-
ctificari pōt nō solū per actualem re-
stitutionē: s̄z per itētionē volūtariā re-
stituēdi si ille spōte noluerit remittere

et sic nō solū volūtas creditoris: sed et de-
bitoris volūtas: que fuit causa obliga-
tionis occurrit ad liberādū obligatores
dū se offert ad satisfaciēdum creditori
ad placitū. *Quantum ad. 4^m*. s. per viā
trāslationis et acq̄sitiōis dñij pbat q̄ nō
possit tolli obligatio sic. Presupposito
q̄ i usura nō trāsserat dñiuz s̄z q̄sdaz
tunc assumit talis regula. Nullus pōt
i re detinēda iniustus titulus aduenire
nisi p̄us iust⁹ auferat titulus. nā iust⁹
titulus auferri nō pōt absq; h̄: q̄ iust⁹
titul⁹ acgrat et ecōuerso: et iccirco erit
alia actio: per quā iniustus titulus tol-
lit: et per quā iustus titulus acquiritur
Nullus ergo aduenire poterit iust⁹ ti-
tulus per aliquam actionem nisi ei au-
feratur iniust⁹ titulus p̄ aliā actionem
S̄z illis q̄ acgrūt dñiuz in re detinēda
aduenit iust⁹ titul⁹ p̄ dñij acq̄sitiōz. ergo
si prius habuit iustū titulū p̄ rei alie-
ne usurpatōez et detētiōez: oīz q̄ dictus
titulus iniustus auferat p̄ eiusdez rei
restitutionē aut dñij acq̄sitiōez: et sic nō
ē capax dñij añ restitutionem: et multo
fortius in furtis et rapinis in quib⁹ fm
oēs nō trāssert dñiuz. S̄z ad hoc rñdet
q̄ ad hoc vt dictū ē: restō per quā au-
fert iniustus titulus in foro p̄scie fieri
pōt nō solū manualiter: s̄z etiā mētalit̄
dū. s. ē paratus reddē realiter si nō vult
dimittere: et sic ablato iusto titulo per
spontaneam et liberam remissionē cre-
ditoris acquiritur dominiū. *Quantum*
ad quintū q̄ nō possit tolli per vi-
am donationis pbat sic per has pbatio-
nes. Ille cui restitutio fieri d̄z dona-
re nō pōt priusq; sit restitutus: et ipse ius-
te detinēs aliena anteq; restituat abla-
ta certificari nō pōt de tali donatione

ut sit vera donatio. primā sic probat.
Donatio nisi sit libera non est donatio
vera. ff. de adim. lega. l. rem legatam.
Iste autē qui taliter donat. si anteq̃ sit
restitutus nō libere donat: q̃ non libe
illud h̃z: cuz non actualiter habeat: et si
dicat q̃ libere restituendus pōt habē: et
per dñs libere pōt donare: q̃ detentor
bonoz suoz paratus est reddere. talis
instantia nihil valet: q̃ restituendus cer
tificari non potest: q̃ talis habens sua
male ablata sit paratus ad ea restituē
da: nisi ea statim cuz potest reddat: vel
p̃ eis reddendis sufficienter cautionez
faciat: q̃b̃ pertinet ad sc̃bam propositi
onē. **N**ā et si videant aliquā signa q̃b̃
se paratū ad satisfaciendū ostendat n̄ p
batur eē sufficiētia cū illis vti possit: ita
ille q̃ nō h̃z intentionē restituēdi sicut
ille q̃ habet: et talis alienoz detentor in
iustus cui donatio fit an̄ restitutionez
nō pōt eā vt veram donationem acce
ptare vel accipē cū bona sc̃cia. **A**d q̃b̃
rūdet q̃ donari pūnt nō solū res habi
te: s̃ et iura et actiōes et q̃ sperāt habēi
nec p̃pterea pōt dici q̃ non sit donatio
libera: q̃ res actu nō habetur. Et cum
hoc negociū agatur et discutiat f̃m so
rum sc̃cie: vbi credēdū est cuilibet p̃ se
et p̃ se. Et nemo sit arbitradus in memor
pprie salutis: vt dicitur. i. q. 7. sanxim⁹
ex quo debitor offert se paratum ad re
stituendū si vult: rogat tñ vt donet nō
coactus n̄ decept⁹: sed spontaneus pōt
sibi persuadere et credere libere donas
se: precipue si nō egeat multū: nec. n. p̃
sumit d̃ facili q̃ p̃icere sua et donare
Quātū ad sextū q̃ n̄ possit tolli per
viā renunciatiōis: s̃z an̄q̃ fiat male abla
toz restitutio nō pōt ille cui restitutio

fieri d̃z renunciare: q̃ nō pōt tolli obli
gatio detinentis aliena iniuste p̃ viam
renunciatiōis. maior ē nota. minor pro
batur: nā renunciatio illa que fit a spo
liato anteq̃ restituat ipsa decernit eē
nulla: sicut p̃ 3. q. i. c. ep̃is. et ex de resti.
spo. c. solcite. et iō q̃ p̃sumit n̄ libere fi
eri q̃ nō ē verisimile q̃ spōte iuri suo
renūciaverit q̃ renūciat spoliatus. Sic
i p̃posito videt dicēdū q̃ creditor re
nūcians nō restitutus nō v̄ spōte re
nūciare: sed vt coactus et h̃i. **A**d quod
rūdetur q̃ ea que p̃tinent in dictis ca
pitulis habent locū in foro sc̃cio vbi
p̃cedit p̃ p̃sūptionē: s̃z i foro sc̃cie et
spoliatus potest renunciare iuri suo: vt
i p̃posito. **P**reterea eo ipso q̃ offert
se ad restitutionem: si vult iā reuestit
et restituit eum in suo. **Q**uantū ad
ad septimū q̃ non possit tolli per vi
am p̃uenientie et discretiōis probat sic
Supposito dicte regule peccatū li. 6.
Obligatio illa qua iustus detetor alie
noz est obligatus ad restitutionez ne
cesse ē q̃ tollat per viā restituēdi: vt
aliā equipollētē: et querēdo que sit viā
equipollēs restituēdi. si dicat q̃ sit re
missionis viā vt donatiōis: sequit̄ iter
alia istud incōueniēs: q̃ potest dici re
stitutio: et tñ in possessione minime po
situs: q̃b̃ p̃ esse falsum per illud quod
habet. ff. de verbo. signi. l. plus est. dicit̄
cū ibi q̃ restituere est non solū p̃niam
rei p̃bē: sed et possessorē facē fructusq̃
reddere: quā p̃pter null⁹ pōt dici re
stitutus. **S**i g̃ remissio que fit ante re
stitutionē eg̃ pollet restitutioni ipsi seg
tur hoc incōueniēs: q̃ etiā nō positus in
possessione dicit̄ restitutus. **S**ed ad hoc
respōdetur q̃ in foro conscientie et ab

Aug. nō sumitur ita stricte restitutio
sicut i foro p̄tioso s̄m iura. **M**az q̄o
cūq; impleat volūtas creditoris a de-
bitore dī restitutio facta: et cū q̄s cedit
bonis etiā añq; ponet eos i possessiōez
nō restituit quo ad cōscientiā. **Q**uerit
vtr̄ vsurario v̄l cuiq; alteri q̄ h̄z ali-
ena sufficiat in foro p̄scie iūmissio si
bi facta ab his a quib; extorsit vsuras
vel alias quecunq; male ablata.

Hac questionē d̄ vsuris **L**aurenti⁹
i tractatu formās prius recitat opinio
nē doctoꝝ. dicit ergo gl. et i reglā pec-
catū. tenet q̄ sic. **S**ed dicimus ibidē .i. l.
q̄ nō sufficit nisi pecunia sit restituti
parata. **A**liquoꝝ v̄o theologoꝝ op̄io
fuit q̄ etiā nō sufficit q̄ res sit parata
restitutioni: sed etiā q̄ offerat. **I**o.
an. ibidē sup gl. demum assumit viam
mediā dices q̄ aut gerit in mēte vsu-
rarius restituē: et remissio sufficiat aut
non: et tunc secus. **S**ed **S**ede. de senis i
opere suo format indistincte opinionez
dicte gl. sic dicens. **S**i is cui debent re-
stitui pecunie v̄l male ablata n̄ coact⁹
v̄l deceptus nō remittit et omni dolo et
vi et calliditate: et metu cessatibus etiā
precibus vel seruitioꝝ exhibitione idu-
ctus debitam sibi pecuniā non oblata
nec restitutioni paratā vsurario dimittit
liberatus ē vsurarius a restitutione
n̄ tñ a peccato qd̄ h̄xit exercēdo vsuras
nisi et d̄ illo peccato p̄nāz agat. **P**otest
etiā dici q̄ plus est q̄ si vsurario p̄se-
uerate i crimine et nō disposito ad ali-
q̄s restitutionē is q̄ d̄ recipē vsuras re-
mittat illas p̄prio motu: v̄l ad petitiō-
nē vsurarij liberat⁹ ē vsurarius a resti-
tutiōe rei: et si nō a peccato q̄ de h̄ oꝝ
satisfacere deo p̄ penitentiam. hec ille.

Hac opinione videt firmare **H**osti. in
sum. et **A**rchi. in. c. et d̄ vsuris. lib. 6. sup
verbo satisfactū: dices: **S**atisfactum ac-
cipimus quocūq; voluntati creditoris
satisfiat. **I**de lapus. **I**dez aut **L**auren.
sic claudit: vt tollat ois dubitatio an
sit vel nō sit liber animus remittētis: et
p̄ h̄s clara p̄scia vsurarij. **E**t vt facili⁹
inducatur homines ad p̄tritiōnē: et de
cetero a talib; abstineāt: cautū est p̄e-
dicare q̄ n̄ sufficit remissio facta q̄uis
se disponat ad satisfaciendū: si nō remit-
teret creditor: et cautū q̄ oꝝ q̄ pecunia
sit restitutioni parata: et cautissime q̄
offeratur pecunia: v̄l q̄ p̄l⁹ ē q̄ ponat
in manibus creditoris. **S**ed de iure: et
i foro p̄scie puto illā gl. cui⁹ opinionez
segt̄ **S**ede. vt dictū ē esse verissimā: et
ad hoc inducit ipse **S**ede. plures rōnes
Et prima ē talis. **I**n maioribus crimi-
nib; sicut est in crīe furti vel rapine: v̄l
violentie: re furtina: v̄l rapta remanen-
te apud furem v̄l raptorem de volun-
tate dñi purgatur viciū furti v̄l rapī-
ne sine aliqua restitutione: vt. l. si fur. d̄
vsur. l. i. p̄i. et ff. d̄ p̄cario. l. si certe. ergo
purgatur viciū vsure remanēte vsura
apud vsurariū d̄ volūtate dñi: et q̄ illa
sint maiora crīa p̄ex maiortate pene
siue agatur ciuilit̄ siue crīalit̄. **S**ra-
uius aut ē peccatū qd̄ grauius punit⁹:
vt. et 4. q. 3. c. nō offeramus. **S**ecūda ra-
tio ē q̄ i crimine vsuraz et in alijs ma-
ioribus sufficit facere p̄dignam satisfi-
ctionē: v̄l emendationē: et d̄ rapto. c. i.
vt sit q̄s liberatus a peccato. c. quanto
et d̄ vsur. l. **S**ed satisfactū intelligit q̄o
cūq; desideriiū creditoris ipleat: etiā
si nō soluat. ff. q̄ satisfi. co. l. i. **T**ertia
rō est q̄ videtur s̄z eū insolubilis. **S**ūt

quidaz spales casus in qbus obligatis
ad restitutionez nō sufficit remissio: vt
c. exigit d. censi. lib. 6.º: 7 ibi d. hoc. ergo
in alijs casibus stabit regula q sufficit
remissio. Idem tenet *De. de pal. in. 4.*
di. 15. q. dicit q obligatus restōi excusa
tur ppter remissionem creditoris. qz p
acceptationē tollitur: 7 hoc nisi sit talis
persona que nō habeat administratōz
vel q nō pōt donare: nec per cōsequens
remittere: qz remittere est dare. Item
qñ in iure est cautum q remissio n̄ va
leat: tunc nō excusat sicut in iudice de
legato qui munera 7 expēsas recipiēs
vl extorquēs tenet reddē nulla partiū
remissione sibi p̄futura: extra d. rescri
ptis. c. statutum. li. 6.º. Et d. visitante in
re ordinario recipiēte munus ad cui⁹
duplū restituendū tenet: ex de censi. c.
*exigit. **De. q** si quis obijceret re*
*gula. **Idem** remittit peccatū 2c. quod est*
*vbi **Aug.** 7 restituere est rē i pristinu⁹*
statū reponere. vñ n̄ videt satisfacē re
*missio. ad qd rñdēt predicti. **De. Lau.***
*post **Sede. q** **Aug.** in dicta regula nō*
habuit respectū ad strictā significatiōz
verbi: s; eius mēs ē verbis p̄ferēda: ex
d. verbo. signi. c. intelligēda fuit: q si of
fendisti proximum tuum rapiendo in
rādo: vsuras extorquēdo: recōcilies te
cū ipso: 7 cōiter qz homines non iactāt
pecunias suas: s; volūt sibi restitui res
*ablatas: p̄pterea **Aug.** se remittit ad ver*
*bū restituat: q aut sic itellexit **Aug.***
*ostēdit mltipliciter. hec ille. **Idem** autē dic*
***Lau. s. f.** esse predicandū nō sufficē re*
missionem nisi fiant ea que dicūt diuē
si nō videt tutū vel cautū: nā ex tali p̄
dicatiōe ita pōt sequi periculū aīaruz
sicut cautela. Sicut. n. predicator debet

sibi cauere a predicādo ea q habēt ho
mines inducere ad malū: 7 ab allegan
do mala: ita d; cauere a p̄dicādo scrū
pulosa 7 ardua: qñ cōis op̄io ē i p̄uiz
b. n. ec̄t inijcē laqueū animab⁹. quod
fieri non debet. 27. q. i. c. viduas. Audi
endo ei talia 7 non seruando cū ex au
ditis format sibi p̄sciam: hoc sibi neces
sario fieri: q habet huiusmodi remissio
nez: 7 ex difficultate nolit ponere se ad
faciēdū: erit in malo statu rōne p̄scie si
bi facte super eo i quo bene potēat trā
sire cū bōa p̄scia. **Preterea** si p̄dicator
hoc dicat i predicatione. s. sibi n̄ sufficē
remissionem nisi 2c. 7 postea i audien
tia cōfessionis faciat cōtrariuz 7 dicat
illi sufficere: nōne ex hoc potest seq ma
gnū scādālū contra doctrinā predica
tiōis. **Ex** hoc ei poterūt credere hoīes
sic esse d. multis alijs que predicator
dicunt. s. q non sunt simpliciter v̄a: sed
ad terrorem dicta: 7 sic periclitabit si
dei doctrina. non video etiā cuz bona
p̄scia q absq sui magno peccato pos
sit hoc dicere in predicatione: si sctiat
cōtrariū: qz hoc cōiter tenent doctores
Sed 7 si teneret aliquam aliaz opinio
nem cū ille sint scrupulose: nō d; velle
inducere homines ad suos scrupulos
nō ergo predicādo dicat q sufficiat re
missio: ne inducat occasionem mali: et
aperiat via vsuris: neq dicat q nō suf
ficit ne dicat mendacium vl scrupulos
7 laqueos inijciat auditoribus. **Sed** vi
cat qd dicit **Aug.** q oz q f̄stituat si p̄
i4 q. 6. c. si res. 7 in restitutione includi
tur remissio. **Posti. in sum. ti. d.** vsuris
dicit q si fenerator partem pecunie fe
nebris restituat ei a quo habuēat vl he
redi suo: 7 d. volūate ei⁹ partē retineat

dicunt theologi indistincte q̄ non ē li-
berat⁹ nisi totum offerat. Tu dicas q̄
si ex pacto fit non ē liberat⁹: ar. c. veni-
ens. ex de sumo. Si at̄ vsurari⁹ p̄tē sine
pacto liberaliter soluat: vt offerat ⁊ de
altera parte mīam petat: ⁊ creditor li-
beralit̄ remittat: liberat⁹ ē debitor: nec
tenet̄ vlt̄erius ad restōnē: sicut nec te-
net̄ si grat̄ accepit ⁊ grat̄ oblatū s̄m
Sof. Dic tñ bonus iudex ex certis pie-
cturis motū sui animi informabit. Itā
si creditor ē paup̄ ⁊ inops: ⁊ vsurarius
diues ⁊ potens: nō p̄sumo q̄ creditor
ipsū vsurariū sp̄tē ex corde liberet: s̄
hoc faciat: q̄ vltra recuperare non pōt:
vt illū tātillū qd̄ offert recuperet: ⁊ n̄
amittet̄. Si vō creditor sit diues: ⁊ po-
tens q̄ ēt̄ p̄sueuit hist̄ionibus ⁊ iocula-
toribus tñdem de suo donare vel pl⁹
frequent̄ p̄sumi pōt: q̄ ex corde hoc fa-
ciat: hec ille. Itē in quadā sūmula dī:
q̄ si vsurari⁹ offert libere totā sūmam
pecūie creditori oñdēs plenariā volun-
tatē cū non hēat: q̄ si crederet q̄ aliquid
accipet non offerret: creditor nihil pe-
nit⁹ vult accipere: sed liberalit̄ dimitte
totū: iste plenarie satisfecit proximo s̄
non deo: ⁊ iō postea sufficit sibi sola cō-
tritio: vt satisfaciāt deo. Cū p̄sulendū
ē nō p̄trit̄ vt baud minus hāc liberaz
satisfactioz faciāt p̄ximo. Itē s̄t aliqui
vsurarij qui nitūt̄ decipere deū: q̄ nume-
ratā pecūiā ⁊ acceptā tūc exponūt cre-
ditorib⁹ credētes q̄ illā n̄ accipiant: q̄
si crederent q̄ illam recipient: non illā
rep̄ntarēt. at ille timore vel verecūdia
duct⁹ nihil vlt̄ paz̄ recipit residuū dās
⁊ sic isti tales dicerent se satisfecisse: qd̄
n̄ ē vez. Itē nota s̄m quosdā q̄ s̄t qui
q̄ modū satisfaciendi. Primus modus

ē cum pecunia libere offert. Scōs mo-
dus est cū pecuniā non h̄z ⁊ offert pig-
ra. Tertius modus ē cū pecuniā n̄ h̄z
nec pignora congruētia: facit tñ cum i-
stis: vt hēdes cōpellant̄ ad satisfactio-
nē ⁊ ēt̄ ipsemet. Quart⁹ mod⁹ ē cū me-
diante sacerdote vel aliquo alio religi-
oso fit voluntaria ⁊ libera p̄cordia: iste
tñ modus d̄z s̄p̄ oñdere creditori vel-
le ⁊ posse libez debitoris. Quint⁹ mo-
dus ē cū p̄sensu ⁊ mīa creditoris pōit
debitor aliquam possessionē in manu
alicuius honesti viri: ex cuius fructib⁹
soluantur p̄ tps̄ debita. deinde posses-
sio ad hēdes reuertat̄. vel ita d̄z p̄māe
re p̄ incertis: hec ibi. Itē Archi. in
rolario. i. q. 5. c. nō sane. dicit q̄ ho.
dicebat q̄ in his in quibus ē. p̄c̄z mor-
tale s̄m legem diuinā: vt in furto vlt̄ ra-
pina disp̄sare non pōt ep̄s: imo nec ē
papa vt alig dicūt: quo minus p̄siam
agat: ⁊ restō fiat si pōt: ex de vsur. c. cū
tu. In his vō i q̄bus ē p̄c̄z mortale s̄z
ius positū: ⁊ cum ep̄is seu inferiori-
bus pape int̄dicta ē dispensatio: nullus
disp̄sare vel dilacionē p̄stare pōt nisi
solus papa. 3. q. i. c. reintegranda. vel hī
q̄bus sp̄aliter cōmiserit. Si vō non ē i
terdicta poterit: hec ibi. Sed q̄ dī pa-
pā non posse dispensare in his restōnī-
b⁹: vbi ē p̄c̄m mortale p̄petratū i vsur-
patione s̄ legem diuinā facta: vt fur-
to: rapina: vsura ⁊ hī: quo minus re-
stitutio fiat si pōt: videt̄ intelligendū
quo ad restōnē certoz si sciunt̄ p̄sone
vel quo ad incerta: cū dispensaret ab-
sq̄ cā rōnabili: vel saltē dubia p̄ libito
voluntatis. Non enim pōt tollere que
sunt p̄p̄ia hominum ⁊ dare alijs sine
cā. sed cum causa rationabili pōt: puta

p modū pene: vt cum aufert regnū vlt
impium alicui ppter demerita sua: qz
ecē inimicus ecclesie hētic? vlt scismati
c?: nec se vellet corrigere: vel cū faceret
mouere bellū p aliquem dñm vel ciui
tatē psequētē ecclesiā: vlt sanctē hēticis
vel detinentē bona ecclesie: z traderet
alijs dignitatē iura z bona illoz: sic fa
ctū est pluries. Nec pōt papa cū bona
pſcia q paupib? debēt dispensare dare
diuitib? sine cā rōnabili: sed cū cā rōa
bili pōt talibus obligatis remittē: seu vt
paupibus dare ea que acqſierūt p fur
ta rapinas z vsuras: cū sūt incerta fm
dēs: als cū sit supmus z vltis pat pau
pez magis qz epī: qui hī? solent dispen
sare: vt. 87. di. c. ep̄s. ex de **P** Quia hē
tēt plenitudinem potestatis i dispensa
tione bonoz ecclesiasticoz: z plenā iu
risdict[ō] in terris ecclesie forte d hī? bo
nis .s. ecclesiāz: z hoz qui hītant i ter
ris ecclesie posset remittere debita ex
furtis rapina: z vsura cū cum sciunt p
sone sine eoz pſensu: z ex aliqua cā rō
nabili. nā quotidie hoc fit vt iura vni?
ecclesie z fructus auferat: z det alteri
qz curato illius ecclesie cū cā tñ: vt cre
dit rōnabili. z sic multo magis in hī?
pōt dare dilationem: qz plus ē remitte
re debitum qz dilationem dare ad sol
uendum. **P** Querit vtrum sup incer
tis cū epō qui ē pī paupēz possit fieri
cōpositio vel transactio. **R**ndet Lau.
Sciendū q **P**au. incle. de pe. z re. hūc
passum examinat: z finaliter determi
nat q non: p illum tex. z p. c. fi. de of. vi
ca. li. 6. vult eīm q sine mandato apli
co id facere nequeant epī: nisi cōpone
rent de tanta q̄titate quanta est illa ad
quam ascendunt: z non de minori. **Cō**

tra seruat: lz scā tacita cōpositione se
rat demū sūia taxatiua ipsoz incerto
rū: z si vera sunt q̄ fatus ē **P**au. qd vi
det de iure: nec videt ōria cōsuetudo
valere: alias multoz aie illaquearent.
Tex. tñ illi videre meo nō pbat ita cla
re. **U**n forte posset rñderi q non ē cre
dendū: q papa qui pſicit epos patres
paupēz indistincte non pcessisset eis i
spe: q ex cā posset cū talib? trāfigere.
z isti hīnt maiorē ptatē qz illi quib? libe
ra administratio pcessa ē. Item non sim
pliciter donant. Itē papa scit hāc pſue
tudinē z diu tolerauit. **S**iūt tñ tazatio
nes p sūiam: hec Lau. **F**orte posset di
ci q ex q̄ ad ecclesiā militatē v3 dictūz
Lau. z et quo ad deū z ecclesiā trium
phātē cū ex cā rōnabili fac cōpositioz
de minori q̄titate qz sint incerta: puta
qz residuum dimittit ei vt paupī: cum
alias non posset viuere sine indecentia
sui stat? notabl̄r. **S**z vbi absqz cā epus
sciēter cōponat de minori q̄titate nota
biliter v3 dictum **P**au. in foro dei. non
n. credendum ē papā fecisse epos dis
pensatores bonoz paupēz: vt possent
p libito voluntatis remittē vel cōpone
re sup incert[is]. vt de his postmodū pō
posse viuant. **N**ec ipse papa posset cuz
bona pſcia absqz aliq rōnabili cā facer
ht? taxationes longe min? qz sit debitū
incerto z residuū sciēt illis debitorū
bus dare: cū oīa hīnt z plene possit resti
tuē. **S**ecus cū dubitat vtrū sit debitor
p incertis. nā in dubio ē semper inter
ptandū sēm pape pmaxime i bonum
vt di. 40. c. non nos. cū gl. **P**papa eīm z
si hēat plenitudinē ptātis errare pōt
t hō. z inter cetera sue ptātis non au
f. ref sibi pdi? ista cōis hoīuz qn possit

peccare mortaliter: et descendere ad inferos grauius ceteris puniendus si deliquit: ut dicitur de 40. c. si papa. et in glo. In super cum restitutio certorum debeat precedere restitutionem incertorum: quod episcopi circa usurarios publicos: ut licentiam ad sacra ecclesie et sepulturam prius componant super certa quantitate pro incertis quam sibi solent imburse magis quam pauperibus dare: et o ceteris non possint sufficere: ut reddant integraliter minus bonum faciunt: quoniam si non sufficerent bona que remanent usurariis vel heredibus eorum tenent que acceperunt pro incertis tribuere pro restitutione certorum alias fures et latrones auferentes que debent certis personis: ex de usu. c. cum tu. i. 4. q. 6. si res. Sed consuetudo in hoc non excusat: que potius dicenda est corruptela: quia contra ius diuinum de 8. c. que contra mores. 32. q. 7. c. flagitia.

Quantum ad septimum. scilicet modo restituendi seu ordine circa quod consideranda sunt tria. Primum est quod restitutio certorum preponenda est restitutioni incertorum. Sciendum igitur quod certa omnia obligat restitutioni. id est cum sciuntur persone quibus est facienda prius integraliter soluenda sunt quam soluant incerta. quoniam scilicet scitur: vel dubitat bona restituentis non sufficere ad utrumque. nam tunc restituenda sunt plene prius et integraliter certa: et hoc triplici ratione. Primo ratione successionis. Secundo ratione obligationis. Tercio ratione similitudinis. Quantum ad primam rationem scilicet successionis aduertendum diligenter quod non succedit in pauperibus ipse christus: nisi quando non repitit pro se certe quibus restituendum debet certa: ut quasi per substitutionem succedere videantur: ac si diceret testator dimitto meos heredes tales et tales quibus debeo: vel et

si non debeo. Sed si eos non repiri contingat: substituo mihi christum cum pauperibus suis. Quantum ad secundam rationem obligationis probatur hoc sic. nam pauperibus non tenentur heredes dare. scilicet pro restitutione dictorum incertorum nisi unica ratione. scilicet in foro dei: sed creditoribus certis tenentur duplici ratione. scilicet in foro dei et foro mundi. quia heredes presentantur a creditoribus in iudicio conueniri. Quantum ad tertiam rationem. scilicet similitudinis probatur idem a fili de voto simplici et solenni. Nam votum simplex non ita obligat sicut id quod est solenne. nam quod ad deum simplex obligat: et solenne quo ad deum et mundum. id est forum mundi. unde simplex votum impedit matrimonium hereditum: sed non dirimit contractum. Solenne autem et impedit hereditum et contractum dirimit: ut patet de 27. p. totum. et ratio huius est: quia in voto simplici est unum vinculum ligans: in solenni duplex. De restitutione vero certorum sciendum quod restitutio est fieri debet cum quodam ordine: pro cuius declaratione sciendum: quod secundum triplicem voluntatem creditoris contingit debitorum habere sortem eius. Prima est violenta. Secunda est additio data. Tercia reformata. Prima reperitur in furto et filibus. Secunda in usura. Tercia in contractibus licitis: siue iustis: et habet hunc triplicem voluntatis gradum varie prius et posterius homo restituere obligatur. Cum igitur prima voluntate. scilicet violenta debitor tenetur: ut puta quia abstulit per furtum et rapinas et habet violentias: talia prius restituenda sunt quam usura et alia debita: et hoc propter tria. scilicet propter offensionem: propter expropriationem: et propter compulsionem. Propter offensionem quidem. nam maior in eis fertur iniuria: quia illa penitus sunt inuolutaria. scilicet rapina furtum et habet. usura vero aliquo modo

habet et

est voluntaria, s. voluntate additionata
propterea de sui natura minor est iniuriam in
proximum sapit, alia vero debita sine iniu-
ria sunt: quia sunt voluntaria: puta id quod
debetur ratione emptiois facte alicuius rei
vel ratione mutui liciti et huiusmodi: et ideo rapina
et furtum prius restituere debent quam ipsa usu-
ra et alia debita licito modo facta: et ea-
dem ratione prius rapina: quia gravior in ea fit
violentia et iniuria quam in furto, 2.º dicitur
vari talis ordo propter expropriationem.
Magis in rapina et furto secundum omnes divinum non
transfertur: et ideo talia nunquam totaliter sunt pos-
sibilia. In usura vero divinum transferri videtur.
Tertio secundum dicitur talis ordo propter com-
pulsionem, magis enim debitor compellitur et
artatur a iure restituere que extorsit per fur-
tum et rapinam quam que habuit per usuram, nam
ad restitutionem usure compellitur divino et
ecclesiastico iure: sed ad restituendum rap-
inam compellitur vel artatur iure divino
ecclesiastico et civili. Ex quibus sequitur quod de-
bitor si non potest solidum restituere quod ex-
torsit per rapinam et furtum: et etiam quod habuit
per usuram, et hoc cum ratione voluntatis con-
currentis: quia in solvente usuram aliquam modo
voluntas eius occurrit ad illam expoliationem
vise. **E**xpoliatur per furtum seu rapinam
omnis sua voluntate expoliatur: tunc est ratio iu-
ris coartantis, nam a iure civili homo com-
pellitur ad restitutionem rapine et furti solidum
et si non habeat ad restituendum usuras, huius-
modi sententia est. **B**eremitarum: qui videntur ratio-
nabiliter dicta, hoc excepto, scilicet quod debet prius
restituere rapinam furtum et usuram quam alia de-
bita modo licito facta, hoc enim esset offerre
holocaustum pro rapina. **S**icut enim iniu-
ste accipit ab aliquo divitem ut daretur
elemosyna pauperi: ut dicit Augustinus, 14. q.
5. c. forte iusta et iniustum videtur ut de eo

quod iuste debetur alteri puta honesti mu-
tui vel emptionis vel alicuius liciti con-
tractus restituat aliena, hoc enim est rape-
re alienum ut reddat alienum: et non sunt
facienda mala ut evitent bona ait **A**ugustinus
ad Romanos. **A**d hoc, 14. q. 5. c. neque enim.

Quantum ad secundam voluntatem
que dicitur additionata: que scilicet cadit in usura
dicitur **A**le. lombardus quod prius tenetur quod
restituere que habuit per usuram quam que habu-
it per alios contractus factos voluntarie. **E**t
huius ratio est: quia in restitutione debitorum so-
lum servatur iusticia: sed in restitutione usu-
re et male ablatorum non solum iusticia ser-
vatur: sed et iniuria deo facta et proximo
admonetur et ideo restitio usure preferen-
da est. **S**i tamen trium observetur: quia scilicet talia
iusta debita in satisfactione proponuntur
male ablati: advertendum quod duplici ca-
su hoc fieri potest, scilicet quando debita sunt dare ma-
nifesta: et restitutio male ablatorum non
fit: sed obscure sic ingrendo. **S**ecundo
quando res que debetur est determinata, nam
clarum semper precedit obscurum in iure: et de-
terminata ratio indeterminata: sed illud
contra non observatur et in predictis du-
os casus: quod est videtur rationabiliter fieri: quia ideo
videtur usuram debere restituere de re
iuste alteri obligata. **N**am per hoc non
tollitur iniuria facta proximo et deo
sed additur nova quia alienum auferitur,
nec enim tenetur deo et proximo ratione usure
propterea: vel alteri male ablati: nisi in
quantum potest de iure: ar. ex de re iur. neco
ad impossibile obligatur. **S**i ergo non po-
test restituere usuram nisi subtrahendo ius
alterius per tunc excusatur a restitutione
propterea hoc magis erit violentum seu
voluntatem eius cui debetur aliquid ratione
contractus iusti sive liciti, scilicet subtrahere suum

creditorum quod fuerit accipere usuram ab alio
propterea non videtur rationabile ut de ius-
suo obsequio quod fecit primo. scilicet mutua
do seu expectando pretium rei vendite re-
portet incommodum et damnum: quod pertingeret
hoc seruando cum quod dedit usuram recepit
iam commodum magnum ex mutuo sibi fecit
et ideo oportet sibi sufficere ut usurari restitui
at sibi usuram cum poterit de suo: et non ali-
eno: quod secundum regulam nemo oportet locupletari
cum aliter iactura vel damno: de reg. iur.
li. 6. et hoc nisi iura communia vel municipa-
lia aliter disponerent: quod in his seruanda
sunt. nam iure humano possessiones et
alia ut propria possident: ut patet de iur. et c. quod
iure. Quantum ad tertiam voluntatem
que dicitur formata: hec reperitur in scriptis
licitis ubi voluntas debentium forma-
tur in simul. In restitutione etiam tali
um aliqua prius restituenda sunt. nam prius
us restitui debent omninoque certa debi-
ta quod quicunque ad pias causas relicta atque
donata. cuius ratio est quod donatio et ad pi-
as causas largitio sunt ex superogantis com-
filio: vel sunt forte bona incerta. Resti-
tutio autem male ablatorum seu aliorum de-
bitorum certorum sunt ex obligationis pre-
cepto. Prius enim restitui debent que
sunt secundum necessitates precepti quod que sunt
super erogationem consilij. huius sententia con-
cordat Arch. in c. non sane. i. q. 5. **Hic**
et Ray. ait quod si creditores vel legato-
res simul venerant ad heredem pri-
mo satisfaciendum est creditoribus: sed si
venit separati liberabit heres soluendo
per ordinem cuiuslibet venientis siue credito-
ribus siue legatario: dum tamen nil in dolo
vel in fraude operetur. verum si legatarius
perueniat creditores et accipit: vel poste-
riores creditores: priores et potiores in

iure perueniunt. Creditores postmodum
venientes habere igetare non debent: si tamen
in hereditate remansit ei: unde possit adhuc
satisfacere illis: sed habent tanquam potiores ius
suum saluum in legatarios quod primo acce-
perunt. **Silr** et creditores anteriores
in posteriores qui acceperunt. **Idem** quod
Uul. ait et addit quod si heres scit vel cre-
dit hereditatem ultra debita non extendi
siue ex contractu vel quasi: seu ex maleficio vel
quasi nihil legatariis oportet dare. **Si** vero quis
titatem debitorum nescit oportet creditoribus
satisfacere primo. et si legatarius prius vel
simul cum creditoribus legata petant et
creditoribus potioribus primo soluendum est
Si autem de hereditate nihil remanet pri-
mo solutis debitis legatariis non tenet.
Si vero hunc ordinem mutauerit heres
primo. scilicet soluendo legatariis seu scolaribus
creditoribus potioribus in foro scilicet mime
liberat: nisi hoc faciat ignorans reputans
scilicet hereditatem sufficere ad omnia soluenda. vel
nesciens hunc creditorem esse potiores. his
autem procor. **Hosti.** **It**em nota quod ceteris
pibus seruanda est regula: Qui potior est
tempore potior est in iure: de reg. iur. li. 6. **Ubi**
autem sunt privilegia paria. scilicet personarum
et actionum in simul: et equaliter satisfaci-
endum est: nisi de aliquo illorum probetur quod al-
teri preferendus sit secundum legem pacti vel
scripti vel usus probati. **Hec** autem notari so-
lent. **L.** de bo. auc. iudi. possi. l. pro debi-
to. **Qu**od si mercator vel alius frangit. vel
ut vulgariter dicitur fallit non sufficiens sa-
tisfacere creditoribus omnibus ex integro
venientibus cunctis ut sibi satisfaciatur. hic
ordo seruatur secundum **Mal.** i. l. pro debito. **L.**
de bo. auctoritate iudi. pos. primo oportet sa-
tisfieri dominis rebus. ubi gratia opponentibus
si deposita erant sibi facta ut. ff. de pui-
li. 3.

credi. l. si. r. l. veteri. **S**cdo satisfit mer-
cium venditori si extat merces: hoc est
ipse merces restituunt tanq̃ singulari
ter p̃ p̃cio obligate. Si at̃ plus valer̃t
id plus reddit̃ qd̃ comodū creditorū
vt. ff. de ac. ven. l. iulianus. **S**i at̃ ipse
merces non extat sed ṽdite s̃t: r̃ loco
eaz̃ alie subrogate tales s̃brogate non
reddūt loco eaz̃: q̃ non sūt p̃ p̃cio ob-
ligate: vt. ff. de in re ṽso. l. qdā. **H**ui⁹ rō
assignat̃: q̃ p̃ciū ex illa re redactum
obligatū non erat: q̃ nec ēt res que emi-
tur r̃ h̃etur ex eo. **I**dē q̃z in p̃mutatiōe
dictū ē: q̃ vbi sp̃es in obligatione ē nō
succedit loco alterius altera: vt nota. ff.
de ṽ. sig. l. labeo. **T**ertio ceteris p̃ibus
p̃fert̃ vxor: q̃ hypothecam h̃re c̃setur
r̃ iō p̃fertur: nedū p̃tendētib⁹ p̃sona
lē obligationē: sed ēt p̃tendētib⁹ taci-
tā hypothecā: ut. l. assiduus. **R**. qui pot.
in p̃. ha. non tñ p̃fert̃ creditorib⁹ h̃nti-
bus hypothecas expressas. **S**ic⁹ q̃z s̃l̃e
h̃z p̃uilegium cū muliere. **D**e p̃u. s̃l̃.
ci. l. q̃nis. r̃ de hoc ēt h̃es ēx de p̃ig. c. ex
l̃ris. in glo. q̃m. 4.º post hypothecas ve-
niunt deponentes. s̃. si non extat depōsi-
tū. ff. de depōsit. l. si hois. §. si. hoc enim p̃
uilegium dat̃ cause depōsitū: p̃pter fre-
quentiā d̃ctum depōsitoy: tñ sicut in
l. p̃dicta p̃z tali p̃uilegio non gaudent
q̃ sub noīe depōsitū mutuant ad vsurā
hypotheca at̃ est potior: q̃ p̃tinet ad ip-
sam rem. ff. de pac. l. rescriptū. §. veni-
unt simplices p̃uilegiati. i. h̃ntes p̃uile-
gia p̃sonalia nō realia. **S**exto r̃ vltimo
veniūt chirographarij p̃ rata non at-
tenta p̃ozitate d̃ctum: q̃ licitū ē de-
bitori p̃ cumulo creditoz̃ facere dete-
riorē cā increditoz̃ p̃oz non h̃ntium
d̃nium nec hypothecā: nec p̃uilegium

h̃ntiū: vt. ff. de sepa. bo. l. i. §. r̃rio. **E**t ista
ē rō: q̃ i chirographarijs creditorib⁹
non attēditur tps: hec ille. **V**erum vbi
lex municipalis seu statutū ciuitatis ali-
ter disponderet: illi ē stādū ēt in foro cō-
scie si non sit expresse d̃ deum: qd̃ non
de facili iudicandū est: q̃ nemo ē arbi-
trandus imemor diuini timoris r̃ sue
salutis. i. q. r. c. sancimus. nihil euidenter
appareret d̃rium. **U**nde i aligbus ciui-
tatib⁹ vt florentie fallente mercatore p̃
sindicōs iñstitutos a cōitate sup̃ h̃i⁹: vbi
non sufficiunt bona debitoris fallentis
ad plene restituendum oib⁹ satisfacit
vnicuiq̃ p̃ rata s̃m facultatē bonoz̃ il-
lius r̃ non p̃us vni q̃s alteri nisi aligb⁹
p̃sonis p̃uilegiatis in hoc: vt in mulieri
b⁹ p̃ dotibus reb̃dis r̃ h̃i⁹: quib⁹ ple-
ne satisfacit anteq̃ cuiq̃s alioz̃. **I**te pri-
mo nota q̃ h̃i qui tenent restitue: si oī
no non p̃nt soluere vel restituē sufficit
p̃ritio r̃ p̃positū restituendi: q̃n r̃ cō-
mode poterunt. i. q. 6. c. si res. qd̃ vez
ē cū nota sit paupertas. talis. n. non d̃z ex
cōicari: vt d̃r ēx de solu. c. odoard⁹. nec
aliq̃ pena mulctari: ēx de vsu. c. cuz̃ tu.
r̃ d̃r nota paupertas q̃n cedit bonis: iō q̃z
tali d̃z p̃solere sacerdos: si de pauper-
tate dubitat: q̃ cedat bonis. nota tñ q̃
non sufficit hec cessio ita q̃ nō sit ei ali-
q̃ p̃m̃a iniūgēda. q̃z nec solutio nec satis-
factio plenaria sufficeret. **I**n ā l̃z cessio
seu solutio quo ad satisfactiōē hoī suf-
ficiat: adhuc tñ non ē eccl̃e satisfactum
q̃ iudex eccl̃astic⁹ seu sacerdos p̃ vsur-
patione rei aliene iniungat sibi p̃m̃am.
r̃ in hoc oñdunt plurimi p̃cōres deli-
quentes q̃ putant sufficere q̃ satisfaci-
ant: nec trāsgressiōē quā fecerūt post
modū p̃stet. hec **D**ost. in s̃u. ti. d̃ peni.

re. **S**cdo nota q si talis puenerit
p^o ad pinguiorē fortunā tenetur satis-
facere etiam si cesserat bonis: q p hoc
nō sunt liberati. sed talis cessio ad hoc
eis pdest ne indicati trahentur in car-
cere. **Q**ui bonis ce. pos. vbi etiam dic
glo. q cessio in hoc etiam pdest q po-
stea non poterūt puenire: nisi inq̄tum
facē pnt. et sic habet rō ne egeat et pre-
terea pueniri nō d̄z: nisi tūc sit id quod
acq̄siuit: q merito videat debere pueni-
ri: hic in glo. **S**ed q hnt restitutō si pueni-
ant ex maleficio si non sunt soluendo
verberandi sunt p debito. **S**ed si non
pueniunt ex maleficio non debēt tales
verberari: s̄ sufficit q cedat bōis: **A**r-
chi. i. 4. q. 4. c. si res. **N**ota tertio q si
is q aliena abstulit pōt restituere: et nō
restituūt non ē in statu salutis. i. 4. q. 6.
c. si res. **D**icit autē **R**ay. in summa sua
q dñs alicuius terre tenet restituē ī de-
bite exacta a se uel a suis directe vel in-
directe. glo. super indirecte: vt qñ dene-
gat eis iusticiāz vel non defēdit eos vt
d̄z: et sic extorq̄t aliqua. **S**i tali dño ex
aliquibus circumstantijs appareat mlti-
tū difficile vel impossibile talis restō fact
videtur q possit p̄suli hi q in cōp̄sa-
tione vel remittat eis cōiter cum eorū
psensu et libera voluntate aliquam ser-
uitutē vel annuā pstantiam in ppetuū
vel ad tps: ita q plenissime videat eis
satisfactū: vel et faciat ī remissionē pec-
catorū illoz quibus tenet aliq̄d hospi-
tale vel aliq̄d sile opus pietatis: cū p̄se
su tū eoz d̄z si pōt regri: hec ibi. **Q**uar-
to nota q is q hz aliena restituē et cer-
tis psonis si pōt in totum vel in pte: s̄
non cōmode: sed cū multa sui incōmo-
ditate: tunc cōponat vel pueniat cū ipo

leso: vel spoliato amicabiliter de reddi-
tibus suis moderate: ita q vict^o sibi re-
maneat assignando sibi quousq̄ fuerit
plenarie satisfactū: vel paulatim singu-
lis annis vel mētib^o: vel alyz tpi^o: emē-
det qd pōt: et hoc cū voluntate illi^o cui
d̄z satisfacc. q si nullam inueniret maz
apud eū absq̄ vilatione tenet satisfaccē
vel bonis cedē: q talis pccor sc̄p est in
mora. **H**osti. et **R**ay. **S**ed hoc meli^o de-
clarabit in vltimo. §. se. **S**i at predictus
inuēiat grām apud creditores suos fa-
cientes sibi remissionem vel dilationēz
tūc pōt ea vti: et ī bono statu aie: si tū-
bz in pposito faciendi qd debuisset: si
non potuisset obtinere ipsā remissionē
vel dilationem. **Q**uinto nota q vbi
eēnt plures creditores alicui^o: et debito-
ri petentū dilationem aliqui creditores
volunt dare: aliq non: sed q cedat bo-
nis stabit maiori parti creditoz: et itel-
lige maiore ptem: vbi ē mai^o et fortius
debitū: et si vnus esset cui plus q̄ oib^o
debeatur. **S**i vero par sit debitū stādū
est maiori numero creditorum. **S**i ve-
ro sunt paria eligenda ē clementior sc̄-
tentia. s. dilatio danda. **L**. de cessi. bono-
rum. l. si. **R**ay. **N**ota hic q **J**oh. an.
super. c. q̄q̄. de vsu. li. 6. mouet questio-
nē an heres vsurarij qñ hereditas non
sufficit oibus debeat satisfacere p^o nēc
tibus: et refert se dixisse q non. imo fi-
et eis et alijs satisfactio p rata vnūquē-
q̄ p̄sigente: ar. §. de testa. c. relatu. i. si.
Sed dicit ipse satis videtur hoc casu
hri debere p̄sideratio tpi^o: vt ille q pri^o
soluit vsuras recipiat qd suū ē integrat^o
et sic de singulis fm regulam. i. de reg.
iur. qui pos. cum istoz ps sit ea vt dixi
ibi. et in hypotheca hoc p̄sideramus. **L**.

qui pot. i. pig. ha. l. sed si fūdus. ⁊ bona
 viurarij vidēt eē hypothecata. de vsu.
 c. cū tu. multi tñ doctores tenent prius
 i hoc. s. q. bōa viurarioz sint hypothe
 cata: vt **Do. Archi. Sede. Sof. ⁊ Joh.**
 et dicit q. de hac hypotheca non hēm
 textum expressū. **Sexto** nota q. vbi
 aliquis cōstitutus heres ⁊ non suffic
 hereditas ad soluendū oīa legata ⁊ de
 bita. dicit **Ray.** q. credit in iudicio aīe
 q. non teneat: nisi inq̄tū hereditas se
 extendit: vel sufficit et si non fecit iuen
 tariū. **Idē Jo. ⁊ Sede.** secus in iudicio
 p̄tentioso: si non fecisset iuentariū: s; si
 fecisset non teneret nisi durante hēdi
 tate. **Distinguit** tñ inter legata ⁊ debi
 ta: q. debita sine diminutione o. p̄sol
 uere durāt. s. ad hoc hereditate. o. le
 gatis vero si tot sunt q. non remaneat
 legiūma pōt detrahē suaz legitimam:
 ⁊ itez quartā fm quosdā si fuit istitu
 tus hēs. **Et nota** q. hēs pōt deducē aī
 oīa expēsas funeris ⁊ alias necessarias
 q̄s fecit cā hēditatis vt i testō ⁊ hī. **Ex**
 pensas tñ q̄s fecisset sup̄fluas ad hono
 rem ⁊ pōpā mundi: non posset cū tuta
 scia trahē de ere alieno: sed facē itelli
 geret de suo. **De. de pal. in. 4.** Si autē
 sūt plures hēdes ad debita vel legata
 regulariter tenet glibet p hereditaria
 pte. **L. 3. Sed o. Ray. Exci**
piunt. v. casus fm ipsū **Ray.** **Primus**
 ē si aliq̄s indiuiduū ē in obligatōe faci
 endi vel non faciendi. tunc. n. glibet te
 net insolidū. ff. de ver. ob. l. in exēcutiōi
 bus. s. z. glo. ponit h. ex: vt si testator p
 mittit se aliq̄s opus facturum ⁊ pmi
 sit p se vel heredē suū nō fieri q̄minus
 p fūdū suum tibi ire liceat. hic glibz hē
 dū erit insolidū obligatus. **z. casus ē**

si res que o. restitui ab vno insolidum
 possideat. **De acgrē. hē. l. z. s. nemo.**
Alter ē in alimentis legat. q. p volū
 tate defuncti vel iudicis vel ab vno in
 solidū vel a plurib⁹ p p̄tib⁹ designat
 petunt. ff. de alimen. l. e. l. 3. **Quartus ē**
 si testator ab vno heredum legauerit
 creditori hereditario aīo cōpēnsandū:
 tūc. n. heres ille vsq. ad q̄titatem lega
 ti on⁹ illius debiti iustinebit. ff. de l. 3.
L. cum ab vno. Quint⁹ in expēsis fune
 ris vxoris: non tñ abstrinxit hēdes pro
 hēditarijs portōib⁹: sed et viz p por
 tione q. puenit ad eum de dote vxoris
 sue: puta si ad eū puenit. 100. ⁊ in hē
 ditate sint. 200. ipse vir tenebit p ter
 tia ⁊ hēdes p duab⁹ p̄tib⁹. ff. de reli. ⁊
 sumpti. fune. l. quotiens. ⁊ l. veluti. hec
 oīa etiam **Posti.** **Quō** debeat fieri
 restō vxoris concipiens p adulteriū
 quem vir reputat suū de his que p̄sūt
 ipse filius spurius de bonis p̄ris puta
 tiui: ⁊ hereditate tota vel pte ad euz p
 ueniente. **Primo** videndū ē o ipsā vxorē
 adultera quō teneat ⁊ ad qd. **z. o**
 ipso filio spurio si tenet ⁊ quō. **3. vero**
 de ipso patre qui ex adulterio talē fili
 um habuit quō ⁊ ad q̄tum tenet. **Si**
 milis casus videt q. ponit ex de peni.
 ⁊ re. c. officij. s. de muliere supponente
 sibi aliēnū p̄tū quē vir eius reputas su
 um nutrit ⁊ heredē instituit. **Unde idē**
 videtur dicendū q̄tū ad restōem o ip
 sa mliere ⁊ filio supposito: ⁊ huic frau
 di dantibus opam efficacē. ⁊ de mulie
 re adultera q̄rit pmo si debeat reuela
 re marito. **Ad hoc** dicēdū q. aliq̄n nō
 aliq̄n sic. **Nā** vbi imineat aliq̄s eorum
 piculoz non o. reuelare marito. p̄mū
 periculū est infamie. s. mulieris q. hec

talit̃ reuelādo cū eēt ātea bōe fāe seip
sam pessime ac turpissime diffamaret;
qđ quidē magnū periculū est mulieri.
Inā qđ puer. 22. scriptū ē. **M**eli⁹ ē bo
nū nomen qđ diuitie multe; l̃z intelliga
tur de viris: tñ z piculosius in hōstis
infamia mulierib⁹ ingerit notā. **S**cōm
ē periculū scandali. l̃. viri p̃sanguineoz
z amicoz eius si illis hoc innotesceret
malū. nā non solū apud se turbaretur
ex eo: sed vix extunc possēt cū ea amici
tiā z pacē ac p̃cordiā z societate h̃re: i
mo forte eā mari⁹ dimitteret: z iō non
valētes forsitan p̃tinere vterq; adulte
rium ppetraret: z sic innumerabilia et
irrecupabilia int̃ eos orirēt mala. **T**er
tiū ē piculū mortis. l̃. z vxoris z sue spu
rie plis atq; adulteri sui. nā p̃babiliter
timē posset: qđ eius mari⁹ seu quicūq;
alius dū occidē alium q̃reret necaret
fm **S**co. in. 4. **C**ocurrētib⁹ p̃dicti pi
culi: q̃ vident valō p̃babilia: z i plurib⁹
eueniētiā: non d̃z talis mulier suo cōiu
gi reuelare ppter bonū incertū restitu
endi hēditatē talib⁹ piculis se exponē
manifeste. **Q**uartū ppter piculū i p̃ro
babilitatis. nā nec vir nec fili⁹: nec etiā
publicus iudex hoc mulieri reuelanti
credē obligant: nisi p̃bet dicta sua p i
fallibilia signa aut per violentas p̃ba
tiones: siue p testes idoneos. **I**am ex
ex solo eius dicto non pōt exheredita
re talē filiū: maxime in terris in q̃b⁹ p̃o
genita ex p̃suetudine in toto vel in p̃te
succedunt. **I**nsuper fm **S**co. in talib⁹
terrīs: si pater credēt vxori sue in hoc
non posset tñ a spurio auferre heredi
tatē: nisi i publico foro: cū p̃baret talē:
z tūc oportēt mulierē non tñ apō ma
ritum: sed apud totā patriā diffamari

z isto p̃supposito. l̃. qđ nō debeat reue
lare rōe maloz grauioz exinde p̃iūgē
tiū. **Q**uō debeat talis mulier satisfacē
dicetur. j. vbi tñ non iminēt aliō piclū
vel malū: nisi infamie ipsi⁹ adultere vl
mortis sue. videt qđ si p̃moziatur viro
suo debeat aū mortē ordinare cum cō
fessoze suo vel alia p̃sona matura: qđ si
moziat postea reuelet ex p̃te sua viro
qñ. l̃. ex hoc pōt obuiari ne putati⁹ si
lius hēat hēditatē totā vel p̃te. **A**liqñ
vero hoc marito vel alijs p̃sonis eē cō
fessionē tenet m̃lier reuelare: ṽz si hec
tria p̃currant fil. **P**rimo si apud mari
tū z alios fortis z grauis suspicio ipsa
eēt z occasio suspicādi taliter. **S**cōo
si ex certis z sufficientib⁹ cāis pōt z d̃z
vehementer z valde p̃babiliter credi:
qđ nihil de p̃mis piculis supradictis h̃
sbleq̃ret: aut crescēt l̃z poti⁹ minueret.
Tertio si firmiter p̃sumat qđ fili⁹ bōis
mariti voluntarie cedit: sed si puul⁹ ē
fili⁹ cessat ista rō: qđ mittere pōt illū ad
hospitale cū non teneat alē alienos nī
si in extrema necessitate cū alijs delunt
q̃ p̃uideat. **H**is at trib⁹ p̃currentib⁹ re
uelari debet z posset. **S**ed vix ista con
currūt z rarissime p̃sumendū ē qđ con
currant. **I**nsup dici posset fm **U**ul. qđ
ē reuelare posset si non timēt maritū:
vel aliud imineret piculū. **S**unt quidā
vtiq; viri scienter vxoz adulteriū susti
nentes vel etiam p̃sentientes: imo qñq;
vxores suas ad hoc hortantes: vel qđ p̃
prios filios non p̃nt habere: vel alia q̃
cunq; pudenda occasione. **F**acta etiā
hac notificatiōe aūq; vir ei⁹ p̃ edifica
tōe talis filij expēdat: videt d̃obligari
a restōne aliq̃ fienda: qđ fec qđ i se fuit
vt dānum euitaret viri expensam in

educādo: ⁊ hereditatōis quo ad alios
ar. ex d. in iu. ⁊ dā. dā. c. si culpa. Nec tñ
diz manifestare adulter ppter piculuz
psone ⁊ infamie detrimentū: ⁊ odium
ad eū euitandū. ⁊ si añ manifestationē
iam aliq̄ psupisset hī putatū filius
tenebit ipsa mī inq̄tū pōt satisfacere si
aliquid vt suū possidet: ⁊ si magn⁹ exi
stens: qñ notificat nolle ipse filius cre
dere hoc: nec cedere bonis putatū pa
tris petens salteꝝ legitimā que sine cau
sis expressis a iure auferri non dī vt le
gitimus filius. nec dñm pōt pbari te
nebit: nihilominus ipsa mulier heredi
bus de portione illa ablata sibi: d. eo tñ
q̄b pōt ⁊ non plus: ex de re. iur. li. 6. c.
nemo. ⁊ hoc q̄ fuit in mora notificādi:
qñ potuit pvideri. Sed nūquid mlier
talis dī reuelare crimen suū filio suo
spurio: ⁊ inducere eū ad dimittendum
hereditatē vero hēdi. Ad hoc dicēdū
fm Sco. vbi. s. q̄ aut filius credēt ma
tri aut nō. Si aut credēt: non aut pba
bile ē q̄ ppter hoc dēm dimittēt hēdita
tē. Nā paucos repire ptingit q̄ ita pfe
cti sint: q̄ ppter pñā dā iusticiā i foro
dei dimittat magnas possessiōes q̄s re
tinē pñt iure exteriori: ⁊ vellēt spurij re
putari: nec hoc mī psumē pōt: nisi an
tea multū fuisset expta de bona volun
tate filij sui. Nō ḡ dī se exponere picu
lo certo diffamationis apud filiū ppter
icertā correptionē illius. Si vō nō cre
deret: tūc seq̄ret inde duplex malum.
Prīmū q̄ ipsa diffamaret. Secundū
q̄ ab illo sicut antea hēditas possidēt
Siquis aut obstat q̄ tali filio dbeat re
uelari: ne si ignoranter forte copulare
tur p mīmonij sue forori aut alij sine
ppinque: seu alia faceret q̄ a iure spu

rijs phibita sunt. dicendū q̄ talis igno
rantia dū pseuerat oīo excusat cum sit
ignorātia facti. Siqñ tñ factū veniret
ad lucē tale matrimonij dirimendum
eēt. Si vō querat an dato q̄ talis fili⁹
ex verbis mīris se spurij credat: tenea
tur reddere bōa que hūita marito ma
tris ceteris filijs atq; heredib⁹ alijs pre
dicti mariti. dicendū q̄ si hoc indubi
tāter credit: ⁊ rōnem illud credēdi hī
tenet fm deū nō tñ humano iure. Si
tñ non hī sufficientē cām ⁊ rōnē credē
di illud: tūc reddē non tenet ex q̄ p se
vel p alteꝝ sibi claret q̄ non hī suffici
entē cāz seu p̄dignā rōnē credēdi. Et
aut inter cetera q̄tuor signa que red
dunt suspectū talē mīrem: ita q̄ ei d. fa
cili non dī credi. Prīmū ē amor. i. si p
diligat aliā plē viri sui. Scdm est odiū
vz hī psumit matrē ipsū vel eius vxorē
odire. Tertij ē stulticia: q̄ mulier fa
tua ⁊ levis est ⁊ p̄tinacis sensus. Quar
tū ē incertitudo cū nō pstat ipsam esse
vel fuisse certā q̄ hunc p̄cepit de adul
terio vel de viro. non. n. hoc pōt oī ad
ultere eē certum. Sed q̄b remediū ta
li mulieri dī adhiberi. dicēdū q̄ ei fm
Sco. vbi. s. triplex remediū dari pōt.
Prīmū ē q̄ inducat filiū intrare religi
onē: ⁊ tñ talē q̄ possit p̄fessionē suā p
uare. ne. s. incadat i fillā volēs vitare ca
ribdim. Scdm ē q̄ cleric⁹ fiat. vñ valz
tñ fm deum ecclesiastica beneficia ac
ceptare: ⁊ his q̄ si sufficiētib⁹ merito iā
p̄tēt dimittat hereditatē alteri fratri
laico in seculo remanēti. Si tñ p nullā
psuasionē honestā cor talis filij mī fle
cēt non pōt vt hereditatē dimittat: nō
videt q̄ debeat se p̄dere illi cū certa nī
sit q̄ talis ab ea ip̄suasibilis in alijs taz

licitis et honestis flecteret ex illo: imo
forte tenacius retinet: ne spurio putare
tur: cum tale nota multi caueant male na
ti. Tunc demum tertium remedium adden
dum est. scilicet quod saluo iure humano: et absque in
famiam suam potest et de sua dote cum eas
habet in potestate vel de parasrenalibus si
habet: et certis bonis et laboribus et sudori
bus suis indemnitate facere virum et legitimam
ei? plenam obligat eum satisfacere viro de
scriptis ab illegitimo filio. Sed talis fili
us non tenet satisfacere quod supersit quod diu
bone fidei fuit. De hereditate autem mu
lier obligat heredibus viri ab intestato
vel heredibus scriptis. vel quibus visum cre
ditur quod reliquit hereditatem: quod si nescit
de pauperibus erogari: tenet inquit secundum cor
respondentiam iusticie. non enim dico quod te
neat ad restituendum equalis heredita
ti: quod superius dicitur. Plurimum quod differt
inter hunc et propriam eam. Sed quod iste legitimus
heres utranque habuit hereditatem: id est in
iusticiam fuerit proprie. propterea minus quod eg
ualens hereditati sufficit sibi pro heredi
tate fienda. illud autem minus determinat
secundum arbitrium boni viri. Sed si nec hoc
fieri potest: tunc non obligat: tenebitur
tamen cum puenerit ad pinguiorem fortunam
ex de solu. c. odoardus. Si vero talis
mulier nunquam habet viro possit restituere: tunc
ex impotentia excusatur: si habeat satisfaciendum
di. propositus. i. q. 6. si res. De adul
terio autem cuius est filius dicendum viri
si scit vel credit visum illum esse suum: ubi
mater ipsa satisfacere non valeat: videtur quod
teneatur de expensis proprii putativo: quod casus
efficaciter dedit tali dano: et de iniuria. et
da. da. c. si culpa. secundum tamen possibilitatem
suam. et si mittit ipsa adultera ad hospita
le: vel quod finxit mortuum peperisse. vel

quod notificauit sine sui periculo non esse fili
um suum: tenebitur hospitali de nutrimento
et alijs expensis. nisi notabilis paupertas
excuset eam: cum de iure naturali ad hoc tene
atur. di. i. c. insinuale. et hospitalia. propter
pauperes nutriendos sint facta: non propter
diuites. Sed et de hereditate vel dote si
dotaretur a patre putativo: teneri vide
tur ad arbitrium boni viri: attenta sua fa
cultate: quod tamen satisfactio occulte fieri debet:
cum sine periculo manifestari non possit
ar. z. q. i. c. si peccauerit. Si autem dubi
tat adulter ex eo quod mulier leuiter est et cum
alijs adulteratur. vel et quod ipsa adulte
ra dubitat: utrum sit eius vel mariti re
linguat iudicio dei cui omnia nuda sunt
et aperta: et grauari non videtur de resto
ne. Undecies est eum ut in re dubia certa
det sententia ait Greg. z. q. 3. et di. 34. habuisse.
In nullo tamen casu ad obuiandum hijs
periculis vel malis debet adultera vel
adulter querere abortum vel mortem
parvuli. z. q. 3. c. faciant.

Capitulum septimum. scilicet quoniam debeat fieri
restitutio: quod continet in se magnam difficulta
tem. **Q**uantum ad octauum. scilicet quoniam debeat fieri
restitutio. dicitur Thoma. z. q. 62. quod statim qui
sic accipere rem alienam est in iusticiam: ita
et remittit eam. quod pro hoc quod aliquis detinet
rem alienam inuito domino impedit eum ab usu
rei sue: et sic facit ei iniuriam. Manifestum
est autem quod nec per modicum tempus licet alicui in
peccato morari: sed quilibet tenetur statim
peccatum dimittit vel deserere. Unde dicitur quod
si a facie colubini fuge peccatum. **P**er
hoc quod quilibet tenetur statim restituere: vel
dilationem petere ab eo qui potest usum rei
cedere. et si quidem teneantur de incertis
cum illud esset erogandum in pias causas cum
consilio ecclesie: si huiusmodi persone habentes

restituere remaneant ita paupes cū filiis et familia: q̄ non hēant vñ viuant: fiat dicit Ray. vt dixi in casu fili. s. in ti. de decimis. Ibi at sic dicit: Siquis retinuit decimas longo tpe: et nunc veniat ad satisfactionem: et postulat intuitu dei et ecclesie: et q̄ h̄z quam s̄bas sibi remitti qd̄ accepit tpe preterito: cū aliter oporteret cū sua familia medicare: q̄s uis ecclesia oēs decimas posset petere si viderit istū stritū: et p̄ces eius imiti v̄tati: ōz ei tanq̄s paupi dimittere: vnde viuat: cum hoc eēt ei datura postea. i6. q. i. c. qm̄. hec Ray. qd̄ intelligendū videret: vbi dant decime de more put est de iure cōi. Nā secus vbi de more non dāt: vel valde diminute vident excusari: d̄ hoc tñ plene hēs in p̄ pte ti. i. et dicit ibi gl̄. Uul. q̄ illi q̄ resignāt in mān p̄sarij: qui hoc n̄ facerēt: nisi p̄sarij restituerent eis p pte vel p toto: qm̄ ne scit cui fienda ē restitutio: q̄ non credit eos esse in statu salutis. dicit etiam paulo post q̄ nō ē necesse: q̄ fiat hī restitutio in manu p̄sarij: dum mō tamē sit paratus ad arbitrium eius vel alterius boni viri satisfacere. dicit et q̄ in hoc casu ep̄s qui ē dispensator pauperum: pōt dilationē dare vel pte dimittere vel etiam totū si viderit ei expedire ad necessariam sustentationē illi: tā q̄s alicuius alteri pauperis: ita tñ q̄ q̄s to vtilius pōt gerat negociū illius cui faciēda eēt restitū: si p̄sona eius esset nota: v̄z exponendo illa q̄ eēt restituēda in v̄sus tales qui magis ei possent p̄ficere q̄ ad deū. hec ibi. Si tenet certis p̄sonis q̄ nolunt dare dilationē: ōz ad petitionē ip̄sōz absq̄ dilatione satisfacere vel cedere bonis: q̄ fur et raptor

seper ē in mora: et iō semper augēt peccatum. ff. de cōdi. fur. l. in re fur. vbi le si egent et fame pereunt: ne interueniente paululum mora inueniri non valeant qui redimant di. s. Semp enim ē vitanda mora vbi ē periculū: di. 28. c. d. siracusane. et hoc etiā si ōz ipsū mendicare. Uñ non dico habito respectu ne egeat. Nā h̄ hoc nota. et de vsur. c. cū tu. tñ Uul. addit sine culpa pōt accipere vite necessaria. s. extreme. Ray. moderate sibi vita retēta q̄usq̄ plene sibi satisfaciāt. Hosti. v̄o sic dicit. Sed quid si non imineat tale periculū necessitatē et is qui tenet restituere non pōt induci ad restōnez statim faciendā: puto q̄ discretus sacerdos pōt p̄sciam suā informare: ex eo q̄ intendit vtiliter gerē negociū creditoris. Nā si videt q̄ alit non pōt recuperare i ppetuū: v̄l non ita cito: vel ita cōmode: pōt recepto iuramento vel alia sufficiēti cautōe si h̄re p̄t dilationē cedere. et sub hac conditiōe si hec adimpleuerit in talē diē peccatorē absolueret: et sic creditor qd̄ ei debet recipet: et peccator non recedat a p̄sbro desperatus: hec ille. Sed q̄ i fine huius. s. i. q̄ absoluat sub p̄dit. s. riuus asserit Uul. dicens q̄ absolutio a peccatis nū q̄s ōz fieri sub p̄dit. et iō pōt dici q̄ absoluat simpliciter si est soluendo: sed de claret q̄ non valebit absolutio: nisi ad impleat promissum. Uul. **P** Archi. vero super. c. si res. i. 4. q. 6. querit vtrum habenti restituere debeat h̄ri respectus ne egeat. Et dicit videt q̄ sic. ff. de reg. iu. l. in condemnati. ff. de cessi. bo. l. 2. et sic nota. p. B. de solu. c. odoardus. et facit ad hoc qd̄ habet. i. 6. q. 2. quicumq̄ Sed Inno. p. nota. i. c. cū tu. et de vsur.

secus credit fm canones: vbi ibi notat
Ala. B. z. Hosti. q. in solidū tenet dte
tores vsuraz: z non solū inqstū facere
pnt. qui **Hosti.** in sū. dicit q. qui habent
restituere paulatim singulis mensibus
soluāt creditoribus: si aliter non pnt fi
ne magno sui detrimēto put poterūt:
vel cōponāt se cū expoliatis: q. si nullā
pnt inuenire miam apud eos absq. di
latione: tūc tenent satisfacc vel bōis ce
dere: q. peccator semper ē in mora. ff. d.
condit. furt. l. in re furtiua. ex de si. c. cū
in ecclesia. **Multi** tenet dictū precedēs
tanq. equum. f. q. tenent solvere qstuz
pnt retenta sibi vita cōmoda: ar. de cō.
di. 5. c. discipulos. ex de fur. c. si quis. sed
ar. 3. super verbo reddere. eiusdem. c. z
ibi dicit q. statiz dz reddē totuz qd pōt
allegās **Tho. z. z. q. 62.** qui dicit q. sta
tim est fienda restitutio. dictū tñ **Tho.**
pōt dici non esse 3 si sane intelligatur
vt. j. dicitur. **Sed** in quadā sūma dī
citur q. q. hnt restituere vsuras z male
ablata: z pponunt firmiter reddere: et
non possunt statim: q. nolunt cū fami
lia egere vel mendicare: z tñ incipiunt
iuxta posse satisfaccere: vtrum tales pos
sūt absolui z cōicare. **R. n.** aut sciūt pso
nas certas aut non: z si sciūt ipsi hntes
male ablata: z ipsi ēt quibus debentur
huiusmodi nolunt: tutū est: q. de pscia
eoz stent ad terminū ipsoz z volunta
tem. **Si** vō tales nesciūt dāna sibi da
ta: z reuelatio posset ēē piculosa illis q.
volunt restituere: tunc non ē reuelā dū
illis: sed psumēdū q. pscior cām illoz
vtiliter agat: z pscitēs intēdat z pmittat
qscito satisfaccere pōt: q. hz locū ratiha
bitō de bono z equo: z tunc confitens
absolui z cōicare pōt: q. ē in via salut.

Si vō oīo nesciant psonē quib. ē restō
fienda: tunc ē libere in ptate prelati vl
discreti confessoris dare z constituere
terminum psciti: sicut viderit necessi
tate z stritionē ei. z volūtate pmpā
restituendū: z infra istū terminū tal po
test absolui z cōicare. Itē vbi maior est
stritio: ibi maior mīa z venia est fiēda
z remissio. z q. totus mundus fere est
inuolutus in rapinis: sic pro posse tuo
curre p mediūz ne nimia securitas vl
remissio perire faciat: quos discreta eg
tas poterat reuocare. Itē se m. iniuri
ans z spoliās vel cōplices eoz debent
humiliter postulare veniā ab eis quos
offenderunt: ne illi remaneāt in rācore
z mala voluntate. **Quid** autem obe
at facere vxor z familia raptoris z vsu
rarij z huiusmodi qui non habent nisi
de obligatis restitutioni: habes. s. in. c.
de rapina. 5. iz. in fi. **Nota** q. **Ray.**
z **Hosti.** circa istam materiam restitū
tionis dicunt. **Hoc** notent sacerdotes
z retineant q. fm q. maior vel minor
fuerit fraus vel dolus vel violētia ma
ior: vel minor debet esse discretio iudi
cantis: z fm hoc in vsuris que fiūt i de
positis vt dictum ē. s. in. c. d. vsura. que
oīo sunt restituende: tñ ibi q. minor vi
olentia q. in ceteris potē it confessor
ē cū scitur psona cui fienda ē restitutō
magis moderare tps restituendū reten
ta sibi vita commoda z familie sue.
Quidā circa mām istā dicūt z meo
iudicio satis rōnabiliter q. i certis casib.
b. non tenet q. ad statim restituendū
actualiter ēt si hz modū aliquale ad re
stituēdum: z ab eo cui tenet inuenire nō
possit nec dilationē nec remissionē: s. z
libitā velit fieri sibi restitutionem: qñ v3

ex restitutione statim vel statim restituendo sequeretur in evidens vel probabile dānū spirituale vel temporale notabile ipsius restituentis vel aliorum: quod preponderaret dāno ei? qui dicitur habere ex carceribus illius rei. potest autem tale dānū esse triplex: seu scandalum notabile vel dānū: periculum mortis: infamia gravis: periculum notabile mortalis culpe. **R**espondeo autem hi? est quod si talis restitutio possit differri: quia secundum Scotum creditur qui dicitur habere magis: debet velle in huiusmodi casibus ut maximum incommodum seu dānū eius qui habet restituere evitetur in modica restitutionis dilatione: quam suum modicum incommodum vel dānū ex carentia ad tempus sue rei. Et si obijciatur quod restituere est actus negativus precepti: quia reducit seu explicat per hoc quod est non retinere alienum: sed preceptum negativum obligat semper et ad semper. **R**espondeo unde secundum Scotum quod alienum iniuste et invito domino retinere simpliciter prohibetur: propterea semper et ad semper isto modo necesse est saluti alienum non retinere. Sed quoniam quis habet voluntatem et propositum restituendi alienum per tempus opportuno extunc tenet domino rei volente. id est velle debere. Vult autem hoc dominus rei et si non actu elicitum: tamen actu debito et honesto: quia velle debet quod si suum habet retineat quousque potuerit opportunum. Et si dicat dominus rei hoc agit invito: et quia non vult quod per quoscunque tempus suum retineatur. Dicendum secundum Scotum quod domino est inordinata volente statim re habere suum: et per quoniam non rectam rationem nolente proximum retinere suum: tunc tenens non est detentor iniustus. nam et depositum debet redditioe strictissima reddi cum repetitur: ut. **R**espondeo depositum si. et tamen invito domino voluntate inordinata cum repetitur: ut cum eo malum faciat si-

bi vel alteri potest retineri. Et Augustinus dicit quod multa bona sunt prestanda iniunctis deus eorum potius utilitati quam voluntati consuli debet. **45. c. 2** qui emendat. et exemplum ponit. **23. q. 4. c.** ipsa pietas. de eo. **1. qui contra voluntatem suam extrahitur** domo ruinosa: quod laudabiliter fit. **E**t si unus casus cum imminet ex eius restitutione subita periculum dāni incomparabiliter prevalet dāno quod inde habet creditor ex carentia rei sue: puta cum ipse creditor impugnet bonum commune: et habendo illam rem seu pecuniam quam quis suo retinet magis posset impugnare et prevallere. **11. q. 3** tunc secundum Ricardum in. **4.** non tenet illud restituere illi: sed fideliter reservare ut restituat sibi vel heredibus suis: quoniam hoc fieri poterit sine iudicio boni communis: vel depositare illud ordinando et providendo quod tempore suo restituat. **I**dem videtur dicendum cum quis videret rem suam rehabitam: puta gladio ad occidendum se vel alium vel hi? **I**dem videtur dicendum cum ex subita restitutione ille qui restitueret rem ablata per furtum vel alio viciu detegeretur et inde infamaretur: cuius fama sit quod notabili suba temporalis. unde gravius reputatur peccatum detractionis quam furti ceteris paribus secundum **2. 2. q. 73. 2. 5. q. 1. c.** deteriorior. Cum ergo quilibet debeat providere conservationi fame sue: **12. q. 1. c.** nolo. potest talis differre restitutionem usque ad tempus quo non deprehendatur in crimine et infametur si aliter provideri non potest. **I**dem dicendum est cum id quod dicitur restituendum non possit restitui: nisi faciendo magnas expensas ad mittendum sibi: quia in remotis est creditor. Tunc enim quod agendum habet. secundum. **et eo. 1. c. 3.** Et idem dicendum quoniam mulier habet filium per adulterium nesciente viro: et supposuit sibi alienum partum quod nutrit

De bonis viri: vel etiam heres dimittit
vt ppius filius cū teneat mī talis de
oibus q̄ p̄cipit talis filius bonis. s. puta
tini patris: non tñ oz reuelare factū: qñ
ex hoc sequeretur vel seq. pbabiliter pos
set mors sua vel plis talis: vel etiāz no
tabilis infamia seu alia grauiā scā dala
fm Ray. z Jo. neapo. in quolibet. de q̄
habes. s. plene eo. li. ii. c. d. furto. ibi vi
de. **A**lius casus qñ ex huiusmodi re
stitut. posset sequi mors subita spiritu
alis seu peccatum mortale pbabiliter
in restitutione vel familia eius: puta re
stituendo que habet aliena ad tantam
venit paupertatem vel miserā: q̄ non
pōt viuere vel puidere filijs suis de vi
ctu z vestitu: z cū sint alicuius nobilis
aditōis medicare nimis erubescūt: ab
amicis ad sufficientiā non inueniunt: la
borare nesciunt vel non pnt: q̄ paruu
li vel infirmi. z sic restituendo exponi
tur piculo ipse cū familia sua furādi: l'
pstituedi filias: vel despitiōis vbi reti
nendo qd hz alienū cū ipso z industria
sua puidet: z parce sibi z familie sue: z
disponit ad satisfaciendū paulatī. **H**oc
sentire videt Sco. in. 4. Hen. in quolz.
6. q. 24. z idē videt dicēdū cū quis hz
infra artis sue: vnde ex labore suo gu
bernat se z suos: z vedēdo vel traden
do ea vt restituat suis creditorib⁹ non
potit laborare z in lucrari: puta libros
quo ad iurispitos z medicos: ferramē
ta quo ad artifices. Laborando at cū
pdictis vltra sustentationē suā poterit i
futur paulatim satisfaccere. **N**ec credo
esse h̄ hoc quod dicit Tho. 2. 2. q. 62. s.
q̄ statim restituendū ē alienū simplici
ter. **N**on enim ita amare verba accipi
enda s̄. dicit lex sed civiliter: z in sacra

scriptura statim dī fieri qd i. plixo: pe
vt patet Malachi. 3. **S**tatim veniet ad
templum zc. z precipue cū ex causa ita
urgenti differt vt dictum ē. **P**ōt etiāz
multipliciter capi in iure: z non solum
p potentia facti sed iuris z comodita
tis vt pz. 22. q. 3. c. faciat. in glo. **H**ec tñ
non sunt p̄dicanda ne apiret via detē
tioni alienoz ad qd nimis psone sūt in
clinate: sed cū magna discretionē in cō
fessione z psilijs tractanda: z cū mltis
circūstātijs p̄sideranda que honestent
factū. **A**d hoc etiā facit quod dicit Jo.
neapol. in quolibet. 9. q. 22. z Ric. i. 4.
z De. de pa. **I**tem potentī restituere
male ablata statim vtruz sufficiat re
linquere in testamento vel in instrumē
to q̄ heredes restituāt. **R**ndet ad hoc
Jo. neapol. in. 9. quolibet. q. 22. q̄ hoc
sufficit in duobus casibus tantum.

Prim⁹ ē qñ hīs male ablata credit
vere z p certo vel quasi p certo q̄ tal'
retentio non sit h̄ voluntatez dñi. talis
eīm retētio non ē iniuriosa vel iniusta
nullus eīm patit iniusticiā volens: vt
dī. 5. ethicoz. **S**cōs casus qñ talis
retentio rei aliene ē contra voluntatez
dñi sed inordinatam: puta cū non red
ditur gladius furioso cum repetit ipsū
in furia. hoc enim iuste fit: vt. 22. q. 2. c.
ne quis. **E**t similiter hoc est qñ vult rē
suam statim habere quam retinens nō
pōt dare sine notabili damno suo: z eō
illetuius est potest sine damno z inco
modo carere ad tempus. **E**xtra istos
casus non sufficit ad salutem nisi statim
restituāt. **R**atio est: quia de necessitate
salutis est vitare peccatum mortale: s̄
nō solū auferre alienū: s̄ et detētio rei
aliene ex p̄dictos casus ē mortale: quia

l z

in iusticiam: quia cum faciat iniuriā pri-
 mo et hoc cum potest restituere. **U**nō nō sufficere
 ad salutē tali relinque in iustro: vel per
 testm qd hēdes restituant: sed dō necessi-
 tate salutis ē statim restituere si potest. **S**ed
 si ille cuius ē res vel cui obligatur non
 potest illa re carere sine incommodo suo et
 ad ipsos: oportet qd restituat et cum ma-
 gno incommodo suo: nec sufficere dimittē-
 tere p testamentū. **T**ertius casus ex
 cūsans a restitutione subita est cum ex
 hoc immineret periculū mortis corpora-
 lis. **E**t nota fm Ricar. in. 4. di. 15. qd si
 ille qui dānū tulit habet aliquid ultra
 necessitatem sustentationis nature qd
 uis sibi necessarium ad victum fm de-
 cētiam sue persone restituere tenetur.
Non enim licitum est de alieno vivere
 cum seculari honore. **S**i aut nō hēt ni-
 si necessaria ad sustentationē nature:
 tunc sibi distinguendū ē: quia aut iste qui
 ē passus dānū non indiget ad sustenta-
 tionē nature: eo qd ab eo ablatū ē: et il-
 le qd abstulit potest retinere: et restituere nō
 tenetur: quia ex iure nature licitus ē vni-
 cuiq; vsus possessionis necessarie ad su-
 stentationē nature. **E**xtrēma enim ne-
 cessitas facit oīa communia. ff. ad legē
 rhodiā. d. iactu. l. 2. §. cū in eadē. in tex.
 et glo. **A**ut indiget ad sustentationē na-
 ture eo qd ablatū ē: et tūc subdistinguo
 quia aut primus. i. dñs ipsius rei indiget
 ista re ad sustentationē sue nature pū-
 qd fuit necessaria ad sustentationē natu-
 re illius qd abstulit: aut eodem tpe vter-
 q; indiget. factus ē ista re ad sustentati-
 onē sue nature: aut iste qui abstulit fa-
 ctus est indigens re iste ad sustentati-
 onem sue nature priusq; ista a quo ab-
 lata ē. **P**rimo modo et secundo potest

dici sine preiudicio: qd iste qui abstulit
 re ista teneat restituere illi a quo abstu-
 lit: quia nunq; facta fuit res illius qui eam
 abstulit: sed sēper remansit illi de iure
 postq; enim sū in statu in quo res mea
 necessaria ē mihi ad sustentationē na-
 ture: non potest fieri alterius me dīcēte.
Si tertio modo: tunc ille qui abstulit
 restituere non tenet: quia ab isto tempo-
 re quo facta ē necessaria sibi acq̄situm
 fuit: ius in illa re illi qui abstulit. **E**t ideo
 q̄uis dānū passus veniat postea ad
 statū in quo res sibi ablata esset sibi ne-
 cessaria ad sustentationem nature: non
 ppter hoc habet maius ius in ista re qd
 iste qui eam abstulit: nisi iste qui eā ab-
 stulit: deuenisset ad statū in quo ap̄ius
 res ista non eēt sibi necessaria ad sustē-
 tationē nature. **I**dē p totū **D**e. de pal.
 in. 4. et **S**co. **E**x predictis horum patet
 qd tales qui habent restituere et si retie-
 ant sibi quodāmodo necessaria ad susten-
 tationē suā et familie ad vitādū multa
 pīcta aīe et corporis q̄ vīlīr seg possēt
 bonis suis cedendo et omnibus expoli-
 ando p restitutione faciendā: qd forte tu-
 tius esset restituere et in deo confidere: et
 si oporteret mendicare fm **R**ay. **A**d
 hoc non videntur teneri de necessitate
 salutis: tñ non debent tales laute viuē
 et pompose vestiri cum familijs: et fili-
 as suas cū magnis dotibus nuptui tra-
 dere: sicut si non essent obligati restitu-
 tioni: sed parce viuē et quas dotes tra-
 dere. et si non possunt nobili vel mer-
 catori nuptui dare: debent artificī et ple-
 beo tradere: et alia superflua refecare.
Quā multa qd prudentia hoc negociū
 agendū ē: cum efficaciter videtur facē
 qd possunt ad restituendū et in alijs se

XXV
bene hñe cū timore dei credo q̄ possūt
absolui ⁊ communicari. Qui autem ⁊
d eo qd̄ possunt semper procrastinant
⁊ annuati reperiuntur pmittere cōfes
sionibus restitutionem facere: ⁊ postea
non faciūt non vident̄ absoluedi: nisi
p̄us faciāt vel disponant efficaciter ne
gocū vt hñat executionē: ⁊ multo mi
nus ei p̄mitti d̄z cōio sumi: q̄tum di
co spectat ad p̄siliū p̄fessoris. **N**ā q̄tuz
ad sacerdotem qui habet cōicare cum
ille se in manifesto ad hoc igerit: quid
iuris hñs in tertia parte t̄e. **D**e vsu
rarijs autem manifestis quomodo sit
agendum cum eis in restitutione ⁊ col
latione sacramentorum: habes. s. e. c. d.
vsur. Possent etiam tales petere remis
sionē a creditoribus: quam si sine frau
de ⁊ sponte obtinent: non ipsis ampli⁹
obligantur: nec etiam pauperibus illa
remissa eis dare tenent̄. **N**on tñ decēs
eēt vt diues a paupere: ⁊ indigēs parū
a multum indigēte petēt remissionem.
Querit̄ vtrū eps elapsis trib⁹ vl. 4.
30. vel 40. annis possit agere p̄ heredes
vel possessores bonorum quondam il
lius qui i testō reliquit mille libras sol
nendas noīe vsuraz̄ incertaz̄ cū de ex
tortione dictaz̄ vsuraz̄ non appareat
nisi p̄ p̄fessionē dicti testatoris. **R**ndet
Lan. p. Sede. q̄ cū actio que cōpetit
ex testō vel p̄ditio que cōpetit ep̄o p̄ .l.
nulli. sit personalis ⁊ spacio. 30. annoz̄
claudat̄ p̄ p̄ns. **D**e p̄scrip. 30. l. 40.
annoz̄. ideo contra heredes bona fide
possidentes: que semp̄ p̄sumitur nō cō
petit actio ad dictas mille libras: nisi p̄
bareť heredem malā fidē habuisse: et
sciuisse viciū ⁊ crimen defuncti: quo
casu debet intelligi. c. tua nos. cuz̄ si. Et

idem si de extortione appareat p̄ aliō
q̄ per testm̄. **Q**uo autē ad possessores
bonoz̄ in quos p̄ testatorē vel ei⁹ hñdē
bona sunt alienata: non est aliquod ou
bium si possederunt spacio. 10. annoz̄:
q̄ actio p̄sonalis nō cōpetit p̄ successorē
singulare: vt. l. i. §. hñs. ff. ad trebell. nec
ob. p. dicta. s. q̄ actiones ep̄o cōpeten
tes duran. 40. annis: q̄ intelligitur hoc
de actionib⁹ cōpetentibus: ep̄atui vl̄ ec
clesiis collegiatis: sed hic non competit
actio ep̄o vt ep̄o: sed vt iconomo ⁊ ad
ministratozi bonorum pauperum.

Querit̄ qd̄ si p̄misso generali edēo
q̄ quicūq̄ dederit vsuraz̄ noīe aliqd̄
tali vciat̄ infra tot dies ⁊c. **S**i nō veniat
nec ēť aliq̄s vsuras certas vsurarius af
signauerit infra terminū sibi ad id sta
tutum: lataq̄ ē snia p̄ ep̄m declarans il
las eē certas: vtrū vsurarius sit tui⁹: si
postea appareant p̄sone certe quib⁹ est
restitutio fienda. **S**edericus de sens sc̄
tit q̄ sic: ēť quo ad illos qui tunc erant
extra diocesim. fatetur tñ q̄ talibus cō
petit remediū p̄ ep̄m vel paupes. **S**ed
cogita dicit **L**an. an sit vez̄: ⁊ dñū pra
cticatur qñ non ē determinatū q̄ oīa
veniat sibi noīe incertoz̄: hoc est qñ nō
fit taxatio vere: ⁊ fm̄ q̄tūatez̄ ad quā
ascendunt: sed minor: ⁊ fm̄ q̄ inter eos
ductum ē: ⁊ de hoc iudici p̄ cuius snia
alio non dato p̄sumit̄ q̄ stat legitime.
An aut talis practica sit iuri p̄sona: tu
ipse vide. **P**rompti sunt tñ ep̄i ad eius
obseruationē: q̄ p̄ seipsis incerta bur
sant: nec ad illoz̄ volunt restitutionem
venire vel teneri: s̄ fit certa taxatio s̄
conventionē fm̄ q̄ moris est: que tamen
an possit de iure fieri videndum est.

Querit̄ ēť Archi. q̄ si quis decedēs

relinquat sibi hēdem ex testō vel ab i-
testato: et ordinavit quēdā executorem
trā ad emēdā suoz forefactorz q̄ dece-
dēs tpe mortis sue creditoribus teneba-
tur et iā termi solutiōis fluxerāt. Dicit
rēdēdo q̄ iste executor debita hī sol-
vere tenet: et pōt ueniri: q̄ elapsis ter-
mīs solutiōis cepit iurari creditori-
bus in non solvēdo defunctis. Ex p̄ce-
pto aut dñi est solutio faciēda: ar. 2. q.
i. c. magnū. 23. q. vl. c. tributuz. q̄ peccat
in termino non solvēdo: tum q̄ frāgit
p̄missum: ex de pact. c. i. 2. z. tum q̄ il-
lo elapso iūto dño detinet alienum. ff.
de excep. doli. l. 2. §. circa. et hoc tenent
quidā .i. vt noīe forefactorum: hoc ca-
su veniant debita quoz terminus solu-
tionis tpe mortis elapsus erat et p̄ illis
agi posset. Secus de debitis quoz ter-
minus nō aduenerat. Et ita notat spe.
in rubrica q̄lit scripta in iudicio. p̄fer-
ri. §. nunc vero. **P** De eo vero demuz
cui datū ē aliquid per errorem dicit Jo.
de rip. in tractatu de dōtibz: q̄ i tali
datione aut est error persone vel fortu-
ne vel alterius conditiōis apposite. Si
primo modo: puta itendo dare Petro
et do Martino: tunc Martinus tenet
acceptum restituere vel dātū vel illi cui
intendebat dare: ar. 29. q. i. §. i. Si vero
error fortune: puta intēdo tibi dare vt
pauperi: et tu es diues. dicitur q̄ sic ac-
ceptum tenet restituere dātū vel alicui
pauperi: nisi recipiens interim effectus
fuiſſet pauper. Si vero sit error alicu-
ius alteri⁹ ditiōis: puta credo te sc̄m
cū tu non sis: et iō dono tibi: vel credo
te celebraturū missas: iō do tibi. dñ q̄
si receptori constat de p̄cisa itentiōe
dantis. s. q̄ alias non daret nisi ista diti-

tio subesset: talis error obligat ad resti-
tuēdū receptū: aut ad sufficientē supplē-
dū p̄ se vel p̄ aliū intentiōe dātis: quoz
rō ē: q̄ cū res i istū nō transeat nisi eo
mō q̄ vult dās trāſſerre si n̄ existat cō-
ditio i ipsū res nō trāſſert. Alij at di-
cūt q̄ ad talē restōnē talis error n̄ ob-
ligat: nisi ipsa ditiō circa quā erratur
esset cā motiua et finalis talis dationis
q̄ p̄bant p̄ ſilē. **D**o tibi libras centum
q̄ credo te eē amicum meum: dato q̄
accipiens non sit amicus meus non ob-
ligatur ad restōnem. Si autem amici-
tia sit cā p̄pter quam do tibi centum
libras. s. si sis amicus me⁹ et non amic⁹
fueris: obligaris ad restōnē. Ex his p̄z
q̄ q̄stozes sancti Antonij: vel alij q̄cum
q̄ nullo mō p̄nt sibi retinere ea que illi
paupib⁹ vel locis p̄ quib⁹ petūt dant
q̄ hic ē error persone. Veruntū q̄ nul-
lus tenetur p̄p̄ijs stipendijs militare
nec cās alioz agere ad suas expensas
dico q̄ tales p̄nt viuere sup̄ quest⁹ q̄s
faciunt: et pōt eis moderatum salariuz
dari: hec ille. Illa vero que dāt eis ex
mendacijs eoz questoz: v3 quia asse-
runt q̄ dicentur multe misse p̄ danti-
bus: vel hēbūt talē indulgentiā: vel ab-
soluent a votis eoz: vel a casib⁹ refua-
tis: vel q̄ ſiēt lectisternia i hospitali de
hī: p̄o quibus illi dāt alias non datu-
ri: cū nec talia fiunt: vel vera sūt. totū ē
rapina: et restitui debēt dantib⁹ ea vel
pauperibus erogari: ar. 14. q. 5. c. non
sane.

ExPLICIT titulus de restōnibus fra-
tris Antonini archiepiscopi florentini
in quo diffusē tractatur de hac mā.

Incipit tabula materiarum q̄
in hoc libro continent. Tracta-
tus de p̄fessore qui hic primo
ponitur: diuidit̄ in .3. ptes: quarū prima
ē de potestate seu auctoritate p̄fessoris
et habet .15. capitula.

De p̄tate seu auctoritate confessoris: et
quis possit vel non possit audire cōfēs-
siones. c. p̄mū. carta. i.

De ordinario confessore quo ad ecclē-
siasticas p̄sonas et clericos. l. 2. c. i.

De cardinalibus. c. i.

De patriarchis et alijs. c. 2.

Abbatissa qd possit in sp̄ualib⁹. c. 2.

Qui debeant laici ordinarie confiteri.
capitulu. 3. c. 3.

Casus. 8. i. qb⁹ pōt q̄s alii cōfiteri q̄s p̄-
prio sacerdoti sine ei⁹ līa. c. 4. c. 3.

Quis possit cōmittere et q̄s non audie-
tiam confessionum. c. 5. c. 4.

Quō et qm̄ curat⁹ vel p̄sbr parochialis
possit dare vel denegare līam alteri
cōfiteḃi s̄bdito si petat illā. c. 6. c. 5.

De religiosis q̄ non p̄nt audire p̄fessio-
nes sine līa p̄lati sui. c. 7. c. 5.

De p̄tate audiendi p̄fessiōes attributa
fratrib⁹ p̄dicatozib⁹ et minoribus a iu-
re p̄ tex. cle. dudū. §. 2. de sepult. quō
fieri possit: et quō exponit. c. 8. c. 6.

De effectib⁹ q̄ sequunt⁹ ex cōmissiōe au-
dictie p̄fessiōis alteri facte. c. 9. c. 6.

Differentia inter fratres p̄ntatos s̄m
formā cle. dudum. et differentia inter sa-
cerdotes curatos. c. 10. c. 8.

De casib⁹ multiplicib⁹ ep̄o reſeruatis:
ō qbus agit in fine. cle. dudū. de sepul.
capl. m. 2. c. 8.

De sacerdote q̄ absoluit aliquē a casu
a quo nō pōt absolvere. c. 12. c. 9.

An in generali p̄fessione cōtineant spe-

cialia. c. 13. c. 10.

Quid possint penitentiā curie roma-
ne. c. 14. c. 10.

Quid sciendum quando confessor non
intelligit penitentem. c. 15. c. 10.

Explīcūt capitula prime partis hu-
ius operis.

Incipit tabula secunde partis hui⁹
operis: que erit de scientia confessoris et
habet. §. 5. c. 10.

Quod duplex ē clauis ordinis. s. sciētie
et potentie. §. 1. c. 10.

Quanta scientia requiratur in confes-
sore. §. 2. c. 10.

An confessor teneatur scire: an pecca-
ta in confessione audita sint mortalia
vel ne. §. 3. c. 11.

Quod iteranda est confessio in sex ca-
sibus. §. 4. c. 11.

An valeat p̄fessio ab incontrito facta:
ut eā iterare nō oporteat. §. 5. c. 13.

De attritione et contritione. c. 14.

Sexdecim p̄ditiones q̄ regunt⁹ in oī
bona p̄fessione fienda. c. 14.

Explīcunt. §. secunde partis huius
operis.

Incipit tabula tertie partis huius
operis: que erit ex bonitate confessoris
et habet. §. decem.

Qualiter p̄fessor debet h̄re duo. s. amo-
rem dei et zelū aīarum. §. 1. c. 15.

Quo debet h̄re p̄fessor bonus. c. 15.

Quō se h̄re debeat p̄fessor erga penitē-
tem: et de quibus interrogandum: et ibi
versus decem p̄ceptorum decalogi: et
v̄sus septē p̄ccōz mortaliū. §. 2. c. 15.

Quo ordine fieri debeant interrogati-
ones et de quibus. c. 15.

In interrogationib⁹ sciendis tria debet
obseruari. c. 16.

- D**e circumstantiis peccatorum: et ibi usus earum. §. 3. c. 16.
- C**ircumstantie peccatorum confitende sunt in multiplici genere. c. 16.
- C**ircumstantie que trahunt peccatum ad aliud genus sunt confitende. c. 17.
- P**eccatum commissum die festo trahit ad circumstantiam aliam. c. 17.
- P**eccatum diuiditur in tria. c. 17.
- R**egule quinque ad cognoscendum peccatum mortale a veniali. c. 17.
- Q**ue debeat seruare et scire confessor uti lia et necessaria in ipso exercitio confessionis. §. 4. c. 18.
- Q**uod se habere debeat confessor audiendo mulieres. c. 18.
- Q**ualis et quanta debeat iniungi satisfactio seu penitentia a confessore penitenti. §. 5. c. 18.
- Q**ualiter se habere debeat confessor penitencias iniungendo penitentibus. c. 19.
- C**ontraria penitentia dicitur poni delicto. c. 19.
- P**ro peccato occulto non debet dari manifesta penitentia. c. 19.
- M**emoriale dicendum penitenti circa penitentiam faciendam. c. 20.
- Q**uid sciendum quando penitens non confitetur aliquod peccatum mortale quod confessor nouit esse in eo. c. 20.
- S**acerdos debet soluere vel ligare tripliciter et modo et forma absoluendi. §. 6. c. 20.
- F**orma verborum absoluendi penitentem. c. 20.
- F**orma et vis verborum que requiruntur in absolutione. c. 21.
- F**orma absolutiois ab omnibus censuris et penis tam a iure quam ab homine latis. c. 21.
- Q**uid sciendum quando confessor absoluit penitentem de quo non debuit. c. 21.
- Q**uid de confessore qui non intelligit penitentem. c. 21.
- A**n penitens teneatur iterare penitentiam ei iniunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte: et an dicta penitentia taliter facta ei valeat in foro militantis ecclesie. §. 7. c. 21.
- R**emedium tutius siue consilium dandum penitenti qualiter perficere debeat penitentiam sibi iniunctam: et que penitentia debeat sibi dari securior. c. 22.
- D**e relatione confessionis. §. 8. c. 23.
- P**enitentia confessoris confessionem reuelantis. c. 23.
- Q**ui teneantur ad sigillum confessionis. §. 9. c. 24.
- A**d que se extendat sigillum confessionis. §. 11. c. 24.
- Q**uid sciendum quando confessor indiget consilio suum aliquo casu. c. 25.
- E**xplicuntur. §. tertie partis: et per dominum tractatur iste de confessore.
- I**ncipiunt excoicationes sedis apostolice reseruata: tam a iure quam per processum: siue per excoicationes breuiter recollecte per ordinem: deinde sequuntur excoicationes reseruatae episcopis vniuscuiusque diocesis. c. 25.
- E**xcoicationes papales concernentes religiosos et religiosas. c. 26.
- E**xcoicationes episcopis ex iure reseruatae. c. 26.
- I**ncipit tabula super interrogatorio. c. 26.
- I**nterrogatorium quod est scriptum liber huius operis in ordine distinguitur in tres partes principales: quarum prima est de interrogatoriis faciendis a confessore secundum ordinem decem preceptorum decalogi: et habet capitulum 24. c. 30.
- P**rimum preceptum continet tria. c. c. 30.
- D**e votis. c. 1. c. 30.
- D**e voti transgressione. c. 30.
- D**e superstitionibus. c. 2. c. 30.
- D**e incantationibus. c. 30.

V De adoratione creaturar.	c.30.	V De facientibus statuta in fauorem usu	
V De diuinationib ⁹ .	c.30.	rariozum.	c.36.
V De arte notoria.	c.30.	V De emptione imprestitorum locorum	
V De constellationibus.	c.30.	z montium.c.2.	c.36.
V De sortibus.	c.30.	V De fraudulētia que multis modis cō	
V De incantationibus.	c.31.	mittitur.c.tertium.	c.36.
V De breuiibus.	c.31.	V De falsificatione.c.4.	c.36.
V De obseruatione tporum.	c.31.	V De iniusticia que fit in iudicio.c.5.	c.36.
V De somnijs.	c.31.	V De furto.c.6.	c.36.
V De blasphemia dei z sanctorum mul		V De sacrilegio quod committitur cir	
tiplici.c.tertium.	c.31.	ca res sacras.c.7.	c.37.
V Secundum pceptum hēt.c.2.	c.31.	V De rapina violenta.c.8.	c.37.
V De periurio.c.i.	c.31.	V Decimū pceptū hēt capitulū vnum.	
V De adiuratione.c.tertium	c.31.	V De desiderio habendi res alienas.ca	
V Tertium pceptum habet.c.duo.		pitulum.i.	c.38.
V De obseruatōe festoz.c.i.	c.32.	V Octauum pceptū hēt capitula duo.	
V De auditione misse diebus dominicis		V De mendacio.c.i.	c.38.
z festiuis.	c.32.	V De detractōe.c.2.	c.38.
V De obseruatione ieiunioz.c.2.	c.32.	V Explicit tabula super prima parte i	
V Quartū pceptū trinet duo capla.		terrogatoz.	
V De honore parentū.c.i.	c.33.	V Incipit tabula secūde ptis itteroga	
V De gubernatione familie.c.2.	c.33.	toz:q̄ est de septē vicijis capitalib ⁹ z di	
V Quintū pceptū hēt vnicū caplm.		stinguitur in octo titulos.	
V De homicidio triplici: scilicet corō ore		V De auaritia titulus primus: z habet ca	
z opere.c.i.	c.33.	pitula.9.	
V Sextū pceptū hēt vnicū caplm.		V De simonia.c.i.	c.39.
V De luxuria actuali: z eius speciebus.		V De proditiōe.c.2.	c.39.
capitulum.i.	c.34.	V De acceptatōe psonaz.c.tertū.	c.39.
V Nonū pceptum hēt vnum capitulū.		V De turpi lucro.c.4.	c.40.
V De luxuria mentali z eius speciebus.		V De ludo multiplici.c.5.	c.40.
capitulum.i.	c.34.	V De inquietudine.c.6.	c.40.
V Septimū pceptū hēt.c.octo.		V De inhumanitate retinendi tenaciter.	
V De vsurpatione rei aliene multiplici.		capitulum.7.	c.40.
capitulum.i.	c.35.	V De auaritia amandi res inordinate.	
V Circa vsuram.	c.35.	capitulum.8.	c.41.
V De foccidis animalium.	c.35.	V De prodigalitate contraria auaritie.	
V De venditione ad terminum.	c.35.	capitulum nonum.	c.41.
V De cambijs.	c.35.	V De inuidia titulus secundus: z habet	
V De mutuantibus sub spe.	c.35.	capitula.4.caplm.i.	c.41.
V De accipientibus ad vsurā.	c.36.	V De odio z filiabus inuidie.c.2.	c.41.

D e susurracione. c.3.	c.41.	D e pertinacia.	c.45.
D e exultatione in aduersis. c.4.	c.41.	D e singularitate nominatum.	c.45.
D e tristitia in prosperis.	c.41.	D e inobedientia.	c.45.
D e ira titulus.3. et habet capitula.2.	c.41.	D e gula titulus sextus: et habet capitula tria.	c.45.
D e ira ipsa. c.i.	c.41.	D e gula ipsa. c.i.	c.45.
D e filiabus ire: scilicet indignatione. capitulum.2.	c.42.	D e ebrietate. c.2.	c.45.
D e tumore mentis.	c.42.	D e insensibilitate.	c.45.
D e clamore.	c.42.	D e filiabus gule: et primo de ebrietudine. capitula tria.	c.45.
D e contumelia.	c.42.	D e loquacitate.	c.45.
D e blasphemia et maledictione creaturarum.	c.42.	D e scurrilitate.	c.45.
D e rixa.	c.42.	D e inepta leticia.	c.45.
D e seditione.	c.42.	D e choreis.	c.45.
D e bello.	c.42.	D e immundicia seu pollutione procurata.	c.45.
D e acidia titulus quartus: et habet capitula quinq.	c.42.	D e Luxuria titulus septimus: et habet capitula duo.	c.46.
D e accidia ipsa. c.i.	c.42.	D e luxuria et pertinentibus ad ipsam capitulum. i.	c.46.
D e filiabus accidie. c.2.	c.43.	D e delectatione morosa.	c.46.
D e desperatione.	c.43.	D e filiabus luxurie. c.2.	c.46.
D e malicia.	c.43.	D e cecitate mentis.	c.46.
D e pusillanimitate.	c.43.	D e precipitatione.	c.46.
D e rancoze.	c.43.	D e inconsideratione.	c.46.
D e ociositate que preedit ex tedio.	c.43.	D e inconstantia.	c.46.
D e torpore seu pigritia bene operantis.	c.43.	D e amore sui.	c.46.
D e euagatione mentis.	c.43.	D e odio dei.	c.46.
D e negligentia seu tepiditate. c.3.	c.43.	D e amore vite presentis.	c.46.
D e negligentia circa communionem. capitula.5.	c.43.	D e horroze futuri seculi.	c.46.
D e inani gloria titulus quintus: et habet tria capitula.	c.44.	D e Superbia titulus octauus: et habet duo capitula.	c.46.
D e inani gloria ipsa. c.i.	c.44.	D e superbia ipsa. c.i.	c.46.
D e immodestia ornatus. c.2.	c.44.	D e filiabus superbie: et primo de derisione. c.2.	c.46.
D e filiabus inanis glorie: et primo de hypocrisi. capitulum.3.	c.44.	D e ambitione.	c.46.
D e iactantia.	c.44.	D e presumptione.	c.46.
D e ironia.	c.44.	D e temeraria iudicatione.	c.47.
D e contentione.	c.44.	D e curiositate.	c.47.
D e discordia.	c.44.	D e ingratitude.	c.47.

D e scandalo.	c.47.	D e pistore.	c.55.
D e adulatione.	c.47.	D e iure pannonum.	c.55.
D e blasphemia in spm scm.	c.47.	D e aurificibus.	c.55.
D e scismate.	c.47.	D e cerdonibus.	c.56.
D e infidelitate paganorum et hereticorum.	c.47.	D e fabris.	c.56.
E xplicit tabula secunde partis In terrogatorij.		D e locatoribus equorum.	c.56.
		D e histrionibus.	c.56.
I ncipit tabula tertie partis interroga torij: que est de statibus que continet ca pitula. 17.	c.47.	D e cytharizantibus.	c.56.
A d coniugatos capitulum primum: et habet. 5. 23.	c.47.	D e seruitoribus et laboratoribus.	c.56.
D e actu matrimonij: et peccatis comis sis in eo.	c.49.	D e rusticis et agricolis. c. 9. et habet. 5. 2.	c.56.
I nterrogationes fiende circa coniuga tos.	c.50.	D e pueris et puellis. c. 10.	c.56.
D e principibus rectoribus et baronibus capitulum. 2. et h3. 5. 55.	c.50.	D e clericis in communi. c. 2. et habet. 5. 26.	c.56.
D e iudicibus seu quibuslibet huiusmodi aucto ritate. c. 3. et h3. 5. 19.	c.52.	D e beneficiis et canonicis. c. 12. et ha bet. 5. 42.	c.58.
D e aduocatis procuratoribus et notariis c. 4. et h3. 5. 22.	c.52.	D e religiosis masculis et feminis. c. 13. et habet. 5. 35.	c.59.
D e doctoribus et scholaribus. c. 5. et h3. 5. 15.	c.53.	D e voto paupertatis.	c.60.
D e medicis et aromataris. c. 6. et ha bet. 5. 10.	c.54.	D e voto castitatis.	c.60.
D e emulatione vero: et detractioe qua faciunt medici interrogandum est put habet. 5.	c.54.	D e voto obedientie.	c.60.
D e mercatoribus capsozibus et pzenet c. 7. et habet. 5. 18.	c.54.	D e officio diuino.	c.60.
D e artificibus et mechanicis. c. 8. et ha bet. 5. 16.	c.55.	D e exercitio.	c.61.
D e lanificibus.	c.55.	D e oratione et confessione.	c.61.
D e setaiolo.	c.55.	D e amore parentum.	c.62.
D e tabernario et hospite.	c.55.	D e prelatibus in communi. c. 15. et habet 5. 15.	c.62.
D e macellario.	c.55.	D e episcopis et prelatibus superioribus. c. 14. et habet. 5. 22.	c.64.
		I n iudicando in foro heretico.	c.65.
		D e absolutione et penitentie iniunctio ne. c. 16.	c.66.
		D e penitentia iniungenda peniten ti.	c.67.
		D e infirmis: et quid agendum sit erga eos. c. 17.	c.68.
		F orma absolutionis in articulo mor tis.	c.68.
		F orma absolutionis ab excommunica tione minorum.	c.68.

F orma absolutionis a peccatis minoris excoicationis.	c.69.	S exta manus pñcipatoria.	c.71.
F orma sacramenti baptismatis.	c.69.	S eptima manus sacrilega.	c.72.
F orma pñsecratiois seu chrismatis.	c.69.	O ctava man? iuste iudicatoria.	c.72.
F orma absoluendi a peccatis.	c.69.	N ona manus in iudicio iniuste assisto	c.72.
F orma extreme unctionis.	c.69.	ria.	c.72.
F orma consecrationis corporis Abzi.	c.69.	D ecima manus fraudatoria.	c.72.
F orma consecrationis sanguinis Chri.	c.69.	U ndecima man? falsificatoria.	c.73.
F orma ordinu minoru; scilicet forma	c.69.	D uodecima man? pditoria.	c.73.
ostiarioru.	c.69.	T ertiadecima man? simoniac.	c.73.
F orma lectoratus.	c.69.	Q uartadecima man? ipeditoria.	c.73.
F orma exorcistatus.	c.69.	Q uintadecima manus locationis et con	c.73.
F orma acolythatus.	c.69.	ductionis viciatoria.	c.74.
F orma subdiaconatus.	c.69.	D ecimaseptima man? turpiter lucra	c.74.
F orma diaconatus.	c.70.	toria.	c.74.
F orma presbyteratus.	c.70.	D ecimooctava man? dtractoria.	c.74.
F orma sacramenti matrimonij.	c.70.	D ecimanona manus persone lesoria	c.74.
		charta.	c.74.
		V igesima manus animarum predat	c.74.
		oria.	c.74.

ExPLICIT tabula super tertia parte
Interrogatorij.

Incipit tabula sup tractatus de resti
tutionibus: qui in hoc libro seu opere
tertio loco ponitur: vt patet in secunda
pte summe de vicys capitalib? eiusde
fratris Antonini.

Capitulum primum de restitutionib?
in genere: in quo ponuntur. 20. manus
rapientiu: quarz quilibet habet quinqz
digitos seu modos: et sic sunt centum
modi in quibus fit restitutio: vel ero
gatio.

Prima manus feneratoria. c.70.
Secunda manus raptoria. c.70.
Tertia manus furatoria. c.70.
Quarta manus bellatoria. c.71.
Quinta man? danificatoria. c.71.

Incipit capitula scdm de restitutionib?
in quo ostenditur quid qñtu quibus: et
quo ordine fit restituendum. c.75.

Primum capitula e de dāno qd infer
tur homini: quo ad aīam auferendo ei
virtutes infusas et morales: qd pñgit
fieri quatuor modis. c.75.

Secundu capitula e de dāno qd iferē
hoī quo ad corpus inferēdo ei lesiōes
corporales: qd et pñgit fieri quatuor
modis. c.75.

Tertiu capitula e de dāno qd inferē
hoī quo ad famam et honorem per vi
tuperationes verbales qd et fit quatu
or modis. c.75.

Quartum est de damno quod inferitur
homini quo ad sūam temporalem put
pertinet ad restitutionem male ablato
rum certoz et incertoz. c.76.

Quoniam clerici teneant restituere fructus voluptuose psumptos. c.76.

Quantum ad tertium principale ubi fidei est restitutio. c.79.

Quoniam fideiussor possit repetere a debitore usuram pro eo solutas. c.79.

Quantum ad quartum principale scilicet per quos fieri debeat restitutio iherosolymorum. c.80.

Quantum ad secundum per quos fieri debet restitutio certorum. c.81.

Quoniam de damnis datis tempore guerrarum. c.81.

Quoniam de tutorum et curatorum vel negotiorum gestorum restitutione. c.82.

Quantum ad quintum scilicet cui fidei est restitutio. c.82.

Quoniam de illicite acquisitis secundum morem. c.83.

Quoniam de illicite acquisitis per ludum. c.84.

Quantum ad sextum: cur sit fienda restitutio. c.85.

Quantum ad septimum de more restituendi seu ordine. c.86.

Quoniam de restitutione certorum. c.89.

Quoniam fieri debeat restitutio uxoris concipientis per adulterium. c.90.

Quantum ad octavum scilicet quando fieri debet restitutio. charta.92.

ExPLICIT UTILISSIMA CONFESSIO SUMULA a Reverendissimo in christo patre fratre Antonino archiepiscopo florentino edita: cuius utilitatis preteritum Impendio Johannis colonie Agrippinensis Johannisque manthen Berretzen sociorum Venetijs eadem impressioni dedicata est: 3. cal. april. anno salutis mccc. lxxx.

Registrum chartarum.

nota tamen
cui potest

Incipit summula
familia
vero subsunt
potestatem

interrogandi
de incantationibus
eum obligare
quantitate
etiam si non

Sibi est
quam penitens
habet in
et satis
sic materia

si in faciendis
novit mortale
ut per se
committitur
defectum

Materialis premissa
tenebatur
septennis

interrogationes
ecclesiarum
si histrionibus
victoriam.

De beneficiis
residere
serviendi
officium
tepidus

Postquam
ego te absolvo
appellatur
manus
vel furata

Debilitatus
ille item
de quo
et non
reipublice

Dicunt theologi
peccare
creditur

Secus creditur
de bonis
bene habere
incipit tabula

Sinis laus deo

Hec est forma absolvendi eos qui habent licentiam a domino papa quod possint absolvi absolute plenaria. Siue in vita. Siue in morte. In primis sacerdos dicat. Misereatur tui. et. indulgentiam. Ut moris est. deinde sacerdos dicat.

Dñs nŕ xps te absoluat. et ego auctoritate eius qua fungor.
et auctoritate dñi nŕi. pp. michi i hac pte commissa. et tibi cōcessa.
Ego absoluo te ab omni uinculo excois maioris. et minoris. Suspesi-
onis. et interdicti si teneris. Et restituo te unitati fide-liū. et scis sacra-
mentis ecclē si indiges. Innoie. p. et f. et spūs scī amen. Itē dispēso
tecū sup ōi irregularitate si qua cōtraxisti. ./.
I terum auctoritate dñi nŕi xpi qua fungor

